

เสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน

เล่ม ๑

พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ

นางสาวละเอียด หลิมแข่งท้าย ต.ม.

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์

08/06/2565

๑-๒๕ ม.๒ ๐/๕

คำนำ

คณะกรรมการจัดการมรดกของนางสาวละออ หิติมแข่งท้าย ได้แจ้งความมายังกรมศิลปากรว่า จงทำการพระราชทานเพลิงศพ นางสาวละออ ณ วันที่ ๓๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ใคร่จะพิมพ์หนังสือแจกเป็นที่ระลึกเรื่องหนึ่ง ขอให้กรมศิลปากรจัดหาหนังสือและพิมพ์ให้ด้วย กรมศิลปากรจึงจัดพิมพ์เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ขึ้นนอกครึ่งหนึ่ง โดยจัดพิมพ์ภาพซึ่งเป็นศิลปะแบบไทยอันแสดงถึงวัฒนธรรมโบราณของไทยแทรกลงไว้เป็นภาพประกอบในการพิมพ์ครั้งนี้เท่าที่จะมีเวลาทำได้ด้วย.

ในการพิมพ์หนังสือขึ้นเช่นเดิมกรมศิลปากรได้จะพิมพ์ข้อความในบทเก่า ๆ กำกับไว้ เพื่อให้เห็นว่าเรื่องนมคนระบบผิดแผกแตกต่างกันมาอย่างไร แต่เป็นที่น่าเสียดายโดยมีเวลาน้อยไม่สามารถทำตามที่ต้องการ หนังสือฉบับนี้จึงได้พิมพ์ไปตามที่ราชบัณฑิตยสภาได้ตรวจชำระไว้ โดยมีได้เปลี่ยนแปลงประการใด.

กรมศิลปากรขออนุโมทนาคุณสุดเปตพัทธ์ธรรมวิทยาทาน แห่งอนุปทานทักษิณานี้ จงสัมฤทธิ์อริยคุณมุนุญผลแด่นางสาวละออ หิติมแข่งท้าย โดยสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ เทอญ.

กรมศิลปากร

นางสาวละออ หติมแข่งท้าย ต.ม.

08/06/2565

ชาตะ พ.ศ. ๒๔๐๕ มรณะ พ.ศ. ๒๔๘๒

ประวัติสังเขปของนางสาวละออ หดิมแข่งท้าย ต.ม.
(คณะกรรมการจัดการมรดกสงมา)

นางสาวละออ หดิมแข่งท้าย เกิดเมื่อวันที่พฤหัสบดี แรม ๗ ค่ำ
เดือน ๑๒ ปีชวด ตรงกับวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ ณ บ้าน
เจ้าฉวีพร ตำบลตลาดน้อย อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร
บิดาชื่อนำ เป็นน้องหวดวงอภัยวานิช (เจ้าฉวีพร) มารดาชื่อเอี่ยม
เป็นหลานหวดวงโมศรวานิช (เจ้าฉวีเกียรติ) มีพี่น้องรวมบิดามารดา
๓ คน พี่สาวชื่อตะมุญ น้องชายชื่อชิว บิดาได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่วัย
เยาว์มารดาเลี้ยงมาภายหลังเมื่อบิดาถึงแก่กรรมแล้ว มารดา
ได้ขายบ้านมอญที่ตรอกศาลเจ้าโรงเกือก คือบ้านที่อยู่จนถึงแก่
กรรม.

นางสาวละออ เป็นบุตรสาวของมารดาที่จังหวัดสงขลา
ผู้ขยันขันแข็งในกิจการงาน มีความมัธยัสถ์ในการใช้จ่าย ตั้งแต่
เป็นเด็กอายุ ๑๒-๑๓ ขวบ ก็ต้องทำงานบ้านอย่างหนัก นอกจาก
ทำงานบ้านตามปกติแล้ว ยังต้องช่วยมารดาทำขนมขาย และยัง
รับจ้างเย็บแพรกับร้อยดอกไม้ขาย เป็นรายได้พิเศษในเวลาที่ว่างอีก
ด้วย ซึ่งเงินค่าร้อยดอกไม้ได้นำมาพิมพ์หนังสือพระภิกษุปาฏิโมกข์
๐๘/๐๖/๒๕๖๕
ค่าแปดแจกจ่ายเป็นธรรมทานถึง ๓,๐๐๐ เต็ม.

(๑)

นางสาวระออล เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยดีด้วยดี และไม่ถุ่มหลงใหล
 อารมณ์ใด ๆ จึงได้ครองตนเป็นโสดปฏิบัติมารดาตลอดมา พื่อว่า
 ของท่านได้ถึงแก่กรรมไปก่อน ต่อมาเมื่อท่านมีอายุ ๓๗ ปี มารดา
 จึงได้ถึงแก่กรรม โดยที่มารดาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่เข้มแข็งในการ
 ประกอบอาชีพ มีความฉลาดไหวพริบดี ประกอบด้วยความมีซื่อสัตย์
 จึงได้มอบมรดกให้ปกครอง ทรัพย์สินสมบัติที่มารดามอบไว้ให้ท่าน
 แจ้งว่า มีประมาณสามแสนบาท เมื่อท่านได้รับมรดกแล้วก็ได้
 ปกครองประกอบอาชีพโดยสุจริตดำเนินรอยตาม มารดาตลอดมา ด้วย
 ความปรีชาสามารถของท่าน ทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ได้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น
 เป็นลำดับ ซึ่งเกิดจากการบำเพ็ญการกุศลอย่างมากมาแต่แล้ว ทรัพย์สิน
 สมบัติที่มีอยู่ในขณะถึงแก่กรรมไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท ทั้งยังมอบนับได้
 ว่าเป็นผู้มีความสามารถในการครองชีพเป็นอย่างดีเกิด.

นางสาวระออล นอกจากเป็นผู้ที่มีความสามารถในการครองชีพเป็นอย่างดี
 ดีแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีใจกุศลอย่างเอก ทรัพย์สินสมบัติที่หามาได้ ได้ใช้
 ไปในการบำเพ็ญกุศลดังกล่าวมาด้วยความซื่อซื่อแห่งตน ในส่วนพระพุทธร
 ศาสนา มีการถวายอาหารบิณฑบาตประจำวัน วันละประมาณ ๓๕๐
 ถวายจุฬัจฉัยและภัตตาหารแก่ภิกษุ สร้างและปฏิสังขรณ์พระ
 อุโบสถและกุฏิหลายแห่ง สร้างพระไตรปิฎกและหนังสือธรรม
 สร้างพระพุทธรูปและอุปถัมภ์ภิกษุสามเณรที่ศึกษาพระปริยัติธรรม
 เป็นคน นอกจากการบำรุงพระพุทธรศาสนาแล้วยังเป็นผู้ที่เห็นการณ์

08/06/2565

(ก)

ไกลกว่า การศึกษาเป็นตำราสำคัญองชาติ สันคควรที่จะช่วยบำรุง
 จึงได้จัดสร้างตึก ๓ หลัง ที่วัดไตรมิตรต. วิทยาราม ซึ่งเป็นคึกคักของ
 โรงเรียนมัธยมวัดไตรมิตรมาจนบัดนี้ นอกจากการบำรุงปัญญาอัน
 ประจักษ์แก่คนในขณะดำรงชีวิตอยู่แล้ว ยังได้ทำพิธีกรรมแบ่งส่วน
 ทวีปยัมมัตติทั้งหมดให้แก่เจ้าสถมมัตติ, วัดบางวัด, การศึกษา, และ
 ให้สร้างโรงเรียนซึ่งระบุให้ใช้นามว่า "โรงเรียนเอี่ยมระหอ" โดย
 ให้มีทุนผลประโยชน์อุดหนุนด้วย ประพฤติกรรมทั้งนยาทบุรุษ
 ธรรมดาจะสถาปนาปฏิบัติ นับว่าเป็นที่เล้าโลมเจริญอย่างยิ่ง และโดย
 คุณงามความดีดังที่โลกกล่าวมาแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตริตาภรณ์มงกุฎไทยและทับทอง
 เป็นพิเศษแก่นางสาวระหอ หิตมเชิงท้าย เพื่อเป็นเกียรติยศ.

นางสาวระหอ ได้ครองตนด้วยความซื่อสัตย์ดีตลอดมา จน
 เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ ก็ได้เริ่มมีอาการป่วยด้วยโรค
 ชรา หนักจนได้หาแพทย์แผนโบราณและปัจจุบันรักษาเสียวยาจนสุด
 ความสามารถก็หาไม่ จนเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๕ กันยายน พ.ศ.
 ๒๔๘๒ ครบถ้วนชน ๓ ค่ำ เดือน ๓๐ ปีเถาะ เวลา ๘.๒๗ น. จึงได้
 ถึงกาลกิริยาละโลกไปด้วยอาการอันสงบ สิริรวมอายุได้ ๘๔ ปี การ
 เสียชีวิตของผู้ที่มั่งคั่งงามความดีเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความปวิญโยค
 แต่ปวงญาติมิตรที่รักใคร่หมั่นถือ และบริวารตลอดจนสมณะที่ใคร่รับ
 ความอุปการะจากท่านเป็นอันมาก.

08/06/2565

สารบัญ

	ตำนานเสภา	หน้า (๓)
	ว่าด้วยชำระหนังสือเสภา	หน้า (๓๗)
ตอนที่ ๓	กำเนิดขุนช้างขุนแผน	หน้า ๓
	ขอพระเกียรติสมเด็จพระพันวษา	" ๓
	กล่าวถึงขุนไกรพลพ่ายกับนางทองประศรี	
	ขุนวิไชยกับนางเทพทอง พันศร โยธา	
	กับนางศรีประจัน	" ๓
	นางเทพทอง นางทองประศรี นางศรีประจัน	
	ตั้งศรภัก	" ๒
	เกิดขุนช้าง, พลายแก้ว, แตนนางพิม	" ๕
	ขุนช้างพลายแก้วนางพิมเมอเบนเด็ก	" ๓๐
	ขุนศรีวิไชยถวายนครขุนช้าง	" ๓๒
ตอนที่ ๒	เรื่องพ่อขุนช้างขุนแผน	" ๓๖
	สมเด็จพระพันวษาจะเสด็จสู่พรต	" ๓๖
	ขุนศรีวิไชยรับสั่งไปบอกขุนไกร	" ๓๗
	ขุนไกรไปเตรียมรับเสด็จ	" ๓๗
	สมเด็จพระพันวษาเสด็จจากกรุง ฯ	" ๓๘

สมเด็จพระพันวษาประพาศป่า	หน้า	๒๒๐
หุดวงฤๅษานนต์ทำค่ายจับกระบือ	"	๒๒๔
ขุนไกรต้อนกระบือ	"	๒๒๕
ขุนไกรทำฝูงกระบือแตก	"	๒๒๕
สมเด็จพระพันวษาให้ประหารชีวิตขุนไกร	"	๒๒๖
หุดวงฤๅษานนต์ให้บอกข่าวนางทองประศรี	"	๒๒๗
สมเด็จพระพันวษาเสด็จกลับ	"	๒๒๗
นางทองประศรีรัวข่าวขุนไกรตาย	"	๒๒๘
กรมการต้อนบ้านขุนไกร	"	๓๐
นางทองประศรีพาพตายแก้วหนี	"	๓๑
กรมการจับสมเด็จพระพันวษา	"	๓๒
นางทองประศรีพาพตายแก้วไปอยู่เมือง กาญจนบุรี	"	๓๓
นายจันศรัทุมโจรสลัดบ้านขุนศรีวิไชย	"	๓๕
พวกรโจรสลัดบ้านขุนศรีวิไชย	"	๓๘
พันศรีโยธาตาย	"	๔๒
ทำศพขุนวิไชยกับพันศรีโยธา	"	๔๓
พตายแก้วบวชเณร	"	๔๕
ทองประศรีบวชพตายแก้วที่วัดส้มใหญ่	"	๔๕
เณรแก้วมาอยู่วัดป่าเตไถยเมืองสุพรรณ	"	๔๗

	นางพิมพ์กลับบ้าน	หน้า	๘๒
	พตายนางพิมพ์	"	๘๕
	พตายนางพิมพ์ไปบวชเณร	"	๑๐๐
ตอนที่ ๕	ขุนช้างขอนางพิมพ์	"	<u>๑๐๓</u>
	ขุนช้างคิดถึงนางพิมพ์	"	๑๐๓
	ขุนช้างยอมแม่ให้ขอนางพิมพ์	"	๑๐๒
	นางเทพทองไม่ยอมขอนางพิมพ์	"	๑๐๔
	ขุนช้างตอบไปตุนางพิมพ์เดี๋ยวน้ำ	"	๑๐๕
	ขุนช้างเกลียดนางพิมพ์	"	<u>๑๐๗</u>
	ขุนช้างไปหานางศรีประจัน	"	๑๐๘
	นางพิมพ์ตรวจถึงเณรแก้ว	"	๑๑๒
	นางด้ยทองออกไปตามเณรแก้ว	"	๑๑๔
	เณรแก้วเกลียดนางด้ยทอง	"	๑๑๖
	สมภารไล่ตีเณรแก้วกับนางด้ยทอง	"	๑๑๗
	นางด้ยทองกลับบ้าน	"	๑๑๘
	เณรแก้วไปอยู่วัดแค	"	๑๑๘
ตอนที่ ๖	พตายนางศรีประจัน	"	๑๒๓
	ขุนช้างไปบอกนางศรีประจันว่าจะขอนางพิมพ์	"	๑๒๓
	นางพิมพ์ค่าขุนช้าง	"	๑๒๔
	นางศรีประจันคืนนางพิมพ์	"	๑๒๕

นางพิมพ์ออกไปตามเงรแก้ว	หน้า	๓๒๖
เงรแก้วปลอบนางพิมพ์	"	๓๒๗
เงรแก้วสู้	"	๓๓๐
พตายแก้วคงพิชเวียกับศาจ	"	๓๓๓
นางซ้ายทองรับพตายแก้วชนเรือนนางพิมพ์	"	๓๓๓
พตายแก้วเข้าห้องนางพิมพ์	"	๓๓๔
พตายแก้วอธิบายถ้ามถึงนางซ้ายทอง	"	๓๓๗
พตายแก้วเข้าห้องซ้ายทอง	"	๓๓๘
นางพิมพ์ตามพบพตายแก้วทห้องซ้ายทอง	"	๓๔๒
นางพิมพ์ทะเลาะกับนางซ้ายทอง	"	๓๔๓
พตายแก้วจึงอุ้มนางพิมพ์	"	๓๔๕
พตายแก้วตานางพิมพ์ไปหาแม่	"	๓๔๗
พตายแก้วแต่งงานกับนางพิมพ์	"	๓๕๐
พตายแก้วไปถึงเมืองกาญจนบุรี	"	๓๕๐
พตายแก้วอุ้มนางทองประศรีให้ชื่อนางพิมพ์	"	๓๕๓
นางทองประศรีมาเมืองสุพรรณ	"	๓๕๒
พตายแก้วชนหานางพิมพ์	"	๓๕๓
นางทองประศรีชื่อนางพิมพ์	"	๓๕๖
นางศรีประจันเตรียมแต่งงานนางพิมพ์	"	๓๕๗
พตายแก้วปลุกทอ	"	๓๖๐

ตอนที่ ๗

	ชั้นหมากพดายแก้ว	หน้า	๓๖๐
	พดายแก้วฉานขุนช้างเป็นเพื่อนบ้าง	"	๓๖๓
	แต่งงานพดายแก้วกับนางพิม	"	๓๖๒
	นางศรีประจันตั้งตัวนางพิม	"	๓๖๓
ตอนที่ ๘	พดายแก้วถูกเกณฑ์ทัพ	"	๓๖๗
	เจ้าเชียงใหม่รู้ว่าเมืองเชียงใหม่ของมายอมนั้น		
	กรุงศรีอยุธยา	"	๓๖๗
	เจ้าเชียงใหม่ให้กองทัพมาตีเมืองเชียงใหม่	"	๓๖๗
	พระยาเชียงใหม่ยอมอ่อนน้อมต่อเชียงใหม่	"	๓๖๘
	เมืองเกิน, วรรณ, กำแพงเพชร, บอกร้างมากรุงฯ	"	๓๗๐
	สมเด็จพระพันวษาหาตัวเจ้าคำศึก	"	๓๗๓
	ขุนช้างทูลว่าพดายแก้วอยู่เมืองสุพรรณ	"	๓๗๔
	สมเด็จพระพันวษาให้ขุนช้างนำตัวรอด		
	ไปตามพดายแก้ว	"	๓๗๔
	ขุนช้างนำตัวรอดไปถึงบ้านนางศรีประจัน	"	๓๗๔
	พดายแก้วเลี้ยงตัวรอดกับขุนช้าง	"	๓๗๖
	พดายแก้วเข้าเฝ้า	"	๓๗๗
	พดายแก้วอาสาไปทัพ	"	๓๗๘
	เกณฑ์กองทัพให้พดายแก้ว	"	๓๗๘

ณ

	พตายนกแก้ว	หน้า ๓๙๐
	พตายนกแก้วนางพิมกับนางศรีประจัน	" ๓๙๔
	นางศรีประจันเตรียมสระเบี่ยงให้พตายนกแก้ว	" ๓๙๕
	นางทองประศรีพานางพิมไปส่งกองทัพ	" ๓๙๘
ตอนที่ ๘	พตายนกแก้วยกทัพ	" ๓๙๙
	พตายนกแก้วเข้ามาทูลดา	" ๔๐๑
	พตายนกแก้วยกออกจากกรุง	" ๔๐๓
	นางทองประศรี พตายนกแก้ว นางพิม ปลุกโพธิ์ ๓ คน	" ๔๐๖
	พตายนกแก้วยกทัพ	" ๔๐๘
	พตายนกแก้วถึงเมืองเชียงทอง	" ๔๑๗
	พระยาเชียงทองให้พระสังฆราชออก มาหาพตายนกแก้ว	" ๔๑๘
	แม่ทัพเชียงใหม่เตรียมรบไทย	" ๔๒๐
	กองทัพพตายนกแก้วกับพระยาเชียงทอง รบพวกเชียงใหม่	" ๔๒๓
	กองทัพเชียงใหม่แตก	" ๔๒๕
ตอนที่ ๓๐	พตายนกแก้วได้นางดาวทอง	" ๔๒๗
	แสนคำแมนกับนางศรีเงินของปรัักษากันจะยก นางดาวทองให้พตายนกแก้ว	" ๔๒๗

	นางดาวทองครอง	หน้า	๒๐๘
	แต่งงานกับนางศรีเงินยวงพานาง		
	ดาวทองไปให้พตายแก้ว	"	๒๑๓
	พตายแก้วปราศรัยนางดาวทอง	"	๒๑๕
	พตายแก้วได้นางดาวทอง	"	๒๒๑
	นางดาวทองบ้กม่าน	"	๒๒๔
	นางดาวทองพาพตายแก้วไปวัดเจตีย์หุดวง	"	๒๒๖
ตอนที่ ๓๓	นางพิมพ์เบียดย่นชชวันทอง ชุนช้างดวงว่า		
	พตายแก้วตาย	"	๒๒๗
	นางพิมพ์เจ็บ	"	๒๒๗
	ชรวัดจาศูให้นางพิมพ์เบียดย่นชชวันทอง	"	๒๓๐
	ชุนช้างดวงนางศรีประจันว่าพตายแก้วตาย	"	๒๓๓
	ยายกลอย ยายส่ายชอนางวันทองให้ชุนช้าง	"	๒๓๕
	นางวันทองครอง	"	๒๓๗
	นางวันทองไปให้ชรวัดจาศูตาย	"	๒๔๐
	นางวันทองวิวาทกับแม่ต๋วยจะไปคุดันโพธิ์	"	๒๔๓
	ชุนช้างตอบตำรายคุดันโพธิ์	"	๒๔๓
	นางศรีประจันพานางวันทองไปคุดันโพธิ์	"	๒๔๕
	นางวันทองเห็นคุดันโพธิ์เฉา	"	๒๔๕
	นางศรีประจันพานางวันทองกลับมาบ้าน	"	๒๔๖

	นางวันทองเฝ้าของพตายแก้วไปถวายวัด	หน้า ๒๕๐
คตอนที่ ๒	นางศรีประจันยกนางวันทองให้ขุนช้าง	" ๒๕๓
	ขุนช้างรื้อหอพตายแก้ว	" ๒๕๓
	นางทองประศรีมาเยี่ยมนางวันทอง	" ๒๕๕
	นางทองประศรีบอกกล่าวพันไซตี	" ๒๕๗
	ขุนช้างปลุกหอ	" ๒๕๘
	นางศรีประจันนิมนต์พระ	" ๒๖๐
	แต่งงานขุนช้างกับนางวันทอง	" ๒๖๓
	ขุนช้างเฝ้าหอ	" ๒๖๕
คตอนที่ ๓	พตายแก้วไต่เป็นขุนแผน ขุนช้าง	" ๒๖๗
	ไต่ นางวันทอง	" ๒๖๗
	พตายแก้วยกทัพกลับ	" ๒๖๗
	พตายแก้วสมคบกับนางดาวทอง	" ๒๖๗
	พตายแก้วเข้าเฝ้า	" ๒๖๘
	พตายแก้วไต่เป็นขุนแผน	" ๒๗๑
	ขุนแผนกลับบ้าน	" ๒๗๑
	นางวันทองบอกกล่าวขุนแผน	" ๒๗๒
	ขุนแผนตั้งให้ตอมเรือนจะฆ่าขุนช้าง	" ๒๗๔
	นางดาวทองห้ามขุนแผน	" ๒๗๕
	นางวันทองทะเลาะกับนางดาวทอง	" ๒๗๕

ณ

	นางฉันทของเรียกคนจะตบนางฉันทของ	หน้า	๒๗๘
	ขุนแผนห้าม นางฉันทของคิดขุ่นแผน	"	๒๗๙
	ขุนแผนวิวาทกับนางฉันทของ	"	๒๘๑
	นางฉันทของจะผูกคอตาย	"	๒๘๑
	ขุนแผนทวงนางฉันทของไปกาญจนบุรี	"	๒๘๑
	นางศรีประจันตั้งค้อนางฉันทของให้ขุนช้าง	"	๒๘๕
	ขุนช้างได้นางฉันทของเป็นเมีย	"	๒๘๗
ตอนที ๓๕	ขุนแผนบอกกล่าว	"	๒๙๐
	ขุนแผนคิดถึงนางฉันทของ	"	๒๙๐
	ขุนแผนมาเมืองสุพรรณ	"	๒๙๓
	ขุนแผนตั้งกคชุนหออชุนช้าง	"	๒๙๒
	ขุนแผนมัดชุนช้างกับนางฉันทของ	"	๒๙๓
	ขุนแผนตัดพ้อนางฉันทของ	"	๒๙๔
	นางศรีประจันตักใจกตัญชุนแผน	"	๒๙๕
	ขุนแผนชินเรือนางศรีประจัน	"	๒๙๖
	ขุนแผนบอกกล่าวกำนันโชติ	"	๒๙๗
	พินโชติให้ตามนางเทพทอง		
	กัมัยยากดอชุนยายตา	"	๓๐๐
	ขุนแผนต่อว่านางศรีประจัน	"	๓๐๓
08/06/2565	นางเทพทองนางศรีประจันเข้าไปเรียกชุนช้าง	"	๓๐๔

ญ

ขุนช้างออกมาหาขุนแผน	หน้า	๓๐๘
ขุนแผนต่อสู้ว่าขุนช้าง	"	๓๐๘
ขุนแผนปรึกษานางวันทอง	"	๓๑๐
ขุนแผนกลับไปเมืองกรุงธนบุรี	"	๓๑๑
ขุนช้างพานางวันทองไปอยู่บ้านเดิม	"	๓๑๑
พระยาสุโขทัยขายฝาก		
นางแก้วกรยากับขุนช้าง	"	๓๑๕

ตำนานเสภา

ของ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ประเพณีการขับเสภาในแต่ครั้งกรุงเก่า แต่จะมีชนเมื่อใด แต่
เหตุใดจึงเอาเรื่องขุนช้างขุนแผนมาแต่งเป็นกลอนขับเสภา ทั้ง ๒ ข้อ
นี้ยังไม่พบอธิบายปรากฏเป็นแน่ชัด แม่แต่คำที่เรียกว่า "เสภา"
คำนี้ มนต์ศัพท์จะเป็นภาษาไทย แต่แปลว่าอะไร ก็ยังสืบไม่ได้
ความ คำ "เสภา" นี้ นอกจากที่เรียกการขับร้องเรื่องขุนช้าง
ขุนแผนอย่างเราเข้าใจกัน มีที่ใช้อย่างอื่นแต่เป็นชื่อเพลงบ่พาทย์
เรียกว่า "เสภานอก" เพลง ๓ "เสภาใน" เพลง ๓ เสภากลาง
เพลง ๓ ชวนให้สันนิษฐานว่า "เสภา" จะเป็นชื่อตำนานที่เอามาใช้
เป็นทำนองขับเรื่องขุนช้างขุนแผน แต่ผู้ชำนาญคนตรึกถ้าวินยัย
ว่า ตำนานที่ขับเสภาไม่ได้เกิดกับเพลงเสภาเลย ด้วยเหตุนี้จึงเป็น
อันยังแปลไม่ออก ว่าคำที่ว่า "เสภา" นี้จะแปลความว่าอะไร แต่
มีเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในหนังสือต่าง ๆ บ้าง ข้าพเจ้าเคยได้ดัดบ
คำผู้หัดถ้อยใหญ่เข้ามาบ้าง ตั้งแต่เห็นในกระบวนกลอนแต่ถ้อยคำ
ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเสภาบ้าง ประกอบกับความสันนิษฐานเห็นมี
เค้าเงื่อน พอจะคาดคะเนตำนานของเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนได้ อยู่
ข้าพเจ้าจะลองเก็บเนื้อความมาร้อยกรองแสดง โดยอัตโนมัติ ประกอบ
ด้วยเหตุผลซึ่งจะชี้แจงไว้ให้ปรากฏแก่ท่านทั้งหลาย

ว่าด้วยมูลเหตุของขับเสภา

ถ้าโดยประเพณีของการขับเสภา ถึงไม่ปรากฏเหตุเดิม
 แน่นนอน ก็พอสันนิษฐานได้ว่า มูลเหตุคงเนื่องมาแต่เจ้านิทานให้
 คนฟัง อันเป็นประเพณีมีมาแต่ครั้งบรรพตยุคเดียว แม้ในสมัย
 สวรรคตสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งล่วงมาแล้ว ๒๐๐ ปี ยิ่งกล่าวในตอนอธิบายเหตุ
 แห่งมรดกผู้ตรวดว่า ในครั้งพระพุทธกาลนั้น ตามเมืองในมณฑล
 ประเทศ มักมีคนไปรับจ้างเจ้านิทานให้ฟังกันในที่ประชุมชน เช่น
 ที่ศาลาพักคนเดินทาง เป็นต้น เกิดเป็นคนทั้งหลายได้ฟังนิทาน จึง
 ใจดีเป็นปัญหาอันไหนว่าอะไรเป็นมงคล เป็นปัญหาแพร่หลายไป
 จนถึงเวลาไปปลุกถามพระพุทธองค์ จึงได้ทรงแต่งมรดกผู้ตรวด
 ประเพณีการรับจ้างเจ้านิทานให้คนฟังดังกล่าวมานี้ แม้ในสยาม
 ประเทศก็มีมาแต่โบราณ จนนับเป็นการมหาดพออย่าง ๓ ซึ่งก็มี
 ในการงาน เช่นงานโขนจุกในตอนค่ำเมื่อพระสวดมนต์แล้ว ก็หา
 คนไปเจ้านิทานให้แขกฟังเป็นประเพณีมาเก่าแก่ แดยังมีตงมาจน
 ถึงในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ขับเสภาก็คือเจ้านิทานนั่นเอง แด
 ประเพณีนี้เสภาก็มีในงานอย่างเดียวกับที่เจ้านิทานนั้น จึงเห็นว่า
 เนิ่งมาจากเจ้านิทาน ขับเสภาผิดกับเจ้านิทานแต่เจ้านิทานมาผูก
 เป็นกถอน ต้นเนียงที่เล่าใช้ขับเป็นตำนาน แดขับกันเฉพาะเรื่อง

ขุนช้างขุนแผนเรื่องเดียว เปรียบเทียบกับดำเนินทานที่เป็นสามัญอยู่แต่
 เท่านั้น ถ้าจะลองค้นนิชฐานว่า เหตุใดจึงมีคนคิดชมเสภาชนแทน
 ดำเนินทาน ก็ดูเหมือนพอจะเห็นเหตุได้ ก็เพราะดำเนินทานฟังกัน
 มานาน ๆ เข้าออกจะจืด จึงมีคนคิดจะดำให้แปลก โดยกระบวน
 แต่งเป็นบทกลอนมาให้คล้องกัน ให้นำฟังกว่าที่ดำเนินทานอย่างสามัญ
 प्रकार ๓ เมื่อเป็นบทกลอนจึงว่าเป็นทานอย่างดำเนินทานวิสัยการว่า
 บทกลอน ให้ไพเราะช้นกว่าดำเนินทานอีก प्रकार ๓ ข้อที่ชมแต่
 เรื่องขุนช้างขุนแผนเรื่องเดียวนั้น คงจะเป็นความนิทานเรื่องขุนช้าง
 ขุนแผน เป็นเรื่องที่ช้อบกันแพร่หลายในกรุงเก่าอย่างดำเนินทาน
 เรื่องอื่น ๆ ด้วยเป็นเรื่องสนุกจับใจแปลกอกกันว่าเป็นเรื่องจริง จึง
 เกิดชมเสภาชนด้วยประการฉะนี้

ว่าด้วยเรื่องขุนช้างขุนแผน

เรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องจริงเกิดขึ้นในกรุงเก่า เนื้อ
 ความปรากฏจดไว้ในหนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า นับเป็นเรื่องใน
 พระราชพงศาวดาร มียุคดังนี้ ว่า

“ในลำดับนั้นต่อไป พระราชบุตร พระราชนัดดา เชื้อ
 พระราชวงศ์ของพระเจ้าอู่ทองรามธิบดี ได้ครองราชสมบัติใน
 กรุงเทพมหานครเป็นลำดับไปหลายพระองค์ จนถึงพระเจ้าแผ่นดิน

พระองค์ ๓ ทรงพระนามว่า พระพันวษา ภาษาพม่าเรียกว่า
 พระเจ้าวาทะถ้อง แปลว่าเจ้าดีพันหนึ่ง พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้
 มีพระราชประวัติพิสดาร แต่กล่าวได้โดยเอกเทศ พระองค์มี
 พระมเหสีทรงพระนามว่าสุริยวงษาเทวี มีพระราชโอรสองค์ ๓ ด้วย
 พระมเหสี มีพระนามว่า พระบรมกุมาร ”

“ ครั้นต่อมา พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคคนหุตถานข้าง มุ่งหมาย
 จะเป็นสัมพันธมิตรสนิทสนมกับกรุงเทพทวารวดี จึงส่งพระราช
 ฑิตของคหังซึ่งมีพระรูปลักษณะงามเลิศ ฟังเจริญพระชนม์ได้ ๑๖
 พรรษา พร้อมด้วยข้าหลวงส่งไปใช้เข้าทูลบิหวาร กับเครื่องราช
 บรรณำกรเป็นอันมาก มีราชทูตเจริญพระราชสาส์น พร้อมด้วย
 เต็นท์อำมาตย์คุมโยธาทวยหาญ เจริญพระราชฑิตามาถวายพระพันวษา
 ณกรุงเทพทวารวดี ครั้นมาถึงในกลางทาง ข้าฉวรุชนไปถึง
 นครเชียงใหม่ พระเจ้าโพธิ์สารราชกุมารผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดินนคร
 เชียงใหม่ในเวลานั้น ไม่ชอบให้กรุงศรีสัตนาคคนหุตถานข้างมาเป็น
 มิตรไมตรีกับกรุงเทพทวารวดี อยากจะให้กรุงศรีสัตนาคคนหุตถาน
 ข้างไปเป็นสัมพันธมิตรสนิทกับนครเชียงใหม่ จึงคุมกองทัพลงมา
 ชุ่มอยู่ ยกเข้าแย่งชิงพระราชฑิตานั้นไปได้ ฝ่ายพลกษัตริย์
 สัตนาคคนหุตที่พ่ายแพ้แตกหนีถวิลกลับไปทูลแจ้งเหตุแก่พระเจ้ากรุงศรี
 สัตนาคคนหุตถานข้างให้ทรงทราบทุกประการ ”

08/02/25๕๘
 ครั้นประพาศเหตุนี้ ทราบเข้ามาถึงพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา

สมเด็จพระพันวษาที่ทรงพระพิโรธยิ่งนัก จึงตรัสแก่เสนาอำมาตย์
 ทรงปวงว่า เจ้านครเชียงใหม่คหฬินเดชาภาพของเรา เป็นผู้ไม่
 คงอยู่ในยุติธรรม มาแย่งชิงนางผู้ที่เขาจำนงใจจะมาให้แก่เราดังนี้
 กผิดต่อกรรมบทมนุษยวินัย จำจะยกขึ้นไปปราบปรามเจ้านคร
 เชียงใหม่ให้ยำเกรงผู้มีอิทธิพลไทย ไม่ให้ประพฤติพาดทจริตคหฬิน
 ต่อเราสืบไป จึงมีพระราชโองการตรัสสั่งให้เตรียมทัพ แต่ตรัสตั้ง
 พระหมื่นศรีมหาเด็กลูกเป็นขุนนางข้าหลวงเดิมคนสนิทไว้พระไทย ให้
 เดออกจัดหาทหารที่มดีมีอกกล้าศึกสงครามเข้ามาถวาย ”

“พระหมื่นศรีจึงกราบทูลว่า ในทหารไทยในเวลานี้ผู้ใดจะ
 เป็นทหารเอกยอดดีไปกว่าขุนแผนนั้นไม่มี ด้วยขุนแผนเป็นผู้รู้
 เวทมนต์เสียดวิชาญ ใจกล้าหาญเป็นยอดเสนา และมีใจกตัญญู
 กตเวที รู้พระเดชพระคุณเจ้าหาตัวเปรียบได้ยาก บัดนี้ขุนแผนเป็น
 โทษต้องรับพระราชอาญาจำอยู่ณคุก ถ้าโปรดให้ขุนแผนเป็นทัพ
 หนายกขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ในครั้งนคงจะมีไชยชนะโดยง่าย ไม่
 ต้องให้รอนถึงทัพหลวงแตกพหังเพียงปานใด สมเด็จพระพันวษา
 ที่ทรงรฤกได้ถึงขุนแผน ด้วยทรงทราบว่าเป็นทหารมดีมีมาแต่
 ก่อน จึงทรงพระกรุณาโปรดให้ขุนแผนพ้นโทษ มีรับสั่งให้พระ
 หมื่นศรีนำขุนแผนเข้ามาเฝ้า โดยเร็ว พระหมื่นศรีได้ รับสั่งแล้ว
 ก็ไปบอกนกรบาทให้ถอดขุนแผนจากเรือนจำ นำตัวเข้ามาหมอบ
 เฝ้าถวายบังคมต่อหน้าพระที่นั่งในท้องพระโรง ในขณะนั้น สมเด็จพระ

พระพันชษาจึงมีพระราชโองการตรัสตามขุนแผนว่า เข้าย้ายขุนแผน
 เองจะอาสาถอยกลับไปตั้งเมืองเชียงใหม่ ปรามปรามเจ้าโยนกอันช-
 พาดให้เห็นฝีมือทหารไทย รับนางคันทมาให้ก็จะได้ฤกษ์ได้ประการใด
 ขุนแผนจึงกราบบังคมทูลว่า ข้าพระบาทผู้เป็นข้าทหาร ชีวิตที่อยู่
 ในใต้ฝ่าพระบาทของพระองค์ผู้ทรงพระเดชพระคุณ ปกเกล้ามาแต่บูด
 บิดา ข้าพระองค์ขอรับอาสาเข้าไปตั้งนครเชียงใหม่ ปรามเจ้าโยนก
 ให้ก่อกองพระเดชานุภาพของพระองค์ รับราชธิดาพระเจ้าหลานข้าง
 คันทมาถวายจงได้ ถ้ายันนครเชียงใหม่ไม่ได้แล้วขอถวายชีวิต สมเด็จพระ
 พันชษาได้ทรงฟังขุนแผนกราบทูลรับอาสาแรงดั่งนั้นก็คิดพระ-
 ไทยนัก จึงโปรดตั้งให้ขุนแผนเป็นแม่ทัพ ถืออาญาสิทธิ์คุมกอง
 ทหารไทยยกเข้าไปตั้งนครเชียงใหม่ ขุนแผนจึงกราบถวายบังคม
 ถวายกองทัพเข้าไปตั้งเมืองพิศิตร จึงแวะเข้าหาพระพิศิตรเจ้าเมือง
 ขอให้ส่งตามเวทพิเศษกับม้าพิเศษที่ฝากไว้แต่ก่อนคันทมาให้ จะไป
 ใช้ในการรบศึก ความพิเศษของขุนแผนนั้น ในภายหลังต่อ ๆ มามี
 ผู้เรียกว่า ตามพัวพัน มีฤทธิ์เดชนัก ม้าพิเศษนั้นเรียกว่า ม้าดี
 หมอก ขันเขาดูตั้งครามหุดหัดซำคักได้แคล้วคล่องว่องไวนัก
 ขุนแผนได้ตามเวทพิเศษแต่ม้าพิเศษแต่จกตาเจ้าเมืองพิศิตร รับยกขึ้นไป
 ไปตั้งแดนนครเชียงใหม่ ฝ่ายเจ้านครเชียงใหม่รู้ว่ากองทัพกรุงศรี
 อยุรยกยกขึ้นมา จึงแต่งกองทัพให้ยกออกมาตั้งรับคันทาน ขุนแผน
 แม่ทัพกับพลทหารไทยเข้าต่อสู้พิศิตาด้วยอนเชียงใหม่ โดยสามารถ

กองทัพเชียงใหม่ก็แตกพ่ายแพ้นกดับเข้าเมือง จะบีบประคองเขื่อน
 ก็ไม่ทัน ชุนแผนก็ยกคิดตามรบรุกบุกบันเข้าเมืองได้ ได้เข้าฟัน
 พัดดาวดมตายลงเป็นอันมาก ฝ่ายเจ้านครเชียงใหม่เห็นข้าศึกเข้า
 เมืองได้ก็ตกใจไม่มีชดชัย จึงขึ้นมาหนีออกนอกเมืองไป ชุนแผน
 จึงคุมทหารเข้าล้อมวัง ไปจับอรรคสาขาท่วมเหตต์พระเจ้าเชียงใหม่
 กับราชธิดาอันมีนามว่าเจ้าแก้วฟ้าทอง กับนางต้นมน้อยใหญ่ของ
 พระเจ้านครเชียงใหม่ให้รวบรวมไว้พร้อมด้วยกัน แต่ให้เชิญนาง
 ด้ร้อยทองราชธิดาพระเจ้านครตามช่างที่เจ้านครเชียงใหม่ไปแย่งชิงมา
 ไว้ให้ออกมาจากหอคำ จึงเชิญนางด้ร้อยทองพระราชธิดาพระเจ้า
 ตามช่าง กับมเหสีราชธิดาพระเจ้านครเชียงใหม่ที่จับไว้ได้ เด็ก
 กองทัพก่ดบังขนาดถวายพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา แดกราบทุกข้อ
 ราชการทัพทัมไชยชนะหนีให้ทรงทราบทุกประการ สมเด็จพระพันวษา
 ก็มพระไทยยินดีนัก จึงทรงพระดำริถึงทศพิชราชธรรมนครที่ว่า ซึ่ง
 เจ้านครเชียงใหม่ผู้คุมกองทัพไทยมิได้ หนีออกจากเมืองไป ทั้ง
 เมืองให้อ้างเบตาไว้ไม่มีเจ้าปกครองดังนั้นไม่ควร สมณระพีพรหมณ์
 ราษฎรจะได้ความเดือดร้อน จึงทรงตั้งอำมาตย์ผู้ใหญ่ ให้เป็น
 ข้าหลวงขึ้นไปเกลี้ยกล่อมราษฎรพดเมืองเชียงใหม่ไม่ให้แตกค่น่วนวาย
 ให้เสนาข้าราชการชาวเมืองเชียงใหม่ไปติดตามเชิญพระเจ้าเชียงใหม่
 ใหม่ กลับเข้ามาครอบครองบ้านเมืองอยู่เป็นปรกติตามเดิมดังเก่า

“ในขณะนั้น พระองค์จึงทรงโปรดพระราชทานบำเหน็จรางวัล

เป็นต้นว่าเงินทอง สิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค แก่ขุนแผนผู้เป็น
 แม่ทัพ แด่นายทัพนายกองตลอดจนพลโยธาทวยหาญ ผู้ไปรบ
 ค้ำกัมไชยชนะมาในครั้งนั้นเป็นอันมาก ครั้นแล้วพระองค์จึงทรงตั้ง
 นางสร้อยทองราชธิดาพระเจ้าศรีวิฑูรดาคนहुตถานช้าง เป็นพระมเหสี
 ซ้าย แด่คางนางแว่นฟ้าของราชธิดาเจ้านครเข็ญใหม่เป็นพระดนม
 เอก แด่แม่เห็เจ้านครเข็ญใหม่ผู้เป็นมารดาของนางแว่นฟ้าของ
 พระดนมเอกนั้น โปรดแต่งตั้งข้าหลวงพร้อมด้วยพวกดงพาดขันไปตั้ง
 ค่ายพระเจ้านครเข็ญใหม่ โดยพระไทยทรงพระกรุณา ฝ้ายซำคน
 ซ้ายหญิงสาวนครถานช้างแฉาฉาฉาเข็ญใหม่ นั้น ก็ทรงโปรดให้
 ตั้งตำมาหากินอยู่ตามภูมิตำเนา ในกรุงศรีอยุธยา”

“ฝ้ายซำคน ซ้ำเป็นทหารเอกยอดค้ำมีชื่อเสียงปรากฏ ในกรุง
 ศรีอยุธยาในครั้งนั้น เมื่อคิดเห็นว่าคนแก่ชราแล้ว จึงนำดาบ
 เหวดวิเศษของตนเข้าถวายสมเด็จพระพันวษา เพื่อเป็นพระแสงทรง
 ดำหรับพระเจ้าแผ่นดินต่อไป พระองค์ทรงรับไว้เป็นพระแสงทรง
 ดำหรับพระองค์ แล้วจึงทรงประสิทธิ์ประสาทนามว่า พระแสง
 ปราบศัตรู แด่ทรงตั้งนามพระแสงซรวรค์แต่ครั้งพระยาแกรกนั้น
 ว่าพระซรวรค์ ไชยศรี โปรดให้มหาดเล็กเชิญตามเสด็จซ้ายขวา
 แด่มารับตั้งให้เชิญพระรูปพระยาแกรกกับมงกุฏของพระยาแกรกเข้าไว้
 ในหอพระที่มณฑการในพระราชวัง พระรูปพระยาแกรกกับมงกุฏ
 ทรงยังมีปรากฏอยู่จนคราบเท่าทุกวันนี้”

“พระพันวษาครองราชสมบัติมาได้ ๒๕ พรรษา เมื่อแรกได้
ราชสมบัติ พระชนม์ ๑๕ พรรษา รวมพระชนมายุ ๔๐ พรรษา
แต่จึ่งสวรรคต”

ในคำให้การชาวกรุงเก่ามีเรื่องขุนช้างขุนแผนปรากฏอยู่เท่านั้น
นอกจากคำให้การชาวกรุงเก่า หนังสือเรื่องอื่นที่แต่งกรุงเก่า
กล่าวถึงแต่บ้าง แต่ยังไม่พบที่เล่าเรื่องขุนช้างขุนแผน มีในหนังสือ
พงศาวดารเห็นอีกกล่าวเพียงว่า สมเด็จพระพันวษาได้เสวยราชย์
เมื่อ... อื่นพระนามที่เรียกว่า “พระพันวษา” น่าจะเป็นแต่พระ
นามประกอบพระเกียรติยศสำหรับเรียกสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในสมัย
อื่น ดังเราเรียกว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” มิใช่เป็นพระนาม
เฉพาะพระองค์หนึ่งพระองค์ใด เพราะคำเดียวกัน ในชนหลังต่อมา
มาใช้เป็นพระนามสำหรับพระเกียรติยศสมเด็จพระบรมราชชนนีว่า “สมเด็จพระพันหวง” แต่ที่เรียกสมเด็จพระอรรคมเหสีว่า “สมเด็จพระพันวษา” ก็มีในบางรัชกาล เช่นพระอรรคมเหสีของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศกรุงเก่า แต่สมเด็จพระศรีสุริเยนทรา
บรมราชินีในรัชกาลที่ ๒ คนทั้งหยาก็เรียกว่า “สมเด็จพระพันวษา”
จึงเห็นว่ามีใช้เป็นพระนามเฉพาะพระองค์พระเจ้าแผ่นดิน พระองค์หนึ่ง
พระองค์ใดแต่ก่อนมา

เรื่องขุนช้างขุนแผนที่ปรากฏในคำให้การชาวกรุงเก่าดังกล่าวมา
มหตฐานที่จะเทียบให้รู้ศักราชได้ว่า เรื่องขุนช้างขุนแผนเกิด

มชินเมื่อใด คือในหนังสือหนึ่แห่ง ๓ กล่าวว่่า ส้มเด็จพระพันวษา
 เป็นพระราชบิดาของพระบรมกุมาร ต่อมากล่าวว่่า พระบรมกุมาร
 เมื่อใดเสด็จราชสมบัติ ม่มเหตุลือว่่าคร้ผู้ตั้งาจนทว่ ๕ เตนางนเมื่อ
 พระราชดำม้ถ้วรคคแต่จ ซึ่งราชสมบัติให้แกชู้ เทียบกับพระ
 ราชพงศำวคตว พระบรมกุมารก็ค้อสมเด็จพระไชยราชวชิราช ส้ม
 เด็จพระพันวษานนก็ค้อสมเด็จพระรามาชิตที่ ๒ โดยหลักฐานอัน
 ปะระมาณว่่า ชุนแผนม้ตัวอยุ่ในรัชกาลสมเด็จพระรามาชิตที่ ๒
 ระหว่างจุตศักราช ๘๕๓ จน ๘๘๓ ปี แต่ม้เนื้อคความประกอบในพง-
 ศำวคตวเรียงใหม่ว่่า ในยุคนพระเม้องแกวเป็นพระเจ้าเชียงใหม่
 ทำค้ถกับกรุงศรีอยุธยาอยุ่หลายครว แต่ม้เนื้อคความประกอบ
 ชอบกถอ้อย่าง ๓ ที่ในคินหนังสือเองตงศักราชไว้ว่่า “ร้อย
 สิบเจ็ดปี” ถัดนนิฐานว่่า เดิมเขียนเป็นควหนังสือว่่า “แปดร้อยสิ
 ดิบเจ็ดปี” ภายถตั้งคควำ แปด ไปเสี้ย ถำวางจุตศักราช ๘๘๘
 เป็นบชุนแผนเกิด ชุนแผนเกิดในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลก
 นารถ อยุ่ได้ ๖ ชอบสมเด็จพระรามาชิตที่ ๒ ผ่านพิภพ จึง
 ด้รับราชการในแผ่นดินนคู้กเชวกันด้ แต่ท้ในคำให้ถารชาวกรุง
 เกอกล่าวอิกแห่ง ๓ ว่่าท้าวโพธิสัตว์เป็นเจ้าเชียงใหม่ในครั้งน
 ท้าวโพธิสัตว์นทจริงเป็นเจ้าถานช้ำง เป็นแต่ราชบุตรเขยพระเจ้า
 เชียงใหม่ แต่ม้เป็นพระชนกของพระไชยเชษฐาที่ขอพระเทพกระ-
 ษัตวี่ ครวทำถสงครามกับพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนอง ตงมา

08/06/2565

ตรงราวแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เห็นจะเขาชื่อโพธิ์สาร
 มาได้ผิด ฟังไม่ได้ ควรฟังเป็นหลักฐานแต่ว่ามีเค้าเงื่อนว่า เรื่อง
 ขุนช้างขุนแผนนั้น เป็นเรื่องเกิดในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒
 ระหว่างพ.ศ. ๒๐๓๕ กับ ๒๐๗๒ แด่หมุ่โถมต่อมาได้อีกอย่าง ๑
 เด่ภาคงจะเกิดมชนภายหลังรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ นับด้วย
 ร้อยมี เมื่อเรื่องขุนช้างขุนแผนเล่ากันจนกลายเป็นนิทานไปแล้ว ถ้า
 ประมาณว่าเด่ภาฟังมามชนในตอนหลัง ไม่ก่อนแผ่นดินสมเด็จพระ
 นารายณ์มหาราชก็เห็นจะไม่ผิด

คือเรื่องขุนช้างขุนแผนที่เล่าในคำให้การชาวกรุงเก่า แม่สังเขป
 เพียงนั้น ยังเห็นได้ว่าไม่ตรงกับเรื่องขุนช้างขุนแผนที่เราขบเด่ภาถัน
 ความชอบไม่เอ่ศักรยอันใด ด้วยเรื่องขุนช้างขุนแผนเขามาเล่าเป็น
 นิทานกันเด่ช้านานหลายร้อยมี แด่เข้ามาแต่งเป็นกลอนเด่ภาในชน
 หลังอีก คงตกแต่งเรื่องให้พิภูกก๊กของต้นกุดฉานชน แด่ต่อเติม
 ยัตยาดออกทุกที่ เชอได้ว่าเรื่องในเด่ภาคงคลาศ์เคลื่อนจากเรื่อง
 เดิมเด่ยมมาก แต่คงจะยังมีเค้ามุดเรื่องเดิมอยู่บ้าง ถ้าจะต้องประ
 มาณเค้าเรื่องเดิม เท่าที่ยุติด้วยเหตุผล เรื่องข้างตอนต้นเห็นจะ
 ตรงตามที่ปรากฏในเด่ภา คือขุนช้างขุนแผนนางวันทอง ๓ คนนี้เป็น
 ชาวสุพรรณ นางวันทองเป็นชู้กับขุนแผนแต่เมื่อยังเป็นพตายแก้ว
 แด่ว่าท่านองจะขอตัวไว้แต่ยังไม่ทันแต่งงาน ในระยะนพตายแก้วต้อง
 เกณฑ์ไปทัพ (ไม่จำเป็นต้องเป็นแม่ทัพ) หายไปเด่ช้านาน ทางนขุน

08/06/2563

ข้างพยายามจนได้นางวันทองไปเป็นเมีย พลายแก้วดัดจริตจากทัพได้
 เป็นที่ขุนแผนตั้งบ้าน ตำแหน่งปลัดซ้ายกรมตำรวจภูบาล จึงตั้ง
 นางวันทองไป ขุนช้างติดตาม ขุนแผนทำร้ายขุนช้างอย่างไรอย่าง
 หนึ่ง ขุนช้างจึงเข้ามาด่าโทษขุนแผน ต้มเค็ญพระพันธุษาให้
 ข่าหุดวงออกติดตาม ขุนแผนฆ่าข่าหุดวงเสีย แดงจึงหนีขึ้นไป
 เมืองเหนือ แดงปลายเข้าหาพระพิรุณโดยดี พระพิรุณจึงบอก
 ดั่งดงมารุกรง นำส่งด้วยว่า จะเป็นในคอนนเองที่มรับสั่งให้ฆ่านาง
 วันทอง ฐานเป็นหญิงสองใจ แดงเอาขุนแผนจำคุกไว้โดยโทษ
 ที่ฆ่าข่าหุดวง แดงดลหย่อนเพราะเข้ามาดูแก่โทษ อยู่มาเกิดศึก
 เชียงใหม่เวลาเสาะหาทหาร จมื่นศรีฯ ทูลยกย่องขุนแผน ขุนแผน
 จึงพ้นโทษด้วยจะไปทำการศึก ขุนแผนไปรบพุ่งมีชัยชนะ จึงเคย
 มีชื่อเสียงเป็นคนสำคัญ นำเข้าใจว่า ท้าของเรองขุนช้างขุนแผน
 เดิมจะมีเท่านั้นเอง นอกจากนั้นเห็นจะเป็นของแต่งประกอบชนในคอน
 เมื่อเป็นนทานและเบ็นเสภาในภายหลัง

ว่าด้วยหนังสือเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

หนังสือกลอนของโบราณ ที่เกิดขึ้นด้วยเหตุอันน่าแต่งเป็น
 กลอนสำหรับขับตำรา ไม่ใช่มีแต่เรื่องขุนช้างขุนแผนเรื่องเดียว หนังสือ
 ๐๘/๐๖/๒๕๖๕
 ชื่อเรื่องตำนานและเรื่องชาดกต่าง ๆ ที่แต่งเป็นกลอนสำหรับขับดัดก็

เบนของเกิดขึ้นโดยนัยเดียวกัน คือเขาเรื่องนทานที่สำหรับเด้ามาแต่ง
 เป็นกลอนสำหรับอ่าน เมื่ออ่านกทำทำนองเป็นถ่านำเช่น อ่านตาม
 คำตาแฉะวิหาร อันเป็นเหตุให้เรียกว่า "โอเอจหารราย" นนเป็นคน
 กัด อเถานทานให้คนฟังนั่นเอง หนังสือตัวคนนเซอโต้วามัก่อน
 หนังสือเถภาชานาน และมีแพรวหลายจนถึงเมืองดาวช่างฝ่ายเหนือ
 ก็เขาเรื่องค่านานแฉะชาดกมาแต่ง เป็นหนังสือสำหรับแฉอ โดยทำนอง
 เดียวกัน แต่เมื่อพิเคราะห์ดูว่า การที่เขาเรื่องชุนช้างชุนแผนมาแต่ง
 เป็นกลอนเถภา จะเอาแบบอย่างมาจากหนังสือตัวดหรืออย่างไร
 สันนิษฐานเห็นว่า น่าจะเป็นการเกิดขึ้นทางหนึ่งต่างหากไม่ได้เอาอย่าง
 จากหนังสือตัวด เกิดขึ้นแต่การทเถานทานกันตามบ้านนั่นเอง

ลักษณะนิทานที่เล่ากันแต่โบราณ หรือแม้คัดลอกมาจากใน
 ปัจจุบันทุกวันนี้ ผิดกับชาดกอันเป็นคนเก่าของหนังสือตัวดในข้อสำคัญ
 อย่าง ๓ ที่นทานมักหยาบและโตน ชื่อนี้ไม่ใช่เพราะคนเจ้าแฉะคน
 ฟังนิทานมีอชฌาย์ชอบหยาบและโตนทั่วไป ความจริงน่าจะเกิดแต่
 คติในทางชาดกรรพนมมาแต่คักดาบรพ ที่ถือว่าถ้าบ้ค่าจเ็นคุดอยาก
 ได้ผู้ใด ก็อรชบ้นคาคให้ต้มคายเขาตัวไปเลี้ยงดูให้ช้อยในเมืองผู้ จึง
 เกิดวิธ้เก้โดยอากการทกระทำให้มีค่าจเห็นว่าเป็นคนหยาบคนโตน ไม่
 ควรบ้ค่าจจะเขาไปเลี้ยงดู คติอนนเป็นเหตุให้เกิดความประพฤติ
 หดายอย่าง ที่ยังถือดงมาจากในชนหลัง เป็นต้นว่าทางเมืองเชียง
 ใหม่ ถ้าถูกเจ้าที่ถานนายเกิดมามักให้ชอ ๒ ชอ ชอ ๓ เป็นต้นนัญ

11/06/2553

คำสำหรับตัว อักขร ๓ สำหรับเรียกใหม่เกิดขึ้นเช่นชื่อวา "อิง" บ้าง
 "กบ" บ้าง "เขียด" บ้าง ลักษณะที่คนเดินเพลงปรบไต่ก่ดี เทพ
 ทองก่ดี ซึ่งไม่มีอะไรนอกจากเกี่ยวกันโดยกรรมจนหยาบเข้า ถึงจุด
 โคตรเค้าเหต่ากอ คำกันเดินค่อหน้าธารกำนต ก็เชื่อว่ามาแต่คติ
 อันเดียวกัน โดยประสงค์จะให้ศิศาจวังเกี่ยจับคุดหรือฉุดถูเป็น
 เหตุแห่งมหรธพ ด้วยเหตุนี้ ในงานสมโภชพญาช้างเผือกมาถึง
 พระนคร จึงต้องมีเทพทองเป็นของขาดไม่ได้มาจนตรวนเท่าทุกวัน
 นี้ ยิ่งอีกอย่าง ๓ เช่นเด็กผูกขุนเพ็ดก่ดี หรือที่คนทำขุนเพ็ดไป
 ถวายเจ้าก่ดี ถิ่นน้ำจระมาโดยคติอันเดียวกัน โดยประสงค์จะให้ผี
 ชิงเต็กนน และให้เจ้าซึ่งคนที่เขาขุนเพ็ดถวาย ไม่ต้องการเอาไป
 เมืองผี มิใช่ถวายเพราะเจ้าจะชอบพอขุนเพ็ดอย่างไร การเจ้า
 นิทานเป็นมหรธพ โดยเฉพาะในงานเรียกขวัญเช่นงานโกนจุก ที่
 เจ้านิทานเรื่องหยาบๆก็จะเนื่องด้วยเรื่องจะให้ผีวังเกี่ยจเด็กที่โกนจุกนน
 อยู่ในคติอันเดียวกัน นิทานที่เล่ากันจึงมักจะกลาย และจึงให้อภัย
 กันโดยประเพณีที่กล่าวมาแล้ว ครั้นเคยกันขึ้นมากี่เคยเป็นขรรวม
 เนียมจนกลายเป็นของขบขัน ถึงเรื่องขุนช้างขุนแผนเมื่อยังเล่ากัน
 เป็นนิทาน ก็คงเล่าอย่างหยาบๆ ขอนึ่งยังเห็นได้ แม้จนบทเสภาที่
 ขบขันในพื้นบ้านเมืองก็อยู่อย่างหยาบ แต่ไม่หยาบอย่างด่ามหากเหมือน
 นิทานอื่น ๆ ทงตอเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องที่สนุก จับใจคน

ยังกว่าเรื่องนทานอื่น ๆ ทั้งต้น เห็นจะเป็นด้วยเหตุนี้จึงได้นิยมแต่
ในเรื่องขุนช้างขุนแผนเรื่องเดียว

ในชั้นแรกที่จะเกิดเสภา ข้าพเจ้านิยฐานว่า เห็นจะแต่งเป็น
กลอนแก้วบทที่สำคัญในเรื่องขุนช้างขุนแผน เช่นบทสังวาล์ บทพ้อ
บทชมโฉมและชมตงเป็นคน เมื่อดำเนินทานไปถึงตรงนั้น จึงว่า
กลอนแทรกเป็นทานของนิทานทรงเครื่อง เหตุใดจึงเห็นดังนี้ อธิบาย
ว่า เพราะแต่เดิมเรื่องขุนช้างขุนแผนดำเนินนิทาน และขรรพมา
ดำเนินนิทานนั้น จะดำเนินคนเดียวก็ตาม หรือผลัดกันเล่าหลายคนก็ตาม
คงต้องเล่าแต่คนจนจบเรื่องนิทานทุกเรื่อง นิทานเรื่องขุนช้างขุน
แผนเป็นเรื่องยืดยาว ก็จะแต่งกลอนให้จบเรื่องในคราวเดียวยาก
นัก แม้แต่งใครจะเล่าให้จบเรื่องในคืนเดียวไม่ได้ จึงนิยฐาน
ในชั้นแรกเมื่อจะเกิดเสภา เห็นจะแต่งเป็นกลอนเพียงบทสำหรับว่า
ลำดับแต่ในตอนที่สำคัญ แล้วดำเนินทานต่อไปจนจบเรื่องขุนช้างขุน
แผน กลอนที่แต่งขึ้นนี้ อาจจะเป็นกลอนตัดคิดขึ้นว่าในเวลานำ
นิทานนั้น ครั้นเมื่อคนฟังชอบ ต่อมาอีกชน ๓ จึงมกอดคิดแต่งเป็น
กลอนทั้งควนิทานเขาไปรับเป็นเสภา จึงเกิดหนังสือเสภามาแต่นั้น
แต่เรื่องนิทานขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องยาวดังกล่าวมาแล้ว เมื่อแต่ง
เป็นกลอนและรับเป็นฉานาด้วย ก็เป็นอันพรวด้วยที่จะรับให้ตัดออก
เรื่องใดในคืนเดียว บทเสภาที่แต่งขึ้นจึงแต่งแต่ในตอนพอชมคน ๓
เมื่อเขาอย่างกันแพร่หลายแต่งกันจนหลายคน ไตรชอบใจจะ

08/06/2565

ขับคอนไหน ก็แต่งเป็นกตอนเนภาระคอนทชบนน ด้วยเหตุนี้ บทเสภา
 เดิมทั้งที่แต่งกรุงเก่า หรือแม่ที่แต่งขึ้นในกรุงรัตนโกสินทร
 ตามแบบอย่างกรุงเก่าจึงเป็นท่อนเป็นคอน ไม่เป็นเรื่องติดต่อกัน
 เหมือนกับบทละคร การทเอาบทเสภามารวมติดต่อกันให้เป็นเรื่อง
 อย่างหนึ่งคือเสภาที่ลงพิมพ์ มีหลักฐานที่รู้ได้ว่า พี่เขามารวม
 กันในชั้นหลังเมื่อราวรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทรนี้ ดังจะอธิบาย
 ต่อไปข้างหน้า

หนังสือเสภาที่แต่งเมื่อครั้ง กรุงเก่าเห็นจะคุ้นเคยแทบหมด
 ด้วยหนังสือเสภาผิดกับหนังสือบทละครและหนังสือลวด เพราะ
 ลักษณะการเดินละครและลวดต้องอาศัยหนังสือ ใครเดินละครก็
 จำต้องมีหนังสือบทสำหรับโรง ถ้าไม่มีหนังสือก็เดินละครไม่ได้
 หนังสือลวดก็ต้องใช้ในเวตาลลวดโดยทำนองเดียวกัน แต่หนังสือ
 เสภาไม่เช่นนั้น แต่งขึ้นสำหรับให้คนขับท่องพอจำได้ จำได้แล้ว
 ก็ไม่ต้องใช้หนังสือ ใช้แต่เท่านั้น ใครแต่งหนังสือเสภาขึ้นสำหรับ
 ขับหากิน นำจะปิดหนังสือด้วยซ้ำไป เพราะกลัวผู้อื่นจะได้ไป
 ขับแข่งตน จะให้อ่านท่องก็เห็นจะระแวงเพราะที่เป็นศิษย์หา หนังสือ
 เสภาย่อมจะมีน้อย และเป็นของปกปิดกัน จึงลำบากง่าย ไม่
 เหลือตงนามากเหมือนหนังสือบทละครและหนังสือลวดกรุงเก่า
 บทเสภากรุงเก่าที่ได้มาถึงกรุงรัตนโกสินทรนี้ ได้มา
 ด้วยมีคนเสภากรุงเก่าเหลือมาบ้าง แต่บทที่คนเสภาเหล่านั้น

จะได้หนังสือมาถามว่าทำไมจะไม่เกิดขึ้น ^๕ ดีกว่าได้มาพบเป็นเชื่
บทเสภาที่ขับถนในกรุงรัตนโกสินทร ^๕ แม้ในชั้นตำนานเก่า ได้
ตั้งเกิดตำนาน ^๕ เชื่อได้ว่าเป็นของที่มาคิดแต่งขึ้นใหม่ในกรุง
รัตนโกสินทร ^๕ ทงน

ตำนานเสภา ^๕ กรุงรัตนโกสินทร มีหลักฐานพอจะรู้เรื่อง
ราวได้จนถนัดกว่าครั้งกรุงเก่าหลายอย่าง ^๕ ข้าพเจ้าได้พบหนังสือ
ซึ่งนับว่าเป็นจุดหมายเหตุในเรื่องเสปามีอยู่ ๒ ฉบับ ^๕ คือกตอน
ต้นทรภู์แต่งไว้ในบทเสภาตอน โทษุณฤพดายงามแห่ง ๓ ^๕ กตอนท้าย
ไหว้ครูเสภาใครแต่งหาทราบไม่ ^๕ นายอยู่เสภาชาวอ่างทองว่าให้
ข้าพเจ้าฟัง ^๕ ได้ไหว้ครูไหว้กฉบับ ๓ ^๕ หนังสือกตอน ๒ ^๕ ฉบับ
ให้เค้าเงื่อนทางวินิจฉัยตำนานเสปาหลายข้อ ^๕ ดังจะอธิบายต่อไป

กตอนของสุนทรภู์

สมภารวัดดับมายังอาวาด ^๕	เลี้ยงพิณพาทย์พวกพ้องทองประศรี ^๕
หาเสปามาทวทศอด ^๕	ท่านตามีช่างประทีดถนดับ ^๕
ดูท่านองพองคอเลี้ยงอ้อแอ้ ^๕	พวกคนแก่ชอบหัวว่า ^๕
คารองศรีดีแต่ขันริศวันครบ ^๕	กรับกระทบทำหอดอกแดงดอกดา ^๕
แต่นายทงตงโค้งเลี้ยงโค้งโวก ^๕	ว่ากระไซกกระชั้นขึ้นหนักหนา ^๕
ฝ่ายนาเพ็ชรเม็ดมากดากซ้ำ ^๕	ตงตำมวาดองศอกเหมือนนอกยา ^๕

ส่วนนายมาพระยานนทคนตลก ว่าหยกหยกหยามข้าคนสำเนา
คาของอยู่รู้ว่าภาษาตลก ดังกตาวเซ็ดเพลงโหม่งเห่งไป ฯ

กลอนไหว้ครู

๐ ทนจะไหว้ตาครูต้น	เป็นนายประตุครคนทุกแห่งหล้า
ไหว้ครูมีข้างประทัดถัดตงมา	ครูเพ็งแก่งว่าข้างสุพรรณ
จะไหว้ตาครูเหล่าชอบเฮฮา	พันรักษาราตรีดิษยัน
คาของอยู่ครุระครกดอนล้ำคณิ	คาหลวงสุพรรณรองศรีทบวรโดย
เมื่อครั้งพระจอมนรินทร์แผ่นดินดับ	เสภาขับขึงหามับพาทย์ไม่
มาเมื่อพระองค์ทรงไธย	ก็เกิดคนค้ในอยุธยา
ทั้งปรบไกวครั้งก่อนกลอนไม้ขัด	ข้าพเจ้าไม่ถันทศพงหัดว่า
ว่าไปมิใช่ไวยัญญา	ครูชื่อว่ามาพระยานนท
ตลกโชนงเด่นเห็นไม่ขาด	ซึ่งระนาดตั้งได้ไม้ขัดต้น
ให้เรียนรูเป็นครูไฉ่ทุกคน	ภักกระเดื่องเรื่องจนบวรโดยไป
๐ ทนจะไหว้ครูบพาทย์	ซึ่งระนาดภักดิ์ไฉน
ทั้งครูแก้วครูพักเป็นหลกไธย	ครูทองอินนันแต่ใครไม่เทียมทัน
มีถักคอดหนอดหนักขยักขย่อน	คาพูนมอญมิใช่ซัดควรยัน
ครูมแขกคนนเขาคตวัน	เบ้าทะยอยดอยจนบวรเองภัก
รับคาเกิดปรือทยอดเสภา	ทั้งครุน้อยเจรจากนนับถิ

ชื่อกุญแจแต่งอักษรขจรภา ครุชื่อนว่าพิมพ์พระบิษัทธิขจร

ครุจะว่าไปนักก็จักช้า ทนจะว่าเสภาตามครุสอน

ข้าพเจ้าพดงพดาคบาทบทุกถอน ขออภัยเกิดขยา์ก่อนนินทาเถย ๗

ชื่อครุเสภาที่ปรากฏในถอนทั้ง ๒ ระเบียบ ที่ปรากฏชื่อใน
ถอนของสุนทรภู่ เป็นคนเสปามชื่อเดียวในครั้งรัชกาลที่ ๒ สุนทรภู่
ได้เคยฟังคนเหล่านั้นชม จึงรู้ว่าท่านองของใครเป็นอย่างไร ส่วน
ชื่อครุเสภาที่ปรากฏในถอนไห้ครุสนเห็นได้ว่ารวมรวมชื่อคน
เสปาม่าไห้มีบรรดาที่มีชื่อเดียว ไต่กตั้ง ทงทมิตวอยู่แะรทตายไปเดี่ยว
แะเดี่ยวมารมได้ ที่ซ้ำกับในบามุขของสุนทรภู่ก็หลายคน แะ
ได้ว่าแต่งทหลังถอนของสุนทรภู่ เพราะอ้างถึงครุเสภาว่อกับ
สุนทรภู่ เช่นนายมาพระยานนทเป็นต้น แต่ในระเบียบไห้ครุบอก
ว่าตายเดี่ยว แะจึงรู้ว่าแต่งทหลัง

ในถอนทั้ง ๒ ระเบียบมีชื่อครุเสภา ๓๔ คน ครุบุพาทย์ ๕ คน
ไค่ของดีบประวัติไค่ไค่บางคน คือ

๓. ครุทองอยู่ มีชื่อทงในถอนสุนทรภู่แะการไห้ครุ คน

๑. ถอนไห้ครุสนพเคราะห์ดีความ เข้าใจว่าแต่ง ๒ ครว
ไห้ครุเสภาข้างตอนต้น เห็นจะแต่งก่อนตอนไห้ครุบุพาทย์นาน
ชื่อครุเสภาสนหลัง เช่นครุแจ้ จึงมาปนอยู่ในตอนไห้ครุบุพาทย์.

๒. ประวัติครุเสภาแะครุบุพาทย์ตอนน ด้มเด็กเจ้าฟ้ากรม

พระนริศรานวดวงศไค่ทรงช่วยดีบประทาน

นี้ได้รับความว่าเป็นคนสำคัญทีเดียว เดิมเป็นตัวละครพระเอกของ
 เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหรรษ์แต่ในรัชกาลที่ ๓ ครั้นเมื่อหัตถ์คร
 หลวงในรัชกาลที่ ๒ ได้เป็นครุ นายโรงละครหลวงรุ่นใหม่ เช่นเจ้า
 จอมมารดาแย้มอิเหนา เป็นต้น และว่าเป็นที่ปรึกษาหาวิธีของเจ้าฟ้า
 กรมหลวงพิทักษ์มนตรีในการคิดแบบใช้บทละคร ที่ใช้ร่วมกัน
 มาจนทุกวันนี้ ในว่า ครั้นเมื่อทรงพระราชนิพนธ์บทละครแล้ว
 พระราชทานออกไปให้เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี ๆ เอาพระฉาย
 บานใหญ่มาตั้ง ทรงดองจัดจัดทำให้เข้ากับบทกับครุทองอยู่ด้วย
 กัน เมื่อเห็นว่าอย่างไรเรียบร้อยดีแล้ว จึงมอบให้ครุทองอยู่
 ภายมาฝึกหัดละคร ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ ครุทองอยู่นี้ได้เป็นครุ
 ละครที่ฝึกหัดจนตามวงเจ้านายเกือบจะทุกแห่ง เรียกได้ว่าเป็นครุ
 ละครทรงเมอง ถึงมีข้อบกพร่องในคำให้ครุละครจนตราบเท่าทุกวันนี้
 มีครุนางอีกคน ๓ ชื่อว่าครุรุ่ง เป็นกับกับครุทองอยู่ แต่เห็นจะ
 รับเสภาไม่เป็น ส่วนครุทองอยู่นั้น ยังดีในทางเสภาด้วยอีกทาง ๓
 จึงมีชื่อในพวกครุเสภาด้วย

๒ ครุแจ้ง คนนี้เป็นรุ่นหลัง มีอายุอยู่มาจนถึงรัชกาลที่ ๕
 บ้านอยู่หลังวัดระฆัง ๑ แต่เดิมมีชื่อเพียงในการเดินเพลง ถึง
 อย่างซื่อได้ในบทเสภาตอนทำศพนางวันทอง ว่าหานายแจ้งมาว่า
 เพลงกับยายมา คือครุแจ้งคนเอง มีเรื่องเล่ากันว่า ครุ
 ๐๘/๐๖/๒๕๖๕ แจ้งกับยายมานั้นเป็นคนเพลงที่เลื่องลือกันในรัชกาลที่ ๓ อยู่มาไป

เด่นเพลงครึ่ง ๓ ยายมาคำถึงมารดาครูแจ้ด้วยข้อความอย่างไร
 อย่างหนึ่ง ซึ่งครูแจ้แกไม่ตก ชาติใจจึงเด็กเพลง หันมาเด่น
 เด่ภา และเบนนักดวดด้วย ไต่แต่งเด่ภาไว้หลายตอน ดังจะ
 ปรากฏบางตอนในเด่ภาฉบับนี้ ด้วยแต่งกลอนดี แต่กระเดียดจะ
 หยาบ เห็นจะเป็นเพราะเคยเด่นเพลงปรบไก่อ ถึงถ้าสวดทสวด
 กันมาในชั้นหลัง ว่าเป็นคำของครูแจ้ประดิษฐ์ขึ้นก็มี จึงนับ
 ว่าครูแจ้เป็นครูเด่ภาคำสำคัญอีกคน ๓

๓ ครูบัพพาทย์ชื่อวาทกรรมแขกถนน คือเป็นชื่อแขกช่อม ว่า
 เด่นเครื่องดุริยดนตรีได้เกือบทุกอย่าง เป็นคนฉลาดสามารถแต่ง
 เพลงดนตรีด้วย มีชื่อลือเลื่องเพลงของกรรมนี้ คือ ทยอยใน,
 ทยอยนอก ๓ ชั้นบนตน ยิ่งเด่นกันอยู่จนทุกวันนี้ทั่วทุกวง แทบ
 จระลอกกันว่า ถ้าใครเด่น ๒ เพลงนี้ไม่ได้ นับว่ายังไม่เป็น ครู
 มันทานของจะถนนคืบ จึงปรากฏในคำไหว้ครูว่า

“กรรมแขกถนนเขาคีครน เบ้าทยอยดอยต้นบรรเลงภญา”

แต่ทยอยซึ่งว่าในทั้น เป็นอีกเพลง ๓ ไม่ใช่ทยอยนอก ทยอย
 ใน ที่กล่าวมาแต่ก่อน เบ้าแต่เดาเดียด พวกบัพพาทย์เรียกกันว่า
 “ทยอยเดียว” เป็นเพลงกรรมแต่งเหมือนกัน กรรมนี้มาแต่ใน
 รัชกาลที่ ๓ เมื่อในรัชกาลที่ ๔ เจ้านายหลายพระองค์ มี
 พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมพระเทเวศร์ ๑ กรม
 หลวงวงศ์ ๑ เป็นต้น ทรงรวบรวมคนหัดบัพพาทย์ขึ้นเล่นประชัน

วงกัน ครุมนคนนได้เป็นครุมนปัทมย์ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานบันดาศักดิ์เป็นที่พระประดิษฐไพเราะตำแหน่งปลัดจางวางมหาดเล็ก ได้วาทกรรมปัทมย์ฝ่ายพระบวรราชวัง อยู่มาถึงรัชกาลที่ ๕ ได้เป็นครุมนโหรีของสมเด็จพระยาสุริยราชบุตร

ท่านจะอธิบายตำนานวงเสภาที่วนจตุรโคตรความจากกลอนทั้ง ๒ ฉะนั้นต่อไป คือได้ความว่า ครุเสภาที่เก่าแก่ก่อนคนในกรุงรัตนโกสินทรนั้นชื่อนายต้น เป็นนายประตุ อาจจะเป็นคนเสปามาแต่กรุงกรุงเก่ามาเป็นครุเสภาในกรุงรัชกาลที่ ๑ ตายเสียก่อนต้นทรภู์แดงกลอน จึงมีได้กล่าวถึงชื่อ จึงรู้ได้ว่าเป็นครุเสภาแต่กรุงรัชกาลที่ ๑ ชื่อนั้นเป็นเหตุให้เห็นว่า มีคนเสปากรุงเก่าเป็นเชื่องมาในกรุงรัตนโกสินทร ครุเสภาที่ต้นทรภู์ออกชื่อ ๒ คนนั้นเป็นครุเสปากรุงรัชกาลที่ ๒ คนเหล่านี้ประมาณอายุดู เห็นว่าเกิดไม่ทันที่จะเป็นเสปากรุงกรุงเก่า คงเป็นคนเสปารุ่นแรกทหัดชนในกรุงรัตนโกสินทร ต่อลงมายังมีครุเสปารุ่นหลังที่ตตชนเมื่อในรัชกาลที่ ๓ ปราภฏชื่อในกลอนให้ครุทหลายคน ครุเสปาทงปวงนี้มีใช้แต่ขับเสปาได้อย่างเดียว อาจจะได้บทรเสปาได้ด้วย จึงยกย่องว่าเป็นครุเสภา หนังสือเสปารุ่นแรกที่เกิดชนในกรุงรัตนโกสินทร คงเป็นของครุเสปาเหล่านี้แต่งขึ้นโดยมาก มีตัวอย่างด้านวนที่ยังจะดังเกศเห็นได้ในหนังสือเสปา

ที่พิมพ์หลายแห่ง เช่นตอนที่ ๓ ในเล่มนี้ (ที่มีจำนวนใหม่
ซ่อมเดี่ยวบ้างแล้ว ยัง) ถึงเกิดได้ว่า คดีย้ายกลอนครั้งกรุงเก่า
ไม่สู้ถือดีมีผลเป็นสำคัญ ความที่วาก็อยู่ข้างจะเร็วกว่า เสด็จ
จำนวนเดิมในกรุงรัตนโกสินทร์ที่กล่าวนี้ ก็คงแต่งกันเป็นตอนๆ
เหมือนอย่างครั้งกรุงเก่า จึงมีเนื้อความกล่าวไว้ในกลอนว่า

“ท่านตามีช่างประทีถนั้ครบ” หมายความว่า ชอบรับ
ตอนพดายแถวไปด้เมืองเชียงทอง ฤๅตอนขุนแผนด้เมือง
เชียงใหม่

“คาของอยู่ร่ำว่าภาษาดาว” หมายความว่า ชอบรับตอน
นางลาวทอง ฤๅตอนนางด้วร้อยฟ้าศัรวมาตา

“ครูอ่อนว่าพิมระมีชื่อขจร” หมายความว่า ชอบรับตอน
พดายแถวเป็นชักกับนางพิม ดงน

หนังสือเสภา พงมาเป็นหนังสือคดีเศษจนเมื่อในรัชกาลที่ ๒
ความชอบมีหลักฐานไว้ได้แน่นอน แม้ในกลอนไหว้ครูที่นำมาแต่
ยังกล่าวถึงว่า

“เมื่อครั้งพระจอมรินทรแผ่นดินดับ เสด็จยับยังห้ามบพาทย์ไม่
มาเมื่อพระองค์ทรงไชย ก็เกิดคนตีในอยุธยา”

ตรงนหมายความว่า เมื่อก่อนรัชกาลที่ ๒ เสด็จยับกันอย่าง
เดานีทาน ไม่มีตั้งมีพาทย์ ดัชนีระยับเสภาในชั้นนั้น เข้าใจว่า
เห็นจะยับแต่ ๒ คนขึ้นไป ด้รับผลตักกันคนละตอน ให้คน ๓ ได้

มีเวลาพัก ฤๅมีฉะฉาน ถ้าเป็นคนเสภาเก่ง ๆ เจ้าของงานเด็ก
 เรืองให้ว่าตอนใดตอนหนึ่ง ให้แต่งกลอนสดได้กินอย่างว่าเพลง
 ปรบไก่ อย่างนี้เรียกว่าเสภาต้น เคยได้ยินว่ามีกันแต่ก่อน ครั้น
 เมื่อก่อนตั้งมีพาทย์แดง จึงขับแต่คนเดียวเป็นพัน ด้วยเวลา
 มีพาทย์ทำ ผู้ขับเสภาได้พัก

แต่เมื่อในรัชกาลที่ ๒ ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงกระบวณเสภาแต่
 ใหม่วิธีตั้งมีพาทย์ขนเท่านั้น ถึงบทเสภาเองก็แต่งใหม่ในสมัยนั้น
 โดยมาก บทเสภาที่นับถือกันว่าวิเศษในทุกวันนี้ เป็นบทแต่ง
 ครั้นรัชกาลที่ ๒ แทบทั้งหมด ที่เห็นพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระ
 พระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงเองก็มี ความชอบข้าพเจ้าได้เคยทูล
 ถวาย ถ่มเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานำวราธิราชบุรีดิเรกฤทธิ์ว่า “ได้ยินเขาพูดกันว่า
 บทเสภาอัน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระราช
 นิพนธ์ จริงหรืออย่างไร” ถ่มเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ มีรับสั่ง
 แก่ข้าพเจ้าว่า “ทรงพระราชนิพนธ์จริง ไม่ทรงอย่างเบียดเสียด แต่
 ช่วยกันแต่งหลายคน” ข้าพเจ้าได้ตั้งรับกระแสรับสั่งมาดังนี้ ยังก
 เสียตายว่าครั้นนั้นหนักปากไปเสีย ถ้าได้ทูลถามข้อผู้แต่งไว้ให้หมด
 และให้รู้ว่าใครแต่งตอนไหนด้วยก็จะดีทีเดียว เมื่อมาอายุรุษใน
 เวลานั้นได้แต่ตั้งเกดด้านจนกลอน เข้าใจว่าจะมีพระบาทสมเด็จพระนั่ง
 เถาเจ้าอยู่หัว แต่เมื่อยังเป็นกรมไต่ทรงพระราชนิพนธ์ด้วยออกพระ
 องค์ ๓ แต่ที่จำด้านจนได้แน่นอนนั้น คือสุนทรภู่อีกคน ๓ แต่ง

08/06/25

ตอนกำเนิดพลายงาม ตังแต่พลายงามเกิดจนถวายตัวเป็นมหาดเล็ก
 เป็นกตอนด้านจนตั้งทรงภิเษกเป็นเนไม้มิ่งตั้งด้วย ถ้วนพระราชนิพนธ์ใน
 รัชกาลที่ ๒ นั้น กตอนนั้นมาว่า ทรงคอนพลายแก้วเป็นชู้กับนาง
 พิมพ์ อยู่ในตอนที่ ๔ เดิม ๓ ตอนที่ ๓ กับคอนขุนแผนชนเรือนขุน
 ช้าง แดงเขาของนางแก้วกริยา อยู่ในตอนที่ ๓๗ ในเล่ม ๒ ฉบับ
 นอกตอนที่ ๓ แต่ข้าพเจ้าตั้งเกิดตั้งจนกตอนเห็นว่า ตอนนางจัน
 ทองหึงกับนางดาวทอง เมื่อก่อนแผนกตอนมาตั้งบ้าน อยู่ในตอนที่
 ๓๓ เดิม ๓ นี้ ตเหมือนจะเป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒ อีกตอนที่
 ๓ ถ้วนพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เขา
 ใต้อาจจะเป็นคอนขุนช้างชอนางพิมพ์ แดงคอนขุนแผนพานางจันทอง
 หน้ อยู่ในพระราชนิพนธ์ทั้ง ๒ ตอน ผู้แต่งได้ภาควงรัชกาล
 ที่ ๒ ถึงไม่รู้จักตัวใดหมดก็เชื่อได้ว่าคงอยู่ในพวกกตอนหรืออยู่ใน
 รัชกาลนั้น ซึ่งเป็นผู้ทรงหาหรือเวลาทรงพระราชนิพนธ์บทกอน
 หรืออีกนัย ๓ ก็คือพวกกตอนผู้แต่งคนเดียวกับที่แต่งหนังสือบทละครในรัช
 ที่ ๒ มีเรื่องอเหณาแฉงรวมเกียรติเป็นคนนั้นเอง ที่แต่งบทเสภา
 ถ่าตั้งเกิดคตอนของกตอนก็จะเห็นได้ว่า กตอนเสภาที่คตอนคต้ายๆ
 กันกับบทละครในรัชกาลที่ ๒ ไม่ห่างไกลกันนัก ผิดแต่ในข้อสำคัญที่
 เสภาไม่นับบังคับเหมือนอย่างบทละคร ที่จะต้องแต่งให้เข้ากับกระบวน
 คนว่า แต่งเสภาบทจะยาวสั้นอย่างไรแต่ใจของผู้แต่ง อยาก
 จะว่าอย่างไรก็ว่าได้สั้นกระแฉงความ อีกประการ ๓ ถ้วนจนเสภาแต่ง

เป็นอย่างเด่นทาน ถือเป็นเรื่องสำคัญ อยู่ที่จะต้องแต่งให้เห็นเป็น
 เรื่องจริงจัง เป็นคนว่าถ้อยคำด้านฉันทพิศจากกันในเดือน แต่งคำ
 ของคนชนิดไร ก็ให้เหมือนถ้อยคำคนชนิดนั้น และพูดจาตาม
 นิสัยของคนชนิดนั้น แมกต่างถึงที่ทางไปมาในเรื่องเสภาที่ว่าให้ถูก
 แผนที่สุดจริง ขอนข้าพเจ้าเคยไปตามท้องที่ต่างในเสภาหลายแห่ง
 ได้ดงต่อบงเห็นกล่าวถูกต้องโดยมาก ดูเหมือนแต่งบทเสภาจะ
 ถึงดงต่อบงถามแผนก็ก่นมีใช้น้อย ว่าโดยย่อ การแต่งบทเสภาที่
 กระทบดงจะแต่งได้กว้างขวางกว่าบทละคร ทั้งเนื้อเรื่องซุนซ่างซุน
 แผนเองก็เป็นเรื่องสนุก มีท่าทางที่จะแต่งเด่นได้หลายอย่าง ประ
 กอบกับที่ไม่เปิดเผยชื่อผู้แต่งให้ปรากฏ ผู้แต่งได้อดสระเต็มที ด้วย
 เหตุเหล่านี้ พวกกวีที่แต่งบทเสภา จึงแต่งประกวดกันเต็มปาก
 ว่าเมื่อรอนถึงอกถึงใจ เป็นหนังสือซึ่งให้เห็นด้านฉันทพิศต่าง ๆ กันเป็น
 อย่างดี หนังสือเสภาจึงพิเศษในกระบวนหนังสือกลอน ผิดกับ
 หนังสือเรื่องอื่นที่แต่งมาก่อนแล้ว หรือที่แต่งในยุคเดียวกันนั้น จะ
 เปรียบเทียบกับเสภาไม่ได้สักเรื่องเดียว หนังสือเสภาจึงเป็นต้นที่
 ใครอ่านแล้วย่อมชอบศิดใจ ตั้งแต่เดิมมาจนกาลบัดนี้
 หนังสือเสภาที่แต่งเมื่อครั้งรัชกาลที่ ๒ ก็แต่งเป็นตอน ๆ แล้ว
 แต่กวีคนใดจะพอใจแต่งเรื่องตรงไหน ก็รีบไปแต่ง ตอน ๓ ดูเหมือน
 จะระพอฉบับที่ ๑ ประมาณราว ๒ เดิมสมุดไทย ขอนวิโตโดยดง
 เกิดด้านฉันทพิศ และได้ทราบมาว่า เมื่อแต่งแล้วเอาเข้ามา

08/06/2565

รัชสมัยของตัวเวลาทรงเครื่องใหญ่ จึงเป็นประเพณีมีรัชเสภาถวาย
 เวลาทรงเครื่องใหญ่มาในรัชกาลหลัง ๆ เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จผ่านพิภพ ก็ทรงเจริญแบบอย่างครั้งรัชกาล
 ที่ ๒ โปรดให้ขอแรงกว่ำแต่งเสภาเรื่องพระราชพงศาวดารขึ้นอีก
 เรื่อง ๓ สำหรับรัชสมัยเวลาทรงเครื่องใหญ่ ใครจะแต่งบ้าง
 หาทราบไม่ แต่สุนทรภู่ยังมีชีวิตอยู่ได้แต่งด้วย ผู้เดียวที่หนึ่ง
 ชื่อเสภาพระราชพงศาวดารแต่งคราวนั้น ธรรมเนียมถวายเสภาหมด
 มีแต่ที่จำกันไว้ได้เป็นตอน ๆ พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร
 เฑระคุปต์) ได้รวบรวมพิมพ์ขึ้นคราว ๓ แต่อ่านดูเสภาเรื่องขุน
 ข้างขุนแผนไม่ได้ ด้วยเนื้อเรื่องหนึ่งชื่อพระราชพงศาวดารไม่ชวน
 แต่งเสภาเหมือนเรื่องขุนข้างขุนแผน นอกจากเรื่องพระราชพงศาวดาร
 ยังมีเสภาเรื่องเขียงเมียง คือเรื่องศรีธนญไชยอีกเรื่อง ๓ เข้าใจ
 ว่าแต่งขึ้นเมื่อในรัชกาลที่ ๕ เหมือนกัน แต่จะแต่งขึ้นเมื่อไร และ
 ใครจะแต่งหาทราบไม่ มีแต่ต้นฉบับอยู่ในหอพระสมุด ฯ ดังเกิด
 ด้านนอกถนนและตายมืออาดกษัตริย์เขียนเป็นครั้งรัชกาลที่ ๕ ต่อ
 มาในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรด
 ให้ขอแรงกว่ำแต่งเสภาเรื่องนทราชาภิเษกอีกเรื่อง ๓ โดยท่านองเดียง
 กับที่แต่งเสปามาในครั้งรัชกาลที่ ๒ และที่ ๕ ปราบฏักผู้แต่ง ๓๓
 คน คือ

ตอนที่ ๓ หดวงพิศณุเด่น (ทองอยู่ ครูเต้า) ภายหลังเป็น
พระราชมนู

ตอนที่ ๔ พระยามหาอำมาตย์ (หรั่ง)

ตอนที่ ๕ ขุนวิสูตรเด่น (จาง)

ตอนที่ ๖ ขุนพิณจชัย (อยู่) ภายหลังเป็นหดวงภิรมย์โกษา

ตอนที่ ๗ หดวงบรรหารบรรดคี (ตุ๊ด) ภายหลังเป็นพระ
ภิรมย์ราชา

ตอนที่ ๘ ขุนวิสูตรชากร (ม.จ. หนู) ภายหลังเป็นพระยา
พิศณุพัชร์ไธษณ

ตอนที่ ๙ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย)

ตอนที่ ๑๐ ขุนทองดี (ช่วง) ภายหลังเป็นหดวงมงคลรัตน

ตอนที่ ๑๑ หดวงเด่นพิทักษ์ (อ่อม) ภายหลังเป็นพระยา

ราชอรรณพ

ตอนที่ ๑๒ หดวงสโมสรรพการ (ทัก) ^๕ เดียวกันเป็นพระยา

สโมสรรพการ

ตอนที่ ๑๓ หดวงจักรปาณี (ฤกษ์ เป็รียน) ^๕ ที่แต่งนิราศ

พระปฐมเจดีย์

หนังสือที่เรียกว่าเต้าภาหดวง ^๕ จึงมี ๕ เรื่องด้วยกันตั้งแต่ลงมา

^๕ นี้ แต่เต้าภาเรื่องนิตราชาครีษ ^๕ ที่ในหอพระสมุดฯ มีฉบับอยู่เพียง ๕

คือนางคน ถ้าตอนนั้นของท่านผู้ใดมี แดะยอมให้หื้อพระดมุดฯ
คัดตอกรักษาไว้จะชอบคุณเป็นอันมาก

หนังสือเดภาเรื่องขุนช้างขุนแผนที่เราอ่านกันทุกวันนี้ ไม่ใช่
แต่งแต่เมื่อในรัชกาลที่ ๒ ทั้งหมด บทที่แต่งต่อมาเมื่อในรัชกาล
ที่ ๓ ก็มีหลายตอน ขอนรูไต่คอยตั้งเกิดในตัวความที่กล่าวในเรื่อง
เดภานี้ จะยกตัวอย่าง ดังเช่นตอนแต่งงานพดายแก้วกับนางพิม
ในตอนที่ ๗ เล่ม ๓ นี้ กล่าวตรงขุนช้างแต่งคิดเมื่อจะไปเป็นเพื่อน
บ่าวพดายแก้ว ในเดภาว่า

“คิดแล้วอาบนางผู้เฒ่า ยกทองของพระยาตะครุให้” ครอง
เป็นอำมาตย์ในรัชกาลที่ ๒ ด้วยพระยาตะครุฯ มีแต่ในรัชกาล
นั้น รัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๓ เป็นเจ้าพระยาทอง ๒ รัชกาล
ต่อมาตอนขุนแผนชนเรือนขุนช้าง ก็ตั้งเกิดได้ว่าแต่งในรัชกาลที่
๒ ด้วยสมเรือนขุนช้างว่า

“เครื่องแกวแพรวพรนอยุ่ก่ายกอง ฉากต้องชนม่านมุดมี”
เพราะเดินเครื่องแกวกันเมื่อในรัชกาลที่ ๒ ส่วนตอนที่รูไต่ว่าแต่ง
ในรัชกาลที่ ๓ นั้น เช่นในตอนทำศพนางวันทอง มีกล่าวว่

“นายเจ็งก็มาเดินเตี้ยปรบไก่ ยกโหดไ้ทำนองร้องฉ่าฉ่า
ว่าแต่แกไขกับยายมา เฮฮาครนครน่ฉ่นไป”

นายเจ็งนคอกครเจงเดภาชนหลง ที่มีอายุอยู่มาจนรัชกาลที่ ๕
เป็นคนเพลงตีมีชื่อเสียงในรัชกาลที่ ๓ จึงรู้ว่าเดภาคอนนั้นแต่งเมื่อ

ในรัชกาลที่ ๓ ตอนอนทิมที่ตั้งเกิดชายนกขมอก แต่ได้ออง
 ครอบจะให้รัชกาลให้ตัดเรื่องว่าตอนไหนแต่งในรัชกาลที่ ๒ ตอน
 ไหนแต่งในรัชกาลที่ ๓ รัไม่ได ด้วยไม่มีความเป็นที่ตั้งเกิดเสีย
 มาก ถ้าฟังจำนวนกตตอนใน ๒ รัชกาลนั้นไม่ผิดกัน ด้วยยกควร
 รัชกาลที่ ๒ ยิงอยู่มากในรัชกาลที่ ๓ โดยมาก กว่กมชนในรัชกาล
 ที่ ๓ ที่แต่งตถึงกว่ควรรัชกาลที่ ๒ ก่มีมาก จึงได้แต่ตั้งนฐานโดย
 คำนาน คือเมื่อในรัชกาลที่ ๓ นั้น ถึงพระบาทสมเด็จพระนั่ง
 เถาเจ้าอยู่หัวไม่โปรดการพื่อนราชบริพรงก็จริง แต่ก็ไม่ทรงชิต
 ฆางห้ามปรามมิให้ผู้อื่นเดิน การเหตานั้นเจ้านายและข้าราชการผู้
 ใหญ่เดินกันจนหลายแห่ง เดินตระครบ้าง มิให้รับพาทย์บ้าง เถภา
 นับว่าเป็นส่วนอันหนึ่งของพาทย์ เพราะเป็นต้นบทตั้งตำ จึงเดิน
 เถภากันแพร่หลายต่อมา บทเถภาด้านวงหลวงที่แต่งเมื่อในรัชกาล
 ที่ ๒ เห็นจะไดมาขับให้คนฟังแพร่หลายในค่อนนั้น เป็นเหตุให้เกิดคนขับ
 บทเถภาที่แต่งใหม่มา จึงมีผู้ชอนชวยให้แต่งบทเถภาค่อนอื่น ๆ
 ซึ่งยังมีได้แต่งเมื่อในรัชกาลที่ ๒ เพมเติมจนเมื่อในรัชกาลที่ ๓ อีก
 หลายค่อน ผู้ที่แต่งเถภาในชนตงนั้นจะเป็นใครบ้างไม่ทราบแน่ ทราบ
 แต่ว่าคุณคันทนคน คุณคันทนเป็นลูกพระเจ้ากรุงธนบุรี ทำราชการ ทราบ
 ว่าได้เป็นทหลวงมวงครตคน เป็นผู้ขอเสียงในการเดินหนึ่ง ว่าพาทย์
 และเจรจากันเพราะเหตุที่เบนกวดแต่งถอยคำได้เอง นอกจากคุณคันทน
 ผู้ที่แต่งกตตอนใดในเวลานั้นยังมีมาก เช่นพวกทมิชขอเป็นผู้แต่งเพลงยาววัด

พระเชตุพนนบนเป็นคน บพเสภาด้านนวนหดวงนับว่ามาบริบูรณ์เมื่อใน
 รัชกาลที่ ๓ แต่งชนแทนบทเดิมเกือบจะตลอดของขุนช้างขุนแผน
 เมื่อมบทด้านนวนหดวงบริบูรณ์แล้ว เห็นจะมีเจ้านายพระองค์ใดพระ
 องค์ ๑ หรือขุนนางผู้ใหญ่คนใดคนหนึ่ง ที่เล่นเสภาและมีพาทย์
 เมื่อในรัชกาลที่ ๓ คิดอ่านให้รวบรวมบทเสภาเข้าเรียบเรียงเป็น
 เรื่องติดต่อกัน อย่างฉบับที่เราได้อ่านกันในทุกวันนี้

เหตุซึ่งรู้ว่าพงเอาเสภามาเรียบเรียงกันเข้าเป็นเรื่องต่อภายหลัง
 นั้น เพราะด้านนวนเสภาที่แต่งต่างยุคสมัยมหตฐานที่จะรู้ได้บางคั้ง
 กล่าวมาแล้ว คือมีด้านนวนเดิมที่แต่งก่อนในรัชกาลที่ ๒ ด้านนวน ๓
 ด้านนวนที่แต่งในรัชกาลที่ ๒ ด้านนวน ๓ ด้านนวนที่แต่งในรัชกาลที่ ๓
 ด้านนวน ๑ ในหนังสือเสภาเขาด้านนวนเหล่านี้เรียบเรียงครดกัน
 ด้านนวนยุคหลังอยู่หน้าด้านนวนยุคก่อนก็มี ดังเช่นด้านนวนสุนทรภู่แต่ง
 ตอนกำเหนิดพดายงาม ชยนำด้านนวนเดิมที่แต่งตอนเจ้าเชียงใหม่ชอน
 นางด้วร้อยทองนั้นเป็นคน ถ้าได้เรียบเรียงเข้าเป็นเรื่องมาแต่ก่อน
 ด้านนวนกตอนคงจะต่อกันตามยุค โดยถานที่แต่งกันต่อมาโดยลำดับ
 ยิ่งอังกัดถาน ๓ ถ้าเพราะเหตุหนังสือเสภาที่รวบรวมเป็นเรื่องแฉก
 เห็นได้ว่าของเดิมเป็นท่อนเป็นตอน ผู้แต่งต่างคนต่างแต่งตามเรื่อง
 นิทานที่ตนจำได้ ไม่ได้ต่อบส่วนรู้เห็นกัน เรื่องทกถ่าวยังแตกต่าง
 กันอยู่หลายแห่ง แม้ชื่อคนทีเรียกในเรื่องเสภาเรียกผิดกันไปก็มี
 จะยกตัวอย่าง เช่นเสภาเกศทองนางวันทองให้ขุนช้าง ในตอนแรก

เรียกว่า ยายกตอยยายสา ครนต่อมาในตอนหลัง ๆ เรียกว่า
 ยายกตอยยายสา หลักฐานมียุคดังกล่าวมานั้นจึงเชื่อได้แน่ว่า บท
 เถภาแต่เดิมแต่งเป็นท่อนเป็นตอนไม่ติดต่อกัน และเชื่อได้ว่าพงเขา
 มารวมกันเขาต่อชนหลัง ที่ข้าพเจ้าประมาณว่า จะรวมเถภาเรียบ
 เรียงเขาเป็นเรื่องเมื่อในรัชกาลที่ ๓ นั้น เพราะในบทเถภาที่เรียบ
 เรียงเขาไว้ มีบางตอนทูลได้ว่า แต่งเมื่อในรัชกาลที่ ๓ ประ
 การ ๓ ยังอีกประการ ๓ หนังสือเถภาที่รวมไว้ได้ในหอพระสมุด
 สำหรับพระนครมีต่างกันถึง ๘ ฉบับ ยังฉบับแปลกต่างหาก เป็น
 เต็มสมุดไทยราว ๒๐๐ เต็ม ได้ตรวจดูตายมือเขียนไม่พบฝีมือเก่า
 ถึงเขียนในรัชกาลที่ ๒ เลยสักเล่มเดียว ฉบับเก่าที่สุดมีเพียงฝ
 มืออาตมักษณในรัชการที่ ๓ ฉบับนี้ได้มาจากในพระบรมมหาราชวัง
 ๒ เต็มสมุดไทย แต่เขียนเป็นเส้นดินสอดขาว ถ้ามิใช่ฉบับหลวง
 คงเป็นฉบับของเจ้านาย เช่นกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพ ซึ่งปรากฏ
 มาว่าโปรดหนังสือ ด้วยเหตุเหล่านี้ ข้าพเจ้าจึงเข้าใจว่าการรวบรวม
 รวมหนังสือเถภาเข้าติดต่อกันเป็นเรื่อง เห็นจะรวมมาแต่เมื่อในรัช
 กาลที่ ๓ ที่ว่านประมาณเป็นอย่างสูง อาจรวมมาต่อเมื่อในค
 รัชกาลที่ ๔ ก็เป็นได้ และเชื่อว่ารวมเรื่องในครั้งแรกนั้นฉบับเพียง
 ๓๘ เต็มสมุดไทย คือตั้งแต่ชนตนาเรื่องมาจนถึงจบนางธิดารอยฟ้ากัณฑ์
 ไปถึงเมืองเชียงใหม่ ด้วยเห็นตำนานกตอยเป็นยุคมาเพียงเท่านั้น

เมื่อในรัชกาลที่ ๕ ถึงหนังสือเสภาได้รวบรวมเข้าเป็นเรื่องแต่ง
 ดังกล่าวมา เมื่อหนังสือเสปายังไม่ได้พิมพ์ ธรรมเนียมที่รวบรวมก็มี
 น้อย แต่คงมีอยู่แต่ของผู้นับบรรดาศักดิ์ ด้วยเหตุนี้ ได้พากัน
 ในพื้นเมืองในสมัยนั้น ยังนับเป็น ๒ ด้านคน ๑ คนเสภาโดยมากยังนับ
 ได้แต่ด้านคนเดิม มีที่นับเสปาด้านนอกตรงได้น้อย ในสมัยนั้นจึงยังมี
 กวักถอดคตเองมาแต่รัชกาลที่ ๓ คิดบทเสภาเพิ่มเติมจนเมื่อในรัช-
 กาลที่ ๕ อีกหลายตอน คือ ตอนจรเข้เถนขวาด แต่ตอนพญาเพชร
 พญาบัวเป็นต้น เสภาที่ครุแจ้งแต่งหลายตอนก็แต่งในสมัยนั้น ชอน
 ฟูได้โดยจำนวนกลอนฉีกกัน กลอนแต่งขึ้นหลังมักชอบแต่งสัมผัสใน
 เขวอย่างสุนทรภู่ แต่กระบวนแผนทักไม่แม่นยำเหมือนแต่งรุ่นก่อน
 เขาใจว่าเมื่อในรัชกาลที่ ๕ คงจะมีใครรวบรวมหนังสือเสปาก็จริง
 ถ้าเรารู้พออย่างฉบับที่ดพิมพ์ มรดกตอนพญาเพชรพญาบัว คือชื่อ
 เรื่องเขวอก ๔ เต็มสมุดไทย รวมทงเก่าใหม่เป็น ๔๒ เต็ม

ครุเสปาทข้อเดียวปรากฏในรัชกาลที่ ๕ ก็มีหลายคน คือ

๑. ครุแจ้ง ทกกล่าวมาแต่ ทจริงเมื่อในรัชกาลที่ ๓ เป็นแต่
 ตาตอกระบวนเพลง มาเป็นครุเสปามข้อเดียวเมื่อในรัชกาลที่ ๕
๒. ครุตั้ง เป็นบิดาของนายตั้งจันพบพาทย์ทออกปไตยทเมือง
 ตอนตอน คราวไปกับพาทย์ในเมื่อรัชกาลที่ ๕ แต่งนายทองคตได้
 เป็นหลวงเด่นวระศรียางคเมื่อภายหลัง ครุตั้งนำวระศรเข้เถนขวาด
 ไม่สมควรเมื่อในรัชกาลที่ ๕

08/06/2565

๓ หาดวงพิศณุเสณี (ทองอยู่ เรียกกันแต่ว่า หาดวงเพ็ดดง)
ว่าดีหลายอย่าง รัชกาลที่ ๕ แต่งเสภาก็ได้ แลรู้ตำมากถึงบอกมีพาทย์
ได้โดย ถนัดจับคอรุ่นแผนรบบเมืองเชียงใหม่ หาดวงพิศณุเสณี
อยู่มาเป็นครูใหญ่อยู่ในรัชกาลที่ ๕

๔ ครูอินอยู่ ว่าเสียงเพราะนัก ชอบจับคอรุ่นดังว่าดี เป็นคู่จับ
กับหาดวงพิศณุเสณี (ทองอยู่)

๕ ครูเมือง คนเสภาของสมเด็จพระยาบรมมหาพิไชยญาติ
ชมกันว่ากระบวนขับกรับเข้ากับกรับ ไม่มีตัวผู้

แต่การเดินเสภาเมื่อในรัชกาลที่ ๔ คดายเป็นต้นคู่กับมี
พาทย์ ด้วยเดินกันชนแพรวหลาย พอใจจะฟังเพลงมีพาทย์กับ
เสภาเท่า ๆ กัน ไม่ฟังเสภาเป็นสำคัญเหมือนกับอย่างแต่ก่อน

ต่อมาถึงรัชกาลที่ ๕ หมอด้มีรพิมพ์ทเสภาขึ้นเป็นครั้งแรก
เมื่อบวช กุศศักรวาช ๓๒๓๔ พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อมีบทเสภาพิมพ์แล้ว
ใคร ๆ ก็อาจจะหาซื้อบทเสภาจำนวนหดงได้โดยง่าย แต่ขึ้นมาพวก
เสภาที่เห็นเข้าจับเสภาจำนวนหดง คนจับจำนวนนอกมันน้อยลงทุกที
บทเสภาที่ไม่มีปรากฏว่ามีผู้ใดแต่งขึ้นใหม่ ส่วนกระบวนที่เดินเสภา เมื่อ
ต่อมาในรัชกาลที่ ๕ ยังเกิดวิหิตกเพลงเดินห่างออกไปจากเสภาเดิม
อีก เช่นมีวิหิตเดินเสภาว่า ก็เดินเป็นละคร แต่ใช้รับเสภาแทน

๖ ประวัตครูเสภาตอนนั้นแต่ตอนต่อไป ได้ความจากพระประ
คิชฐไพเราะ (ตาด)
08/06/2565

ค้นพบแต่ถูกคร่ำอง ขับเสภาสลับไปกับการเจรจา แลเด่นจำอวด
เรื่องเสภาที่ยังขบขันเขา ถึงการที่ขับเสภาเกินตามอย่างเดิมยังไม่หมด
คนเสภาที่มชชอเสียงในรัชกาลที่ ๕ มักเป็นแต่คิ้วค้อยอย่างอื่นไม่ปรากฏ
ว่าใครดีในกระบวนแต่งเสภา ได้สืบส่งจนถึงคนเสภาซึ่งมชชอเสียงเมื่อ
ในรัชกาลที่ ๕ มีปรากฏมา คือ

๑. หดวงพิศณุเด็น (ทองอยู่) ตีมาแต่ในรัชกาลก่อนตั้งกต่าง
มาแล้ว มาถึงรัชกาลที่ ๕ ได้เลื่อนที่ขึ้นเป็นพระวอมน คนนั้นมาเป็นคร
เสภาใหญ่ ผู้คนนับถือยิ่งกว่าผู้อื่น มีเรื่องเล่ากันว่า ครึ่ง ๓ มี
งานโกนจุก เจ้าของงานมีพวกพ้องเป็นนายวงบัพพาทย์ แต่เป็น
วงทองหัดคนใหม่ พอทำเพลงประกอบพระสวดมนต์คนเข้าได้
นายวงบัพพาทย์สำคัญว่า จะมีแต่สวดมนต์นั้นเข้า จึงรีบเอาบัพพาทย์ไป
ช่วยงานต่อสวดมนต์จบแล้ว เห็นดวงพิศณุเด็นไปเจ้าของวงบัพพาทย์
จึงทราบว่าเป็นเจ้าของงานจะมีเสภา ก็ตกใจ ด้วยเพราะถูกคนขับเป็นคร
สำคัญด้วย ไม่รู้จะทำอย่างไร จึงแอบติดตามเข้าไปกราบดวงพิศณุ-
เด็นบอกว่า "ได้เท่าใดโปรดด้วยบัพพาทย์ผสมพืด" ดวงพิศณุเด็นหัน
มาถามว่า "ทำเพลงอะไรได้บ้าง" นายวงบัพพาทย์บอกว่า "ได้แต่จรเข้หาง-
ยาวเพลงเดียวเท่านั้นแหละขอรับ" ดวงพิศณุเด็นพยักหน้าแล้ว
นั่งอยู่ เสพาคำว่านั้นขับ ๆ ไปแล้ว ดวงพิศณุเด็นก็หันตงตั้ง
เพลงจรเข้หางยาว ตั้งแต่เพลงเดียวตลอดทั้งคืนโปรดด้วยบัพพาทย์รอด
ตัวมาได้

๒ จำเริญของยั้ง (โคม เรียกกันว่าจำโคม) เป็นน้องหวดง พิศณุเด็น (ทองอยู่) จำจับเสภาได้ แต่งกลอนกดี แต่รู้ตำมาก แต่เป็นครูบอกมะโหรี แต่แต่งเสภาเดี่ยวเป็นพน

๓ หวดงพิศณุเด็น (กล่อม กวระเวก) เดิมเป็นนักลวดเดี่ยว เพราะ จึงเรียกกันว่า กล่อมกวระเวก ดึกแต่มาเป็นต้นบทเสภาของกรมหวดงบดินทรไพศาลโสภณอยู่ก่อน กระทบวงจำเริญทันมาก ร้องเพราะ จับเสภาได้ แต่ไม่ถ้อยในกระทบวงเสภา

๔ นายเจิมมหาพน เมื่อบวชเทศน์มหาพนจำดี ครึ่ง ๓ เขาเรื่องเจ้าพระยามหินทร์ ๆ ยกทัพไปรบฮ่อ มาแต่งเป็นเทศน์แห่ นางกนิร เจ้าพระยามหินทร์ ๆ โกรธต้องเด็ก ครนดึกมาอยู่บ้าน บางตระหวัดรี กระทบวงจับเสภาจำพอประมาณ แต่รู้ตำส่งมาก พบพิพาทยกถ้ว ถ้าพอดีพอร้ายไม่กล้าไปจับเสภานายเจิม

๕ ขุนพลสงคราม (โท) กำนันบ้านสาย แขวงอ่างทอง อยู่มาจนปลายรัชกาลที่ ๕ เป็นเสภาอย่างเก่า จำจับต้นก แต่ข้าพเจ้าหาได้ฟังไม่

๖ พระเด่นทองฟ้า (บ๋อง) เมืองราชบุรี เป็นเสภาของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เดียงดี จับเพราะ เมื่อข้าพเจ้าแต่งหนังสือเรื่องนิตยกิจยังอยู่ อายุได้ ๘๐ เศษ ยังจับเสภาได้ แต่พบพิพาทเขย่ม ๆ กันว่า กระทบวงตั้งตำอยู่ข้างจรพาด

ว่าด้วยการชำระหนังสือเก่า
(ฉบับพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๔๖๐)

หนังสือเก่าซึ่งหอพระสมุดฯ ได้รวบรวมมาสอบ นับแต่ที่เป็น
 ฉบับสำคัญ ๔ ฉบับ คือ ฉบับที่ได้มาจากในพระบรมมหาราชวัง
 สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ๓ เขียนฉบับ ๓ ฉบับสมเด็จพระ
 บรมมหาพิชัยญาติ สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ๓ ฉบับที่ดวง
 ในรัชกาลที่ ๕ อดิศัยเขียนเมื่อมะเส็ง จุดศักราช ๓๒๓๓
 พ.ศ. ๒๔๓๒ ฉบับ ๓ ฉบับสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เขียน
 ในรัชกาลที่ ๕ เมื่อมะเส็ง จุดศักราช ๓๒๓๓ พ.ศ. ๒๔๓๒ ซึ่งเข้าใจ
 ว่าเป็นต้นฉบับที่หมดสิ้นมิได้ไปพิมพ์ฉบับ ๓ เล่มตายที่ไม่ได้หนังสือ
 เหล่านี้ครบแต่ต้นจนจบฉบับเดียว แต่ก็เป็นประโยชน์ในการสอบ
 ส่วนใดที่หลงเหลือคำอ่านจนแทบทุกตอนของเดิมมาก การชำระได้อาศัย
 หนังสือ ๔ ฉบับนี้เป็นสำคัญ แต่เมื่อสอบเข้าแล้วเห็นมีข้อควร
 ตั้งใจตรวจออกอย่าง ๓ ที่หนังสือเก่าแม่เป็นฉบับสำคัญดังกล่าวมา
 กระทบกตอนแต่ถ้อยคำที่แตกต่างกันทุกฉบับจึงตั้งนิตินัยฐานว่า เมื่อ
 แรกรวบรวมหนังสือเข้าเรียบเรียงเป็นเรื่อง หนังสือที่นิตินัยจะหาหนังสือ
 ไม่ได้หมดทุกตอน เพราะมีฉบับน้อยทำนองอย่างครั้งกรุงเก่า บาง
 ตอนเห็นจะต้องให้คนขับเสภามาว่า แล้วจุดดงตามท่อนขับจำได้
 ๐๘/๐๖/๒๕๖๕
 ความพลาดพลั้งหลงลืมของคนขับเสภาจึงมาปรากฏอยู่ในหนังสือเก่า

ที่รวบรวมในครั้งแรก ระบบที่หลงทีเบนของดอกคัตต้อ ๆ กันมา
 คงไม่ได้ชำระ หรือถ้าจะชำระก็คงเพียงให้คนจับเส้ภาควางแก่ จึง
 วิปลาศ์คตาคเคตตอนยงชนทุกที จนมาถึงระบบที่พิมพ์จำหน่ายกันอยู่
 ในทุกวันนี้ เรียกได้วาหนังสือเส้ภาเป็นจตาด เพราะเหตุที่ผู้แก้ไข
 ด้วยไม่รูราคาตำนวนเดิม เปลี่ยนค่าเดิมเสียโดยรักจะได้สัมผัสใน
 บ้าง เปลี่ยนค่าทศไม่เข้าใจออกเสียบ้าง ทำให้ความคตาคเคตตอน
 ไปเสียมากชน ๓ ซ้ำเวลาพิมพ์การตรวจก็สืบเพว่า เป็นเหตุให้เกิด
 อักษรวิปคตชนด้วยอักษร ๓ ด้วยเหตุที่งปวงตั้งถ้วมาน การ
 ที่ชำระหนังสือเส้ภาฉบับนี้ จึงเป็นการลำบากยากยิ่งกว่าชำระ
 หนังสืออื่นโดยมาก

หนังสือเส้ภาที่พิมพ์เป็นระบบหอพระสมุดวชิรญาณฉบับนี้ ดู
 เหมือนจะเป็นระบบที่ไดชำระตบถ้วนเป็นครั้งแรก แต่ขอให้ท่าน
 ึ่งหลายเข้าใจว่า กรรมกรหอพระสมุด ๆ มีความประสงค์จะรักษา
 หนังสือกตตอนทีเบนอย่างดีในภาษาไทยไว้ให้ถาวรเป็น ข้อสำคัญยิ่งกว่า
 จะพยายามรักษาเรื่องซุนซ่างซุนแผน ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิเคราะห์ดู
 หนังสือเส้ภาเก่าทีมอยู่ เห็นว่าทีเบนเรื่องตแดงตอนคิมฮยเพียง ๓๘
 เด็ม ซึ่งเข้าใจว่าเขนตอนทีรวบรวมชนครั้งแรก คือ ตั้งแต่คณ
 มาจนถึงฉบับนางส่วยฟ้าไปถึงเมืองเชียงใหม่นั้น จึงยุติว่าชำระ
 พิมพ์เพียงเท่านั้น คอนค่อนนไปคตตอนพตายงไปเมืองจันกัต คอน
 พตายเพชรพตายบวกัต เห็นไม่มีสำวะในทางวรรณคดี จึงไม่พิมพ์

แต่เมื่อหอพระสมุดฯ รวบรวมบทเสภาในคราวนี้ ได้มีบทเสภา
 ปลัดมากอีกหลายตอน เป็นของท้าวแต่ก่อนได้แต่งไว้ บางตอน
 แทรกเรื่องเข้าใหม่ เช่นตอนจรวะเถนชวาค บางตอนคัดความ
 ในเสภาเดิมไปขยาย เช่นตอนกำเนิดกุมารของลูกนางบัวคด มีอยู่
 หลายตอนที่แต่งค่น่าฟัง แต่เข้าใจว่าเขาจะเอาความดีเรื่องนิทานเดิม
 มาแต่ง ไม่ใช่คิดขึ้นใหม่ที่เด็ด จะทรงให้สัญญาเสียหน้าเสียตาย จึง
 เห็นควรจะต้องยกเสภาปลัดกระเพาะตอนที่แต่งดี รวมเข้าในเสภาฉบับ
 หอพระสมุดฯ ขิริยาณด้วย แต่การที่รวมนั้น จำจะต้องคัดเสภา
 เดิมตรงที่ความซ้ำกันออกบ้าง จึงเกิดข้อวินิจฉัยว่า จะเสียตาย
 ด้านนวนชนแรก หรือจะเสียตายด้านนวนชนหลัง ซึ่งจำจะต้องคัด
 เสียฝ่าย ๓ แต่เมื่อพิจารณาคุณค่าด้านนวนทั้ง ๒ ฝ่าย ก็เห็นว่า มีทางที่
 จะรวบรวมคัดคอกันให้ได้ ด้วยความเดิมที่จะต้องคัดจริง ๆ
 มีน้อยแห่ง แลเฉพาะเป็นตอนที่ออกถือว่า ไม่ถูกตอนที่คัดก็
 แห่งเดียว ความเดิมที่ตัดออกจะคงไว้ได้ไม่ต้องคัด ด้วยเหตุนี้จึง
 ได้ตกลงรับเสภาปลัดเข้าในเสภาฉบับนี้บางตอน จะบอกไว้ให้แจ้ง
 ตรงที่พิมพ์ ว่าแห่งใดเป็นบทเสภาเพิ่มเข้าใหม่
 หนังสือเสภาฉบับหอพระสมุดฯ ขิริยาณนี้ ถ้าโดยกระบวน
 คัดเรื่อง ถ้าจะประมาณเป็นเล่มสมุดไทย เห็นจรวาด ๔๓ เล่ม
 พอได้เทียบระบบพิมพ์แต่ก่อน แต่ผิดกับระบบซึ่งพิมพ์มาแต่บัดนี้ ทั้งที่
 คัดของเดิมออกเสียบ้าง แต่ที่เดิมเรื่องตอนอื่นที่ยังไม่ได้พิมพ์เขาใน

08/06/2565

ระบบบาง แดกตลกนั้นเห็นพอจะรับประกันได้ว่า ทั้งกระบวนเรื่อง
 แดกระบวนบทตอน ระบบนี้ดีกว่าระบบที่พิมพ์มาแต่ก่อน ๆ แด
 ไตรักษาตั้งทศในแต่ภาวไม่ให้อัญเชิญเสียบกพร่องไปสักแห่งเดียว อีก
 ประเภท ๓ หนังสือแต่ภาวระบบนี้ ไตรักษาแบ่งแต่ใหม่ให้เป็นตอน
 ด้วยแบ่งเป็นเล่มสมุดไทยอย่างแต่ก่อนไม่เข้ากับวิธีพิมพ์ แดแต่แบ่ง
 เป็นตอนดีกว่า เพราะชนคนคงท่ายใตเหมาะเรื่อง แดมักจะเหมาะกับ
 จำนวนผู้แต่งด้วย รวมทั้งเรื่องได้กำหนดเป็น ๔๓ ตอน แดพิมพ์
 แบ่งเป็น ๓ เล่มสมุด

ว่าโดยกระบวนถ้อยคำ การชำระหนังสือแต่ภาวระบบหอพระ
 สมุดทศวิธานนี้ ทำด้วยตั้งใจจะรักษาถ้อยคำให้คงตามของเดิมทุก
 แดก่อนได้แต่ใจ แดความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขมีอยู่บ้างด้วยเหตุ
 ต่าง ๆ คือ

๓ หนังสือแต่ภาวด้านนอก บางแห่งมีความทึบคาย ด้วย
 ผู้แต่งประสงค์จะขับให้คนช่า ดังเช่นต้นทรวงุ์บอกไว้ในตอนว่า

“ นายมาพระยานนทคนตลก ว่าหยกหยกหยาบช่าคนช่าชาจ ”

ความทึบคายมักมีอยู่ในจำนวนเดิมก่อนพระราชนิพนธ์ พาให้บทแต่ภา
 เป็นทรงเกยจของผู้อ่าน ถึงแต่ก่อนมีบางตอนที่ห้ามกินไม่ให้ผู้
 อ่าน ชำระครวณโคตคิดตรงทึบคายนั้นออกด้วย ประสงค์จะ

ให้หนังสือแต่ภาวระบบนี้พ้นจากความรังเกียจ แต่ไม่ได้คิดถึงจะให้เรียบ
 ราวทีเดียว เพราะภตอนแต่ภาวคืออยู่ที่จำนวนเดิมกันอย่างปากตลาด

บางทักพูดปลี่ยนหรือคำทอกัน ถ้าไปถือว่าเป็นหยาบคายคัดออก
 เดี่ยหมด ก็จะได้จำนวนเดี่ย จึงคงไว้เพียงเท่าที่จะไม่ถึงนำวังเกี่ย
 ๒ เรืองเดี่ย ที่จริงควมขบขันเขามอยู่ในเนื้อเรื่องบริบูรณ์
 แลว แต่ในหนังสือเดี่ยจำนวนเต็ม มีผู้แต่งบทจำลองแทรกลงไว้

หลายแห่ง เช่นนักถือคิดว่าทำนองสืบต่องภาษา ในตอนทำศพ
 ขุนศรีวิไชยเดชพันศรีโยชานนเป็นคน เห็นจะให้ป็นเครื่องเงินของ
 คนขับ แต่บทจำลองที่แทรกเหล่านั้น เมื่มาอ่านเป็นหนังสือไม่
 ขบขัน เห็นกลับทำให้เรื่องหนังสือเสีย จึงตัดออกเดี่ยอีกอย่าง ๓

๓ ความที่แต่งเชื่อมตรงหัวต่อ เข้าใจว่าเป็นจำนวนผู้ขึ้นแต่ง
 เชื่อมเมื่อรวมเดี่ยเขาเป็นเรื่องมีหลายแห่ง ที่ตรงหัวต่อหน้าบางแห่ง
 เชื่อมไม่ดี ความไม่เข้ากันบาง ชำกนบาง ขาดเงินบกพร่องไปบ้าง
 ได้แก้ไขตรงหัวต่อเหล่านั้นบางแห่ง เพื่อให้ความฉันทกขณ

๔ ถ้อยคำแตกตอนทอปลาค้อย แห่งใดได้ฉบับเก่ามาด้อม
 ก็แก้ไขไปตามฉบับเก่า ที่ไม่มีฉบับเก่าจะด้อม ต้องแก้ไขโดย
 อดใหม่ด้อมบ้าง แต่ได้ระวังแก้ไขเฉพาะแต่ที่รู้ว่าผิดแน่

การชำระหนังสือเดี่ยฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ มีข้อซึ่งไม่
 สดุดวงใดข้อ ๓ คือในบทเดี่ยของตนว่า "ครนว่าไหวครแลงจกขบบท"
 ดงนี้ เป็นเหตุให้เห็นว่า คำไหวครของเดี่ยมีอยู่ ซึ่งควรจะเอามา
 พิมพ์ไว้ในหนังสือเดี่ยฉบับนี้ ได้พยายามสืบหาหนังสือคำ
 ไหวครเดี่ยจากไม้มทไทน จึงได้ของถามบรรดาคนขับเดี่ยทางทในกรุง

แต่ตามหัวเมืองหลายคน ใครจำไว้ได้อย่างไรก็จดมาส่งมอบกันดูได้ความ
เพียงพอดั้นนิษฐานได้ว่า มีบทไหว้ครูของเก่าเห็นจะเป็นของแต่งครั้ง
กรุงเก่าอยู่บท ๓ เป็นคำบูชาเทวดาในทางไสยศาสตร์ แต่ของเดิมจะ
ยาวดั้นแถวต้นตงท้ายอย่างไร ศูนย์ไปเสียเกือบหมดแล้ว มีจำกัน
ไว้ได้คิดอยู่ในไหว้ครูของเจ้าภาน्हตั้งแต่ ๒ คำ ว่า

“คงคายมหนาวมาเป็นเกณฑ์ พระสุเมรุหักโลกสูงระหง
ดินน้ำตมไฟเป็นมันคง จึงดำรงไว้รอดมาเป็นกาย”

ซึ่งคำนี้คงมีอยู่ในคำไหว้ครูที่ยังจำกันไว้ได้ทุก ๆ คน แต่นอกจากนี้
ต่างกันไปหมด จะเขาเป็นแก่นสารอย่างไรก็ไม่ได้สรายเดี่ยว จะ
จดไว้พอให้ท่านทั้งหลายเห็นตัวอย่างสราย ๓ เป็นคำไหว้ครูเจ้า
ได้มาจากผู้ให้ แขวงกรุงเก่า ที่จดว่าเป็นหมุดจดจำของผู้อื่น
ว่าดังนี้

สืบnowจะประนมเหนือเกล้า

ไหว้พระพุทธรูปธรรมด้าโลกา	พระสงฆ์ทรงศีลว่าโดยจง
คงคายมหนาวมาเป็นเกณฑ์	พระสุเมรุหักโลกสูงระหง
ดินน้ำตมไฟอันมันคง	จึงดำรงไว้รอดมาเป็นกาย
ไหว้คุณบิดาแถมมารดร	ครุพักอักษรต้นทั้งหลาย
อินังจะบังคมองค์นารายณ์	อันดีดึกย้แทบด้ายดัมพไทย
เขาพระยานาคราชเป็นอาสน์แก้ว	ห้ามเหทุไม้แฉ้วหากันไม้

(๔๓)

ทรงตั้งชั้จักรศรทวเก็รียงไกร

อนึ่งจะบังคมบรมพงศ์

ไหว้องค์พระอิศวรเจ้าโตถา

ไหว้พระฤๅษีสี่ทิศแด่คนขรรพ์

ดำปลั้รเครื่องเด่นในขรณึ

โดยคุณรู้มาเป็นพระรามา

ทรงหงศ์เห็นระเห็จพระเวหา

พระนารายณ์รามาธิบตี

พระวิศณุกรรมอันเรืองศรี

จึงได้มีปรากฏแต่ก่อนมา ฯ

คำไหว้ครุ้เสภาแด่ครุ้บพิลาทย์ของนายอยู่เห็นจะต่อนึ ข้าพเจ้าตั้ง

เรื่องคำไหว้ครุ้ของเก่า ได้ความเพียงเท่านี้ จึงไม่ดำมารดจะดง

คำไหว้ครุ้ไว้ข้างคันบเสภาได้

การตรวจชำระหนังสือเสภาฉบับหอพระสมุดวชิรญาณนี้ ตั้ง

แต่แรกชำระตลอดจนเวตาพิมพ์ พระราชวรวงษ์เชอ กรมหมื่น

กั๋วพจน์สุปรีชา กับ ข้าพเจ้า ได้ช่วยกันทำมาดำ ๒ ปี หวัง

ใจว่า หนังสือเสภาฉบับหอพระสมุดวชิรญาณนี้จะป็นของพอใจของ

ท่านทั้งหลาย

อภึ ๑๖ ธวัชเพ็ญ เสภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

เสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน
ตอนที่ ๑ กำเนิดขุนช้างขุนแผน

๑ ครั้นว่าไหว้ครุแล้วจับบท	ให้ปรากฏเรื่องราวมาแต่ก่อน
ครั้งสมเด็จพระพันธุชาเนกราช	ครองนครกรุงศรีอยุธยา
เกษมสุขแดนสนุกตั้งเมืองสุวรรณ	พระเดชนั้นแผ่ไปในทิศา
เป็นมณฑลพบโลกโลกา	ครอบครองไพร่ฟ้าประชากร
เมืองชนนอยใหญ่ในอาณาเขตต์	เกรงพระเดชทั่วหมดยดดยอน
ต่างประเทศเขตต์ขอบพระนคร	ชด็กร่อนเกล้าอภิวินต์
พรหมคัยโกลโคโศศุรย์	ตั้งบูรณพูนสุขเกษมสันต์
พระองค์ทรงทศพิชราชธรรม	ราษฎรทงนนกยนต์
๑ ครกถ่าถั่งเรื่องขุนแผนขุนช้าง	ทงนวดนางวันทองผู้องศ์
ศักราชรอยดีดิมเจดีย์	พอแม่เขาเหต่าคนคร่งน
เป็นเจ้าชอบชณทศิมา	ตั้งเศจพระพันธุชาเนราชวรค์
จะถ่าเนองตามเรื่องนยายพด้น	ท่านผู้ฟังทงนนจเขาใจ
ขุนไกรพดพ่ายอยู่บ้านพด้น	มีทรัพย์เงินทองของนอยใหญ่
นางทองประเศร์นอยอุตตระไกร	ทงตั้งนโคเป็นคู่กัน
แถวเรือเรือออกไปปลุกใหม่	อยู่ในแฉ่นแฉ่นสุพรรณน
เป็นทหารธานีไชยใจดกรรค์	คุมไพร่ทงนนโคเศจศุรย์

อาของคองกระพันชาติ
รบศึกศัตรูอยู่ ถิ่นรบ
กรมการเมืองสุพรรณอันหัว
โปรดปรานเป็นทหารอยุธยา

๑ มาจะกล่าวบทไป
เป็นนายกรมช่างกองนอกนั้น
เป็นเศรษฐีมีทรัพย์นับร้อย
ได้นางเทพทองเป็นภรรยา

๑ จะกล่าวถวถอนถึงพันศรีโยธา
ชื่อว่านวดนางศรีประจัน
อยู่ทำพเตียงเมืองสุพรรณ
ชื่อว่ามีประจันถัดกันมา
เดิมเพื่อนอยู่ทางบางเหี้ย
ไม่คิดถึงซึ่งเหตุเจ้าพงศ์

๑ บทนี้จะยกใจได้ยกก่อน
เมื่อแรกเจ้าศัตรูกับบรรยาย
กตางคนบนรูปหัวเราะซิก
บนแตงบนเต่าเผารักไป
คนหนึ่งบนอยู่ปลายไม้
ทนทุกข์เวทนาสาครกร

เขาไหนไม่มาทจะถอย
ถึงมากน้อยเท่าไรไม่หันมา
เข็ดขามคร้ามกลัวใครไม่ผ้า
มั่งง่าอยู่ในเมืองสุพรรณ

๑ ถึงขุนศรีวิไชยคนขยัน
บ้านอยู่สุพรรณภรรยา
บ่าวไพร่ใหญ่ไม่น้อยก้นักหนา
อยู่ทำดีบเมียเมืองสุพรรณ

๑ เพื่อนได้ภรรยาที่คมสัน
เป็นเศรษฐีมีพันธุด้วยกันมา
น้องนางศรีประจันนั้นปากกล้า
มีผัวชื่อนายโชดคง
ครั้นไปโตเมยถัดมุดทอง

๑ ยอดดยงแต่จะเที่ยวจร โมยควาย
จะกล่าวถวถอนถึงกำเนิดคนทั้งหลาย
ว่าชายผู้แสนร้ายบนปลายไม้
แล้วหยิบหยิกกับบมีเขาต่ำได้
เขานบนบได้ให้ครบครัน
ยังมีตั้งตัวอยู่ในรอกัน
ครั้นต้นกรวมทำนนักพันทุกข์

จู๊ดจากเพศเปรดอสรกาย
 จะไปตั้งวรกรรมทนจนทุกข
 ๑ ฝ่ายนางเทพทองนอนนอนหลับ
 ว่าช่างพลายตายถดถองชั้น
 ยงมีนถกรรมหัวเหม
 ถ้าปากคาบช่างแฉ้วางไป
 ในฝันนางนางเรียกนก
 นางควักไตตอเจ้าหัวถดถอน
 ครนคนพันตอปลุกผัวพลัน
 ให้เหมนช่างเหมนนถคคอกใจ
 ชุนศรีวไชยคกใจจ้าน
 เขวมือเขากาขยาคอ
 ชุนศรีวไชยจึงทำนายผ่น
 ตูกรของเราจะเป็นชายทำนายไว้
 จะบริบูรณ์พ่นถัดถัดแฉ้วาพ
 หัวถานแต่ก้าเนตเกิดมา
 ฝ่ายนางเทพทองไม่รับพร
 โคตรแหม่มช่างมาให้อาเจียน
 ๑ มาจะถัดถัดถึงนางทองประศรี
 นิมิตรผ่นนอว่าทำวถัดถัดในย

กุ่นวายจึงมาหาความถัด
 ผ่นผ่นผ่นจึงชุกเขาในครรภ
 พดกถดถอกเพอเมะเมอผ่น
 พองชนหัวนเน้าไซตงไป
 บินเศว้เว้มาแต่บ้ำใหญ่
 เขาในหอกถางทนางนอน
 เขิญเจ้าชรวหัวถกมานถกอน
 กอคนกกับช่างนอนถบายใจ
 เหียนรคถัดถัดนไม่ถถนได้
 ไสก ไสก้อพ้อรำไห้วช้อยทุบคอ
 ถุกชนถนถานตาปอถอ
 พอหายร่ากถัดถัดความผ่นไป
 อ้อเจ้าจรมัครรภหาเป็นไรไม่
 เหม่อนนถกรรมคัวใหญ่คาบช่างมา
 แต่ถูกรของเราจะชวยหน้า
 จรมงมีเงินตราถาว่าห้าถถวยน
 กุมทองระยชนไม่หายเหียน
 ช่ายหัวถอยนโดนถถถถจะถถถโย
 นอนค้อยสามเ้าในเรือนใหญ่
 ถัดถถถนเพ็ชรเม็ดใหญ่เทาะถนมา

ครนตงจยชนเหวนนนไ
 แต่งเพ็ชรตองจวบปลาบเจ้าคา
 ขุนไกรตมตาค่าอะไรเจ้า
 ทงตองตูกมาตางหน้าพถัน
 ฝันว่าได้ขามรงค์ควงวิเศษ
 เพ็ชรรัตนอร่ามงามเพริศพราย
 จรมัครรภักถุนั้นจรเป็นชาย
 กตถาหาญการณแรงคังคงทน
 ชิงว่าเพ็ชรวิคมีตักถา
 มียศศักดิ์เป็นพระราชาไซ้
 นางทองประศรัยถนมือไหว้
 ทงตองนอนไปในราตรี
 ๑ มาจรถด่าตองนางศรีประจัน
 ว่าพระพิศณุกรรมเหาะตนพา
 แดวกักถดับสถานพิมานมาค
 ตันตูกปลุกผัวขมหัวพถาง
 ทำนขาคนนิชาเจ้าผัน
 ถือแหวนประดับงามจับใจ
 แดวกักถดับไปสถานพิมานฟ้า
 ไทเมียรูประจักษ์ว่าหนักเบา

นางรับแหวนไว้ด้วยทรรษา
 ตันผวาคว่าทอปลุกผัวพถัน
 นางจึงเถาเนือความนินมตตณ
 หาหมากพุดถักกันแต้วทำนาย
 ของโกสัยยตร์เนตรอนันเฉิดฉาย
 บรรยายว่าเป็นสิ่งมิ่งมงคล
 คังทหารนารายณ์มาปฏิสันธิ
 ฤทธิรณปราบทั่วทั้งแดนไตร
 ภายหน้าจะได้เป็นทหารใหญ่
 ร่วมพระไทยทรงขรมพระพันปี
 รับพรผัวให้ประเสริฐศรี
 ตูขเกษมเปรมปรัดตองรา
 เทียงคันทอนผันในเคหา
 ถือแหวนประดับมาตวงนวง
 แดงนดินพิศวาตจนตว่าง
 ตางหน้าแต้วพถันแก่มุ่่นไป
 ว่าพระพิศณุกรรมนายช่างใหญ่
 เขามาตองให้ไว้กับเรา
 เมียจะเกิดโรคาฤาพ่อเจ้า
 ความผันนแต้อยังติดตา

พันศรี ไชยชาติผู้แก้ว

จึงทนายฉันไปไม้เท้า

ใต้แหวนประดับดูจะเป็นหญิง

ด้วยเป็นแหวนของพระพิศณุกรรม จะเป็นช่าง ไครนั้นไม่ทันเลย

ศรีประจันรับพรหัวเรารว่า

ถาดนมมธุรสได้ชิมเชย

๑๐ จะรดน้ำถึงนางเทพทอง

ดูนั่งอืดอิดคดไปมา

น้ำตายไหลรดถึงกระดูก

เหมือนหนึ่งตาหลวงเข้าประจำตัว

ปลาไหลไต่กับทงเต่าผ่า

หยิบคำโตๆ ไม่เข้าไป

เจ็บปวดทลายเดือนดีดก

ท้องตทนต์มาดังตลับขันท

บิดตัวเรียกผัวหาพ่อแม่

ผ้ายผัวพ่อแม่แต่ชาติไท

บ้างก็เด็กมวงคงปรายเจ้าดาว

บ้างเร่งหมอลำเยซย่าแซ่เขื่อน

บ้างก็เขานอนหงอนเคียงข้าง

ขุนศรีวไชยนั้นควัดันรวิ

ฟังเมียเต่าแตกหัวเรารว่า

ว่าเจ้าผมนนหนนาจรมครวัก

รูปร่างงามจริงตระแกดงัดรว

ให้ไตเหมือนปากว่าเกิดพ่อเอ๋ย

ไม่อ้อมตักใครเลยไหนนทา

ทองนั้นโตใหญ่ซนคาหน้า

ให้ขยักเหลาเนื้อปลาตัวสั้นรว

ร้องไห้ครางอื้ออวนนอนผัว

ยังให้กินตระยงยังเป็นไป

แยบยงของนาไม่พอได้

ประเดียดเหลาดั้นให้ไม่ซื้อทน

พระอ้าพระอกออดแอดอยู่ควัดัน

พอไถด่ถูกขยามนเจ็บหนักไป

ร้องเบือนเขื่อนแซ่ไม่เขาด่าได้

จึงจวนครันไปทิมบเรื่อน

เขาเมียบนถนถานเห็นผ้าเกิดอน

ซิมท้องร้องเดือนตลกวางตัว

นางเทพทองร้องครางพดางกุดอกหัว

จิกหัวแดงเบ้ากระหม่อมตง

หมอลำแยแวงแยเข้าพร้อมทั้ง
 ดัดฉันหวนไหวมิใคร่ลง
 ยายคงโค้งโค้งไซยงข่ม
 ลูกร้องแวงแวงแม่ตมตา
 นางเทพทองเหตยวหน้าควาถูกราย
 ทุดตบักดีเหมือนผับน
 เตยแรงข่มทั้งประคองมา
 เตยมันไฉโยฮายเพื่อนเรือน
 คำเดื่อจึ่งเข้าไปนอนไฟ
 ถาบนับอนเข้าทุกเจลา
 บริบูรณ์เพิ่นเกิดก่าแต่ก่อน
 แต่เกิดมาเงินตราอุดมครัน
 เผอญให้แม่เคียดเกล็ดยดขัง
 บัญยาตายายสบายใจ
 แม่ผั้นว่านถะกรุมคาบข้าง
 พาไปให้ถึงในเรือนตน
 เมื่อตักฟากฤกษ์ฟารของหลานชาย
 จึ่งให้นามตามเหตุทั้งปวงมา
 แด้วให้เอาเงินทองกรองใส่ค้อ
 ก่าไรเงินได้เหลือถ้าวชาทาง

แม่นางเทพทองเข้าข่มตั้ง
 หมอลำแยว่าตรงแล้วข่มมา
 เตยงผลุดคนอนดัมไปจมนสา
 พอข้างเผือกเขามาถวงวนน
 พดิกคว่าพดิกหงายอยู่ตวัดัน
 หัวด้านในครรภคังวงเดือน
 ชกโคตรแม่ฮายหมาขเรือนเบอน
 หัวเหมือนโคตรข้างไหนให้เกิดมา
 แม่นมฆ่าไทให้รักษา
 โกวเปิดเห่เข้ามาทุกวัน
 เพราะบุญของลูกอ่อนได้ตั้งร้างสรวิค
 ข้าหญิงชายนันมากมายไป
 แต่มั่งคั่งหาใครเดมอไม
 จรให้ชื่อหลานไฉเป็นมงคต
 บินมาแต่ทางพนาสถนท
 หัวด้านนอกจนแต่เกิดมา
 ข้างเผือกมาถายพระพันวงษา
 หลานรักของข้าชื่อขุนข้าง
 ก่าได้ม้อตันชอทั้งตั้งข้าง
 ปะหวาด้องข้างแขนหลานยา

เหวศาคัดสร้อยอ่อนจำหลักทับ
 ห้อยอยู่ต้องแต่งแกว่งไปมา
 นางเทพทองร้องคำอ้ายยาก
 ยึดไว้ไม่ว่าใครถึงตระโมน
 ไม่มีใจที่จะใครเข้าอุ้มชู
 ทำดาบชิงแบริ้วแกว่งปัดดา
 พอลุณสว่างข้ามขอบไปเที่ยวเดิน
 โนนแน่แม่เอ๋ยอะไรนั่น
 นางแม่ห้ามว่าเชิงอย่ากลัว
 เขาเป็นเศรษฐีมีชาติ

พริกเทศประดับกัณฑ์งา
 ยืมหัวหาหาอำปากโจน
 ช่างเดินหยกหยกเหมือนคตกลโชน
 อ้ายผีโดนที่โหนบนได้มา
 เหมือนค่างครอกหลอกกุดชรายหน้า
 อ้ายตายห้าตายแรงไม่เจ้วัน
 เด็กเห็นก็กลัวจนตัวสั่น
 มันอำปากยิงฟันเข้าพรันใจ
 ชุนสว่างดูเจ้าชรวบ้านรูดใหญ่
 อย่ากัศขวางหลักไปให้เขามา

๑ จระกต่างถึงทองประศรีนครวิหกแก่งามแทแผแผมกัศมหน้า
 ผิวพรรณดังสู่วรรณมาทาบทา
 เก้นทองส่องข้างดั่งปรางทอง
 ผิวเนื้อเป็นนวดควรแต่เตง
 จาคัดภาวนาเป็นเนองนจ
 ภาวนาบูชาด้วยดอกบัว
 จนทองโคใหญ่ไต่สืบเคื่อน
 ถมกัมมรัชชาติพิศกัศมกดา
 เจ็บทองร้องแรกอยู่เวยววย
 ญาติกาศาโทมาชมชาน

ดวงหนาดังจันทรเมือวันเพ็ง
 เตานมทองส่องกัศริศเครง
 คุปลั่งเปด่งนำชมพอส้มคัว
 นอมจิตคนบนวชนเหนือหัว
 ไม่กัศที่จะเป็นอันตรา
 บุญเคื่อนจะคลอคตดูถึบสาย
 ถกนนั้นบายคัษะระงทวาร
 ปุคาย่ายายอิงทงม้าน
 หมอคำแ่งนง่านเจ้าผันแปร

ถึงทุกขงานยามปอดคคตดงายคาย
พบ้านาอาวมาคต
ทาทนเดอได้กระตังร้อน
บียาคายยตบายชม
เอารนได้ยั่วแ้วแกวงไค
เคอนหนงออกไฟไม่หมองมัว
พอแม่ปรัภษากบียายาย
ผ่ายตาตะแกเป็นหมอด
มีชาตวันองควารเคือนห่า
กรุงจันเอาแก้วอันแพรวพราย
ให้ได้ปลาดายชคพระเจดีย์ใหญ่
เรียกวัดเจ้าพระยาไทยแต่โรมา
แต่ถ่วงรัตจัตแจงแต่งบายศรี
กตด้วยนาแดงกวาเอามาได้
ให้ให้ทานได้เดมาปอะหล่า
บ้ำหว่าทงมูกตองข้างแขนนั้น
เฮอคาตส่วยอ้อนซ้อน คอกถอย
มูกตูกพริกเทศคด้วยทงค้ำ
จัตแจงแซกนังเป็นวงกัน
ยกบายศรีแต่ให้ชนสามตา

๗
ตูกนเป็นชายร้องแ้วแ้ว
ต่างแซ่แ้วกตั้งให้แม่นม
ได้เบาะให้นอนเอาผ้าห่ม
เวือนผมนำรคตงผักบว
แม่เข้านอนไฟให้ร้อนทัว
ชมมันแบ่งแต่งคัวน่าเช่นค
จะให้ชอหลตามชายอย่างไร
คิคคณเดชอยให้ให้ทานชาย
ตกฟากเวลาดำมชั้นนาย
มาถวยพระเจ้ากรุงอยุธยา
สร้างใจแต่เมื่อครั้งเมืองหงสา
ให้ช้อว่าพลายแก้วผู้แ้วใจ
เงินทองของค้มาผูกให้
ชูปเทียนดอกไม้มหายพรพน
กำไตทงค่างามเจดณัน
ด้ายกุนันทงแท่งคิงแกตังท่า
ผ้งพดอยมรกตสีสัตจำ
กำไรคั้นนากเห็นหลากตา
พงศัพินชพรอมอยทงบรูยา
เวียนแ้วนไปมาให้เขาไสย

๑ ศรัศรัวณนฤกษิตแดง
 ขวัญมาอยู่สู่ภายใต้สบายใจ
 ขวัญเฮยเจ้ามาเกิดพ่อมา
 มาชมพวงแก้วแดงพวงทอง
 ครนแดงจิงโหลกสามที่
 ไหขนษาขนหมนบไป
 ครนทาชขวัญเส่วจดำเว้จกร
 จนอายุพยายแก้วโตหาบ

๑ จรกถำถิงนางศรัประจัน
 ยินครนเริงบรเทิงใจ
 เจบรนภพนทจรกถน
 ถดงเกิดออกเตื่อกรของทงเรอน
 บีย่าคายายทงพ่อแม่
 ค่างมาพรอมกนในทันท
 บางเอาเบยชนคองบองบน
 ออท้าวหวางเรอเฮ้อเฮ้อไป
 ควหาเหล้าเขาปากเคียวหมากซา
 ชวนครมาตำปุกดุกโคงโคง
 เมหาเหล้าหนกยักถ่มม
 บีย่าคายายสบายใจ

เซิญขวัญพยายแก้วอย่าไปไหน
 ชมช่างมาซาไททองเงินทอง
 อย่าเที่ยวว่ถำกระเกณฑ์ครเวนท์ของ
 เจ้าของเหลื่อหลายสบายใจ
 คับอดคัโบบกฉวนเงินพกตรให้
 มีไชยชำนระต้วสัด
 วงศ์วารบริดิเปรมเกษมศรั
 พาที้เกิดว่คตองว่องใจ
 เมื่อเจมครรภทของโตใหญ่
 ถวนกำหนดไคถิงถิบเคือน
 ดุกชนถบยจนจะคตอกเคตอณ
 จคตประทวนพ่นเพอนไม่ถ่มประต
 หมอตำแยแม่มนคทถอย
 พยานาฮาวทงซาไท
 ปากมันพ่มพ่าไม่เอาถ้ำใต้
 หากมาทำไมไ้อ์ขุนโรง
 ดุกชนเคนว่าออยู่โหยงโหยง
 ประติโปงเท่งโปงว่าฮ้อยไป
 พ่อหวดองมาช่วยคุ้มหาเป็นไรไม่
 ไปรดเกิดอ้อพ่อซาไหวซาต้นโรง

อันตาบองครักษ์ทั้งสี่หมื่น
 ขอให้พัตติมารดาหาร้อยถนอ
 พลายแก้วกินเหตฺาเขาตาชอก
 นางพิมพิลาโดยชอบใจขอ
 แด้วนางเด่นหงษ์เข้าคัมภเอง
 นางเด่นทำบุญให้ทาน
 ชุนช้างนั้นเป็นสัมภารมอญ
 พลายแก้วนั้นเป็นสัมภารไทย
 สดวมนต์นั้นเสร็จสำเร็จแล้ว
 เวาเดิมเป็นผัวเมียกันเกิดรา
 นางพิมจำไปอายนอกคอก
 พลายแก้วว่าเงินเกิดเป็นไร
 คิวช้างจะย่องเขาไปหา
 ทั้งสี่องคนรบเราเผ่าชนนาง
 นางฉลาดทวาดทวายกลายเป็นเรือน
 นางพินอนพลางกตางดินดอน
 พลายแก้วโดดแหวกเขาเข็กกลาง
 ชุนช้างทำหัดบอญกับเตียง
 ชุนช้างวางร้องก้องกัโดย
 ลูกชุนฉิ่งง่านเทยวชานร้อง

อย่าให้เคแควคอกเป็นแม่นมั่น
 จมเอาเหตฺาในชนชนควนคอ
 ชุนช้างวางบักตาปอหลอ
 สมน้ำหนำนนหนอช้ายจันทาด
 กวาดทวายจัดแจงเป็นรวบ้าน
 ไปนิมนต์สัมภารมาเร็วไค
 ไม่พักโกนหัวกตอินสดวมนต์ใหญ่
 จัดแจงแต่งให้ยักของมา
 ฝ่ายช้างพลายแก้วอุคตวิว่า
 ชุนช้างร้องว่าข้าชอบใจ
 รูปชิวหัวกตอกกุกหาเด่นไม้
 ให้ชุนช้างนั้นใช้เป็นผัวพลาง
 จะไปตักเจ้ามาเดี่ยจากช้าง
 จึ่งหักใบไม้วางต่างเตยงนอน
 พนชนกตงเกิดอนดั่งฟักหมอน
 เจ้าชุนช้างหัวกตอินชานอนเคียง
 ชกหัวชุนช้างทกถางเกิดยง
 ฝ่ายนางพินอนเคียงค้อยเมียงมอง
 ชะโมยดักเมี้ยกจากห้อง
 เรียกหาพวกพ้องให้ติดตาม

อ้ายเด็กๆกรวดเกรียวบดเคี้ยวใจ
 พอกันพวกพลายแก้วแดงโดยตาม
 จมูกครากปากแตกจนเลือดไหล
 เรียกหาพ่อแม่อ้อยู่แจจัน
 นางพิมคำให้ไอ้ค้ายโหลง
 อ้ายหัวถ่านขี้ถั่งมันจ้งโร
 เจ้าขุนช้างหัวฟกฉิ่งตักใจ
 ฝนไฟดั่งท่าตาเป็นมัน
 ท่านผู้ฟังทั้งต้นอย่ากินแหง
 เด็กอุตุคริเล่นหากเป็นไผ
 เด็กเล่นสิ่งไรก็ไม่ผิด
 ยันค้อมแต่ไวยราณมา
 ๑ ครนอ้อยมาขุนศรัวิไชย
 จ้งปรึกษายินยอมตงพร้อมกัน
 ควรจะเข้าไปเฝ้าพระพันธุชา
 ให้เป็นข้าบาททงตั้งทรงชวงไซ้
 ปรึกษากันพตั้นตั้งชั่งข้าไท
 ทาขมนผิดเบี่ยงแต่งตัว
 กำไลทองสองเส้นเน้นสองแขน
 ดูเหมือนตุ๊กต้อปลาในตาถอย

พวกขุนช้างรุกไล่ไม่เข็ดขาม
 ท่อยที่ท่อยปามเขาคึกกัน
 บ้างก็วงว่องให้ไปตัวฉั้น
 จนผู้ใหญ่ชวนกันมาห้ามไว้
 พวกอ้ายโถงโคงกูไม่เด่นได้
 แดงพาฝูงข้าไทไปเรือนพตั้น
 ข้าไทก็ถ่วงฉิ่งตัวฉั้น
 ยิ่งพันแถบฉั้นแทบฉั้นใจ
 จะประติษฐกิจดั่งแก้หาไม่
 เทอทูตคดใจให้ประจักษ์ตา
 ทูจจวิคก็เป็นเหมือนปากว่า
 คำรานมออยู่ในศัพท์วรรณ
 กับเมียรักร่วมใจทงตองนั้น
 ว่าขุนช้างดูกันจำเริญไวย
 ถวายตัวดูกยาจ้งจะได้
 บังไว้ค้อความผิดจระคิดตัว
 ให้พาไปอาบน้ำแเด้วคำหัว
 เขามุหน่ายบายทั่วจนท่ายทอย
 ให้ถือแหวนเพชรขยอดดอดได้ก้อย
 จ้งร้อยร้อยยักคองเจ้าหอกลง

จึงให้หาขบเพียนทั้งคอกไม้
ทั้งเตียงเตียงกนทตามทาง
พอดูกขนนึ่งต้ปรัดกับ

ข้ามธารผ่านทุ่งมุ้งทิวไม้
ครนถึงวัดธรรมากีบขยง

เจ้าขุนช่างกระบือรักกับบิดา
ชาวบ้านร้านตลาดพอดาดเห็น

เด็กอะไรหัวด่อนกตอันสุดใจ
จะว่าค่างฤาถึงดังมาเกิด

ชายหญิงคิ่งหัวร้อของงัน
พวกขุนนางต่างคนทศอยเฝ้า

ขุนช่างน้อยพดอยประหม่าจะถ่าระดัง

๑๐ จะกต่าวจถึงพระองค์ ผู้ทรงภพ
ทุกประเทศเขตตชณทสัมา
ต่างถวายเครื่องราชบรรณา
พระเดชปกเกล้าเป็นนรินทร์

ขาดเชิญเป็นสุขโสมนัส
กรุงศรีอยุธยาธดาพร
เสด็จในพระที่นั่งบดตงกวตณ
นอมเคียรหมอบเฝ้าเจ้าชาน

ได้พานจัดไปตามเขียงอย่าง
ใหญ่ช่างพดายนนมาทันใด
ความัญจับออกจากบ้านรวใหญ่

บ่าวไพร่รุ่งม่งามตามกันมา
ปลตงช่างช่างฝังแมน้าหน้า

ข้ามท่าคอยเข้าในกรุงไกร
ร้องว่าเป็นเจตนาหม่ามันได้

แต่ไปเหมือนหนึ่งทอดอกบอกเพื่อนกัน
อายผ่นชกตะเม็ดทไทนบั้น

ดูจนพอดูกนเขาในวง
พอเห็นเขาก็หัวเราะราวจะคง

เข้าหมอบชิตคิดตหงับงับบิดา

เดีก็ดบดยับแสงยงทงแหงตหง
ออกกระฮาอ่อนเกล้าอภจันท์
ขอชนอยุรยาทุกเขตตชณท
เกษมต้นศัทวหน้าประชากร

สืบพระวงศ์พงศักระษัตริย์มาแต่ก่อน
สโมสร์ โสมนัสสัวลดี
พร้อมชนคินวตองนคสังศรี
ทุกหน้าทพร้อมพวกพนกงาน

แต่ตระหนักรู้หน้านวดคอรตวาท

คังคาวถ้อนแซไซในคักถอนาค

ทงพวกจำเรียงตั้งยงคนตริ

เพตติเพตตินเจริญราชฤไทย

พระสุริยฉายบ้ายแต่ดั่งโมงเศษ

บทจรตู่ตั้งพระคงคา

ทวงตู่คนช้หอมพุงจรวงถัน

จับพระแสงนาคาหน้าตั้งเป็น

ต้นตั้งยงแควตั้งข้ประตังก้อง

คำววจหน้าข้ราชกรณัน

ประทับเห็นออาสันเขยมตระอช้อน

จิงขุนศรีวิไชยใจภักดี

ยกพานรูปเทียบแแตกอกไม้

ขุนช้างหมอบชิตกับบิตา

๑ ครานนพระองค์ผู้ทรงเดช

ทงขุนศรีวิไชยกับตูกษาย

ข้ย้ยชัยขุนศรีวิไชย

คุดหัวหน้าต่มเพชเวทนา

ฤตฤกหลานอ่านเครือของมิงเอง

จะเขามาให้กัฏว่าไร

บำเรอราชฤไทยเกษมด้านค

หมอบกรานคถานเผ้าเป็นเหต่าไป

ก้เรอวยรชบประต่านชานไซ

นางในปฏิบัติเป็นอัครา

จะประเวศออกที่พระถานหน้า

ไซดู่หรัยชาราดงข่าเซ็น

พระภุษาตอกกินวีเด่น

พอจวนเย็นออกหน้าพระถานพถัน

ประโคมข้องกถองชนะครควันครัน

ต่างก้มเกล้าอภิวันทอญชต

ดั่งพระยาไกรถรรพตู่ห

กับขุนช้างคถานวิตติเข้ามา

เขาไปตงไว้ทตรงหน้า

ภาวนาคิตถถัดจ้แทบคัวตาย

ทอดพระเนตริเห็นคอกไม้รูปเทียบถวาย

แย้มพระโอษฐ์อุภิปรายประภาษมา

น้มนิงพาดูกิใครเข้ามาทวา

เป็นเชือวงค้พงศาของมูก

หัวถันโจงเหม่งไม่เอาดำได้

มีรูปเทียบคอกไม้ได้พานมา

๑ ครานนขุนศรีวไชย

ขอเดชพระองค์จกรุณา

ขุนช้างบุตรข้าพระพุทธเจ้า

ด้วยชดวราศิมดาภัสการ

แต่เกิดบุตรขุนช้างคน

วิญฉวยช่างมาชาติ

๑ ครานนตั้งมเด็จพระรัตน

เออหัดหัดนมเพชเวทนา

เดียนมนนงเด็กเล็กอยู่

เชิงเตียงไวก่อนอย่าร้อนรน

ครัดปลดางทางตั้งพนักงาน

พอดูกกรางงามตงตำมตา

กราบตงทนต์ใดแต่ทูลว่า

อนชวอายุได้บทมาตย์

ขอทูลเกล้าถวายไว้เป็นทวาร

มาตีโพธิ์สมภารพระทรงไชย

เงินทองของคตงน้อยใหญ่

มีพอที่จะได้กได้มา

ฟังทูลทรงพระตรวดอยู่รอนว่า

แต่ได้ตงภอย่างจำกัชอมภถ

จระมอบไว้หักไม่เป็นผล

ใจเมอจนเติบโตใหญ่จึงให้มา

จัดของพระราชทานทงเดื่อผา

ด้วยทรงพระกรุณาภิษนค

ตอนที่ ๒ เรื่องพ่อขุนช้างขุนแผน

๑ ครานันพระองค์ผู้ทรงภพ
 ด้วยช่างช่างทางสุพรรณบุรี
 จึงดำรัสตรัสตั้งขุนศรีวิไชย
 บอกย้ายขุนไกรใจฉกรรจ์
 อีกห้าวันก็จะออกไปแรมไพร
 ให้หาที่คอกนไหญ่ใกล้ตำรา
 อ้ายเหล่าอาต่าห้าวร่อยปลาย
 แแต่พระองค์ทรงฉนิพระพักตร์มา
 จงเร่งรีบรัดจัดกระบวน
 อิกทั้งพลม้าคนชาขาว

๑ ฝ่ายพระยาเดโชผู้รับสั่ง
 สั่งกกรมนายชำนาญในทันใด
 จะเดด็จประพาสพนาฉา
 นายเวรกรมวังได้ฟังการ
 เขียนแแต่ก็สั่งให้หนักการ
 สั่งให้นายเวรมหาดไทย
 ฝ่ายว่านายคกรมมหาดไทย
 บัดนี้จะได้เมืองสุพรรณ

ปรารภจะประพาสพนาศรี
 ว่ากระบือเถื่อนมีอยู่มากครัน
 มึงเร่งกลับไปสุพรรณนั้น
 ให้คุมไพร่พวกมันไปเตรียมการ
 ด้อมได้มึงหิงซากดำหาญ
 จะตั้งค่ายรายค่านถานพลับพลา
 ให้เร่งไต่ฝูงควายมาไต่ทำ
 ตั้งพระยาเดโชผู้ไชยชาญ
 เด็ดอกฉวนชาอเจ้าเหล่าทหาร
 ให้พร้อมในหัวฉวจะยกไป
 มาทิมตามกรมวังหาข้าไม้
 รับสั่งให้หมายทั่วพนักงาน
 ด้อมได้มึงหิงซากดำหาญ
 เขียนหมายตมถานตงทันใจ
 รับหมายเดินทางไม่ช้าได้
 เร่งหมายบอกออกไปให้ทั่วกัน
 เขาหมายไปเรียนท่านผู้ใหญ่นั้น
 ในห้าวันตามทิมหมายมา

๑ ครานนเจ้าพระยาจักร

พนพุ่มพจนทมนทชา

เรขกทงพนภากบพนภาน

เกณทชางนาผคนดบตันไผ

ตั้งไหพจนทนนแตงทาง

ประมาณทางกวางโคตักแปดวา

๑ ฝ่ายว่าขุนศรีวโรย

ข้ามทุ่งมุงมาเมืองสุพรรณ

ไหขบชางครมิ่งมาถึงบ้าน

ตั้งไหทนายนนถือไผ

ทนายรับหมายแตรวโคตคตลา

ตั้งไหขุนไกรในทันที

๑ ครานนขุนไกรใจหาญ

ตั้งนายหมวดพตันทันโต

ตั้งแตรวโจพอเวลาเขาโคไฟ

กับนางทองประศรีภริยา

ใหม่ตางคณนสนนอง

ดยดลยของพองชนทุกคณไป

ทองประศรีนอนหลับแตรวคตบผัน

ตั้งพนตณชนไหครนคราม

ครนแจจคคแตรวไหหา

พริอมกนทค้ำถาตูกขุนใน

เอาบุญชคตอานหาชาไม

พนกงานของใครไหรับมา

ไหราบรณพนตางไหหนักหนา

จงเรงวดีอยาชาในหัวน

ชชางวางไปกับตูกนนั้น

จนตรวนสนแตรวตบไฟ

เขียนหมายลนตางไมชาได

ถึงทานขุนไกรผูกค

ฉิ่งมาครทnungกต

แตรวเรองตามม้ในหมายไป

รับหมายแตรวอานหาชาไม

จงเทยวคิตตามไฟไหรับมา

ขุนไกรก็เขาในเคหา

ทงบุตราพตายแกวแตรวไผ

แมตงมุคตอกผิงหาหขุดไม

เขียนะเยือกจับใจไปทุกยาม

ความกตวคตสนนคใจหวาม

อารามคคใจปตูกซึ่งต้าม

ขุนไกรถามไปว่าอะไรเจ้า
 ว่าพณนหกกกระเด็นเห็นไม่คี่
 ขุนไกรได้ฟังดังไครมตามู
 ถากทำนายว่าร้ายไป
 ไม่ร้ายคอกฝนคี่จะมีคี่
 แต่ใจคึกคกรังนมรอกคี่
 ๑ ครนรุ่งต่างต่างหน้าควาพตายแก้ว คี่ต่างแต่ด้วยังไม่คี่นชนเจียวฤ
 ขุ่มตูกประคองทงคี่ของมือ
 พตายแก้วคี่มคาคจากคอกค
 ลูกธนูทำไมยังไมเข้า
 ขุนไกรได้ฟังคูกชายว่า
 ขุ่มตูกเข้าคอกคอกคอกนใจ
 คี่วยรับคี่งจำเพาะเจาะมา
 หน้าทคี่นคี่ระห่างเชย
 คี่งคี่ถ้อยคี่หน้ามาคี่งทงคี่ประคี่
 ยังคี่ถ้อยคี่นคี่นคี่งระคี่งระคี่
 ถากคี่กว่าคี่คี่คี่คี่งคี่งคี่งคี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 ๑ ทงคี่ประคี่ได้คี่งคี่คี่คี่งคี่
 ทงคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่

นางจิ่งเจ้าความคี่นคี่นคี่นคี่
 คี่งคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 เอะจจะมีคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 ทงคี่ประคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 เจ้าคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 นาคคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 ประจกคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่งคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่กคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่งคี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่
 คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่คี่

จะไปไหนไม่เหมือนคองกรงน
เขาประลองคินผวทูตหัวเม็ย
ยังคิดยังวิตเพียงอกหัก

พอแดดหน้าผวชนหัวพอง
๑ ครานันขุนไกรใจกล้า
ตุกออกจากห้องย่องเดินไป
เหตยวหน้ามาคเจ้าพตายแก้ว
น้ำตาคดอตาประหม่านัก

คึมคนออกจากเมืองสุพรรณ
ตั้งให้ตำรวจตรวจตรา

๑ จะกตาดถึงพระองค์ทรงสัตว์ดี
ได้ยาต้นเห็นอาสน์น้องกรณ
ทรงสัตว์จับจำเรียงเคียงซบกล่อม

บ้ำเรอราชาบาทงส์พระทรงธรรม
รอยรชนกคันบุบผากรอง
ทรงตำริราชการงานเจียงไชย

๑ ครนรุ่งเช้าผ่ายเจ้าพนักงาน
กรนข้างจัดข้างทศวดิ
จำตบชวาท้ายกจ่ายเคว็อง
กรนข้างพดวงผกัมทินชำ

ฉปริตผิตทมาดังเดี่ย
คิงไฟเดี่ยตามใหม่ในใจน้อง
ผักรักจักไปไกลจากห้อง

ทองประศรีเคว็ราจิตคิดแปลกใจ
นุ่งผ้าขาวตามหาชำไม้
ให้ธาไโดยห้วงเม็ยตะเห็ยนัก
สุดใจพ้อแถ้วเพียงอกหัก
คัตรักหักใจแถ้วไคดคตา

ถึงเขาพระพุดระวันจะดับหตา
คอยทำรบเล็ดจพระภูธร

พุนพิพัฒนภิญโญดีโมสร
ในแท่นทบรจรณอันพรายพรัน
สระพรงพร้อมสาวสุรางค์คังนางส่วรค

ประทปแก้วแสงต้องจำรัดี
จนประหมหดับไปในราตรี

เตรียมकर โดยกระบวนถ้วนถึ
คนขครบทวดตวดชวา
ชนเนองมาวางไถ่ข้างหน้า
เบาะฮานผ่านหน้าคาราราย

ต้องหว่านรวง
 แด่ดวงข้างพระที่นั่งหงพตาย
 พระที่นั่งพุทดาตสำหรับเด็จ
 นายทรงบาศเป็นความชำนาญมา
 ผูกทงพระที่นั่งกระโจมทอง
 เบาะมัททกของขวางสดตั้งตาย
 ผูกทงพระที่นั่งเถลิงสถ
 พระที่นั่งประพาสโถงแรมทาง
 หมอกความนุ่งตายไล่เสื่อ
 เจียรบาดคาคกับบนแห่งพตน์
 ถิ่นมาข้างทงต่างกรม
 ทงข้างตงข้างกันนหมากมี
 หน้าข้างสร้างตวันเหล่าทหาร
 กระบวนข้างพร้อมสัตว์พตน์
 พระยาศรีเส้าพ่าหัดจินัน
 ให้นายม้าผูกม้าพาศ์
 มาคนพระที่นั่งคือประเสีรัฐ
 ผ่านคำข้าเหลือองเรื่องวิโดย
 ผูกเควของกุดันฝรั่งเศศ

ปกตระพองทองพริยห้อยดาซ้าย
 หดากหลายเข้ากระบวนล้วนคชา
 ผูกเควรัจทอดพระแสงเส้นดั่ง
 ไล่ครุยกรของนุ่งผ้าส้มบักตาย
 วงพระผู้ตรวรุกคตองเป็นดองด้าย
 เชนยอชิงพิงฝ่ายพระปฤษฎาองค์
 พระยภักปกอกันกระต้าง
 ต่างต่างแดตวันตระกตกัน
 ประจุเจือเวทมนตร์ดัดขยับัน
 คัดสัตว์เดือกถ้วนแต่ตัวดี
 ข้าไทเกณทร์ระดมอยู่ยังมี
 หมอกความซบช้อยยุครบครัน
 เพียงจะราญรอนรบภพล่ดรรค
 จึงจัดสัตว์อัสติครที่ตัวดี
 หลวงทรงพตเตรียมกระบวนเป็นถ้วนก
 ถ้วนขยับเกิดวคคตองว่องใจ
 ด้าเดศทงดองผองไล่
 ดั่งได้ด้ามศอกโดยประมาณ
 อย่างเทศพรรณรายนายฉาน

พระแสงปืนชายฆาตอาชาราญ	เบาะฮานบักเอี่ยมอุโรม
โกศทองคล้องห้อยพุดดอประดับ	ฉายวิบจับคตุมกำมะหย
ไหมทองถักบังเหียนแนบเนียนดี	งามด่มพาสทได้ภา
มาหงษ์ชอวาพลาหก	มาหงษ์ชอกระหนกษา
นายมาจุงประคองท่งต๋องมา	ขุนหมื่นชอชามาในกระบวน
ขุนนางชชางตามเต็ดจ	เตรียมเสด็จตามทถถถถ
หุดพันเทียวธำรวจครวจจำนจน	เวตจจจนักพรอมพตนิกร
๑ ครานนพระองค์มทรวงเศ	ทุกประเทศคีตฉดบสยบสยอน
ครนจจนแจ่งแจ่งศวีรวร	พระภุชเรตต์จตุตถ์รงชด
ไขด์ุหรัยหยดข้อยเป็นฝอยฟอง	อาบตะของจิตองพระองค์งส์ถายฝน
น้ำกุหลตายหอมพุ่งจรงปน	ทรวงตุคนชาประทันทดิน โอพาร
ดาวด้นมกรมในเป็นชนิด	วิาเพยพัตต์เสด็จทรวงสร้งสนาน
จับพระแสงข้างทมทันทนาน	พระภุษาอดอกทอ้งพระโรงไชย
ชาวภษามาตากเชิญเควรอง	คตานเนองกันเข้ามาหาขำไม
ทรวงเควรองคันดำหรับประพาสไพร	ตามพิไชยฤกษ์กาดังวัน
ด้นับเพลาเชิงงอนช่อนกบ	พระภษษาเข้มขบรวทของคัน
นตองของคทรวงประพาสโนงันน	กำม;หยดสี่อูชันพรตวราย
ส่ายวัดพระองค์ทรวงชางนอก	รวทของกรองคอกเนตคชา
พระแสงน้อยเห็นพระองค์ตรงชางซ้าย	พระขำมรงค์เพ็ชรรายธำมเรือง
ทรวงพระมาตาพนคา	ประดับบุษราคมนหาเหตุอง

พระแสงดาบคายทำตายเมือง	เยี่ยงย่างแต่ด้จขนเกยพถน
กตองชนะด้จ้ำทำเสญแต่ด้จ	กระบวณหน้าเตรียมเล็จเป็นเหต่าหถน
ค่างถวยบังคมตงพร้อมกัน	แต่ด้จจากเกยถ้วรรัตนันท์
ทรงช้างพระทงพุดตาดทอง	กระทงเตรแ่มของซ้องเถียงบี
กักกของทวทองชรณ	ให้เค็ดอนโยธเป็นทิวไป

๑ เดีงกระดิ่งคอข่างคัง โหน่ง โหน่ง โหย่ง โหย่งม้าวางควบย่างใหญ่	
เครื่องตั้งบังแทรกอยู่สนใน	ขงทิวปลิดใส่วไบโมกบน
วตายคตโยธอินหาญชก	ก้องกักอดหม่านอยู่ดับต้น
เถียงถ่นนครนครนภมคต	เถียงคนเพียงบดพพง
ได้ห้เรนดาบตงทงหอกทอน	ตามกระบวณพยุหบาตรหน้าหตั้ง
พตมารำเร็งคดยก้าง	พตข่างข่างคังทงกันแข่ง
พตบนถือบนปตายทอก	พตดาบดาบกลดกอกอกเป็นแสง
พตทวนถือทวนกระบวณแข่ง	พตคังแต่แคงคตขไป
เถียงเอิกเกริกขังครนังก้อง	ทงหมองกตองคนครบีใน
ออกท่งมุงบำพนาโดย	คัตไปข้มท่าวาริน
ผู้คนข่างม้ดาตาศ	ผู้งัดจัจคูปาทกคนต้น
นกกทกใจฉวามิน	ไผณินว่อนร้องระงมตง

๑ พระแต่ด้จโดยทงพนมมาศ	ชมเถินเนินชะธาตร่มระหง
ช้อชิตมคแสงพระสุริยง	วิหคหงส์ว่อนร้องระงังไพโร
นกกแก้วจับต้นคุมกาพตอด	นกกโรคจับเถาค้างใหญ่

ลำดิลกาจับเกดกเข่าบังใบ
 ฉายภูษัจับกิ่งแด่ตงพัน
 เค้าโหมงจับโมกแด้วเมี่ยงคู้
 นกเขาจับช้อยขันก้อง
 ค้อนหอยจับเหียงเรียงราย
 กระทาจับต้นโคนดินสอด
 อัญชันจับเชิงบรรพต
 ชมแถวแนวถิ่นเนินบรรพต
 วังเวงเชิงผาชาดาริน
 เปิดวปด่องช่องผาศีตาชงัก
 เต็งรังปริงปรูประค้ตาย
 บ้างผลัดดอกออกช่ออรชร
 บ้างทรงผลหล่นกลาดพสุธา
 ดึงค่างบ้างชน้ก็ครวญร้อง
 กระจ่ายเตนเหม้นหมื่นชันถึง
 ชมพดางมาในทางพนมขวัญ
 รับเว้ง^๕วิพลสถไกร
 ใหลงคานักห่างตงกลางไพร
 จังครัดตั้งขุนไกรไปทันที

เขาไฟจับต้นรูกฟ้าคู้
 เมญจวรรณจับหว้าอยู่เคียงคู้
 กระจุดมกจับบนต้นโพบาย
 คู้เหว้าร้องจับหว้าแล้วผันผาย
 กระจ่าจับกระจ่างด้ายหมายมองปลาด
 บักก้อพองชนแด้วชันจ้ำ
 ด้วร้อยอิ้วำคาบดุกพุมเรียงบิน
 เป็นหล่นตดขับช้อนชง้อนหิน
 ดึงเพ็ชรนิลกระจ่างอยู่พว้างพราย
 เม้นตระพิกชะงัก^๕อมคู้แหงนหงาย
 งอกรายวิมเชิงบรรพต
 พระพายพัดชจรวกดินบุบผา
 ฝูงทิวาจับจิกเหตาดึงชิง
 พยัคฆ์ของหมายตะมั่งตงหมอบนึ่ง
 โดดโผนโชนึงด้วยตกใจ
 เดียวลัดตามถิ่นเนินไค้ด
 ถึงคอนใหญ่ให้หยุคซึ่งโยช้
 แรมอยู่ที่ในพนาศรั
 พรุ่ง^๕นึ่งไปไต่กระบือมา

แดงตั้งอุทธานนต์ ไททาคอก

ทงตั้งรับตั้งบังคมตา

๑ หดวงอุทธานนต์รับตั้ง

นายหมวดตรวจคนอยู่ตณถาน

ให้ชำระพุ่มพงดงชฎ

บ้างจักตอกบ้างออกไปเกียดคา

บ้างพันบ้างถากบ้างตากจุด

ให้ตงคอกใหญ่ไว้ตรงกลาง

บ้างชนไปทงแถวถัดชนชนะนาร

ทเห็นตเห็นอยเมื่อยตากฮาวรณ

บ้างเห็นอยนักหยุดพักสงนอนกรน

ค่นวงตกใจไปเป็นระนาอ

บ้างฉดยฉดยุดตากกระชากฮาด

ทำคอกคอกหดกตั้งใหญ่โต

ผู้ตรวจกวอดชนวันโมยค

ถึงจะเมื่อเหลือทนกเงนใจ

ฝนตกห้าใหญ่ตั้งในดง

บ้างซุกซ่อนเข้าไปนอนในไพรวัน

บ้างเก็บผักหักพินบางย่นเยยอ

บ้างหุงเข่านอนหดกับเตาไฟ

เอาไม้บกรอบนอกให้แน่นหนา

ออกมาเร่งรัดจัดการ

มาเรียกพวกต้อมวังอดหม่าน

บันคานแผ้วถางค่างครวจครว

แต่งตัดเรียงรามหนามหนา

บ้างจุดพงเผาป่าแดงท่าทาง

บ้างบักบ้างซุดอยย่งย่าง

บ้างถากกลางตัดพินแดงบนรอน

ผูกเป็นเปดาระบ้างรัดมัดเป็นค้อน

มุดนายคัดค้อนคองกำวยาอ

ถุกนายหมวดหอดกนคังชอับชวอ

เกรี้ยวกราวดำทะพาสาเฮโต

พจนชาติไม้ตัดเอาร้องโต้

บ้างให้บ้างร้องอยู่ค้องไพร

คนละทีตั้งทักมือไหว

น้ำตาไหลถี่ทหดบกระทบกัน

เดินหลงตมกตั้งอยู่ตัวสัน

จนสายฉันทหยุดงานดำราญใจ

บ้างก็เที่ยวค่นคว่าหาเบ็ดไก่

บ้างเหอไหลเต็มอ่อนตงนอนกรน ฯ

๑ ครานนชุนไกรพดพ่าย
 แดงพาพวกอาต่าหารอยคน
 ดอดตัสักตักทางในกตางตง
 ไท่ร้องก้องถันนพนมไพร
 ควันคตุมักตุมกตบระหลบไป
 ไม่ไหล่ไหมยบอริญา
 นือเบอเถือต่างกวางทราย
 ดิงค่างโตตโณนโจนจากไม่
 กระทบเอื่อนใหญ่่นอยนบรอยพัน
 ตกใจด้วยไฟน้ใหม่พง
 บ้างแห่งหนายตองเชิงเบ้งบด
 เดียงเขากระทบกันต้นนบา
 ฝูงกระทบอยดเยียดเบียดกัน
 ทงมาพอยของกตองครชาบไฟ

๑ ครานนถ่มเต้จพระพันวษา
 เห็นกระทบใหญ่่นอยดักรอยพัน
 จังตรถั่วว่าฮ่าเฮียไอ่ชุนไกร
 มั่งไว่ใจเต้ไฟให้ไต่คควาย

๑ ชุนไกรไต่ยนพระโองการ
 พอกไฟให้ดาวเกรยอกราวมา

ครนรุ่งเขาเรียกทนายอยู่ดับต้น
 เทยวไต่คนกระบือออออิงไป
 เวียนวงตามเถินเนนไต่ต
 จุกไฟเผาพงเบ้นวงมา
 เปลวไฟโพงตงพดตามตามบ่า
 รุเท่าเค่าฝ่าถับรรโดย
 หม่หมู่หมู่กระทายไม้อยู่ไต่
 นกหกตกใจไปทั้งตง
 หวาดหวอนวงกระเจิงตงเติงตง
 เดียงคนให้ตั้งก็ตงมา
 อายเพอนกันรินชวดชนมาหน้า
 บอมนบเป็นบ่าตงถานใจ
 เดียงคนโห่ถันนทวนไต่
 อออิงครนงไปไนไฟรวน

เด็ดจบนพลบพดาแล้วฉนฉน
 ยดเยียดเบียดกันอยู่ดูนวาย
 เป็นโรมิตอนให้เข้าค้าย
 มั่งตอยชಾಯอยู่เปตาไม่เข้ายา
 เผ่นทยานจับหอกออกถันหน้า
 ฝูงกระทบเป็นบ่าอยู่ตงถาน

ต้นครนโตด โผนโคนโตด

มันไต่ชีวิตผู้คนอดหม่าน

กับโตดโตดแทงเป็นกั้งหัน

ถูกควายตายตมตงย้อยยับ

ฝูงกระบือเจ็บคตงกาดงคิน

วังแยกแตกกระจัดพลัดพราย

๑ ครานนพระองค์ ผู้ทรงฤทธิ

คังตมกาดพานพิชิตพระไทย

เหม่เหม่คู้ช้อยชุนไกร

แก่งแก่งเด่นกู่เห็นอยู่ค้อตา

เหวยเหวยเร่งเร็วเพ็ชฌฆาต

เลี้ยงได้ซาหยงชุนต่างไว้

ฝ้ายพอกเพ็ชฌฆาตอาจอง

ไต่คู้ชุนไกรมัดไฟด้อมา

๑ ครานนฝ้ายว่าตาชุนไกร

คู้คู้ชุนชวญหันเหม่อันผัดง

หนาชิตฆาตเผือดจนเล็ดคหาย

คู้คู้คู้คู้ชวญไม่มี

โอวอานิจานรอกอ้อย

เมื่อจรมัจฉานนทักพรันใจ

อ้ายอนโกรชออกหน้าก้าหาญ

ชุนไกรกัถยานออกขิ้นรับ

เลี้ยงหอกถันนอยุ่ฉบับดับ

จระนบกไต่คู้กร้อยปลตาย

แหกครันเข้าป่าพากันหาย

ที่ตายก็ตายอยู่เต็มไป

กัถวโกรชตระพิชเพ็ดงใหม่

ไซ้พระดู่เลี้ยงประเปรียงมา

แก่งกระบือช้อยใหญ่เลี้ยงหนักหนา

จนแตกหันเข้าป่าพนาโดย

พนาให้หิวขาดไม่เลี้ยงได้

วิบส่มบคู้ซาไทยยาไต่ซา

รับตั้งแล้วตรงเข้าคู้คู้คร่า

คอกหลัดกัถแล้วว่าให้ก้มตง

ตกใจคังจระยับเป็นผุยผง

จระดำรงกายได้กัเต็มทัก

ภุตพรายในคู้คู้กัถกหัน

คังจระคับชู้กัในทันไต

กะไรเคยเกิดเหตุชุนจนใต้

เป็นตางใหญ่กู่ก้องในห้องเรือน

ของประศรีแกวพกณวราย
 กรรมทพแหวแกวเพอนเวอน
 ต่คคคพแหวแกวเพอเยย
 เป็นอวภจระจากเจ้าจำโกถ
 อนจาดกชายังเด็กอญ
 ชุนไกรกตงกตอถงเดื่ออกกาย
 ขอนวอนเพ่ชมฆาตทงหลายจ่า
 ทานจงเอนคคด้วยชอวยปวาน
 จ่าช่าชุนไกรนถงกถ
 ให้เจ้าระอ้งตักตักไทย
 โอ้ออนิจาคักอญเยย
 มาตายอญในบ่าพนาถ
 ตุกแกวกมโตมาเห็นผี
 จ้งเรียกฤทธานนคตงหยามา
 หดวงฤทธานนคโตพ้งตั้ง
 เกตอเยยอญ่าอวรณรอนรนไป
 อุดดำหับกรกรรมภางนา
 ไครจะอญคาพาทงคาบ
 คตงจุกติจากถ่อวรดชนพา
 ชุนไกรพ้งตงหลายคอญกลายใจ

จ้งแกถงทานายเสียบนเป็นอน
 เจานบวณแหวจระเถอนเป็นบไป
 ที่ไหนเถยจระไตคนไปรักใคร่
 ต่จใจคตงอญอญาตาย
 ไหนจระรู้ว่าพ่อมาฉิบหาย
 พุมพ่ายนาตาแหวพาที่
 ไหนไหนตอวจาจะเป็นผี
 บอคนางของประศรีให้แจงใจ
 ทานประหารชีวิตให้คกไชย
 จ่าแหวว่าไรไม่ตมประค
 กรรมตงไตเถยไม่พอที่
 ทรากผีจะเป็นเหยอแก่แรงกา
 ของประศรีกมโตมาเห็นหน้า
 ชอวยบอกกบเมยขาให้แจงใจ
 นาคาโหดตงไม่กถนได้
 จจะเป็นทอวงบอญทำไม่มี
 เมอเวดามาแหวจกถงที่
 ถิงพระศุถอินทจรันทรโยมบรโดย
 เกิดมาแหวหาพ่นคความตายไม่
 บรยายล่อนให้ทุกตงอัน

ค่อยระงับดับความโศก

คิดถึงคุณพระพุทธพระธรรมน

ทั้งคุณบิดามารดา

ขออำนาจจรประกาศแก่เฑาะ

ด้วยศรัทธาขันเกรกระทำผิด

จะตายด้วยความดีด้วยบุญญา

ปากว่าคำมีจิตคิดปลง

ก้มหน้าหลับตาภาวนาไป

เพื่อสมชาติพาดภัยคาบอันคมกล้า

ดวงจิตดีพอระงับดับลง

๑ ครานนหดดวงฤทธาหนัก

เขียนหนังสือดับปลงทันใด

เฮ้งเร่งไปสู่พรหมบุรี

รับสั่งให้รับเอาดีความ

นายใหม่รับคำแต่อย่าเถา

ได้มืดเห็นบดงเงงไป

๑ ครานนดื่มเต็จพระพันวษา

ประพาสป่ามาได้หลายราตรี

จึงตรัสสั่งพระยาเดโชพัตน

จะเลิกประพาสป่าโดย

ภาวนาประนมมืออธิมั้น

อธิมั้นที่พระสงฆ์ทรงศีลา

บังเกิดเกศก่อก่อก่อก่อก

ให้ทราบทั่วฟากฟ้าสุธาธาร

ถึงชีวิตจะมีด้วยดีงาม

อย่างพงศ์พญาฝ่ายทหารอันชาญไชย

ระงับลงไม่ปลงไหนไหน

ได้ทให้หนอเขาพลง

ขุนไกรชัจจาเป็นมุขผง

ข้ามวงเขาศัพไปเสียบใจ

เห็นสุธหายของคนนั้นตักไชย

แต่ด้วยนายใหม่มิได้ธา

บอกนางทองประศรีเหมือนอกุว่า

บอกแม่รักอย่าให้เหนื่อยใจ

จัดแจงยามตระว่าค้ำคอกใหญ่

ประเด็ยใจเข้าป่าพนาดี

แต่ดีจประทับปลงปลงพนาศรี

พระกุ่มจะคืนเข้าเวียงไชย

ให้ประกาศพลวันขึ้นน้อยใหญ่

กลับไปในรุ่งพระสุริยา

พระยาเดโชให้บทวทามา
 ตวงวณูกระวางข้างมา
 ครนวังวางต่างแต่งทินกร
 ต่ระตั้งทรงเครื่องเรืองมณ
 ทรงข้างพระทงหงคาคทอง
 ให้คถายคตริพดสกลไกร
 พุดบนตาดบงทงทอนทอง
 รับเร่งพดไกรโคตคดา

๑ นายโหมไปถ้งบ้านทงประศรี
 มชระท้าวตตั้งไรน
 นายโหมพอจะบอกออกปากว่า
 ว่าชระหดวงฤทธานคไช
 หนงตั้งอว่ามาถ้งทงประศรี
 คองรับพระราชาญาตาย
 รับตั้งไหวรบเขาตูกเมย
 ออกไปให้พนแดนสุพรรณ

๑ ทงประศรีแจงความตามหนงตั้งอ
 โคก่าปมว่าจะบรโดย
 นางครวญคร่ำร่ำว่าอยู่ว่าถุ่น
 ไม่เจบไซเมอไปยงอวนพ

ทงไพร่นายเตรยมกระบถนถนหน้า
 คอยทำรับเด็คัจพระภุม
 พระเต็คัจบทจวออกจากท
 จรดชนปรตบทยไชย
 มานชคปิตบองทงตั้งไซ
 ซ่างแซงมาไชกตามมา
 เป็นแถวถองแต่ถวันเหล่าอาถ่า
 ถ้งกรุงอยู่รยาคด้วยนบพถน
 แกไคถ่ามทนทชมชมน
 กินหมากคด้วยกันอย่าเกรงใจ
 หนาคาคตอตาถงถ้งไท
 แจงอยู่ในหนงตั้งอนมากมาย
 อนชุนไกรถ่ามเพื่อนถหาย
 เตียบไวหน้าคายกระบอนน
 หนเตียบอยายอยู่ทบ้านน
 หนงตั้งอมาถนวันจงแจงใจ

ตั้งมอชอนอกเขารองให้
 กถงกถอกตั้งอกไปไม่ถ่มประค
 ไซพอกคุณตั้งูหายตายเป็นถ
 ไม่พอกถลกพถนจนบรโดย

ฝ่ายผู้รับราชการเมืองสุพรรณ
 จะเขารบฉนวนผดพิไป
 ครั้นแล้วจตุกันไท้ของไฟ
 ต่อมไว้ในเวลาราตรี
 ๑ ครานนฝ่ายนางทองประศรี
 ตกใจตกถ่มชมชาน
 อดยเงินสองตุ๊กกับกระบุงทอด
 ต้องมือแหกช่องทางต้องแมด
 โกงโค้งตงมองทางช่องรว
 รุ่งดูกลมแดงตามแสงเดือน
 แม่เอ๋ยเขาปดตาห่มคตั้น
 เพื่อนเรือนแม่เผื่อช่วยเจ้าจวน
 พนพานชนคนไม่ไหวหางนอน
 แม่ตูกเขาจะผูกเอาคอไป
 ไ้อ้วาพตายแก้วของแม่เอ๋ย
 ตกยากรากกรำกับมารดา
 ไตยนิทนกยงทองร้องในไพร
 พื่อคุณช่วยรักษาในราตรี
 อยู่บนห้างยามตักนางนิกพรัน
 เขาชายผ้ามาผูกเอวตกชาย

ว่าตระวันพลบค่าจะเขาไต
 พรุ่งนี้จึงจะได้ทาบานูช
 เว้งระงับมาดไพรอย่าให้หนี
 พรุ่งนี้เราจึงจะทำการ
 เห็นคนอึ้งมืออยู่รอบบ้าน
 ดนตวนอ้อมเอาเจ้าพตายแก้ว
 เขาผ้าประปุโคดเรือนเหว
 บังเงาเข้าแนวแถวเต้าเรือน
 ดอดคิ้วออกมาหน้าตาเป็นอน
 พบเพื่อนบ้านเก่าเขาชอทาน
 ไม่มกนเขาริบเสียทงบาน
 ไตเขาสารผักปลาแล้วคตาโคด
 อ่อนนอนปลอดตูกอัยาร้องไห้
 นางกอดตูกเขาใจแล้วโคกกา
 เกิดมาไม่เคยจะรอนบ้ำ
 กำพราเพื่อนแม่แม่ปราวณ
 เหมือนเลี้ยงตาชุนไกรทเป็นผี
 อย่าให้สัดคัวเดื่อหมีมากล้ากตาย
 ให้หวนหวนกต้วไถยใจคอกหาย
 จระตกต้นไม้ตายมิได้ใจ

ชักชายหนงกรหวดวคตมนคง
 ไมม่ผาผูกเปดจะเทใกว
 พตยแกวคเผาเตคัก
 คคคิงพ้อชนไกรไทรูมรอน
 ผุดตุดผุดนงไมคตงตัว
 มตเตงมตคณมนสันท
 ดูกหวอนอนจะนอนก้ไมได้
 เอ็นคตคคด้วยมาช่วยแเด
 พ้อตยามีใต้อยู่เรือนเย่า
 ดูกตามแม่มาถักนากตัว
 จะหตบจจะนอนก้ไมได้
 มคชบแม่คบไคฉนท
 ทองประศรีไดยินเจ้าพตยว่า
 ดูกเฮ่ยมีกรรมทำอย่างไร
 ทงต้องเห็นอยอ้อนก้นอนไป
 พากันหตบไปมิไคชา
 ๑ ครนรุ่งเช้าเวงยงคตงนา
 กักรรมการค้พรวณบุรี
 ได้จับโคกรบือชางมา
 ดูกอ้อนเท่าแก่แซ่เซ้งไป

ผูกตงกับกตงตนไมใหญ่
 ค้อยเอามือตบใตให้ตูกนอน
 คิงชวจะชวคตักวอชท่อน
 อวรณบ่นไปไม่ตมปวระค
 เกาหวหนาบยูย
 ยุงรบนบหวอชยุนแน
 คนกันพนใจทเคยอแม
 มตวังแกกคชวคักห้าตัว
 อายพวคเหต่ากรรมการมนตอ้มทว
 ตอตวอมาใตใช้พอค
 ยุงรบนบใต้อยู่ห่อหัว
 แด่พอรุ่งพรงันจะหนีไป
 แล่นดงธวรดกยนาตาไค
 แม่ใต่มคเตวแกวแม่อา
 ทบคนนไมไทรธวชา
 คตคตในเพดวราตรี
 ค้าวจทมาแด่กรุงศรี
 เข่าบ้านทองประศรีไคทันไค
 ผุงชวชยอหึงวงชวคักไชว
 คคใจไมเป็นตมปวระค

๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒
 ใต้อเอนตนเรือนมาเขียนถาม
 เงินทองของเขาบรรดาม
 แดงขนบนเรือนท่านขุนไกร
 พนังงานของใครมีไผ่น
 หอกดาบกระบี่ขวานดาถม
 ทองขาวทองเหลืองเครื่องติด
 เงินตราหาพินันไต่กตัก
 กาบเงินเครื่องเงินทองนึ่งดองใบ
 หุกย้ายค้ายใหม่ได้เกวียนดาก
 ขนมาตรวจตราที่ศาลากลาง
 คนหนึ่งถึงศรัวยุชยา
 ดั่งของที่วิบตาขุนไกร
 ๑๒ ครนรุ่งกระจ่างสว่างแดก
 นางจะพาดูไปกาญจนบุรี
 มอกระเดียดกระเบงแดวจงตุก
 เดินเรียบชายดเมาระเดาะธำคัญ
 เห็นตมดระกอดมอไซ
 พลายแก้วเห็นแดงยนิศ
 โนนแม่แม่เฮ้ยตุกไม้ม่า
 ตุกอยากหนักจกกินให้สันใบ

มนจึงบอกออกคความว่านายทน
 จงให้ทำบาญชทรงชาคน
 วิชาไตเครื่องเรือนเกิดอนกถน
 ขนมานอกชานทำบาญช
 แพรพรมดักหลอดกำมะหย
 ถวยชามตามมีจดหมายไว้
 สอดใส่ต้ายถักดีตราใหญ่
 ถันกุญแจขนไปประทุทุกข้าง
 กรกธำกใส่แพงโง่งข้าง
 ตำเร็จแต่ก็วางขนข้างไป
 เขามากรานเรือนท่านผู้ใหญ่
 เขาไว้ในคตงตั้งบาญช ๑
 จะกล่าวถึงพุดายแก้วกับทองประศรี
 กริบรตงจากตนไม่พตน
 จิตตมูกเกรงไทยไหนกพวัน
 คนคนตตมาพนาด
 ตกตาดถวดไปอยู่กับท
 ชิบอกทองประศรีไปพันใด
 แม่ไปเก็บเขามาเกิดธาไหวด
 แม็กเก็บตั้งใหม่ได้ธา

ครนตงหนองนาหยุคอาไศรย
 เขาเขาเยนทเหลอเมอคามมา
 พตายแกบแบดเขาเขาเคียว
 แกงอยู่ไหนแม่ขาขอทาดน
 ทงประศร์ฟงว่านาตาโหด
 งดนเขามาตาบองแมง
 พตายแกงว่าเขาเยนกับปตาแห่ง
 ไม่ได้แกงก็แบ่งแต่ปตาว่า
 ทงประศร์กอดตูกเข้าไศกา
 ตูกอัยคกยากดำมากยากไว้
 ดำแต่กัฟากันคตาโคด
 เห็นตูกธอนแตดนนแตดกดำ
 พตายแกงเตนหงรงเอดแม่
 วัอนเทาเจ้าเตนเหยยบกรวดทาย
 แม่ธาตุดับญญาของตูกน
 คอแห่งคตองแคล่งแข็งใจมา
 ตูกกาวยวหนักก็จกตม
 แผ่นดินวัอนเหตุอใจดังไฟเปดว
 เหนอยนกยกให้ชนชหง
 ครนเมอยเขากเขาชนบนบา

ค้อยดบายคตายใจชนหนักหนา
 คดไล่หื้อผาให้ตูกกิน
 แห่งเหนยวพนใจรงให้คน
 เขาคิดคอกตาปัดนไม่กินแล้ว
 จงเอาแกงที่ไหนพอพตายแกง
 แง้วแกงเหมือนจะเหลอแต่เนอปลา
 เวียงแรงมันจรมี่ฎาแม่ขา
 ตะตายนน้ำให้ซาจงไวเว
 แม่มิวัจจะเอามาแต่ไหนได้
 จงใจตูกคิดของมารดา
 ตามทางหว่างไม้ไผพรพฤษษา
 เขาผาคตุมหื้อให้ตูกชาย
 หื้อเหตหนานจหวระหาย
 เจ้าพตายเหนอยฮอนวอนมารดา
 เหลอทจระดาเดอยเหนอยหนักหนา
 แม่เตนซาซาอย่าให้เร็ว
 เจ็บระบบตืนแตกจนแตกเหตว
 แม่มักอุมได้ลเอดคองแตงมา
 เขากระบุงถ้อมังไปข้างหน้า
 มือหงจับซาตูกยาไว้

๒
เทานางพุงค้อยย่องเดิน

๒
ดูพลัดจากบ้านฉวาไป

๒
เจ้าพตายดุกขนงมีนหน้า

๒
เจ็บขัดแข้งชาชาตินท

๒
แม่ตูกไปตั้งบ้านกาญจนบุรี

๒
ในเมืองนมคนทคนเคย

๒
ด้วยผัวเคยบอกเจ้าแต่เก่าก่อน

๒
ครนไปพบพอกพองของขุนไกร

๒
นางค้อยทำมาหากิน

๒
ช่วยคนฆ่าไฟทำไร่นา

๒
มีคนนับหน้าถือตา

๒
ค้อยคงคิดทำกินเป็นถนถนบาย

๒
๐ ทนจะรด่างถึงนายจันศรี

๒
อาจของคองกระพันชาติรี

๒
เพื่อนชานชานาญในการปล้น

๒
เที่ยววัดเรือเหินอใต้โพพวง

๒
คองระพอกจอกจกานชานกนเหต

๒
พันแทงกนเถนไมเวณจัน

๒
ประจุนตูกได้ไฟจุกจุก

๒
ถูกใครไม่เขาเปลวทุกคิง

๒
ครนเมินสระคุดเทเซโตด

๒
ตมกตั้งอยู่ในพนาด

๒
ร้องว่าตูกแทบจะเป็นผี

๒
ทนแม่ชಾಯาคุมเคย

๒
ทองประศรีรับบอกตูกว่าพอเขย

๒
แล้วเดินเคยได้ตามเนื้อคความไป

๒
ว่าญาตมที่คดอนเขาชนไก่

๒
เขากทำเรือนใหม่โตชา

๒
เงินทองทรวพยต้นค้อยเก็บหา

๒
ซอกททางซางมาแต่จวคถาย

๒
ทรวพยต้นโตมาด้วยคชราย

๒
อยู่กับตูกชายนมาหลายปี

๒
กต่าหาญมาแต่ก่อนตั้งราชดีท

๒
เคหาชยที่บ้านโป่งแดง

๒
รุกกรันให้ดาจกร็ยจกรวอแยง

๒
คบพอกเม็องกำแพงไวพร้อมกน

๒
ชายชระโนยครนเมากิจาจรทวน

๒
ด้วยชยยังคองกระพันไมพพันพริง

๒
ยังกนอตุตคคอยูฆางฝั่ง

๒
ต่างกำเรบอชองครนังไป

๑

๑

๑ ครานพจน์ศรีผู้ใจกล้า
 วันหนึ่งจะไปค้นศรีวิไชย
 มันเป็นพ่อของยายขุนช้าง
 มั่งมีมากมายเป็นหลายพัน
 เขาว่าบ้ามากครั้นมันเค้รชฐี
 พวักไฟรียนยอมลงพร้อมคำ
 บ้างถือดอกดาบเป็นคาบหัน
 เอาช่างมาเหยยเหยยยาวขอ
 นายจันศรีช่นช่างวางห้อยโหน
 คำกนรณตั้งชันดี่ประคัม

ว่าไอ้ชาวเราหวากุคิดได้
 ที่บ้านรวใหญ่ในสุพรรณ
 เมียมั่นชื่อนางเทพทองนั้น
 ไปช่วยกันชนมาดักห้าดำ
 แต่พวักเราเท่านั้นพอปล่า
 ต่างแต่งตัวกำยำไม่ย่อท้อ
 เขงคินเค้าระรอนทวนช้อ
 อ้ายบ้างฉวยได้ข้อเกี่ยวมารับ
 เพื่อนเอาปลาดายหอก โยนเข้าตาฉับ
 ได้ช่างหยับหยับแต่ฉวางมา

๑ ครั้นมาถึงชายไพร่ไกลสุพรรณ
 นายจันศรีปลุกคำตชนเพียงตา
 ต่างคนเอาประเจียดแถมงคด
 เหล่าเขาจับพิพดพิการ
 ทงกรงแจระจุนจันทนนามนหอม
 นายจันศรีตงนโมชนฉันทา
 พระอิศวรพระนารายณ์เดพระพรหมโคดมโยคัฎษัศทิษ
 ครูมาอาจารย์ชานาญฤทธิ
 อักทงจวิพหกวิรูปักษ์
 เทวดาเดินทางนางขรณ

ปลงช่างรวมกันอยู่ในป่า
 เอาผ้าขาวดาดคาดเพดาน
 หอกดาบของตนชนบนคำต
 ควหวานชูปเทียนด่างตา
 พวกระโมยห้อมด้อมอยู่พร้อมหน้า
 ชุมนุมนเทวดาทงแปดทิศ
 พระจันทรพระอาทิตย์เรืองฤทธิ
 ฤฤเวรุษักษัศตวิฤทธิศทงดี
 ทำวกรุงพาดช่อท่าถาร

โอมทรงมหาทรงทุกแห่งเหล่า
 เมษมีดหมอกดุ่มกดุ่มดินดาน
 เสกแก้วให้กินคนตระที่
 ฤทธิเหล่าแดนชัยบจับสายตา
 เลื้อยผาอาวรุชประจำตน
 ถอนหยักรังจิ้งกาตุน่ากตัญ
 ช้ายชะโมยเดินแข่งทั้งสองข้าง
 ถึงบ้านรวใหญ่ในมิชชา
 ขาดยับทับพั้งดั่งเสียงโครม
 ช้ายเดื่อเอวอาปาบหนึ่ง
 เดียงดั่งเกี้ยวกราวฉาดฉา
 ชาวบ้านต่างคนยงมนมัว
 ๑ ครานันรุษศรีวิไชย
 เทพทองขุนช้างยังโง้งโคง
 อ้ายคโมยรุกได้ไซ่อคว่ำ
 พุงช้ำด้านเทงแกว่งคบไฟ
 ได้จับผีคนฮอดหม่าน
 ชาวบ้านคนแตกแหกรว้อง
 บางกวงเดื่อกสนโปดนถาน
 แแบกตั้งภูง่ามไปตามมี

ปลุกขนายเขี้ยววงทบนศาต
 โอมอ่านอาพัตซึ่งตุวา
 ใจอับหูลเหนือหงหงา
 ต่างคกแต่งกาย่าไว้ครบตัว
 ผ่าประเจียดมงคตเอาคาดหัว
 จันศิวไม้ช้วน่าหน้ามา
 เร่งทนายขับช้างเร็วเร็วหว่า
 เอาขวานหมัจผ่าประคตัง
 โห้เราเข้าโถมตเรือ่นฝั่ง
 อึงคะนังชาวบ้านส่าทันทัด
 ต้เราเข้ามาเป็นหัวหัว
 จับตัวให้โตคบไฟโพดง
 คนชนตกใจโคดเรือ่นโยง
 ผัวผ้าโล้งโต้งโคดเรือ่นไป
 ต้ช้ายบ้ายชวาคะพัดได้
 ต้ฝาเคาะไม้อยู่อึงคะนัง
 เดียงบนดะท่านดะเทอ่นฝั่ง
 ตกรานเรือ่นดั่งไม้ดัมประคต
 คุมตุกจุงหลถานแคววองหน
 อพยพหลบด้อยู่พันพัว

ขยายดาวโตดตุงหัวทงตั้ง
 ขยายเต่าวงวนอย่กันรว
 ขยายมอญตมผลตุงกรบงกตั้ง
 ชายหญิงวงวอนไปตามบุญ
 ชายเจ๊กกวยพวยชนบั้นตตั้ง
 พดัดคกตงนำคำโก้งโค้ง
 หลงร้อง โดเดอว่าตะเซ่ถอย
 อ้ายคาฟารวงเซ่อเง่งงมา
 ดำคัญว่าชะ โมยเอาธาหนีบ
 ตุกยอहनุกหงตั้งนังวอนงอ
 อีแซนตั้งวง โคนอ้ายโจรบ้า
 อ้ายชะ โมยว่าเซ่ประเตะตม
 พดกโจรตบตั้งนอย่กันเกิดชน
 ให้ดาวกรวกรเกียรติยศคนไป
 เทพทของร้องขอชวคตณ
 ยันกู่อเฒ่าเอาให้พช
 พดกชะ โมยขงมาทกตางบ้าน
 เทพทของร้องวานตูกตอ
 อ้ายชะ โมยเอาไฟเข้าตงกัน
 เงินทองเขาของไปทโค

คัดคนมอควาเที่ยงหาผัว
 ร้องโอยเจ้ารวักตัวเจ้าคุณ
 ขูยย้ายตายจริงตตะกุน
 หลงให้ตเป็นอนผู้ผลตุงวงโอง
 ทงกาทองประตงตงไปโต้งโต้ง
 เตือกตะโพงเค็มหอบเข้าตอบปลา
 มะคิใบไซบวยชวยไฮ่ยา
 เอาคตผ่าเข้าไปในง่ามยช
 คันถบไปมาตาปอหดอ
 พ้อออย่าถองตูกนัถบักจม
 ฉวยข้อมือชดุคคว่าว่าตดั้ม
 ตุกชนชานชนตงงมไป
 คีฬาเคาะเรือทบโองไห
 ครันจับไตแม่ตูกให้มูกคช
 ชนช้างถัดจตงตั้งนตาปอหดอ
 เทพทของร้องขอเตโคษตอ
 อ้ายหัวต่านนฤคคือเจ้าผัว
 ผัวกตอเขาทงตงหนีไป
 มึงจะทนตูกจะบออกชอกความให้
 มัดแขนแฮนไฟต่ออย่าบตูก

06/06/2005

เทพของร้องว่าข้าใจ
 ขุนช้างกรามกรานวนเอ็นดู
 เงินทองของคิมหาพน
 อ้ายชะโมยให้มันดีใจ
 ทรมายมากเอาไปไม่ได้สิ้น
 จันศรว่าพวกเราเอาตัวมา
 จันศรชนนึ่งยังกันครก
 ที่บางคนยื่นมองต้องคบไฟ
 เชื้อยแม่ตุ๊กตุ๊กชนรำ
 มีเชือกตูดตูดเด่นดังกรวด
 เจ้าขุนช้างกับนางเทพทอง
 อ้ายชะโมยทั้งกองร้องฮ่าฮั
 ขุนช้างกับนางเทพทองรำ
 อ้ายชะโมยว่าตุ๊กตุ๊กแต่
 เทพทองกลัวหนักก็ตีมุม
 ตะตึงเหนงตึง โหน่งกระโพงไล่
 นมยานโยนพัดศุนคุดุแห่ง
 ขุนช้างไม้นิ่งตะตึงตะโมน
 ๑ ครานนขุนศรีวิไชย
 พร่อมกันนึ่งกองตึงตึงร้องฮั

ชะโมยเอาดินได้ระเบิดหู
 ขอบโทษแม่ตุ๊กจงดไว้
 อยู่ทีไหนกำบนจะบอกให้
 ผ่ากำบนไปใหญ่ชนออกมาก
 เหลือทงเขาคินเดี่ยวหนักหนา
 ให้ผู้หญิงมันว่าปรบไท่ไป
 บ่าวเค้นหยกหยกอยู่ชุกไขว่
 ร้องชะนำฮ่าฮัมันโนพรอด
 นึ่งอยู่ก็จระดำให้กับหนวด
 เอาตำหนอกออกหวดมึงรำไป
 ว่าไม่มีปกตองรำไม่ได้
 บ้างปากได้เป็นบิตค้อยแต่
 โจ่งจระโจ่งครำท่าแยงแย
 ตือแม่ยังเดอดเอวแข็งไป
 โจ่งจระโจ่งครุ่มหาหยุดไม่
 ยกไหลไฟถักนวนตามโทน
 ชัดแขนโค้งแก้มเหมือนเพลงโชน
 โตดโชนถลอกกตบชนจับตอย
 คุ่มชวามันได้ไม่คิดตอย
 ต่างคอยตึงคัตตึงทางดู

มา^๕ก^๕ถ^๕บ^๕น^๕เด^๕ท^๕ห^๕า^๕ไม^๕
 ท^๕อ^๕น^๕ห^๕ล^๕า^๕ว^๕ค^๕า^๕บ^๕ห^๕อ^๕ก^๕อ^๕ก^๕พ^๕ร^๕ัง^๕พ^๕ร^๕
 ๑ คร^๕า^๕น^๕น^๕ฝ^๕าย^๕ว^๕า^๕น^๕าย^๕จ^๕ัน^๕ศ^๕ร^๕
 เ^๕ว^๕ี^๕จ^๕แ^๕ด^๕ว^๕ร^๕อ^๕ง^๕ค^๕ะ^๕โก^๕น^๕ร^๕เ^๕ย^๕ก^๕โ^๕จ^๕ร^๕ไฟ^๕ร^๕
 ม^๕า^๕ว^๕ไฟ^๕ร^๕ไ^๕ด^๕ี^๕ห^๕าย^๕มา^๕พ^๕ร^๕อ^๕ม^๕ก^๕ัน^๕
 เจ^๕า^๕ท^๕ร^๕พ^๕ิ^๕ย^๕แม่^๕ต^๕ู^๕ก^๕ม^๕ก^๕อ^๕มา^๕
 ท^๕่า^๕น^๕จ^๕ะ^๕ห^๕่า^๕ช^๕า^๕เจ^๕า^๕ให้^๕บ^๕ร^๕ร^๕ด^๕ิ^๕ย^๕
 ย^๕ิ^๕ง^๕บ^๕ิน^๕ด^๕ำ^๕ท^๕บ^๕อ^๕ย^๕ด^๕ว^๕บ^๕า^๕ม^๕
 ช^๕ู^๕น^๕ศ^๕ร^๕ว^๕ิ^๕ช^๕ย^๕ก^๕ับ^๕ช^๕า^๕ว^๕า^๕น^๕
 ไ^๕ห^๕ร^๕อ^๕ง^๕ค^๕ร^๕ัน^๕ค^๕ร^๕น^๕ย^๕ิง^๕บ^๕ิน^๕ไฟ^๕
 แม่^๕ต^๕ู^๕ก^๕ช^๕ู^๕น^๕ช^๕ำ^๕ง^๕พ^๕ด^๕ค^๕จ^๕าก^๕จ^๕ุง^๕
 ก^๕ระ^๕โ^๕ก^๕ไ^๕ด^๕ช^๕า^๕ว^๕า^๕น^๕ท^๕ะ^๕ย^๕าน^๕ค^๕ว^๕้า^๕
 เ^๕ด^๕ี^๕ย^๕ง^๕ก^๕ร^๕ิ^๕ง^๕ไ^๕ก^๕ร^๕ิ^๕ง^๕ก^๕ร^๕ำ^๕ง^๕บ^๕ิน^๕ฉ^๕า^๕ง^๕ฝ^๕ิง^๕
 แ^๕ท^๕ง^๕เป^๕ด^๕่า^๕ไม^๕เ^๕ช^๕า^๕เ^๕ด^๕่า^๕ช^๕ะ^๕โม^๕ย^๕น^๕ัน^๕
 ช^๕า^๕ว^๕า^๕น^๕ด^๕ัม^๕ค^๕าย^๕ต^๕ง^๕ก^๕ำ^๕ย^๕ก^๕อ^๕ง^๕
 ช^๕ู^๕น^๕ศ^๕ร^๕ว^๕ิ^๕ช^๕ย^๕ไ^๕ด^๕ี^๕พ^๕ัน^๕ฉ^๕า^๕
 ก^๕ิ^๕อ^๕ห^๕อ^๕ก^๕ก^๕ต^๕อ^๕ก^๕ด^๕บ^๕ท^๕ง^๕ส^๕อ^๕ง^๕ช^๕ำ^๕
 ท^๕อ^๕ง^๕ท^๕ห^๕น^๕ไ^๕ด^๕ี^๕พ^๕ด^๕ฉ^๕ัน^๕
 จ^๕น^๕ห^๕อ^๕ก^๕ค^๕อ^๕ห^๕อ^๕ก^๕อ^๕ก^๕เป็น^๕ป^๕ระ^๕ก^๕าย^๕
 ร^๕เ^๕ย^๕ว^๕ร^๕เ^๕ง^๕แ^๕ท^๕ง^๕ป^๕ระ^๕ท^๕ะ^๕ร^๕า^๕ว^๕า^๕น^๕

แ^๕ก^๕ว^๕ง^๕ไฟ^๕เ^๕ท^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ม^๕ช^๕ุ^๕ค^๕ุ^๕ด^๕ิ^๕น^๕ห^๕
 ย^๕ิ^๕น^๕ช^๕ุ^๕ม^๕ก^๕ต^๕ู^๕ม^๕อ^๕ย^๕เป็น^๕ห^๕ม^๕ู^๕เป^๕
 ไ^๕จ^๕ค^๕อ^๕น^๕เ^๕น^๕น^๕เป็น^๕น^๕าย^๕ใ^๕ห^๕ม^๕
 จ^๕ับ^๕ห^๕า^๕บ^๕ไ^๕ว^๕ไ^๕ว^๕จ^๕ะ^๕ไ^๕ค^๕ด^๕ค^๕ด^๕า^๕
 น^๕าย^๕จ^๕ัน^๕ศ^๕ร^๕น^๕น^๕เ^๕พ^๕อ^๕น^๕อ^๕อ^๕ก^๕ห^๕ำ^๕
 ไ^๕ห^๕ร^๕อ^๕ง^๕เจ^๕า^๕ช^๕า^๕ไ^๕ค^๕ร^๕อ^๕ย^๕ำ^๕ค^๕า^๕ม^๕
 พ^๕ว^๕ก^๕โ^๕จ^๕ร^๕แ^๕ง^๕ไป^๕เป็น^๕ด^๕ำ^๕ม^๕ำ^๕ง^๕ำ^๕
 ค^๕ุ^๕ม^๕ค^๕า^๕ม^๕ไ^๕ห^๕ัด^๕ัน^๕ด^๕ัน^๕น^๕ไป^๕
 ก^๕ั^๕ก^๕ด^๕ำ^๕น^๕เ^๕เห็น^๕โ^๕จ^๕ร^๕เ^๕ช^๕ำ^๕มา^๕ไ^๕ก^๕ด^๕
 ก^๕ระ^๕โ^๕ช^๕ก^๕ไ^๕ด^๕ี^๕พ^๕ว^๕ก^๕โ^๕จ^๕ร^๕ด^๕ิ^๕ง^๕เ^๕น^๕มา^๕
 ช^๕ะ^๕โม^๕ย^๕ท^๕ัง^๕ห^๕า^๕บ^๕ผล^๕ง^๕ย^๕ัน^๕ด^๕ุ^๕ห^๕ว^๕
 ฉ^๕า^๕ด^๕ฉ^๕ับ^๕ร^๕ับ^๕ร^๕า^๕เ^๕ช^๕ำ^๕พ^๕ัน^๕ก^๕ัน^๕
 เ^๕ะ^๕เ^๕ะ^๕อ^๕ง^๕ค^๕น^๕ึง^๕เป็น^๕จ^๕ำ^๕ค^๕ะ^๕ห^๕อ^๕น^๕
 ม^๕ัน^๕ย^๕ิ^๕ง^๕โ^๕ก^๕ร^๕จ^๕ไ^๕ค^๕ด^๕ค^๕ด^๕ัน^๕ไ^๕ด^๕ี^๕พ^๕ัน^๕มา^๕
 บ^๕ำ^๕ง^๕เ^๕็^๕บ^๕ก^๕ด^๕เ^๕ื่อ^๕ต^๕น^๕อ^๕ง^๕ร^๕อ^๕ง^๕เ^๕ห^๕ย^๕ห^๕ว^๕
 พ^๕บ^๕จ^๕ัน^๕ศ^๕ร^๕ด^๕ิ^๕ง^๕ร^๕ำ^๕เ^๕ำ^๕ร^๕บ^๕ก^๕ัน^๕
 ย^๕ก^๕เ^๕ำ^๕ก^๕ำ^๕ว^๕ำ^๕ด^๕ิ^๕ง^๕ก^๕ั^๕ห^๕ัน^๕
 ร^๕บ^๕ร^๕ุ^๕ก^๕บ^๕ุ^๕ก^๕ัน^๕ป^๕ระ^๕จ^๕ัญ^๕บ^๕า^๕น^๕
 ท^๕ัง^๕ส^๕อ^๕ง^๕น^๕าย^๕ฤ^๕ท^๕ห^๕า^๕ค^๕ำ^๕ง^๕ด^๕ำ^๕ห^๕า^๕ญ^๕
 ท^๕น^๕ท^๕า^๕น^๕ห^๕ัก^๕โ^๕ห^๕ิม^๕เ^๕ำ^๕โ^๕ร^๕ม^๕ร^๕ัน^๕

ต้นท้าวชาติเขมรดอก
 เต็มจนตั้งฤกษ์เช้าชดกัน
 พวกอ้ายชะโมยพร้อมตั้งอ้อมจับตัว
 ผูกคอแขงฝังตั้งตั้งไป
 เขาตายพันผ่างบำฉับ
 ชะโมยว่าอายนมนันครัน
 จึงมิดตันคุดคุดตั้งหมบง
 อ้ายชะโมยอิดหนาระอาใจ
 จึงเขาหาดาวตำรูดารไป
 คายอยู่กลางบ่าหัดตามิด
 พากันให้ร้องไปกองบ่า
 ชาวบ้านครันคร้ามไม่ลามาไป
 ๑ ครันเวลารุ่งสว่างนางเทพทอง
 แม่ตุงกงงนศวดันรว
 มาประสัพบผีตอกผดุง
 โยพ้อเพื่อนชากจากเมียไป
 กรรรมจริงตั้งโคให้ตายโหง
 ชาตักก้อนเห็นพ้อจะเสียบปลา
 ดุสมเพชเวทนาหนักหนานัก
 ชนช่างกอดศัพชมรำไร

กัดบักดอกกุ่มจับขยับหัน
 กอดคอพัถวันตั้งมั่งตั้งไป
 เขาตายพันหั่วหาเขาไม่
 ตั้งว่าแขงจอนไม่ไม่เขามัน
 เขินยับหักวันไปจวมกัน
 หอกตามหักตั้งขยับเขินไป
 ทงแขงทงยังหาเขาไม่
 นี้จะทำอย่างไรพอได้คิด
 ชนศรัวีโรยกับจับคิด
 อ้ายชะโมยทำฤกษ์ขึงบันไฟ
 เขาของตกก็บ่าหาเก็บไม่
 เขียวชุกช่อนนอนไพรด้วยความกลัว ๆ
 ชอนพวกพ้องเขมร่าห้าผีผัว
 เทยจคนควาหาทกทงชายไพร
 นมยานพัถพุงรำร้องให้
 มาทงดุกเมียไว้ให้เอกา
 กตั้งอยู่โถงโถงทกกลางบ่า
 ชาตักเขาฆ่าเสียบพ้อไว้
 ช่วยกันรั๊กหาดมฤคหุดคุดออกได้
 กตั้งเกิดอกเดือกไปให้ไศกา

โอ้อาเจ้าประคุณผู้เพ็ญยาก
พอทรงตฤโธให้กาพรา

๑ ทนจะรดาวถึงบ้างชา

รื่องให้รักถูงถึงมุดนาย

เลี้ยงหวัดหวาดเหวยหวายทชายมา

สิ้นบุญมุดนายรื่องให้อง

ครนว่าค้อยคตายวายไศกา

ผั่งโธบ่าชาแล้วคดาโคด

แต่บรรดาเข้าของชะโมยทั้ง

เก็บมาได้จับครบครัน

๑ จะรดาวถึงถอนถึงพันศรีโยธา

ศรีประจันรักษาระธใจ

ด้วยบีคำจมนเข้าประจำตัว

ยัคคำโคโคโมเต็มประกา

นางศรีประจันคกใจจ้าน

พันศรีโยธาถักถันใจ

นางพิมคกใจรื่องให้จำ

ศรีประจันถมคมาตงคาคง

พอไม่คคิดถึงออพิมพิตาโดย

ถงถาวรถูงถอยถหอยถะเหย

๑๘๖๖

ตายจากตูกไปไม่เห็นหน้า

ควรฤโจรบ่าม้นฆ่าตาย

วงกรถูงมาเป็นมากทตาย

พุ่มฟายนาตาอยถึงคหนึ่ง

บางบ่นบาคอกอยถึงถึง

ทพถึงถึงแล้วร่าพรธนไป

หามศพเข้ามาหาชาไม

กถับเข้าไพรคตรวจตราหาทพพิถัน

ตกถึงถึงถึงบ่าพนาถึงถึง

ถึงถึงถึงถึงถึงถึงถึง

ถึงถึงถึงถึงถึงถึงถึง

เพื่อนไปคาคถึงถึงถึง

แต่คตายคตายแล้วถึงถึงถึง

ให้อยากถึงถึงถึงถึงถึง

ถึงถึงถึงถึงถึงถึงถึง

ไปนิมนคถึงถึงถึงถึง

บ่าวชารรื่องให้อยถึงถึง

ถึงถึงถึงถึงถึงถึง

คอกถึงถึงถึงถึงถึง

ชาถึงถึงถึงถึงถึง

พอมาทถึงถึงถึงถึง

๑

แต่ก่อนร้อนระโรไปร้อยทิศ
 ๕๕
 ครองชะง่าใจให้มรณา
 นางพิมพ์ดาโดยร้องไห้อ
 พ่อเขยเคยเห็นอยู่ทุกวัน
 พ่อได้ฝันหยูกยาหาให้กิน
 ๕๖
 ดูกุมได้ปฏิบัตพิศ
 ๕๗
 เย้าเรือนจรเข้เป็นมาธา
 ๕๘
 ฟูกผ้าเสื่อต่างดกตาดเต็มไป
 ๕๙
 ฝ่ายนางวงศ์กณานาธา
 พากันรำไรอยู่ไปมา
 ๖๐
 อามาศัพแฉวงทาสมน
 ๖๑
 เขาไม่ไว้ในเรือนใหญ่หน
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

พ่อยังครองชีวิตมาเห็นหน้า
 ๕๕
 ตั้งแต่จรดบตาไปทุกวัน
 เขากอดศัพพ่อแล้วไค้กคดีย
 ๕๖
 ถึงเจ็บใจเช่นนกยงค
 มาตายศุนย ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

แบบโรงทำด้วยทองขังกฤษ

เขียนกนกกรวียวกวักกันไป

ที่หน้าบันนภภาพอร่ามตา

วัดเกตุไทมของผ่องเพรางาม

ครนเศ็รจกัชกทงต้องศัพ

มีกตองคว่าเคร่ง โหม่งเหม่งไป

ปรทตพิตุตตุตั้งอยู่ผิงนาง

โบบบคัมบิราวบงป้าอเปริยง

ครนแดงทงต้องฟ้าเพลาต้วาง

มีโชนหันรัศกอยู่ชวกัไรด์

ครนครบด้ามฉันทกัปลงศัพ

นถของชาตุถวายกระจาดท่านส้มภาร แด้วเด็กกตบเข้าบ้านในทันที

ติดตวดหนดโคดดอกไม้ไผ่

กระจกชวชเยื่อได้ไว้แควความ

พระอินทราชคชเค็ยรตาม

กระจิงตามบักแย้มแกมกัน

เวียนประจบแต่ตั้งในเนรุใหญ่

คำจตุคอกไม้ไฟพระเนียง

จิงหันกรวดวางครางตั้งเสียง

จอนหงตั้งเรียงเด่นครนไป

พระดังขังดงดำมดัว้งไม้ชำได้

เดียงพระถวายไตรไทยทาน

ญาติกามาครบอดหม่าน

ตอนที่ ๓ พลายแก้วบวชเณร

๑ จะกล่าวถึงพลายแก้วแว้วไว

ไม่อาศัยอยู่ในกาญจนบุรี

อยู่มาจนเจ้าเจริญโดย

ไม่ว้ายคิดถึงพ่อทมรณา

อยากจะเป็นทหารชาญไชย

จึงขออนุญาตบิดาได้ปรานี

พระสงฆ์องค์ใดวิชาดี

ให้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์

๑ คราวนั้นทองประศรีผู้มารดา

อันสัมภารที่ชานาญในทางใน

เจ้าคิดนตแฉงแฉงแม่อา

จะได้รู้การณรงคังกระพัน

ว่าแต่จะตั้งพอกบ่าวชา

กูจะบอชตูกสายสายสุดใจ

ทำจ้วรตบงสระใบจาด

ลงมือพรหมกันในวัน

ฝ่ายพอกชาไทไปหาของ

บ้างก็มาเย็บกรวยช่วยกันดู

เมื่อบิดาบรรโดยแม่พาหน

กับนางทองประศรีผู้มารดา

อายุนนได้ถึงสิบห้า

แต่หนักนถกรักตรามากกว่า

ให้เหมือนพ่อชุนไกรที่เป็นผี

ตูกนจะใคร่รู้วิชากร

แม่จึงพาตูกนไปฝากท่าน

อริษฐานบ่อชตูกเป็นเณรไว้

ได้ฟังตูกว่าหาขัดไม้

ทำนชรวัดตัมใหญ่แต่ดัดกัน

แม่จะพาไปฝากชรวัดบุญนั้น

ให้เหมือนกันสืบต่อพ่อชุนไกร

ชจนกันเร็วหาชยาชาได้

เชิงจงไม่เทียบหาผาเนอด

หาทางยามบวชครมาตามก

ชายถ้อตามาช่วยก

หมากพดูใบดองทมอยู่

ปอกหมากพันพดทงพันเทียน

เขาผ่าขวานมาวัดตัดตัดบง
 ตัดจักรวรรค์ไบศไกรเจียน
 ชั่งสั้นแพรหนึ่งไถ่นุ่ม
 มานงพรอมตอมทวดตบเบงเกิดยอ
 บางคนออกนาหาขมน
 ขอแม่เอ๋ยไม่เคยญาโรนา
 เขาน่าดมพรมแก้แค้นเห็นตุ๊ก
 ช่วยยกนั้ญกรวดชิงผิงทนต์
 ฝ่ายพวกแม่ครัวทศด้วยจด
 หน้าคาคตาใหม่ไถ่เชิงกราน
 บางคัมบางพระนางบางแกงขม
 ดม้ดุกดุกไม้ไล่ธารณะ
 ๑ ครินตำเร้จได้ร้จการท่านทองประศรี
 ช่ายมิ่งอี่มาช่ายอี่โย
 ชมนินดินสอพองเอาไว้ไหน
 แกอานาตุกยาทชมนินคำ
 ครินอาบนำพตายแก้แค้นแต่งตัว
 นุ่งฝ้ายกจับเป็นกต๊ับใบ
 ถ้าพอกคอกไม้ไหวสระบัต
 แหวนเพ็ชรเม็ดอี่วามงามเว็องรวง

เย็บตงผีเซมเหมยอนเต็มเตียน
 เย็บทบจับเนยเนนเป็นนอเคียว
 รั้งคุ่มหูใหม่ได้เย็บเดี่ยว
 เข็กเกริกกราวเกรียวด้วยศรัทธา
 ไชตงดินแดงไปเอามาอีกทวา
 ขอมผ้าซัดอี่ขุ้ตไม้ดี
 พนทุกขแดงทอนอี่หวอริ
 แหงตเขาใครไถ่บนพาน
 หุงคัมเว็รววดอดทหน้า
 บางชาวเข้ดำวไล่กระทะ
 คออย่าทำขนมอี่เยอะอะ
 ได้กระบเว็รียงรายใจให้ตายไป
 มิ่งเขาชนใบใหญ่มาไล่หน้า
 เมื่อดานกู่ได้ไว้ในถ้ำ
 ชำระนารำรดหมดแห่งอี่โค
 หักหัวผัดหน้าให้ผ่องใส
 เตื่อครุยส้อมไล่อี่ไรกรวง
 คาคเซมซัดถักถ้ายเป็นนตายส่ง
 ให้ถอชของรูปเทียนบุษบัน

จึงเรียกนายค้ำตาใหญ่
 ทองประศรีมารตามาด้วยกัน
 ครั้นว่ามาถึงวัดส้มใหญ่
 แม่พาพลายแก้วผู้แหวงตา
 ท่านเจ้าขานันพาดูกมาบวช
 ด้วยขุนไกรบิตามาดังกาล
 อิกทั้งวชิรากรอำนเรียน
 ฝ่ายท่านอาจารย์สัมภารบุญ
 อนิจจาขุนไกรบรโดยแต่
 รูปอาลัยให้คิดถึงบิดา
 แด้วหันหน้ามาตั้งแก่เนรคง
 ปู่เสียดอาดอาดสระที่ทาง
 ครั้นแแต่ดวงมาค้ำตาใหญ่
 พลายแก้วอุ้มไครไปวันทา
 บวชเสด็จจึงนางทองประศรี
 บาตรพระดังพรังคงเรียงกัน
 ช่วยกันตักบาตรชารณะ
 ฉนั้นแแต่ดักยถาดัพพิ
 ๑ ครานนจึง โฉมเจ้าเนรแก้ว
 ปัญหาใจว่องกลองแแต่ครัน

ให้แบกตุกเดินไปเขาร่มกัน
 บำบวชจาตระหอนแบกของมา
 เขาเข้าของตั้งไว้ค้ำตาหน้า
 ไปกราบให้ว้วันทาทำนสัมภาร
 ช่วยเต็กถวดลือนให้เป็นแก่นสาร
 จจะได้ธิษฐานให้สัจจนบุญ
 เจ้าจะได้ว่าเรียนเสียแแต่วัน
 ทอดใจใหญ่ครันแแต่ว่ามา
 อ้ายตุกชายพลายแก้วเหมือนหนักหนา
 จจะได้ยงตุกให้สัจถายาระคง
 เองนิมนต์พระดังซัดงไปต่าง
 โคนหัวเจ้าพลายพดวงแแต่พามา
 พระดังซัดงไปอยู่พร้อมหน้า
 ขวัญบุญให้บรพชาเป็นเนรพตน์
 เร่งแม่ครวม้อยคุดัน
 ยกขันเข้าบาตรมาทันที่
 เสด็จถวายพรพระประเคน
 เนรแแต่ทองประศรีกรวดนำพตนา
 บวชแแต่ว่าเรียนควยเพียรหมัน
 เรียนถึงได้ไคเนนไม่ชาติ

จันทชาจารย์ชยชาติฉลาดเฉลียว
 จะเปรียบแฉกรแก้วไฉนไม่มี
 หนึ่งดีด้นกระแฉกทั้งแปดอรรถ
 ดุบหลังดูบหน้าแก้วว่าไป
 ยังแต่ลมุดคำทรมับใหญ่
 กุจัดแจงช่องดุมแต่หนุ่มมา
 ความรู้นอกนี้ไม่มีแต่จ
 อยู่คงปล้นสระคัมมิมไป
 แฉกรแก้วได้คำหรับของท่านชรัว
 วันหนึ่งจึงเข้าไปวันทา
 ไปสับหาวิชาเรียนต่อไป
 ท่านวัดบ่าเตโดยนชยนิค
 แฉกรแก้วจึงถามาหาแม่
 พ่อเขยมาโยทำไฉน
 ว่าเรียนจบแล้วท่านบอกให้
 ว่ารู้จักมานานกับมารดา
 ๑ ท่องประศรัวใจหัวเรารว่า
 อันทเมืองสุพรรณนไช
 วัดบ่าเตโดยท่านสมภารมี
 กับขุนไกรรักใคร่กันมันคง

เฉกรแฉกรชอกเกรียวอยู่ท
 บวชยังไม่ถึงบักเจนาใจ
 จนสมภารเจ้าวัดไม่บอกได้
 ด้นได้ก็แล้วแฉกรแก้วอา
 พนแต่หัวใจพระคาธา
 หวงไว้จันทราไม่ให้ใคร
 กูรักแฉกรแก้วจะยกให้
 เตยงโหงพรายใช้ได้ทุกคา
 คิดถึงตัวชยกรเรียนให้ยังกว่า
 จะขอตาไปสุพรรณบุรี
 ท่านสมภารชอบใจหัวเราร
 กับสีกาทองประศรัวจักกัน
 ของประศรัวงแรมมารับชอญ
 แม่ชารวิทันทให้ตุกมา
 ว่าวัดบ่าเตโดยด้นกหนา
 แม่จงพาดู กนไปฝากไว้
 จริงแล้วแฉกรหนาแน่นก็ได้
 ทางในท่านคัมมิมององค์
 ทั้งชรัวที่วัดแคแม่เคยตั้ง
 จะพาดงไปฝากชยกรอะไร

ว่าพธางนางตั้งซึ่งมาจชธา

ให้เขาผูกพันมึงจะไป

เช้าของจคิดได้ ในตีประคับ

ให้พอเพียงเคียงเจ้าทงเสาเพน

ครนตระเตรียมดำเร้วเร้วการ

คัตทุ้งมุงตรงเข้าพังไพร

จึ่งแฉะเข้าคว่ำบาเตโดย

ทงประศรักราบกรานส้มภารพถัน

ชรวมตใจหุดแหวะว่า

ณธนตูกไรไม่คูนเคย

แต่เพียงชุนไกรแกวอดควาย

บอชตูกจะให้เรียนเป็นบทเพลง

จะเอามาฝากใจให้ชรวม

ถ้าไม่เรียนร่ำท่าเกยจครัน

ส้มภารจึ่งว่าอย่าร้อนใจ

แต่ทว่าชาก็ไม่ใคร่ทำไผย

ถ้าเด็กตเด็กกมแต่คนชม

เพื่อนกเป็นเชอผู้ตมเผ่าพนช

ทงประศรัฟงชรวมหุดแหวะว่า

ฝากตูกแฉะก็ตาคตาโคต

เอ็งไปเรียกชางมาอย่าช้าได้

อ้ายพธายถางผูกใจให้พอณธ

ทงเขากบรบหาชระมิกเขม่น

ให้อายเส่นกับตาพุ่มแกคุมไป

พากันออกจากบ้านเขาชนไก่

สามวันทันใดถึงตพรพน

ตรงไปยังภูฏัชรวมมัน

ตฉนมได้มาหาคุณเคย

ไม่เห็นหน้าทนายบ่ตีกาเหวย

ทงประศรัว่าคุณเขยตูกฉนเอง

ตฉนนเป็นหมายอยู่ท่งเตง

ก็โก่งเก่งอยู่ไกลไม่ไคการ

ไปรดบออกคถามรู้เข่นคุดทาน

ทรมานท่าโทษไปรดคตบอย

ไม่ฟังตฉนเตยงได้หรัชยายไหวย

จะตั้งตฉนไปโดยบัญญามัน

ชัดแฉะเขาก็ตมผู้ใหญ่ฉน

จะฉ่าเหต่าเลี่ยนนเห็นฉตไป

พอณธจำใจหันเอาใจได้

กตบถึงเขาชนไก่กฉนเรื่อน

๑ ครานหนึ่งโตมเจ้าเงรแก้ว
 หมนหมกภักดีมให้เดือน
 มหาชาติธรรมวดีศวรพัคเพวระ
 ตั้งเคียงเบ้นเส้นหัดงเวโร
 จนนชอชอชวาเป็รองปราชญ์
 เถรเงรอตเพนไปคอยพ้ง
 เจ้าชุกดำห้ศึกษาดวิชาการ
 คำหรับใหญ่ไพสยสงคราม
 ขยงคงกระพันต้องหน
 รกทงเรียนเด็กเบ้าเบ้นเจ้าชู
 ท่านชรวัดหว่อว่าชอแก้ว
 เมียรองเขาเจ้าอย่าได้ท้าวร้าย
 กจะให้วิชาดำรพัค
 ทวงทเองจะคั่งคังจินดา
 เงรแก้วรบแตงกีนชานหมาก
 ไม่แตกไม่บับคังทูปหิน
 เจ้าเงรหม่นปรีณิตพัค
 แต่ฝักถ่อนทคตของจนวนองไว
 ๑ จะกต่างถึงขุนช้างเมือร่นหนุ่ม
 เกรวคางขนชกรกกายา

บัญญาคต้องแคว้วใครจะเหมือน
 หัดเทศน์ดำมเดือนกชใจ
 ถ้อยคำมันเหมาะไม่เปรียบได้
 เทศน์ทไทนคนสนนียมพ้ง
 ชาวบานวานตตาดเจียนจะคั่ง
 เขาไปนังพุดจ้อชอเนอความ
 เขียนอ่านทอ้งได้แต่ได้ถาม
 ด้รยจันทรฤกษ์ยามกัรบร
 ภาพนตผกไซให้คชด้
 ผกจคตหญิงอยไม่เคตชนคถาย
 เรองเจ้าชรวแวดของม่นหมาย
 ด้วแก่แม่หม้ายเฮนถิดจา
 ให้ชังคเวทนนครพระคาถา
 แดจคายชานหมากมาให้เนรกิน
 ชรวค้อยค้อยดำกแทนหัวบั้น
 ท่านชรวัดหว่อระดินคาก ๆ ไป
 ท่านชรวกยังมีคความรักใคร
 มนำใจกักรบทุกวันมา
 หัวเหมือนนคตกรุ่มด้านหนักหนา
 หน้าคาคังคังค่างทกถางไฟ

ไปสนิทคิดพันเจ้าแก่นแก้ว

ผู้ขอพ่อแม่ถึงปลงใจ

มาอยู่กับเรือนเป็นเพื่อนนอน

ดื่มเจ็บไข้ให้หลายเวลา

ผอมแห้งหน้าแข็งจนเป็นเกตุ

ของแต่ดงมันแดงให้ตากดอง

เห็นเมียเจ็บไข้ใจคอยหาย

เงินได้พานตงข้างทนอน

หมอลำโรคตัดอกตัดาร

เมื่อไซหนักเกือบจกมรณา

ว่าแดงก็ตามมาจากบ้าน

ร้อนร้อนกุดใจถึงไฟ

อยู่มาแก่นแก้วก็ดับจิต

ปลงศพเผาผองมิไป

๑ ทนจะกล่าวเรื่องเมืองสุพรรณ

จะทำบุญให้ทานการศรัทธา

หญิงชายน้อยใหญ่ไปแฮฮัด

ก้อพระเจดีย์ทรายเวรวายไป

นิมนต์ตั้งขั้วดมนต์เวดาบาย

แดงกตบ้านเตรียนกรเถยงเจ้าช บงจัสตารพัตรจัตแจงได้

ลูกตาหมันแม้วบ้านรวใหญ่

ขุนช้างจึงโตเป็นภรรยา

ร่วมเรียงเคียงหมอนใต้ปลอกว่า

แดงกลายมาเป็นบิดวิธัดดวง

อยากเปิดอยากไถ่นั้นใหญ่หุดวง

ขุนช้างเค้ว่าเหง่าง่วงเป็นทุกข์ร้อน

อุ่นฉายให้ไปหาตาหมอด้อน

บนบานวานดอนให้ว่างยา

บ่ด้วยการพิทกษัรักษา

แต่แรกตั้งมีห้าขวามา

ขุนช้างตั้งตำราเค้ว่าไต่ก้อย

เป็นไม่วุทจะคิดประการใด

ตั้งขอตขุนช้างนั่งร้องไห้

ทำบุญตั้งให้เนือง ๆ มา

ยามตั้งกรานตคนนถพร้อมหน้า

ต่างมาที่วัดป่าเตโดย

ชนทรายเข้าวัดอ้อยอ๊กไรวัด

จะเถยงพระกระไวในพรงัน

ต่างถดองพระทรายอ้อยอ๊กมี

ทำนายนางงามขมขมแก่ง
 บ้างทำห่อหมกปกปิดไว้
 บ้างก็ทำอุณษาตัวคู่
 หน้าเคียงเรียงเด็ดเจ้าเม่ากวน
 มะพร้าววางตำคดกหวายหว้า
 ทุกบ้านอดหม่นกันทั่วไป
 ครั้นรุ่งแจ้งแสงทองส่องฟ้า
 หม่อมเจ้าแม่แก้วมาแจจรร
 ๑ ฝ่ายว่านางพิมกับมารดา
 เข้าปลิดาธารณะจิตหาไป
 ถึงวัดหนึ่งตงตรงพระทราย
 หึงชายเต็มไปในวัดวา
 ฝ่ายพระสงฆ์ห่มครองครองผ้า
 เถรเถรนั่งจัตถกันไป
 ต่างถวายเกดธูปจิตพานเรียง
 อาราธนาศีลขันทนัท
 แล้วยถวายพรพระคณโม
 จัตของไล่สำรับลงนับพัน
 ถูกศิษย์เถรเถรประเคนบาตร
 ช่วยเหลือคอกขยตำรวจตรวจตรา

ฝ่ายพักจึกแพ่งพระนางไก่
 คมไซ้ผัดปลิดาแห่งทองแถมบอน
 เขาเหนียวหน้าหม่นไว้อถวน
 ของส้วนส้มดักทงตักไม้
 ส้มโอส้มซ่าทงกด้วยไซ้
 จนดักดินหลุดไปนับพัน
 ต่างดกแต่งกายาข่มขมน
 พรหมกันทวดบาเตโดย
 พาบ่าวไพร่ออกมาหาข้าไม้
 ขยับเทียนดอกไม้ไล่พานมา
 แล้วยถวายนมัสการถวญหน้า
 ปู่เลื้อยตำคอกขยท่าพระสงฆ์ไว้
 เล็กรู้แล้วลงมาศำดาใหญ่
 สืบปฐุษากราบไหวด้วยยันต์
 ห่มผ้าส่วไบเฉียงอยู่ตามที่
 ส้มภารมักให้คีดไปพัน
 พวกกล้าหาโอบอยู่ตัวต้น
 คังถวายเป็นหล่นกันตงมา
 อังค้ำเข้าของไว้ตรงหน้า
 นายนพรองค้องตักเอาเติมไป

๑ ฝ่ายว่านางพินมัสศรีรักษา
 หยิบขันเข้าบาตรเดินนาตไป
 ครั้นความมาถึงเจ้าเนรแก้ว
 เจ้าเนรวันทเหมือนรู้จักกัน
 หมุดปลงตาแห่งทั้งแกงไก่
 ได้กรอกปลงตาแห่งแดงโม
 เนรแก้วก็หันหน้าไม่ทันรู้
 ประหน้าสีกภาพิมยมตะแดง
 ตกบาตรเหต้อดนจนโอดสน
 หวานเค็มก็เต็มตำรับไป
 นางพินมัสไปตใช้เจ้าเนร
 เขาได้ให้ชอกโศพาโธเอา
 เนรใจบึก ๆ นึกเป็นครุ
 ซอว่าสีกภาพิมพิลาโดย
 ครั้นพระสังฆฉันเสร็จสำเร็จพด้น
 อันคัมภีร์สีฟ้าโมทนา
 ต่างคนยืนคัมปรีดา
 เตียงแซ่ซ้องบางร้องเป็นตำนาน
 ๑ อยู่มาปีระกาตีปีศศก
 ถึงเดือนดับจอนดาวเที่ยงชาดวัน

กถ้วยชนมัสฆ่าไล่ถาดใหญ่
 ได้แต่หัวโค้งตงมาพด้น
 แดงแดงเรรวนหนักหนอนหัน
 นางก็คักจันหันทัพพิโด
 ใช้พอกซึกใหญ่ใส่อักโธ
 แกงโธหนึ่งใส่ให้พ้อแรง
 เห็นชองมากเงยคักตาเซง
 สีกันมิแกลงซ้ำฤาไร
 จะรู้ที่เบื่อกินกระไรได้
 ส่วนที่ของชอบใจมิให้เรา
 ซ้ำคิดว่าหดวงเงนเห็นโอเปตา
 จะให้ซาเดียวศรีรักษาขึ้นว่าไป
 เหมือนเคยเดินกับกุกจำได้
 ดำวชนล่อยกระไรเพียงบาดตา
 ท่านลัมภารม้นนัยถา
 ดับปฤษฎักกักรวดหน้า
 เสร็จแล้วกดับมาอยู่คดาคดำ
 บ้างพ้ออนรำถดของทานตำราญครันฯ
 ทายกในเมื่องสุพรรณนั้น
 คัดกันจะมีเทศน์ด้วยศรีรักษา

พระมหาชาติตงสืบสามกัณฑ์
 คาประชาดเฒ่าแก่แซ่กันมา
 บ้างกับทศพรทิมพานต์
 ที่ถูกกรับชชกัณฑ์ต่างวัน
 มหาราชพันชาติกัณฑ์ต่างคืน
 ฉอกระษัตริย์ส่งตงยับเยินคดี
 นางวันรับกัณฑ์จุตพน
 เทศน์กัณฑ์มหาพนชัณฑ์ใจ
 วันประเวศนั้นท่านวัดเค
 เขอกัณฑ์หนึ่งใหญ่ให้ใครดี
 ขอเออจริงแต่ตัวกัณฑ์กุมาร
 นายบุญคุณกันไปไวไว
 จรมพระมหาชาติสืบสามกัณฑ์
 ตามแต่ใจหม่อมจะศรัทธา
 นางพิมพ์ศรีประจันกัณฑ์มัทรี
 ชุนช่างหัวรออ้อชอบใจ
 จระคิดอะไรกับสิ้นยัง
 เกิดชาติใหม่ก็จะไปมั่งมี
 นายบุญยืนตรีถกลับมา
 ครอบตงสืบสามกัณฑ์เป็นหลักฐานไป

วัดป่าเตไดยนั้นวันพระหน้า
 พรอมกัณฑ์ปรึกษาทวดนั้น
 บ้างกับเขาทานกัณฑ์นั้น
 ใหยายศรีประจันกัณฑ์มัทรี
 พงทวดเราะศรัทธาวันกัณฑ์ของมี
 ตาหมั้นศรีคนแก่เก็บไป
 เณรอนตถกตถดชนใหม่
 ตาไท้เก็บไปทันที
 เป็นกัณฑ์ของตาแพกับยายคดี
 ยากที่สืบปुरुษาจรับไป
 ให้เจ้าศรีทวดถานบ้านรวใหญ่
 ถึงชุนช่างยืนให้ใบฎีกา
 วัดป่าเตไดยนั้นวันพระหน้า
 พ้อชาทำบุญบ้างเป็นไร
 กุมารยังห้ามใครรับไม่
 ที่กัณฑ์ใหญ่ใหญ่เรายินดี
 ถึงสิ้นสักหาซึ่งยังไม่เห็น
 ทำบุญอย่างนี้เราเต็มใจ
 เผด็จพระเอาฎีกาไปส่งให้
 ชาวบ้านน้อยใหญ่ก็เตรียมการ

๑ ครานันเจ้าจอมหม่อมขุนช้าง
เด็กเขี้ยวหาไม่อย่าได้นาน
เอาเงินตราไปหาซื้อตั้งเค็ด
หายาเนอศมาทำไคร

เข้าแข่งระเนงคำทำเป็นผง
ตั้งหนังสือหาไหนอยดงรยอิน
ล้มลุกถูกไม้ไล่ของถ้วน
อย่าทำใจทมิพเขานินทา

๑ ครานนผายนางศรีประจัน
แม่พิมพ์ช่วยแม่บางมาข้างนี้
บ่าวไพร่ทำขนมประทัดบัน
เสียไพร่ชนนทศกพนรา
ว่างไว้ตามชมดแดงเกียน
ชนมกรบชนมกรอบเห็นชอบที่
เข้าเฝ้ากวนแ่มงนวดถูบทอด
มะพร้าวหน้าตาตหวานได้ใน
บ้างคอกแ่มงแ่มงบันช่วยกันทวา
ศรีประจันเว้งของร้องตะโกน

๑ ครานนเจ้ากณทัตศพร
ฐนของเครื่องกณทัตนั้นไป

น้ำใจกว้างขวางให้พุ่งด้าน
จักล้านกระจาดนนเตรียมไว้
บริกขารเบ็ดเสร็จจงน้อยใหญ่
ทัพหญิงนนไปหาเครื่องกณทัต

มุกกตมชนมกวงเว้งจัดสรร
อย่ากตวเบ็ดตงนำมาไปชอมา
ให้ถกวนถกแกงก็ไม่ว่า
เขานับหน้าว่ากเป็นผด

เรียกชาคาตนอยของม
เขามานชวยกนทนต์เวดา
ชบแ่มงทอดนามนอยฉ่าฉ่า
อคงควักคกมาว่าเกรยมดี
พันเทียนเว้งไวอย่าไหบ

คตูกนาคาดพิบพรไล่ทีไร
เอาไมแ่มงเทงหลอดได้ยอดไว้
ตุ๊กแทงขนไว้อยตุ๊กโคน
ฝูงชาของมคิงมีไซน

ค่อยตั้งมาอย่าโยนจะยับไป
ตุ๊กชนตนนอนแต่ก่อนไก่อ
ถึงจัดมาเดโดยไต่อรุณ

เครื่องกั้นเขตสงวนในการเปรียญ จุฑชูปเทียนไหว้พระอยู่กรุ่นกรุ่น
 ชัดขึ้นให้ศัสตรบอภังคณบุญ แด้วว่าคุณณียบทบาทไป
 ทศพรหิมพานต์ทานกนิศ จบพदनกนิศหลังชนตงใหม่
 ถึงกนิศทมหาพนชัดนใจ จบแด้วเรอกไปกฏพदन ๗
 ๑ จระกาดึงถึงขุนช่างเพื่อนคนถ้าย วุ่นวายต่างหน้าจาตระหวงัน
 ยี่เด็กเฮยเจ้าขามาพรอมกัน เขอหมากประจำกนิศกุดัมไป
 กุเป็นพอหมายมาหลายปี ของนั้ไม่มีใครทำได้
 รูปสัตว์มดระกอกุท้อใจ มีใครอยบ้างเป็นช่างแกะ
 ถาบันเรือนไม่มีใคร ช่างอยุ่กัเห็นไปแค้นแคะ
 นางเมืองบอกพदनว่าฉนแหรต พอเต็มแคะค้อยคตจาจะทำไป
 มดระกอช้อมาตระกวาฉน เขาหยกหินควนดินหาชาไม่
 เม็ดยอช้อตงชนบงใบ รวยเรียงเคียงได้ใจเบองบน
 แคะเป็นหดวงรชชตาถน แคะเจ้าแฉนรเคียงคนใจชนคน
 แคะแรงกนิศผัดพกด เขาตอกรักบักปนกับดาวเรือง
 ขุนช่างชอบใจให้วางวัด จัดตั้งวรตอบแทนแหวนทองเหล็ดอง
 ราคาไม่มากมายกัหลายเพอง นางเมืองรับไปได้ขนมอ
 ครนแด้วจึงส่งกับชาไท เอ็งยกเครื่องกนิศไปให้องออ
 แหนแห่แห่ถนนให้คนต้อ ประจำกนิศนั้นถ้อไปให้ด
 ถามังทำหายหกตกหล่น กุจะตงกาคันให้ถดงค
 อ้ายบ่าวแบกเครื่องกนิศไปทันที โหม้ไปวัดม้าเต้โดย

แต่บรรดาเครื่องกษัตริย์เธอมา

ผู้คนฮัดแอแข็งเข้าไป

๑ ครานนางพินพิลาไธย

ทำหมากประจำกษัตริย์ให้คนท

บ้างเอามดระกอมมาผ่าจัก

แต่ขย้อมดีดงามอร่ามตา

เกาะเป็นราชสีห์ส่งหอค

เกาะเป็นเทพนมพรหมินทร์

เกาะรูปนารายณ์ทรงสุบรรณ

ยกไปให้เขาโมทนา

ครันถึงคำดำมาตงใจ

เออเขาทำหมดคงดงามดี

รูปดีดอหทัยบ่งคละเป็น

เขาซึ่งเกาะตักจักเจียน

๑ ครานนขุนช่างจวนเวธา

พวkb่าวหาบหน้าตามกันไป

เจ้าขุนช่างอาบนำดำรายใจ

เขาขมนนดูตัวใหญ่อด

ผิวหนึ่งยังเขียวเหมือนผกตบ

เจ้าห้องคินส์พองระดาษา

วางเรียงไว้หน้าศาลาใหญ่

ใครใครก็มาดูอยู่มากมี

เรียกหาซาไทใหม่าน

หมากพดุดำดีไปหามา

ช่วยกันเกาะตักเป็นหนักหนา

ประดับประดาเป็นที่ค้ำจรินทร์

เหยียดหยดขยอชยุดเน็ดดิน

พระอินถ้อแกแฉ้วเหาะมา

ผาดผันแผ่นผยของดองเวธา

ฝูงช่ากรับไปทนต์

ดีบปรยตักใจไปคัม

ไม่เสียดทตดาบปากเพียร

คุดันเห็นสระฮาดตั้งวาดเขียน

ทงการปรียญต่างชมชมรมไป

ตั้งช่าคักน้ำได้ขันใหญ่

เติมได้เต็มขันในทันที

ช่าไทเขากถุ่มรุ่มกันดี

ชโคไหลรวัดชอกมา

นี้จวนจบมหาพนแฉ้วดีหว่า

ประทงกายาจนพุงตาย

ควักเอาหน้าขมขื่นขมขื่น

ฉีกผมปลกกระบานให้ตันทหาย

ยังโถงเตียนเตียนกลางอย่างแปดกาย หัวกุ่มบหายหน้าอายใจ

นุ่งยกตายกนกเหมหงส์

เหมือนผ้าทรงใครใครหามไม่

เกียดด้านบักทงกรองคอกไม้

ผ้าเช็ดเหงื่อไคลได้ซมพ

ครึ่งนระจแต่งไปโหยงยอด

จรไปอดนางพินไทยมอยู่

นวกอัยได้วังแดนแหวนง

นวกชเชดขุนนแหวนเพชร

นวงนางแหวนประดับทับทิม

เชะทนางพมปมดำเรจ

แหวนเครือของขอมบิดายอดห้าเม็ด

ชาวสุพรรณมันเช็ดว่ามิ่งม

เดินย่องไปส่งองกระจกใหญ่

ทุกหัวจ้งไรเหมือนตองค

ถึงหัวชวแต่ควเป็นผัด

อายเด็กมานเฝ้าถือไป

มิ่งไปอยู่ด้วยกุดักดีบคน

แต่พอดตามกนออย่าไปไหน

คนโทถาดหมากเครือของนากใน

มิ่งถือไปโใจจคยากรัดกราย

ขุนช้างย่างตงยังเคหา

เดินย้ายถ่ายมาหน้าแหงนหงาย

เห็นใครดักพระยักทักทาย

เหมือนควายชวิดเสื่อเหงอท่วมมา

ครนว่ามาถึงการเปรี้ยวญใหญ่

ตั้งปปรุขตุคใจอยู่พร้อมหน้า

เขาตักทางขุนช้างก็เขามา

บ่าวปู้เสื่อคต่านงเพโท

เพื่อนฝูงเห็นเข้าก็มาหา

ทักทายพูดจาว่ากันไ้อ

ทบางคนพูดมากปากโจ

ว่าพุกโทเหงอไหลกระโรน

ขุนช้างเคืองชดัดระบัดหน้า

ไม่พอกจระมาว่าจุจ

เมินหน้าเดี่ยวพด้นทนต์

เรียกลมอนมือชออยู่เวไจ

ตั้งบัวไฟไว้ให้กองของเครื่องกณ๓ เลือกมันของเรานั่นอีกไซ

อ้อยขาวอ้อยแดงแดงโม

ต้มโอมระตุกตุกมะไฟ

ชมดกงเกียนเขาเห็นยวแดง

หินฝนทองครองแครงแดงตุกใหญ่

นอกศาลาเขาของทกองไว้

จัดให้เป็นลำดับอย่าซับซ้อน

ยกเข้ามาข้างในไต่กรับบาตร

เลือกล้างฟูกเมาะเบาะหมอน

พานหมากประจำกณ๓นนอย่าซ้อน

ยกไปก่อนตั้งหน้าพานผ้าไตร

แถวจุดรูปเทียนชนบชชา

ชคณ๓เทศศนาหาชำไม้

พอกทายกตั้งปี่ปรัษศักดิ์ใจ

ก็จุดเทียนปักดอกไม้ไหวบูชา

๑ ครานนางพิมพ์พิดาโดย

ว่าจวนกณ๓ที่เราไปเกิดแม่ชา

แถวก็ตั้งไปพดณ๓ท้นชำ

อาบนานาตคตด้วยฉับพลัน

จึงเอาขมมนมารินทา

ตบทั่วกายาขมขมน

ทาแบ่งแดงโรไล่น้ำมัน

ผัดหน้าเซตณ๓ตั้งนวงแดง

เอาสีฟันเบ็นมนขดบ

กระจุกลงเงาบัวดูจับแต่ง

นุ่งยกถายกนกกพันแดง

ก้านแยงทองระยับจับตาพราย

ชนในห่มดั่งใบชมพูนม

ตั้งทบทมท้นนอกคตติดชาย

รวทองกรองคอกพรวนราย

ชายเห็นเป็นทเจริญใจ

ไล่แหวนเพชรประดับทับทิมพลอย

ดัดดก้อยแหวนงคตณ๓ไหว

อเต็กเอ๋ยหีบหมากเครื่องนากใน

ขันถมยาเอาไปอย่าได้ชำ

ชำไทยทาแบ่งแดงคัก

หุดหัวไล่น้ำมันก้นหน้า

ถ้าไว้จเด็จจพดณ๓ท้นเงตา

ก็ออกมาหน้าเรือนในท้นที่

ศรีประจันครนแลเห็นตุ๊กต้าว

จะตกแต่งตัวไปทำไม้ม

ตุ๊กต้าวหัวเราะว่าแม่เอ๋ย

ศรีประจันครนมองร้องกรรกรม ผลัดผ้าตารางดำห่มขานมา

แม่เดินนำทางนางพิมตาม

บ่าวไพร่ตามกันเป็นหล่นมา

ครนว่ามาถึงการเปรี้ยว

ปูเต๋องพด้นในทันใด

ครนพระตั้งช้เทศน์จบกณท์กุมาร

ประเคนเครื่องกณท์ในทันที

๑ ความนางพิมศรีประจัน

บาตรย่ามบริกขารพานผ้าไตร

ขนมนมเนยก็หลายอย่าง

ข้างหน้าตั้งหมากประจำกณท์

๑ จะกล่าวถึงสัมภารเรียกเงรแก้ว ขานแจ้งดีฉานหลาดนอยน

กบฏยามาหลายวันไม่ทันที

เงรแก้วกราบแจ้งตุ๊กตาดาน

ว่าทำองตามท่านของของท่านคร

ทั้งคาถาบาดัจฉณชัยบท

แจ้งเรียกเงรอันพด้นทันใด

กนหวดหงอกขานมันพนท

ความ่ายกदानห่มดอกคำ

ช่างไม่อายเขาเลยเห็นผิดตำ

ผลัดผ้าตารางดำห่มขานมา

ดเหมือนหงนางห้ามงามหนักหนา

พอดชากี้แบกเครื่องกณท์ไป

ชูปเทียนกระจ่างสว่างไสว

แม่ดกราบไหว้ด้วยยินดี

เจ้าชรวงหัวตานกเงร

บพาทยกตเป็นเพลงไป

๑ ไหวบวดยกเครื่องกณท์ห้าห้าไม่

ด้มตุ๊กตาก็ไม่พ่นหลายพรรณ

ยกเข้าไปจัดวางไว้เป็นหล่น

๑ บพาทยกตบนชนทันที

เงรไปเทศน์มัทธนแทนก

หียบมัทธมทานอ่านอยู่

ช้ข้มคูนคตองว่องใจ

กำหนดแม่้น้ำจำไว้ได้

๑ มาแบกคัมภีร์ไปให้ชา

เณรอนรับคำแล้วอาตมา
 จบจับรับเอาห่อคัมภีร์
 ๑ ครานนิจ โนมเจ้าเณรแก้ว
 ห่มครองครองเนบกับกายา
 ดุกออกจากห้องของสัมภาร
 ให้เณรอนเดินนำแบกคัมภีร์
 นิ่งตำมากกว่าตั้งฆัถ์ารวมกาย
 พมน้อยพชระมอชไปประดา
 เณรพตยจึงร่ายตะถดด้วยซ้ำ
 ก่าตังมนตรวัดตพิมพ์ไหยนดี
 พอดับพักตร์เณรพระยกให้ทนต์
 เจริญกระหยับมานี่เกิดดี ก่า
 จึงให้ชาเจามาเทศนา
 นางพมยมคอบไปทนต์
 ไม่เดอกเณรเดอกชรวจว่าชวด
 พดพตยมคอบไปประดา
 กมกรานคองพานหมากอ้งคาศ์
 มอจับหนังสืออ้อประคอง
 จนถงแถบทางพระนางกตยา
 นางระชอนนอชอชรวดี

มาครองผ้าสระโบพนังโกดี
 คอชอยู่ทบรวไรจะโคถคตดา ๗
 เย็นแล้วจะไปเทศน์กัถตคตมา
 แล้วไปวันทาท่านชรวดี
 อธิษฐานแล้วก็เสกขม่งดี
 มาจากกฏถงคตดา
 ชะม้ายเห็นเจ้าพมผู้หม่นหม่า
 อายหน้ากมิ่งอยู่ในท
 ประจัจจิตต์ประถมเนตรวิเศษศวี
 ไม่ขาดทีจะเดตต่อไปต่อตา
 ด้วยนาใจผูกพันกระถันหา
 ท่านสัมภานไม่มาอาพาชไป
 ท่านเจ้ากณทัชจะว่าเป็นไฉน
 ไหนไหนก่เหิมชอนก้นไม่ฉันทา
 ตามแต่บาดัพระคตดา
 ก่เด็ชกพานหมากมาให้ถ้ายทอช
 ชนชรวมาถันจับจับคัมภีร์จชอง
 ชานตอชตามบทจถณณีย์
 พบพระยาพยัคฆราชลัทธิ
 จนราศรวแจ่มแจ้งด้วยแต่งจันทร

ถึงอาศรมอารมณ^๕ให้เข็ยกเย็น

ทรงกรรแสงไคกาจาบัถย^๕

ตั้งป^๕รุชหญิงชายครน^๕ไคพัง

ทุกคนตดใจให้ศรัทธา

จับจับคารบถวันถ้ำมที่

ถวายเป็นถนอบนบถวันถ้ำมที่

ถำชู่สระเดชะช้ำทำทากน

ถำรพัตมึงมปรีดา

๑ ขนช้ำงเห็นนางถวายเป็นถ้ำ

จรมานงนงคุดคุดใจ

จิ่งว่าถำชู่โมทนา

ถึงถวเวมได้เป็นเจ้าภักถ

ถำนเดอเหตุยถำหน้ามถำพิม

จับจับพบถำมถำปวระนม

ถำชู่สระเดชะเมตตาคจิต

ให้ได้เร็วพถำให้ท้นใจ

ถำพถำถำวถำคียงถำนางพิม

จงบถำนถำดเกิดถำนถำคถำยให้ถำถำยมา

๑ นางพิมพิตาโดยครน^๕ไคพัง

ทุกถำมหน้าถำยถำยถำยใจ

ถำยไม่เห็นพระถำผู้จถำมชวัญ

ถำถำจถำนถำนถำมพระถำถำถำ

ถำถำยถำถำชู่ถำงช่นพระถำมหน้า

นางพิมเปถำถำมถำถำมถำมถำถำ

ยถำถำถำถำถำถำถำถำถำ

พิต^๕ฐำนถำถำคถำยถำศรัทธา

ให้พระถำมถำคถำมถำมไปถำยหน้า

ถำถำถำถำถำถำถำถำถำ

ชระถำถำเป็นถำหญิงยถำถำถำ

ถำถำถำถำถำถำถำถำถำ

ถำถำถำศรัทธาถำถำมได้ถำถำถำ

ถำศรัทธาถำถำครน^๕ในถำมถำม

ยถำมเปถำถำมถำถำถำถำถำ

ยถำถำถำถำถำถำถำถำ

ขอให้ถำถำมถำมถำคถำยถำถำ

ถำถำถำถำถำถำถำถำถำ

ขอให้ถำถำมถำมถำถำถำถำ

ถำถำถำถำถำถำถำถำถำ

ถำถำถำถำถำถำถำถำ

ถำถำถำถำถำถำถำถำ

อพรหมอุบรูไฉนนาย

ข้ามหัวชนช้างกตางศาตา

ด้ายทองรองว่าฮาอพรหม

กิริยาช่อถอยนอยเมื่อไร

นางพิมย่างเท้าก้าวเดินมา

ยิ่งกว่าตลกชาวโรมันไม่เคย

๑ ครานหนึ่งจึ่ง โฉมเจ้าเนรแก้ว

ด้วยความรักจริงจิตศรัทธาผูกพัน

ข้ามกาลว่าควรพบจบขาด

ถึงกณทัตถ์กรบรพด้วยฉับไว

ทหายกทงประตักแตรตีกา

โมทนาชนสมสัมภารครัน

๑ ตักกาตักตมพัตมาอ่อนอ่อน

เงียบดังคทงวัดบ้านไผ่โดย

โอพมณนนวนตของเนรแก้ว

ถุางามปตมแม่จระตีมหน้าใจจาง

ทำไฉนจึ่งจะได้นางพิมสม

รักนางพางเพียงจรกตาดกณ

ได้รวมหมอนพจะชอนชนสมชน

ทำไฉนจึ่งจะได้สันทนา

เดินกรายเข้าไปหยิบเอาพานผ้า

ชุนข้างเฟ่งดูตาด้วยซัดใจ

ชายผ้าปลศมท่านหาดีไม่

ไปเกิดหนอแม่พิมอย่าฟังเลย

ชางชายหน้าจริง ๆ แม่เจ้าเอ๊ย

นางก็ด่าเปรียบเปรยมาบ้านพถัน ฯ

ตักพิมไปแฉ้วให้บวชน

กตศบณหันชามเนอความไป

ก็จมเทศน์ดังชรพมาต้นหาข่าไม้

แฉ้วคือไปสนครบถีบด้ามกณทั

บ้างกรวดนากกรวดทาดด้วยจอกชัน

พอต้องยามเสร์จกณทักรวโดย ฯ

พระจันทรเส่งสว่างกระจ่างไซ

เจ้าเนรน้อยตระห้อยให้ครันนาง

เจ้าไปแฉ้วจระวัดถักถึงพบาง

แต่ครันควางกรวดญกตจณค่อนกัณ

ให้เกิดอนคตตายฮารวมณว่าถ้อชน

หญิงชนหมนแฉ้วไม่หน้าพา

ทุกคำสนมได้ขาดเด่นหา

กับพิมแก้วแฉ้วตาตักถ้องคำ

บ้านช่องของน้องซึ่งตำแหน่ง
 ได้ข่มนางแต่เมื่อกดางตำแหน่ง
 เจ้าเคียดคำพาว้าวเข้าไปบ้าน
 พอดับเจ้าพเผาเป็นทุกขทนต์
 ถึงจะอยู่ชอกห้อยหุบเหวผา
 ยังกะนั่งถึงนางไม่บางเบา

กอดผ้าดีทับทิมของพิน้อง
 ยิงวิญญาณหวอนหาในราตรี

๑ กรานนางพินมถนิต

ว่าว้ายข้ามน้ำได้ไปกตางทาง
 ถึงฝั่งหยงตนพอยนตรง
 หอมห่อผ้าห่มชมชื่นใจ
 สิ้นฝนเทานนกกตนต์

เสียดายดวงโกสัมประทุมมา
 จังขยับจับปลุกสายทองพด้น
 จงเป็นเหตุเภทพานประการใด

๑ สายทองพงษ์ของบอกนิมิตต์

เคยได้ดังเกิดไว้แต่โรมา
 ซึ่งฝันว่าได้คอกบวชม
 ขายนเห็นทไม้โกถัดโกถ

ไม่รู้แห่งเห็นเจ้าเจ้าจวนคำ
 พัดปลงพถ่านเทศน์พดงเป็นหตายหน
 พรงุ่นเข้าพจจะกินไปโดยเคา
 จะเสาะหาไปให้พบตำแหน่งเจ้า
 ไก่ก้เราเร่งรีบในราตรี

คุบประคองหอมซาบอาบทรงวงพ
 จวนจรงพระสุริยศรีขนนางวาง

เกิดนิมิตต์ประจักษ์ใจเมื่อโกถัดว่าง
 กับพินางสายทองครนองใจ

สายทองสั่งบัวทองประคองให้
 แดวกลับข้ามน้ำได้ดังจินดา
 ไม่เห็นบัวทองหายก็คว่าหา

อนิจจากอโธมาหายไ

เจ้าจงามฝันให้พงหาข้าไม่
 ทำนายให้ของหน้อยหนึ่งเกิดรา

ประจักษ์จิตตคคิดความไม่กั้งขา
 แก้วตาอย่าประหว่อนพรั้นใจ

จะได้คู่สู้สมพิลัมย์
 คงจะได้โดยพด้นมัทนเจ้า

ซึ่งฉนวนภาพเกิดคอกบวตั้ง

ถ้ากระไรได้เหมือนดังจินดา

๑ นางพิมพ์ร้องไห้พธำยทอง

แต่อยดวยกนมาทางคาบ

พธำยทองฤาเห็นของนรอนรณ

บิวทองของผ่นยังติดคา

ซึ่งฉนวนภาพเกิดคอกบวตั้ง

วานทำนายไห้ของคองใจคอง

๑ ครานนจิงโฉมเจ้าขุนช้าง

พดิกคว่ำครว้าครวญวิญจวนใจ

พงเดียงเกตุยงกตมเมอเจ้าว่า

อรชรชอนแอนบนเอดวง

เจ้าหมัดทับทิมริมชดบของ

แขนอันทอนทายแม่พรงเพรียง

ทำไฉนจะได้แนบสันทนาง

จรงคังเคตาเผ่าแพนเป็นอดตรา

ยามเดินจระเขญโฉมเจ้าชชาง

อาบนาจทำดีห่วยริน

รักเจ้าเทาเทียมมดวงชีวิต

ด้วยรูปชอกตาเจ้าใจเกิดยดกตาย

คงจะได้พงแม่ไปภายหน้า

แม่เมตตาดำยทองไห้ได้ค

ทำนายนองอะไรอย่างนพ

พเพนอเห็นแวงทใหม่มา

เป็นกวงดบนอย่างไรจิงแกลงว่า

ทำนายผัวตัวช่าไม่เออชอ

ถ้าตรงเขาพธำยทองจระหวัว

เงินหม้อทองหม้อจระพอใจ

ครงนงนิกทวาทาหัดบไม่

โอแม่พิณพิลาโดยของขุนช้าง

วาจาแจจอยแจ่มกระจาง

หมนนางกไม่เหมอนนางเดยด

ล่อคดองชบในสระใบเขียว

งามตาเมอเจ้าเหตยชช่าเลองมา

ขุนช้างจระทุตเห็นอกเคตา

เขาปดจาจระบ่อนไห้หัดอนกิน

ยามนอนจระไห้นางหอมประพัน

แผ่นดินมิให้ยางระคายกาย

กถัวจระเดียงแรงคิดไม่เหมอนหมาย

ถึงจระรักก็จกชชวยด้วยตายอน

๕ ๕
 รอคัดขนมาจะว่าไย
 ถ้าวางคนจะชนเข้าว่าอน
 เบ็ดมุ้งรูงแล้วหรือยังหนอ
 ได้ทีพี่จะไปเป็นมันคง

ถึงชวดดีจะไปดูที่ก่อน
 ถุกดมเห็นจะอ่อนดะมนดง
 อ้อแสงพระจันทร์ยังดูง่่ง
 หาเจ้าเกษศิริยงทรงไฉภา

ตอนที่ ๔ พลายแก้วเป็นขี้กบนางพิม

๑ ครกตำถั่ง โฉมเจ้าแฉกรแก้ว
 คัดครั่งถึงพมหมนวดตา
 ห่มตองครของคาคาธาตคค
 คทุกครอกชอกตะเมาะเดาะตำคัญ
 มินานถึงบ้านทาพเดยง
 เห็นมาตงอยู่ยงไม่มีใคร

๑ ครานนางพมหมนอง
 จัดแจงเข้าปาดาทพิ
 เปิดหน้าคางนางพมเจ้าแฉกร
 ห่มตองครของแนบกับกายา
 เตะพระเวศวิทยามนตร์
 ห่มผ้าควาชนเข้าบาตรพัดัน
 เปิดประตูอาตเดินนาคกราย
 พมหมนอยชม้อยพอประดา
 หตบมิดคักพิด้วยทอง
 เห็นหน้าแฉกรพตายนันอายใจ
 สายทองอย่างย่องขยับข้ม
 แฉกรแก้วประสิทธิ์วิทยา

พอแสงทองส่องแผ้วพระเวศา
 ตางหน้าแฉกรกนึ่งสับงพัดัน
 พรอหมตแบกบาตรแฉกรฉายผัน
 เข้าในเมื่องสุพรรณด้วยทนต์ไค
 เดินเมียงชม่ายตาอชฌมาไครัย
 ก็หยุดยั้งสำรวมใจจรคฤ
 อยู่ในห้องกับนางสายทองพิ
 ยังไม่มีพระธงษ์ของคไคมา
 เห็นเจ้าแฉกรยั้งอยู่ไม่เงยหน้า
 คักดำถั่งจับเนอดงนวดจันท์
 เผอิญตุดใจพมให้บัวฉบับัน
 กับสายทองพากันถ้ำดวงมา
 แฉกรพตายไคยั้งก็เงยหน้า
 ก็ว่าแฉกรแก้วผู้แฉกรไว
 ไคนี้้องนี้ไม่ตงไม่ไคไค
 ส่งขันเข้าบาตรให้สายทองมา
 นางพมหตบเหล็ดอมเข้าแอมฝ่า
 เป้ามหาตระดอยตมประดัมนาง

มันคาดข้านเดี่ยวล้าทพม
 สายของประครองชั้นเข้าบาตรพดาง
 เณรแก้วตบตาตรงจากบ่า
 ไทยทานบ้านอนกเรยงราย
 เป็นเหตุก็เพราะเทศน์เมอวณน
 จะใคร่แจ่งคตี่คตี่กา
 สายของยกของใต้บาตรเณร
 ส่งบักวัดไว้ในใจพดาง
 เณรแก้วคตาดแควดออกจากกร
 นางพมเยี่ยมหน้าทอดตาไกล
 เณรกอดบาตรชิตทำปฤษณา
 เจ้าเณรเดินตามทางย่างกราย
 ยิ่งไกลบ้านก็ให้พาด่านให้พดุงจิต
 เอะสายสายของจรปองคอย
 ยกบาตรไปอังค้ำพระอาจารย์
 ปรมิตมิให้ชดเคื่องใจ
 ๑ ความนางพมพิดาไล
 เห็นสายของใต้บาตรทำนาคนวด
 พะยักหน้าสายของเข้าห้องนอน
 ใไม่ใต้บาตรช้านานประการใด

ย่นยมนมจะเด่นตงไปต่าง
 วางตงยกมือไหวเจ้าเณรพดาย
 ฉับบุกมาบิณฑบาตจนพานถ่าย
 ไม่ไว้กรบวิบหมายจำเพาะมา
 เจ้ากณทหนักต่าคณูวาเคื่องชา
 ทงจะใคร่สันทนาคด้วยพนาง
 พนเพนแควดนิมนต์มาบ้านบ้าง
 ใต้บาตรแควดก็อย่างชนบนไค
 แฝ่งคัวจรคพิมพิตมัย
 แดไปนอกกรเห็นเณรพดาย
 นางพมยมหลบหน้าเข้ามาหาย
 ไม่ว่างวายแต่คะนึ่งถึงพมน้อย
 ยิ่งคิตคิตหลงเหลี่ยวอยบ้อยบ้อย
 กรับรอยมายังวัดป่าเตไธย
 คตานมาเป็ดองม้าหาช้ำไม่
 ฉับแควเขาในท่นอนครวญ
 กำเวบใจไหวหวัจนให้บนบ้วน
 วิววนรอช้ำอยู่ว่าไร
 ช้อนวนอนกรชิบถามคความส่งไธย
 ช้ำเห็นปากไปไปกับเณรพดาย

ถ่ายทองว่าพพุตอะไรมี
 พรหมกนบนฝ่ายให้สบาย
 ถึงเขาจะให้กินไมยชนิด
 เห็นขนิมพรายพุตกนหาดายคำ
 เมื่อเปล่า ๆ พิศระเดาไปไหนได้
 เจ้ากว่าแต่มาขึ้นโกศครัน
 เสอระแต่ไปเกิดไม่บอกข้า
 แดวดูออกจากห้องด้วยหมองใจ
 ต่างคนกินเสร์จสำเรจอิม
 บินฝ่ายข้าไทยอยู่กำยกอง
 ต่างคนต่างจัดพิศค้าย
 ไปอามน้ำให้สบายบายตงครัน
 ถ่ายทองปตอบวอนชะอ้นว่า
 ขยามาหลอกจระบอกฉันทำไม
 ขารอนนระอย่างอนประชดให้
 เต็มใจอะไรข้าว่าไปเฉียด
 ไม่ไปนระเจ้าอย่าเข้า
 ถ่ายทองจากห้องย่องเยองกราย
 อ้อไทยทมอ้อมมแบบ
 ดงอามน้ำดำเดินเป็นโกลดา

ไปกินเข้าเสียดกับพตวันถ่าย
 ตระจนบายพิศระพาไปอามน้ำ
 ไม่บอกจระเข้าช้อยงคำ
 แต่เพียงนพยงอ่าไม่บอกกน
 ถ้าจริงจระบอกให้ไม่เคียดฉัน
 แต่เท่านั้นเจ้ากุกกลับไป
 เบองหนาคงจระรู้หามิตไม่
 นางไม่กินเข้าด้วยถ่ายทอง
 นางพิมฉวยในเข้าในห้อง
 จนบายสองโมงแฉวก็เสร์จพตวัน
 ถ่ายทองเตอนนองชมขมัน
 นางพิมว่าฉันไม่รักไป
 ไปคืนทำเกิดจระบอกอะไรให้
 เต็มใจไว้เกิดแต่คนเคียด
 จระอามน้ำไม่ไปเฝ้าโกรชเกรียง
 เจ้ากุกยวเข้าแฉวฤาณรพถาย
 ไม่พอททจระเข้าตระจนบาย
 ม่าวไพรทงหาดายก็ตามมา
 อ้อแดนตามถ่ายทองไปคืนทำ
 เดินหาเดินได้กินพิตวัน

๑ ความนิจ โฉมเจ้าเนรพดา
 แล่นครนึ่งถึงพินนมหวดจันทร์
 ป่านพมพจะตงท่า
 คิดแถวหีบผ่ามาห่มคอง
 ถึงบ้านพมเจ้าพดนมัทนชา
 เจ้าแอบซุ่มพุ่มไม้ไค้สำคัญ
 เห็นสายทองดีตัวอัยูรมคั้ง
 สายทองย่องมาหาใจไค้
 ครนถึงจึ่งนงตงทนต์ไค้
 เป็นเชิงซุ่มพุ่มรอบคุดชอบกต
 เนรแถวยมแถวจึ่งปราไค้รบ
 เนรน้องปองบวรมคิถรร
 แล่นยากทจจะพากจจะเพียรผ่อน
 มาพบพกเบนทสำคัญครน
 อันเนรน้องเหมื่อนกระต่ายหมายชมจันทร์
 แต่ครอมครอมผลอมร่างก็บางไป
 ไค้ต้องคอินทรีแถจจะสันตำเรัจกรม
 อินทราอุปมาเหมื่อนสายทอง
 มาพงพงถ่าไมทงชุน้อง
 จะขอเบญจการณไค้กรรมครน

ตระวันสายบ้ายเยของพระสุริยฉัน
 ไค้สำคัญไค้จากนางสายทอง
 จะไปหาให้พมประถ์พธอง
 ย่องตงบั้นไค้ไปสุ่พรวณ
 ตรงตงไปท่าทนต์ไค้
 พวกราไททงนหมเ้าใจ
 เขาตันทงแถวกระแอมหยกให้
 กักพกนหดกไปไค้ตบคน
 ทรมมม ไค้กใหญ่ซ่างไค้ตบ
 เบองบนดอกยอัยูระยาบาน
 ขออไทยเกิดออย่าว่าซำหักหาญ
 แต่ทนทุกชัทรมานมาหาตวยฉัน
 ให้หุคหุคยอนรอนนเป็นพนถน
 ซำหมายม่นจจะมอชัวไค้โดย
 อยุคินญาจะตบชนไปไค้
 ด้วยทางไค้ถกถางหาแ่มเอกราวปอง
 จะไค้ซ่มกระต่ายล่อวรรคจันทร์ผยของ
 พมน้องเหมื่อนกระต่ายในวงจันทร์
 คงเป็นล่อองกระต่ายชมล่อมล่อวรรค
 กว่าช้วนฉันจจะอคชัวววาย

พเอนต์ช่วยชูไพบองชน

เหมือนขุมทรัพย์หาไพบองชนตาย

แต่वनันจนพธำของตาย

พูดไวฉฉนโตจจคจำ

๑ ตายทองเมินหน้าว่าไม่ฟัง

จะชกต้อต้อหาธาไม่เคย

ท่านเจ้าขุนมุนายกัรยกาจ

ไปว่าวอนเกตตอกหต้อชนไม่อ้อชนชน

ไหนจะดำโดงตั้งหลังจะตาย

ไม่ควรทำธาไม่ทำให้รำคาญ

จะเกรงว่าเมินไรกับธำทอง

โตเมตคาเถคธำให้ธาอายุ

แยบคายเอากระต่ายมากถ่วงถ้อย

จะฟังพกยกว่าธำพัน

ถำอนทราพากกระต่ายให้หายโศก

ดวงจันทร์ฝนฝอยของจระหมองมัว

เหมือนโคกนมงหนงมโตป

เจ้าโตพมกจะยมอยุอตรา

เหมือนคตงมโตตักนแกงกิน

แต่นไปพ้ออย่าโตคตงปบอง

โศกตายคนโศกแฉฉนนเสื่อมหาย

เงรพตายนไม่พตงไม่แพตงคำ

นอองนหมายจะโอบอ้อมอุปถัมภ์

กำหนดเนออยุไม่พตาไม่พตงเถย

จะพาหตงตายแต่พ้อแก้เอ้อย

หมายเซยเห็นจะชวดแต่วนอองเงร

ฉวยพตงพตาคต้อจะฉวนเมินกรากเชน

เหมือนคตงเรณคต้อไวไม่คต้อการ

เงรพตายก็รำแฉฉนอกม่าน

มิใช่คนธำหรับบ้านของเงรพตาย

นินทานอองให้พตงเต่งง่ายง่าย

ธำตายเถอะเหมือนแกตงมาชำกน

ฉำพิมนอ้อยเหมือนคตงตายในคตงรค

ไม่เคยเห็นคตงตายจันทรเป็นคตงคต้อ

ทุกแห่งโตกษกัจะฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ชำกตงเถยแต่เงรอย่าเงรจา

กระตูกจะแฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

คตงถูกคต้อกัออยแต่ธำทอง

ถำเหยยวเฉยฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

มิใช่ของคตงปรคตงฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ถ่ายทองชวณ้องให้ชมจันทร์

มองแสงแจ่มจางเงินยวง

รอยยิ้มก็ไต่จะไปไหน

แต่เห็นมาไม่ว่ากัพพวน

เหมือนหงเวาพนของทงตองคน

ไร้อยู่กับฟ้าสู่ราไทย

พริกเจ้าพอกฟูมอุบประครอง

ทงเป็นญาติเป็นทาสท่านช่วยมา

อนิจจาเกิดมาเสียดังชาติ

ดังแหวนทองมองศรีไม่มีมว

พริกเจ้าจึงเฝ้าตามากนัก

ถึงจับมาฆ่าเสียดังตามท

ทงนพยากก็เพราะเจ้า

พจงดองรักษาเป็นตวใจ

เหมือนตงไม้ไถดฝั่งจะพังตม

ถาถนบุญคุณแม่ศรีประจัน

ชายหนุ่มก็รักตมกันตลก

พศคพวาค่าเขาให้ศรวิใจ

ถ้าโตค้ด้ส้มเมือแม่ยัง

อายคนนจะนานตักกับ

ผิวพรรณไฟโรจน์ไรศิวอง

โยจึงทวงกระต่ายได้ในวงจันทร์

เหตุใดขงขงอยู่ริงมัน

คิดเตือนกยงพรนอยในใจ

จนเหมือนกระต่ายจันทร์ไม่ไปได

กระต่ายไพรพร้าแดงทุกเวลา

จนพมของจำเวญโดยชนใหญ่กต่า

กตวอญากกตวอายเสียดายตัว

เป็นอนชชาติแล้วไม่ว่าตกผัว

จนแต่หัวพลอยประคัมประคาคัด

แมนมรักก็จจะเตรเทยวเรเห็น

มีตายก็คงจจะรอดตตอดไป

ด้วยยังห้ามเข้ามเวอนไม่

คุณเญใหญ่กัชรวางตทุกวัน

พี่ปรวรมภรอนใจให้พรนพรน

สารพันจะกระจัดกระจายไป

ด้วยว่าตูกนหาพ่อหาแม่ไม่

ฤากระไรแเมคิตตุดแต่ดี

เห็นมึงคงส้มด้ายเป็นเคัรชฐี

พวามแม่จะเห็นประการใด

๑ นางพิมพ์ตาโดยกรนไคพัง
โตตอบคตพเถียงไป
ขรรคมตาเกิดมาเป็นสัตว์

มารตาย่อมอุตธำห้ประดับประคอง
อนงเราเขาก่อว่าเป็นผู้ดี

จะคว้นร่อนก่อนแม่ทำแซเซื่อน
ถาถันบุญคุณแม่มีไคแต่ง

จะคว้นร่อนก่อนแม่ไม่เขายา
ถารุปรชวดตาเป็นมะเรงเรือน

ถารุปรคิมเงินเขารมปรอ
อดเปรี้ยวกินหวานตรกรใจ

มีแต่แบ่งแต่งนวดไว้ให้งาม
ทุกข์ใหญ่เหมือนไฟอยู่ในอก

ถายามอยากอยู่เหมือนเรากินเขาปลา
มาชมจันทร์เงินด้วยสบายใจ

ถารักนวดส่งวนหน้าไว้ให้นวด
๑ นี้ใครกวนชวนแม่ใหม่ผจ

ถายอยู่มาแต่ก่อนร่อนอะไร
หาวนอนไปนอนเสี้ยเกิดฤา

สัตว์ร่วมสขคกสัตว์ดีแล้วพิด้

ยังแน่นนอนอยู่หาพดงหาพตาไม่
นงนไม่เคยเคยพดงสายทอง

ช้วดักคงไคคุ่มาตั้งตั้ง
หมายปองว่าจะปลุกให้เป็นเรือน

ม่งมีแม่ให้ดูกชายเพื่อน
ความอายจะกระเทือนถึงมารดา

จะพดกแพดงไปก็ก็ตามแต่ว่าถนา
ใช้ว่าจะไรช่ายที่ขอบพอ

ไม่เทียมเพื่อนเห็นจะจนซึ่งคนขอ
ไม่พีกทอเคยที่ช่ายจะหมายตาม

ตุกไม้ฎาจะตุกไปก่อนท่าม
ร่อนใจอะไรจะถามทุกเวดตา

ใหม่ห่มกก็ใหม่อยู่ในหน้า
ถึงกระนั้นจะจ่ากัถ่มควร

พพุดอะไรเช่นนนโหบบนป้อน
อย่ามาถวนช้ำไม่พุดไม่พอใจ

คิดถั่งตัวไรจะชักจะตั้งให้
พิได้จ่ากถ่าอะไรมี

จูงมือพิมพ์นอชไปในที่
นอนเกิดพิจะภถ่อมให้พิมพ์นอน

โอว่าส่งสารกุมารเอ๋ย
 ไม่คิดยากหมายฝากชู้วอาวอน
 ออกจะหักด้วยความรักไม่เหมือนคิด
 จึ่งหลกเหตุยงเคยตดเข้าวอดจา
 อึ่งวอดกับบานที่พานห่าง
 พอเห็นดีกาแล้วกลับไป
 พนเพนเนรนอยเข้ามาเล่า
 ไม่มีใครที่จะได้ค้นหา
 เสี้ยตายรูปชบโคกด้วยเส้นรัก
 โอพมณมุเหมือนวอดละไม
 โอตระเหโอตระข้าพ้อเนรแก้ว
 ฤตอมพิตางนางพิคให้พิมพิตาง
 ๑ นางพิมว่าใช่พี่สายทอง
 ดงไม้ไต่บาตรกันไม้ทันไร
 เมื่อเขานองถามไม่อยารับ
 ไปอาบหน้าเห็นจะพบลับท่านของ
 อย่านอนไกลไปเสี้ยให้พมมุง
 แม้คุณคือจะงุ่นงันครัน
 ๑ สายทองพมของท่าหาขง
 จริงจริงคะนงขงอนพขงไป

กระไรเคยเค็รจเค็รทึยวเว็รอน
 ต่างเม็องอุดล้าหัจรกระเจ็งมา
 หมายมิตรกไม่ดัมปราดณา
 ทรมาบวชเบ็อระมใจ
 โกตทางทึยวณชบาตได้
 แล่นฮาโดยระลึกทุกเวดดา
 ชบเซาช่อนออยุ่ทหน้าทา
 แต่เว็ยนมามีได้เห็นออยอนาใจ
 จะมด้าปดักชนทุกขไม่ถึงไหน
 นอนนระเม่นอนในกันอนนาง
 หดับแต่ฎฎายทองจระนอนบ้าง
 กางกรกอดพิมขมดระไม
 กัดอมน้องเอาเนรมาได้ให้
 หลงไหลไปแล้วหรือสายทอง
 ไม้ทันจับเค็ยวณออกให้คด้องคด้อง
 ด้องน้าฎจิงซักง่าทุกฉวัน
 ไม้ทันรุ่งซาชิตรานท่านายฉน
 จระเมอออกอกันให้คกใจ
 พามังเถอะมาบนเชนนได้
 มาจะเด้าคความให้แม่พิมพัง

ไปอาบน้ำร้อนเจ้าเงาะแดง
 ไร้ความใจใช้ว่าเป็นน้ำขิง
 ถึงไม่แตกเราไม่ทุกข์ ไต่ก
 แต่ได้บาดบรประหลาดในตากรีน
 แต่ปากยมนกริมกนกกับสายทอง
 แต่เทศน์อยู่เจ้ากยูงเดินตา
 จริงจริงคะแต่ซาเป็นผู้ใหญ่
 เหลือบไปปราชาหนักอ้าย
 เจ้ากว่าดีกาหาทักไม่
 เป็นเพื่อนเดินเห็นหน้ามาด้วยกัน
 แต่เพียงยากจากบ้านสุพรรณไป
 ทุกวันนั้นใจมิได้พราง
 มิต้องกรากไม้ชานมาถน
 อยู่ไม่คิดงไถ่ชนโกดกรีน
 น้อยใจจนได้เทศน์นา
 เหลือบจนแฉ้วจจนเขามาทัก
 ถึงคุณยายฝ่ายแม่ศรีประจัน
 กริเช่นเห็นทอว่าชวด
 แม่นมบรวบเรองสุวรรีก
 ตั้งมาว่าวอนให้ผอนปรน

มาแอบพุ่มนมแม่อ้อยข้างหลัง
 มีแฉ้วคอกกรรมังมาเย้ยกัน
 พิไปพบกเป็นโชคไม่เคยคิด
 พดพดแฉ้วกฝนขมขมอยมา
 ทำทำนองหางตามาตธา
 ซาตหน้ามิได้เจ้าเงาะพลาย
 ดุมิได้ตาแหลมหนีใจหาย
 แสบกายของเจ้ากุดกรีนกรีน
 เห็นว่าโรยากทวิพยถึงคืบชน
 เมอกระหนนอย ๆ กับนวดนาง
 ถึงกระไรก็จจะทักตักคาง
 บ้านกไถดกับนางคองคางคน
 กายจนบรูมวดค้อยค้ายคน
 อุตต่ำหผ่นผ่านาคด้วยความรัก
 คอวฤตักวไมรูจัก
 แม่นจะผลดกเศี้ยเศี้ยกตามท
 กชอบกนกับคุณแม่ทองประศรี
 จงปรารถนเงาะแดงผคนจน
 ขอพบพิศตรพมพุดแค่ตักหน
 หมายกุกัดเศี้ยงตั้งรำดำคัญมา

เมื่อวันเทศน์ดังเกิดด้วยนิมิตต์
 ว่าเหาะเหิรเดินได้ในเมฆา
 กตาทถนคนชนยงเต็มปาก
 จึงบุกบิณฑบาตมาชานชม
 ตั้งต่อนมาให้ออนแม่พิมพ์
 พิชชบุ๋นวายเป็นหุดายท
 เป็นจันใจไม่วุทจะคิด
 แม้นจะด้อตวงเตนพอเป็นกถ
 เมื่อวันเทศน์ดังเกิดด้วยนิมิตต์
 ต่อจระกัด้มภริยยกัน
 ๑ นางพิมพ์ตาโดยครนไคพง
 ด้วยด้นเนตรเนนรแควมแควไ
 ถึงด้ายทองจรมปองเป็นเชิงชก
 วนยังควำครวญถึงเนนรพตาย
 แต่มารยาหากพาให้บิตเบียน
 ทำบงชิงข่มไวภายใน
 ขำขอบใจใจหายพด้ายทอง
 ขุมของมให้ตองเกำรุต
 ชนแต่เดนมให้เมนมไปคือน
 เห็นใครพอใจนงคอบบองกัน

ประจักษ์จิตตเนนแนวยุหนักหน้า
 เด็ดคองตาราภริยยชม
 ก็หมายมากอยวาคิดคงจะสม
 ด้วยปรารมภจะใคร่วิวำรายค
 พอดรตรีจระมาใหถึงน
 ยงเข้าชวาวอนให้ผอนปรน
 ครนพนจคกเห็นจระเป็นผด
 กาญจนบุริฎาจะคั้นมาด้พรณ
 กัดตจคคให้แม่พิมพ์เมญผน
 แม้นมันแม่อย่าแห่งอย่าแคงใจ
 กเพตยงพตงตจคคพิด้มัย
 คิงเหตักเพชกรคิงในสกลกาย
 กคคกรคอยไม่วางจะห่างหาย
 พอด้ายทองมาพคคพิงใจ
 งำเงื่อนหาให้เห็นกระแด้ไม้
 เป็นควุใหญ่จึงเยอนมาพาค
 รกนของดังวนนงใจถวนถ
 ปรวณตั้งต่อนทุกตั้งอน
 นงยนนอนต่อนทุกตั้งตวรพิ
 ขำหมายมันจะหมอบชวำโดย

นี่ข้าทำไมให้ร้ายของ
 จะให้ตัดฎาให้ช่วยมายั่วใจ
 ส้มคบคิดกันกับเนรเกล้า
 ส่วนใครช่างใครเป็นไรนา
 มีใช้ชายตายสิ้นทั้งคืนนอน
 เขาจะหยันทั้งสู่พรตบุร
 พริกกรรกกินเคียวเกิด
 พิมวิจะนั่งอยู่แต่ในใจ

๑ อธิษฐานแม่พิมพ์มาทิมคำ

ไม่ควรเดยจะเขี้ยวว่าร้ายของ
 เป็นทาสหรือจรอาจเข้าเทียมไท
 เนรไม่รูฎาจะจูงตูดยง
 แหวงตระกอนเหมื่อนตัวของร้ายของ จะรับรองเรือนเพชรไม่เป็นผล
 แค้นอาภพยับทอทางตัวตน
 ควดยเห็นองของตอหมอง
 ไม่มีขอแต่จะต่อเนอความโย
 คิดแต่ฝันหนเถื่อนอง
 ถ้าร้ายของหมองใจไม่น่าพา
 ไปเบองหน้าหารอกับร้ายของ
 ให้ทรมาทวารกรรมเสียทำเนา

จึงชักนังนำเนรประเคนให้
 ฎาว่าไปสี่ธสารเป็นมารยา
 มิแฉฉฉฎาจึงตามมาถึงข้า
 จะมาพากันเพื่อไปโยม
 จะแค้นค่อนชอนตองไปฟ้องพิ
 มิรูทจะหลบหน้าไปแห่งไร
 จะช่วยมีคดอกหาเบ็ดเนอความไม
 อย่างได้ยงเดยพิร้ายของ
 เจ็บช้ำตอดตจนชมอง
 แม่เจ้าเอ๋ยคราวนี้องนฎาเนร
 ก็เข้าใจอยู่ว่าเกิดอกกับพิมเสน
 ถึงจะแค้นเข้าประเคนก็คนจน
 วัชรรนก็เพรารักรำคาญใจ
 ร้ายของเวทนาไม่นั่งได้
 แฉฉไปเถอะทมิไม่เจรจา
 จะได้ชมบัวทองก็เพรารช้ำ
 มิต้องกินนาตากดูเขา
 ช้ำมิรองให้แซ่ถึงแม่แม่
 กตเขาเป็นเกิดชยานาตาพราว

พิศรูปต้องรูปกัณารัก
 ดึงอาทศยชศรธาเขาคอง จันทร
 จะนั่งชมนอนชนทุกคืนวัน
 ไหวงเรียงเคียงกันบนเตียงทอง
 หอห้องของพิมพิลาโดย
 พุกหมอนทนอนเคียงเรียงเรียงดี
 มิ่งแพรแดงเดิดคิโดยตา
 พุกคั้นย้อยหย้อยพวงสุ่มามาด้วย
 เกรืองเบี่ยงแต่งปริกประดับพลอย
 จะนั่งฟังบุญพิมขมธบาย
 ออย่าแรวนควรรค์อยู่แฉ้วน้อง
 ด้ายทองนั้จรรองเป็นเกือกไป
 ถ้าเนรแก้วแฉวไวไม่คงดีด้วย
 จะเรียกพี่ไยเต่าไม่เข้ายา
 ให้ตกนาคาเข้าทุกเข้าเย็น
 ดับตำให้ระยาเสี่ยขังตัว
 รุ่งเช้าเจ้าเนรมาบิณฑบาต
 จะนัคเนรเตี้ยให้แจ้งแห่งคคั
 พอได้พุกกับแม่พิมเสี่ยสลัก
 แฉวทหลังตงบงเสี่ยทุกฉวัน

ชะอ้อนอ้อนนรพกตรเจ้าเจดณ
 ถ้าได้กนแฉวเป็นบุญของด้ายทอง
 จะทำขวัญขวัญตาเจ้าทองต้อง
 ยามร้อนจะประคองเข้าพดด้
 จะตกแต่งตกไว้นักงานพี่
 ใหม่ฉากพบบตงไวบงบาน
 ระบายทองรจนาตุ้ระอ้าน
 กระจอนพานหมากตงไวเรียงราย
 กระจจต้องคั่นฉองน้อยให้เจ็ดฉาย
 กิณอนไม่ระคายระคางใจ
 จงปรองตองอย่าพรวงดังได้ย
 ให้สัญญาพิมได้นะดวงตา
 ไฟตพดตักตักบกลายไปภายหน้า
 จงดีด่าตั้งไปเป็นคนครวั
 เคียวเช่นอย่าให้ได้เงยหัว
 ชักชัวแฉวจะเสี่ยไปโยม
 สุกตฉวาตงไปใส่ด้วยพี่
 พรุ่งนี้ไปไร่ได้พบกัน
 รับรักตงใจได้แม่นมั่น
 แม่นขยนอยมิให้ผู้ใดมา

ทรุดนั่งตงชนตงวันทา
 เทปราคาว่าชนประหวัดใจ
 ก้มหน้าชนมาบนันได
 ครวนถีน้องบึงประศู
 กระซิบเงรเพนแต่ด้วย่าบ่ายนั้ก
 รั้บไปวัดจามาไวดู

๑ ครวนนัจง โฉมเจ้าเงรแก้ว
 ไม่ดื่มคำดอกที่พรว้าเงรจา
 ถ้าได้แต่เงรแก้วมีให้พ
 ซักกับวชต์วคเรียนจะเอาบุญ
 ค่อยขอย้เกิดหนาจะต่าก่อน
 สายทองย่องเยองช้าเตี้องกรวย

๑ นางพิมพิตาโดยกับสายทอง
 อิมหน้าดำราญบานใจ
 วนนตุงจะไปที่ไรเห็นอ
 ดูกจะออกไปดูกับหุตา
 มั่นตักจำแนกแจกจ่าย
 ดูกเห็นกับตามาช้านาน

๑ ท่านยายศรีประจันครันได้ฟัง
 อชชกตักตักหนักไป

ไม่อาจแอดูหน้าเจ้าเงรได้
 บุหรีได้ป่นปลาทังหมากพดู
 อกใจต๊ะทักต๊ะเทอนอยู่
 นางสายทองเหต็ยวคู้ไม่มีใคร
 จะพาพิมน้องรักออกไปไร

ไหนเจ้าเจ้าเงรเอาเงินมา
 ยมแต่ด้วยคอบคำสายทองว่า
 ดำเร้วไรฝ้ายช้าจะแทนคุณ
 ไปตระโกนกุฎีให้ตงวุ่น
 วั้นศัถครุ่นครุ่นไม่กตักตาย
 แต่จะย่อนไปไรมีให้บ้าย

เงรพตายไปวัดป่าเตโดย
 ทังต่องกินเข้าปตาหาช้าไม่
 จังพุดจาปวาได้กับนารดา
 ฝ้ายเผื่อแตกกระจายเดี่ยหนักหนา
 จะไต่ใจกับช้าไม่ต้องการ
 ซ้อรายกินเดินไปทงบ้าน
 จะว่าชานมันกั้ไม่ถนคใจ

แกด่าตังยกโคตรเป็นไหนไหน
 ไวดูใจแม่พิมออกไปดู

๑๖ พัดตามมาด้วยความทรักของ

๒๖ ตงแต่วั้นเทศน้ายิ่งฮาไโดย

๒๗ ยามนอนตาตันทงดียาม

๒๘ วนโรกโคกเดี่ยวอยู่เดี่ยวดาย

๑ นางพิมพิลาโดยได้ฟังว่า

๒๙ ขวยเขินเมินของตงตั้งไป

๓๐ จ้งหดกตตกรตตให้ห่างกัน

๓๑ ชม้อยชม้อยชายตแต่หางตา

๑ โอจาแกวแควดตาของพีเอี้ย

๒๓ เจางามปลัดมตมแตงไม่ฮาไโดย

๓๔ เมอเด็กเด็กเต็กเต็กน้อยด้วยกัน

๓๕ เมอเตนขอปลุกหอกกับแกวคา

๓๖ ชุนชางตามพมมันรบพ

๓๗ แกวตามาประหม่าพียาโย

๓๘ เตี้ยแรงตั้งหวังใจกับงายของ

๓๙ กตวโยใช้พจรยามท่า

๑ นางพิมพิลาโดยครันได้ฟัง

๒๓ ทุกตั้งจริงใจแต่โรมา

๒๔ ด้วยเป็นเพื่อนเวือนโกตกันแต่ก่อน

๒๕ ค่อยเหอดตาหยตลายพรนประหวอนใจ

๑๖ ถ้ายทองบอกบังญาหาไม่

๑๗ ครวงญไครมีโคเวณฮาวรณไฉาย

๑๘ ตังไฟตามคิตออยู่ไม่รู่หาย

๑๙ แม่สบายอยู่หรือบประการใด

๒๐ ตกประหม่ากพรนหวั่นไหว

๒๑ ด้วยไม่เคยพุดเคยเจรจา

๒๒ นางผนผนหันเมินสระเท็นหน้า

๒๓ ไม่ตอบตั้งต้นทนาประการใด

๒๔ ไม่พุดเคยเคื่องเช็ญเป็นไฉน

๒๕ จงคิตไครครวงญตแต่เดิมมา

๒๖ ดำรพันร่วมรักกันหนักหนา

๒๗ พพาเจ้าหนชุนชางไป

๒๘ พตงตถุณของเจารองให้

๒๙ จงปราไครยปรองคองตั้งตั้งคำ

๓๐ มาถนองให้แจงทคความข้า

๓๑ มีให้ชาชอกเชอพลัดรา

๓๒ ถ้อยคำแต่หลังเจ้าพลายว่า

๓๓ เหลี้ยวคุดหน้าพลายแกวแควไฉ

๓๔ เตียงหต่อนพุดจกคำได้

๓๕ กัดขอบไปว่านตมพิจริงจริง

เมื่อนั้นเห็นดังเกิดกรรจก
 อันน้ำใจใช้ว่าจระงัง
 ซึ่งตั้งถ่ายของมาว่าไม่ตก
 นึ่งก็ออกทำไม่ไปไหนมา
 ฤาบวชเรียนเพียรได้วิชาแล้ว
 ฤาคิดใจรักใคร่พิสัยทอง
 ๑ เจ้าพยายแก้วฟังนางพดางตอบว่า
 ดีหลุดถิ่นฐานสัมภารคร
 ถึงกลับไปได้ผลไม่คิดคิด
 พังจะเอาไว้พองแต่หลังมา
 เป็นกุศลตลอดถึงครันหา
 แล่นทุกข์สุดทุกข์ระทมใจ
 จึงคิดข่านตาทานมารดาบวช
 แต่ดูพรรณไภสภณถึงสามคน
 มาพบพิมเมียมไม่เยอนทัก
 พบชายทองได้ชื่อจึงเจรจา
 พบพิกตรครันจระทกเมื่อใช้บาตร
 มาพบกนนวนนไม่ใคร
 ใช้จระแกลงแต่งถ้อแต่พอได้
 ขอบเป็นค้อยกบนของประคองนถ

ครนจระทกตนของนเป็นหญิง
 แต่ตริกรกรังกถัดคนจระนิศา
 โกรธจนนกรหรือจึงพอเอาตหน้า
 จึงเดินตดตบามาไว้ในช่อง
 พังตายแก้วจะตักไปบ้านช่อง
 ค้นมระตองค้นใหญ่พิไปดู
 ๑ มาหาหนด้วยมิขุระอยู่
 ด้วยรู้ว่าแม่พิมจะออกมา
 ไม่กลัวที่จะตองซึ่งโทษา
 แจงจิตตักจจาแต่จระงังใจ
 จะข้อยด้วยมารดานั้นไม่ได้
 ดังกองไฟพอนพอกอยู่พุ่มพุ่ม
 เร็วรอดรับรดไปวัดอื่น
 ๑ อดดำห ผันทอระเทยวผู้เดียวมา
 ยักทุกข์หนักแค้นโทมนัสสา
 ดังถึงแก้วแววตาคล้ายค้อยตายใจ
 ยังขยาตขยหนักไม่ตกได้
 จะมอบไม้ตรีพิมผ่นนถ
 ที่จระงังใจแมน่มันตักแค้นถ้วน
 ๑ ขยารัญจนที่จระจากจระจิดจาง

๑ นิจจาเจาขิงว่าเขาคณอนว
มากจิดต คติรายท่าตายทาง
เป็นเพื่อนแฉวจะเชอนเขาเป็นฐ
คิตวาทกริกกณมาแต่ไร

ไม่งามนระชาหามเจ้าพลายแก้ว
นงชาธาไทจะรถกลับมา

๑ พลายแก้วเอียงอย่างพลงปดอบ
เชิญนั่งตงก่อนอย่าเพื่อไป

อันควมรักหนักแน่นแฉนวิคก
พรหมนทร อินทรจันทร ดันตงปวง
เชอเชิญเม้นหน้าไม่มาช่วย

แฉนแต่เจ้าเขาววยอดผู้ร่วมใจ

๑ พุดเพราหเส่นารในน้ำใจเหลือ
คำวอนอ้อนระทวยให้งวองง
แต่แรกรักเพียงจกส์ตายได้
จึงบุกบ่าผาดงพงพ

อันมนุษย์แฉนดุคทโถกเหลือ
เหมือนขอของกินดันไปทุกเวลา
ต้มแฉงแฉงเจยวตงบงจ
เลื่อกตบเลื่อกตทุกประการ

เป็นเพื่อนเตนเห็นหน้าไม่เกรงบัง
ครนของว่าจระคางรำคาญใจ
มรุทจะคิตอย่างไรได้

จึงเพื่อพาชอไปไม่สังกา
ทนแฉวไปท้หลังอย่าได้ว่า

ขาจะถาแฉวดูคชนทนใด
ซึ่งมีชอบคิตผัดจะคิตใหม่
พิไม่แฉงแฉงชอมาต้อตวง

ระชอออกแทบเท่าถูเขาหลวง
กับนบวงสันพาศุราโดย

เห็นคงม้วยไม่หมายผู้ใดได้
จะผดักพิตักแพตงให้บันเทาตง

ไม่รูเช่นักจะเชอคดียตมหลตง
นคงตรงแฉวฤฎาตรองมาพาท

ประโตมใจว่าจระคายไม่หน่ายหนี
เพราะไมตรีตริงตรอมทุกเวตา

ไม่คดวเรื่อคตมคความปราถนา
คองหาเบรียวหาเกตอมาเจือจัน

เชาชัถารพันทมนหวาน
กาชาตั้งโตนานกเบือไป

คิดดูเถิดนะเจ้าแต่เท่านั้น
 บริเวณเป็นทิวเขาเขียว
 อุประมาเหมื่อนผาที่ทุ่งห่ม
 ยามซัดสั่นจนมาสารพัน
 ครั้นใดชนผืนใหม่เขามาผัด
 เป็นดังของผืนซนจตุตถ์คิดสบาย
 ก็เหมื่อนกนกกับหมายไม่วายรัก
 ดงประเสนแต่ดวกเเมนทุกเวลา
 แต่ซึกซึกฟาดฟาดจนขาดวัน
 ถึงจะเย็บตะเข็บขาดไม้พาดเจือ
 เหมื่อนหญิงชายว่าจะตายด้วยกันได้
 ดนกับพนอนยด้วยกันเป็นอตรา
 เหมื่อนตอเจ้ามาเสวราพรณถึง
 ก็คิดอยู่เ็นดูเจ้าครันครัน
 ไปสู่ขอต่อท่านนุมารดา
 น้อยจะยอมพร้อมใจไม่วระคาย
 ถึงคุณแม่จะมอบให้ครอบครอง
 จะซนใจเอาแต่ใจของมารดา
 ถ้าเจ้าแก้วชบแต่คุณแม่ให้
 ทำซู้ดีหาชานกถัว

ยังไม่กตมกถนเคยวตั้งเตียวไต
 แต่ใหม่ใหม่มุ่งมอบชีวิตกัน
 ซอใหม่กนยอมว่าเจ็ดฉัน
 ฉนนนงซ่าประจำกาย
 ก็เหयरหยัดซัดกรุยทำฉุฉาย
 ทุ่งห่มกรุยกรายทุกเวลา
 ที่เก่าก่อนแต่ซึกประเสนหน้า
 ดงเป็นผ้าซุบอบาไม่เอื้อเพื่อ
 จนเป็นซันเซ็ดไซไม่หลุดเห็ด
 ให้เป็นเนอเดิมโตดงก่อนมา
 จะเห็นใจฤไม่จางไปข้างหน้า
 ตางเวดากักระทบกระพังถน
 มาหมายฟังพุดวงนโหผอนผน
 ไม่หักหันอาไดยให้เด็ดตาย
 ถ้าเมตตาคามใจเจ้ามุ่งหมาย
 เม็นว่าชายอนเออสมมาเจรจา
 ไม่ชอบใจนังจะขอว่า
 ก็จ้งซ่าพันเกิดไม่ขอตัว
 น้อยดีใจได้พอมมาเป็นผัว
 ความซัวเขาตินนไม่ย็นดี

เจ้าคิดตามมาตามด้วยความรัก
 จะอยู่ช้ำว่าไรทำไม
 หนึ่งเด้าบัวไฟจะมาเห็น
 เมื่อคตองใจฉันทโศกจึงมา
 ตะวันฉายบ่ายเข็นตงถนัด
 ขย่ำรวนจอนค่าจะรวิคาวญ
 ๑ อนิจจาเกิดตาของพี่เขย
 พรักพมปมจะตให้ตนตาย
 กตบไปกว่าจะได้มาชอด้
 เกตอกท่านมารตามีปรองคอง
 งามปลตมแม่จระตมตงทุกวัน
 ถึงประลัมพบกันที่กลางทาง
 ถามันคงปลตใจว่ารักแก้ว
 ขอฝากดองจิตต์เจ้าจงเมตตา
 ชึ่งเจ้าเปรียบเทียบคิตคิตคิมุขย
 เหมือนของกินหารูตั้นไปเมื่อไร
 ถึงนหนอยนหนอยอรวยรด
 คุคความเด่นหาจตาจต
 เหมือนผ้าเก่าเค้รัทพิรุณนั
 เป็นยอกของคองตาก็อาถัย

ก็ประจักษ์แจ้งใจอยู่ถนัด
 ออย่าเข้าช้ำบับนตันทนา
 จะเป็นเช่นเป็นตายไปภายหน้า
 ปรีกษาชอด้ให้คตองการ
 ไปจัดเกตนอ้งจะไปบ้าน
 ชันฟุ้งด้านลับไปจะได้ชಾಯ
 ๗
 กะไรเลยคตองจับแต่ย่ง่ายง่าย
 ฟงเวณฉายฉันทโศกพบนอ้ง
 ยังไม่รู้ว่าจะได้ประลัมคตอง
 ยิงโถตนอ้งนบฉนจระตจาง
 ด้ารพันรอนเวระเหห่าง
 คงระคางไปไม่เหมือนแต่ก่อนมา
 แท้แต่ชอขยาให้ห่างเด่นหา
 แต่คตองครวคตองเกิดชอด้ชอใจ
 หาต้นตุดคความโธภตงได้ไม่
 เป็นนิตยตั้งเกตแก่ผู้คน
 ปรากฏก็แต่เข้าเตเป็นคัน
 วัณรนคที่รักกำเรบใจ
 จะช้ำชกเดี่ยวให้ชาดหาคควไม่
 มิใช่ตาบัจปอกแตเมตตงา

กว่าจะได้ห่มนุ่งบำรุงกาย
กับอนงค์แพงแรงราคา

ประจักษ์ได้ห่มหอมถนอมไว้
จึงหยิบคัดด้วยเบ็นทคนนิยม
ถึงผ้านอนนุ่มใหม่ได้มานาน
ขอदानอดจวนคำไม่ชื่นใจ

โถมตบจูบชายสระไบห่ม
ช่างน่าชมส่มควรเป็นนวลระของ

๑ นางสระบัวบักชายสระไบห่ม
เต็มชมชมหมั่นเหงไม่เกรงใจ
รักนงส์จระปองให้เป็นผล

ไม่รักแต่งดอกจึงแก่งทำประจวน
ให้เกียรติมตรมจึงจระส่มกระเนเจ้า
เสียดเจ้าแกวักแกวักไป

เหมือนเข้ตบจะหยิบเข้ได้ปาก
ไม่อร่อยดอกจงปล่อยเสียดเร็วรา

๑ เจ้าเนอนิมพินนอยอนาทร

จงตเงือดเหือดโกรชท โทษทัณฑ์
พริกนุสสุจวิคณาจคตกร
ผลกมอรอดนยชายสระไบ

มิไรง่ายค้อตามก้นหนักหนา
ถึงเก่าแล้วก็อุตุถ้ำหัดนอมชม
เมื่อนงานการใหญ่เป็นการส่ม

แล้วอบรมกตณพุงจรุงใจ
ถึงนุงตากเสียดอกไม้ดีได้
ท้ออาโดยดำบาคจระจากน่อง

ขอสมนิตเกิดเจ้าอย่าเศร้าห่มอง
นกรองเองฤเจ้าชอมาแห่งใด

ท้อยามาชมเตยผ้าคุณแม่ให้
นี่อะไรเจ้าแก้วไม่จระการ
กตวงหนฤมารักทำหัตถาญ

มาค่นวรนรับได้แค้โดยใจ
ก็ห่มองเศร้าอยู่หาสู้ตี้นทไม่
อันจะใดพินนอยอย่างงกา

ถ้าตั้งอยากยังกรูบอยหนักหนา
ทำชนชคใจช้แล้วชาตกัน

มาคตวอนเรกรักปากบั้น

พลงงรับชวัญยอดสร้อยอย่าน้อยใจ
ไม่หาญหักก่อนดอกแต่โดยได้
เพราะอาโดยกำเวบที่ในทรวง

งดโทษพี่เถิดเจ้าเงาะบุญ
 นมเจ้าขนงามปลั่งตั้งเงินยวง
 พดางกอดน้องประคองขนบนตัก
 แดงเปิดช่องปลดตตชายให้คล้ายใจ
 ๑ อธิจจว่าแต่หาพึ่งไม่
 รักน้องกลดงหนให้คนถือ
 ไตยชวถถึงศวมได้แดง
 พอกศอวการแต่วั้นจะปรองตอง
 ศวณของมิไรชของอันเคยชราย
 พิเคราะห์ให้เหมาะก่อนเป็นไร
 ๒ ขาดขาดอกนะเจ้าชวตวาย
 นางก้มอยู่กับตักชบพักตรา
 ๑ ประจงจับตบผมแล้วชมพักตร์
 นาคาคอดเยี่ยมอยู่ริมมรม
 ดั่งสสารไหววอนให้มือนวาง
 พี่จะหอบเดินหาตาไป
 หยิบมือพมน้อยประทับทรวง
 เวลาค่าแม่จงจำดังเกิดการ
 ช้อนคางพดางจับประคองชม
 พวงพุ่มคุมตงยังเป็นไต

อย่าเคืองชุ่นคังเค้นเผาแหนทอง
 ประโดมดั่งน้องหน้อยอัยน้อยใจ
 จะแพตงตักพดิกเดื่อนลงไปไหน
 นางฉวยฉวยดูได้ไม่วางมือ
 จะมาพมเดียวที่ไรแล้วดูฤ
 อย่างนั้นน้องไม่ถืออวรักน้อง
 ก็จัดแจงของนมหอห้อง
 มิให้ชอ้งชตเคืองกระเคืองใจ
 จะเรียงรายกลดงหนหาศวรไม่
 กตบไปเกิดพ้อแก่ผู้แหวศว
 ไม่ตายคอกเพราะอดเดินหา
 เผื่ออนว่าไหวพดางพ้อวางพม
 นารักนวดเนอเจานมนม
 เจ้าเยอนนมตักหน้อยเกิดกลดอยใจ
 รักนางมิใคร่จะไกลได้
 เหลืออาโดยทจรทรมาน
 แม่ดูดวงจิตตพ้อออกพุงด้าน
 จะไปบ้านหาพมพิศาโดย
 แนบเนอแนมนมเจ้าม้องได้
 อาโดยตบโดมทงกกาย

จับมือถือนวดเจ้าพมขม

ช่วยถ่มถ่มนวดเส้นทา

ขมพอกตรอยกับตักไม้เงา

พจระตาแฉกแม่ผินมาดัด

๑ ครานน้อชาโทไม่เก็บฝ้าย

ครว่นบ้ายว่าไรตงโคท

อเคาหบือพดบกับขบด

ยดอติกรรมงศ์รของเพลงมา

ถ่ายทองระวงนงอยคันทาง

เห็นอ่าวเหาย่างมาข้างหน้า

แกตงรูงอ้งให้ถึงเจ้าสอวรา

ไปหว่าไปเหวยเฮียจวนเย็น

๑ นางพมกราบไหวเจ้าพตตายแก้ว

มันมาแต่ไปเกิดมันจะเห็น

พ้อจระมาช่านอ้งเสี้ยทงเบิน

เอ็นคุดเกิดพ้อไปเสี้ยใจใจ

เจ้าพตตายกอดพมประทับไว้กับตัก

เสี้ยคายนงมไคร่ดวงนางตงใต้

เสี้ยบว่าชามากกระชกจกใจ

ตักขมบงตนไมแฉกหัดกมา

นางพมตักขมชนทนต์ได

ฝ้ายดเบินกระไรอ่เด็กหวา

ครว่นเย็นเห็นจวนควรววดา

ชอกจากพุ่มพฤกษาแฉกเดินไป

ถ่ายทองเคินชิตส่กิตพม

หยชกขมค่อขกกระชบปราวไครย

แม่พมพวอนนเป็นไรไป

หลังให้ดัดวนค่อตงระของคิน

นางพมขมค่อนไหพเลียง

ดั่งเสียงไปให้มันเขาหัดน

จำเพาะจระว่าไปให้ไดยน

คี่ใจตงจระบิจะโมยไป

เมือจวนเห็นวาคัญไม่รูวาย

เคี้ยจวนหาเพอนควยเขาไวกได

อช่าพกคว่าเตยชาไม่เป็นไร

บัตไถมหมองมัวไปนิตเคี้ยด

ถ่ายทองฟงนงกนงยม

นางพมค่อนไหในตาเคี้ยว

อ่พกชวแบกฝ้ายตามนายเกรียจ

มาบดเคี้ยวถึงบ้านเขาทนต์

นางพิมพ์สายทองทั้งบัวคว่ำ

ชนบนเคหาหาซ่าไม่

จวนคำย่าเย่นตงไวโร

พอเก็บฝ้ายตีไว้กวัดบพด้น

สายทองชวณ้องเจ้าห้องนอน

ร่วมหมอนกระซิกเกษมสันต์

ดีพยอกหยอกพิมพ์นมนวดจันทร์ เมื่อกดางวันเป็นอย่างไรอย่าได้พลาด ฯ

๑ ครานนางพิมพ์พิดาโดย

ก่อนให้พิถักแพดงตระแคงข้าง

บนบ้วนชวณหยุกถ่ายทองพดาง

เพราะพนางแนะนำให้ทำนอง

พอเห็นหน้าพุดจากันส์องค์ำ

กระโจนกอดคอบตาเด็นคตองคตอง

จะแกตงไหนดองอายพิดัสายทอง

จะใครว์ร้องชนให้ไว้ระตาย

น้อยใจหนักหนานาตาตก

เป็นตองยกพิถักคว่ำให้จำหงาย

ผ้าผอนชวณุดให้หลุดกาย

ถาคตวายเสี่ยกตักว่าเป็นคน

เมื่อแทเขาจะปรตาทาเด็น

ซาเคนใจไม่เห็นจระเป็นผด

วอนจระเขามัดเข้ากรัดคน

ให้ววยชนมเดียวให้สันทอขายใจ

คตนคตหงววาพิโคเตยงมา

พำผ้าเถระหาไม่แฉวทโทน

จะบอกแม่ให้แซ่เซงไป

ก็จะได้ดูหน้าพิดัสายทอง

เคชระบุญพอดุ่นก็เด็กมา

ถ้าประซาเตยหนึ่งจระถึงตอง

พุดจามแต่ว่าไม่ปรองคอง

เดี่ยแรงพเตยงนอ้งมาใจจาง

หมายจระแหวระแตรระพันค้วยคาบกรวด อมัยศคตายค้วยคาบทองหลาง

ยังตั้งซาทาเผอเป็นเขยอยาง

ว่ากตางคณวอนจระกตบมา

ว่าพดางทางบิตประคตนาง

หน้าตางตมขิตให้แน่นหนา

มตถอไว้กบมอไม่เกิดอนคตา

นอ้งเคนคตงเด้อคตจาจะหยดขย้อย

โถ้ว^๒แก้ว^๒แวง^๒ดาว^๒ของ^๒พิม^๒เฮ้ย^๒
 ฤๅ^๒เคื่อง^๒น่อง^๒ซ้อง^๒แค้น^๒ระ^๒คาง^๒ใจ^๒
 มี^๒ร^๒ก^๒น^๒อง^๒ก^๒แต่^๒แวก^๒ข^๒ย^๒า^๒ร^๒ก^๒น^๒อง^๒
 ย^๒ง^๒จ^๒ด^๒จ^๒า^๒ด^๒อ^๒ย^๒ค^๒า^๒ท^๒ส^๒ัญ^๒ญา^๒
 ย^๒า^๒ม^๒ห^๒ง^๒ด^๒ัง^๒ด^๒แวก^๒พ^๒อ^๒แวก^๒เฮ้ย^๒
 แค้น^๒ช^๒น^๒ต^๒ร^๒ก^๒น^๒ก^๒ห^๒าย^๒ข^๒ง^๒ฮ^๒า^๒ว^๒ร^๒ณ^๒
 ๑ คร^๒ว^๒น^๒จ^๒ง^๒โถ^๒ม^๒เจ^๒้า^๒พ^๒ด^๒าย^๒แวก^๒
 ค^๒อ^๒ย^๒ค^๒ฤ^๒ก^๒ษ^๒เ^๒ว^๒ด^๒า^๒จะ^๒ค^๒ด^๒า^๒โค^๒ด^๒
 ค^๒ง^๒ด^๒เ^๒ย^๒น^๒ด^๒เ^๒ย^๒น^๒ด^๒เ^๒ย^๒น^๒ด^๒า^๒ว^๒ระ^๒ย^๒ั^๒
 ช^๒ว^๒ง^๒ช^๒า^๒ว^๒ค^๒ุ^๒ค^๒า^๒ว^๒ป^๒ระ^๒ก^๒าย^๒พ^๒ร^๒าย^๒
 พ^๒ิ^๒เ^๒ว^๒ระ^๒ค^๒ห^๒ด^๒า^๒ว^๒เ^๒ด^๒ก^๒ด^๒เ^๒ด^๒เ^๒ย^๒ห^๒ด^๒ง^๒
 ต^๒ู^๒ร^๒ย^๒จ^๒ัน^๒ท^๒ร^๒เ^๒น^๒ย^๒้า^๒ด^๒ว^๒ย^๒้า^๒น^๒า^๒ญ^๒
 ๑ มา^๒ด^๒ัง^๒บ^๒้าน^๒น^๒าง^๒พ^๒ิม^๒ห^๒า^๒ซ^๒้า^๒ไม่^๒
 เ^๒ด^๒เ^๒ว^๒ค^๒ร^๒ก^๒ด^๒อ^๒น^๒ด^๒อ^๒น^๒ด^๒น^๒ท^๒ุ^๒ก^๒ษ^๒น^๒ช^๒ด^๒
 จ^๒ง^๒ก^๒ด^๒ง^๒ค^๒ร^๒ก^๒เ^๒ย^๒ย^๒บ^๒ย^๒น^๒ช^๒น^๒บ^๒น^๒เ^๒ว^๒เ^๒น^๒
 ห^๒มา^๒ย^๒ด^๒้า^๒ค^๒ัญ^๒ม^๒ัน^๒ค^๒ง^๒ด^๒ร^๒ง^๒ไป^๒
 อ^๒ัจ^๒ก^๒ด^๒บ^๒แ^๒ด^๒ง^๒ก^๒ระ^๒จ^๒ำ^๒ง^๒ด^๒ำ^๒ว^๒ร^๒ห^๒อง^๒
 เ^๒ว^๒เ^๒ร^๒เ^๒ย^๒แ^๒ม^๒ัง^๒แ^๒ด^๒ง^๒ไ^๒ว^๒ด^๒ู^๒ง^๒า^๒ม^๒ค^๒ร^๒น^๒
 ค^๒ัน^๒ด^๒อ^๒ง^๒ว^๒ร^๒ง^๒ร^๒ับ^๒ก^๒ระ^๒จ^๒ก^๒ด^๒อ^๒ง^๒
 พ^๒า^๒น^๒ห^๒มา^๒ล^๒เ^๒ว^๒ร^๒เ^๒น^๒า^๒ก^๒ม^๒า^๒ก^๒ม^๒า^๒ย^๒

จ^๒ะ^๒ด^๒อ^๒ง^๒เ^๒ย^๒ด^๒ิม^๒แ^๒ด^๒ง^๒ฤ^๒ก^๒า^๒ไ^๒น^๒
 จ^๒ง^๒ท^๒ง^๒ไ^๒ว^๒จ^๒ำ^๒ห^๒อ^๒ว^๒อยู่^๒เ^๒ก^๒า^๒
 ท^๒ำ^๒ให้^๒ห^๒ม^๒อง^๒แ^๒ด^๒ง^๒จะ^๒เ^๒มี^๒น^๒ไม่^๒มา^๒ห^๒a^๒
 จ^๒ำ^๒จะ^๒มา^๒ด^๒ัง^๒ห^๒อง^๒ท^๒พ^๒ม^๒น^๒อ^๒น^๒
 ไม่^๒มา^๒เ^๒ย^๒จ^๒เ^๒น^๒อ^๒ง^๒น^๒ค^๒อ^๒น^๒ค^๒อ^๒น^๒
 พ^๒ร^๒ะ^๒จ^๒ัน^๒ท^๒ร^๒จ^๒ร^๒ด^๒บ^๒ก^๒ี้^๒ห^๒ด^๒บ^๒ไป^๒ ๑
 ไป^๒ว^๒ด^๒ค^๒ำ^๒แ^๒ด^๒ง^๒ห^๒า^๒ว^๒ร^๒ห^๒ไม่^๒
 ป^๒ร^๒ะ^๒มา^๒ณ^๒ไ^๒ด้^๒ส^๒ัก^๒ด^๒ง^๒ย^๒า^๒m^๒ป^๒ด^๒าย^๒
 ย^๒ัน^๒ห^๒ย^๒ั^๒บ^๒เ^๒ง^๒พ^๒ิ^๒ค^๒เ^๒ม^๒ช^๒น^๒า^๒ย^๒
 แ^๒ด^๒ง^๒ก^๒าย^๒ป^๒ระ^๒ก^๒อ^๒บ^๒พ^๒ว^๒ั^๒ม^๒ท^๒ุ^๒ก^๒ป^๒ระ^๒ก^๒า^๒ร^๒
 ป^๒ด^๒อ^๒ด^๒ห^๒ว^๒ง^๒ค^๒ว^๒ง^๒จ^๒เ^๒ย^๒ก^๒ี้^๒อ^๒ีก^๒ห^๒า^๒ญ^๒
 ย^๒ำ^๒ง^๒เ^๒ท^๒ำ^๒ก^๒ำ^๒ว^๒ำ^๒น^๒ไป^๒ค^๒า^๒m^๒ท^๒ิ^๒ค^๒ ๒
 เ^๒ด^๒ก^๒เ^๒้า^๒ด^๒ำ^๒ร^๒ห^๒ว^๒ำ^๒n^๒ไป^๒ให้^๒ห^๒ด^๒บ^๒ด^๒น^๒ิ^๒ท^๒
 ท^๒บ^๒า^๒n^๒ม^๒ิ^๒ค^๒เ^๒บ^๒เ^๒ด^๒อ^๒อก^๒ท^๒ัน^๒ไ^๒ด^๒
 ไม่^๒ก^๒ระ^๒เ^๒ท^๒อ^๒น^๒ย^๒อ^๒ง^๒มา^๒ห^๒a^๒ซ^๒้า^๒ไม่^๒
 เ^๒้า^๒ใน^๒ห^๒อง^๒พ^๒ิม^๒ด^๒ว^๒ย^๒ด^๒บ^๒พ^๒ด^๒ัน^๒
 มี^๒เ^๒้า^๒ข^๒อง^๒โ^๒ค^๒ก^๒พ^๒า^๒n^๒ท^๒ง^๒เ^๒ย^๒เ^๒น^๒ช^๒ัน^๒
 อ^๒ิ^๒ท^๒ม^๒จ^๒ัน^๒ท^๒ด^๒ม^๒ค^๒ก^๒ค^๒ิ^๒จ^๒ำ^๒ห^๒ด^๒ก^๒ถ^๒าย^๒
 เ^๒ว^๒เ^๒ร^๒เ^๒ย^๒ท^๒อ^๒ง^๒ค^๒ง^๒ไ^๒ว^๒ค^๒ุ^๒เ^๒ด^๒น^๒า^๒ย^๒
 ม^๒ำ^๒n^๒ด^๒ำ^๒ย^๒ด^๒อ^๒ค^๒ห^๒ุ^๒แ^๒ด^๒ง^๒ห^๒อ^๒ย^๒ก^๒า^๒ง^๒

นารักบ่กใหม่เอาทองถม
 เป็นเรื่องศึบตีรยาเมอพานาง
 รัตนานางอุ้มถึงหรีด
 ถึงศาลาตาบสัทศัชรรม
 อาไศรยเดวให้ชู้บตั้งทรา
 กับพี่น้องสองราชกุมาร
 บั๊กพระศึบรีเอเทยแฉ่งหา
 จนพตบคำข่าแฉ่งอินไทย
 นั้งเฮียกระไรเตยตาดตา
 ประจงรุดม่านนั้งย่องเยองมา
 ดันทหัดบับขวัญเจ้าทงหัดบ
 โฉมแฉตมแถมยวมพรมพร่างอน
 คอคางบางแบบกระทัดรัต
 ไม่พร้องบกกอนางอด่างนม
 เตือนตดแกตักกัโทพมคน
 เจ้าอย่าแหงแคงจิตควาพิตวง
 ๑ นางพมมมจอนอนดันท
 พติกกายชายเนตรช่าเด็องมา
 คิดพวันหน้วนใจชะม้ายค้อน
 นนอว่าช่มเหงไม่เกรงใจ

ด้วยลุ่มฉมอพิมงามกระจ่าง
 ช้ามแนวฉากวางก็พตคกน
 ท้องเทยแฉ่งพนศัพนาฉฉนท
 อภินทอวนว่าพระอาจารย์
 อำตาดุดองจกสถาน
 นามอยู่บ้านตายายค้อยคตตายใจ
 จะพบนางรัตนากัหาไม้
 อาไศรยสอวนเจ้าท้าวกุดา
 ไม่ชอกช่าฉมอเจ้าเหต้อหา
 เป็ดมุงเห็นหน้าเจ้าพมมอน
 ตงยมรบให้พรมมารวมหมอน
 งามเนตรเมือเจ้าคองพยามชม
 เต็มยาวชาวชิตตุงามฉม
 ค้อยฉมมตั้งฉวนคองประคองทรวง
 เป้าคองนอังกัพนตั้งบังวง
 ตวงใจเม็งจคนชนเถตธา
 ๑ กระทงนตกพนตมฉวา
 เห็นหน้าพตตายแก้วแฉวไว
 คุดักถอนชิตอ้อยจุมมาได้
 แต้กตางไรไม่ดำมาถึงเรือน

แต่เพียงหนึ่งวันไม่เนา
 วิชาให้ขอต่อแม่ท่าเรเชื่อน
 คิดวารึกหรือทหกมาถึงบ้าน
 แแต่ทไรเจายงปดทาให้อาย
 มือหนักชกยอทาหยาบหยาม
 ส้มส้มอยู่บ้านคนกต
 เพียงจับมือถือแขนก้เง้นเจ็บ
 แแต่หยอกกันด่ารพนเป็นรวรอย

๑. เจ้างามปดอดยอศรัภของพลายแก้ว ได้มาแฉวแม่อย่าชบให้กตบหน
 พัดตายไม่เสียดตายแกชว
 พัดพกมาดแกโทษ
 พชมโฉมโฉมตบด้วยใจงาม
 รอยเจ็บแม่จึงเจ็บด้วยจับตอง
 ค่อนควกภูตกพิตกแฉวหยกดี
 คิดตามมาด้วยความพริกนอง
 โหนผนผามาพจรชุนเยบ
 ขอพดชมมอมาตักหนอย
 จับจับตบแฉดทใหม่

๑. นี้ใครวอนให้มาตามถา
 จะค้แฉดแฉดนองไปทำไม

จอนเจยจนจกระแแต่จนจระชายเพอน
 กตบเกดอ่นว่ากตาดให้กตบกตาย
 อย่าต้มานเตยช่าเคนไม้รหยา
 ไยฝายเกดอคนไปทงศอ
 งามหนานารบมาเบนมอ
 คอมีตายก้ทงคองเดอคยอย
 คมเดบเดอคเหยวระดงเฆระผอย
 เซญญอยไปเสียดเกดไมโยดี

๑. ได้มาแฉวแม่อย่าชบให้กตบหน
 แก้วพอยาได้พวราพรวรณความ
 จงคตายโกจรแม่อย่าถ้อว่าหยาบหยาม
 ทรามต้อวาทค่นไปไมโยดี
 คิตชองเพราเจ้าชตลัดคพิ
 ท้อยทลุกชอนแต่ตวนเดบ
 กตวจระหมองตองเนอเจ้าจระเจ็บ
 ทตเวบชบราดไปจระให้ค
 เจบหนอยหรือมากกว่าเชนพ
 เขายหยอกกยอให้ยวนใจ

๑. ถึงเจ็บมอชกหาเซญญเจ้ามาไม
 ใครเจ็บก้ใครรักชาคดี

มาจับมือดิฉันเองง่าย
ทนเวอนมิไซโรชาไมกต
ยังเข้าชิมไปไพพนทอง

ไม่วางแขนเค้นใจไซ่พอด

๑ ไม่เมตตากี่ฆ่าเสียเดือนอง

จงเขามัดมากกรดีให้เป็นแนว
อึ้งเข้าห่มอมแม่จะมาจับ

จรกอดพินนิ่มนางไม่ห่างกาย

ว่าพดางทางกอดกักรหวัดริด

ทั้งต้องแก้มแย้มยวนไยชนิด

๑ ประเดี้ยวจับประเดี้ยวจับเผ่าตบชม แก้มกับนมนเจ้าช่อม่าฤชา

ทำเดินเหมื่อนเป็นขระเตยมา

จรหยิกเท่าไรก็ไม่เจ็บ

อุยหน้าอย่าทำที่ต่ำคัญ

ทำเต็บหักเหมื่อนไม้รักพอจริงจง

เขาชดัดระกิดพมยมละไม

เฮนอึ้งพงประทับตงกับหมอน

กระเดือกเสือกตนอนุไปมา

ฮือฮือฮือฮือเสียงพายุพัด

เป็นท่าแรกแตกพวยบ โยมมบน

ไม่มีอายทำเดินเช่นเมียผัว

ถึงดชวดเพอนบ้านพระยาม

มาจจนกรอองให้องม

จรทาทเหมื่อนทไรไมไต่แถว ๓

กระทุ้งห้องร้องไปให้แจ้วแจ้ว

ชยานักเตยพดายแก้วจรกต้วตวย

ผดกยบอຍกบทุกไมหันหาย

ตามแต่สายสุดดวงทจรปรารถ

อย่าระบัดเตยไม่พนผมอพิ

ชอจับทเกิดเจ้าจงเมตตา ๓

๑ ประเดี้ยวจับประเดี้ยวจับเผ่าตบชม แก้มกับนมนเจ้าช่อม่าฤชา

ฟ้าผ่าเอระไมยงไม่พงกน

ฉวยเต็บมาจะหักให้ตะบัน

พาดพันเขาเกิดไม่น้อยใจ

ถึงเงินชงหนึ่งหารักเท่าเต็บไม้

อุมแอบชกไวควยปรีดา

ดระอินอ้อนอ้อนแอบตงแนบหน้า

เกิดมหาเมฆมืดโอยมบน

กตงกตตเกิดอนกตุมชระอุมฝน

ไม่ทานทนทอวกระทุ้งทงแดนใคร ๓

๑ ครานนางพินนิมมวต

เล่นหาวิ่งวุ่นกตุมใจ

พดิวอนพดอดแล้วกอดแก้ว

ซบเหงอด้วยเนื้อสระไปบาง

ของหวานวอนให้เจ้าแกกกิน

ให้หมากพดปฐพีด้วยปรีดา

ท้อยที่ท้อยมีเล่นหา

พักพุ่มอุ้มแอบด้วยฮาไธย

พระจันทร์แจ่มกระจ่างนภาภาค

ตฤศย ในทิพรตนต์ตามา

ธฤณากาได้สนันถอง

แมตงภู่เกล้าเกษรขจรจาย

เผยอแย้มแจ่มกระจ่างสว่างทศ

จรดาพินนิมตนิทคิดรำทาศญ

พอค้าย่าแสงสุริยา

ค้อยอยุ่เกิดแก้วตาจรดาไป

๑ ครานนางพินพิดาไธย

ระทวยทอดกอดแก้วขึงฮาวรณ

ก็ด่าสมที่ฮาวรณเวาโณคชัว

เข้าคำจระว่าโศกเล่มอไป

ยียวนด้วยความพิศมัย

ตนิทแนบหน้าในท่อนนาง

ไม่คตาดแคล้วเคล็ดอนคตาไปห่างข้าง

กระแจะจวงจันทน์นางตตายทา

คอยประคั้นโศระตงทงชายชวา

แล้วซบซิบตันทนาเตนระใน

กำเวิบรดกามาหมั้นใหม่

ต่างมิใคร่จระตนิทนิทรา

เทอราชเว้งราชรถา

อับแสงคาราติเรกราย

นำคางตองบมผลชาติแย้มชยาย

พระสุริยฉายเว้งรับรถทรยาน

ตระตุงจิตตักตถาวเกิดยง ด้วยคำหวาน

บมปานจระตตายจากพรากพินไป

พิจะมามันคงอย่าตั้งไธย

ใจพินจระตตงวอนรอน

ถอนใจสระอึกสระอนออัน

พ้อมานอนให้พินนศรวมใจ

รักศัวแล้วหารักถบายไม่

ตักเมื่อไรจระหายวายรำคาญ

รักพมพมรักพพตายแก้ว

มาหักคั่น คั่นทงทรมาน

แม่ตฤพัส่ายทองคำ

ถึงทรวงร้อนเหมือนนอนในกองไฟ

พออยู่ผิดขัดเคืองชนข้างบ้าน

คำเดื่อพ้อแก้วจงกตัญญา

๑ เจ้าพรายแก้วปลดอบแล้วดูประโตม พรักโฉมหาให้ห่างระคางไม้

โก่แก้วช่นแก้วจะจำไก่อ

พอพดบจะหุดบมาโตมน้อง

จากพมบมพนตของบม

ปลดอบพดางทาง โอบกระหวัดอุ้ม

ถึงประตูหุปรุด้วยแสงเด็ช่น

แสงทองส่องพามาเหลือองเหลืออง

ทรวงนึ่งพระวงษ์พระว้าด้วยฮาโดย

บีดประตูอยู่เถิดนระน้องเฮ้ย

แค้นต้ววาทไม่นอยร้อยทวี่

พินน้อยจะห้อยหับประตูเดื่อ

ถึงวัดตตหันท่านสัมภาร

รักแต่ขปลดกรักมาหักหาญ

โอ้รักก็จจะรานไปแรมไก่อ

จะปรักษาปรารภกับใครได้

พออยู่ไก่อไหนจะแจ้งซึ่งกิจจา

ตุ้ตักพมจะค่านออกไปหา

ให้เห็นหน้าทุกคั่นพอช่นใจ

อย่าเสียดใจพจจะมาหาทุกคั่น

ถึงแห่งห้องให้หายโคกถ้งรอน

ชยบย่นถึงพพพนเรือน

พกพมพายนาตาหน้าเสน

นเนอเหมือนกรวมฉิบากระบมใจ

จจะอย่างเยของจากนางไม่ยั้งได้

ประโตมจุมดูได้ไม่ดมประดี

อย่าโคกเดยตุ้เถื่อนออกจากท

ยังเหตยวหุดงยงมีฮาโดยตาม

พตายแก้วแข็งใจไปจากบ้าน

นมัสการช่นทให้บวชพถัน

ตอนที่ ๕ ขุนช้างขุนนางพิน

๑ จะกล่าวถึงเจ้าจอมหม่อมขุนช้างความดีมีภรรยาให้จบสิ้น
 แต่เดียนคิดถึงพมหม่นนวดจนทวี ตึงแตงพวงเทศน์ ไม่บันเทา
 เข้าเย็นเป็นทุกข์ทุกเวลา ไม่เห็นหน้าพมน้อยก็สร้อยเศร้า
 นอนหลับกตัญเพื่อระเมอเมา จนต้องเข้าป่าตายเดือนไม่เกิดอนคตา
 ให้ร่วมร้อนอนหนึ่งไม่เป็นสุข หลับแตงวอดอุกจนมดหน้า
 กอดหมอนนอนซมไม่เต็มคา เข้าป่าทำไมก็จะอยากกิน
 อดเปรี้ยวอดหวานไม่พานได้ อภิไศศักคักนักกอด
 ไครพูดจาว่าไรไม่ได้ยิน มัวถวิลถึงเจ้าพมพิลาโดย
 ซ้ำทีไรเรอนกเกิดอนกถาด หาอาจรอหน้าเข้ามาไม่
 อภิรมยหม่นมอยบ่นไต่ วนนนพอกเถือจระรุ่งวาง
 เจ้าขุนช้างจวนวายอยู่ในห้อง เยี่ยมหน้าคางมองเมอจอนต์ว่าง
 แฉว่าเสียงพมหม่นนาง จึ่งเขื่องย่างเบ็ดประตุมาคูพด้น
 เหล็ดยวแต่มองเขม่นไม่เห็นใคร ก็หวอนกตัญเข้าในทันอนน
 เรียกเจ้าพมหม่นเมอคังเจือจนทน อภิรมคคิดจาเรียกมันชานเข้ามา
 เจ้าขุนช้างดีใจโดยนชาน เลี้ยงหวานจับใจเป็นหนักหนา
 จัดแจงแต่งคดียังมัวดา อภิรมคตาดนเข้ามาจนช้างมุ้ง
 ขุนช้างกอดคอกหัวร่อว่า แม่เอ๊ยทำไมมาจนจวนรุ่ง
 กอดจูบจูบท้องประคองพุง จระตึงกระเบื้องตนไปทำไม

๑ อภิรมดีใจว่านายรัก

๒ พลดอยพรุ่งนี้แน่ให้ตามใจ

๓ ฟอนเพิ่นเนิ่นนมขมดำราญ

๔ ผิดพมหมน่องทตของตา

๑ อภิรมพวงนายสบายขม

๒ เรียกขนิเข้ามาแต่ว่าปลอดม

๓ ขุนช้างหงอ้งไม่แจรงจ

๔ เรียกพมโต้อภิรมมาทนต์

๑ ฎเรียกพมอภิรมมวงรชาน

๒ มิ่งกมค้อยในเรือนเหมอนกบพรว

๓ อัครยรัตน์เดือนในคงคา

๔ พมผิงกระทังฝ่าซ่าเซ็นไป

๑ ขุนช้างเพ็ดตเพ็ดนเจริญใจ

๒ ดงจตตคตเขาว่าเจ้าพม

๑ ขุนช้างย่างออกมานอกห้อง

๒ อภิรมยิ้มหยิบพานหมากวาง

๓ มหมากปากข้าค่าตุกลาง

๔ ออกจากเรือนพด้นทนต์

๑ ครานนเทพทองผู้มารดา

๒ ภิรยาศวิตคิตทำนอง

๑ หาพิถกผลักพุดจาวอย่างไรไม่

๒ ขุนช้างโถมไล่อยู่ไปมา

๓ เห็นย้อยยานย่นยาวเป็นหนักหนา

๔ ยุตุถามไครทวามาแปลกปลอดม

๑ ฉนเชิงอภิรมเจ้าคะหม่อม

๒ ครนมียอมกตถ้วหม่อมพาโตตี

๓ ม้นขรเวอเก้อชระวาระไร่น

๔ ม่นกคักครนครนถัดันมา

๑ กัดงพด้นกไม่ทนต์คตดูหน

๒ เจยไซ้อคว่าคตคตคตจจนถึงใจ

๓ เกตวาระตอกกกระตอกไท

๔ ไทตถึงคตคตคตคตมาริม

๑ หยอกเข้าเคตไปกกระห้อมกม

๒ นอนขมอยู่ในม่งจรู้งวาง

๓ ยของมาตางหน้าทหน้าตาง

๑ ขุนช้างพดุงพด้นรำคาญใจ

๒ ครนึ่งนางพตางครตถึงหลงไท

๓ เข้าไปกราบไหวแม่เทพทอง

๑ เห็นหน้าขุนช้างนมนมวหมอง

๒ ยกตงม้อตบเจ้าขุนช้าง

หนาคาดาด้านดงมันหม้อ

ขุโคตท่อมคอดูฝัดอย่าง

เออให้ตีไผ่ผอมจนย้อมบาง

บอกมาอย่าพรางแก้มารดา

ทุกขุ โศกโรคร้อนประการใด

เจ้าจึงหม่นหมองไปเป็นหนักหนา

ถามไถ่ก็ไม่ใคร่จะพูดจา

หรือปวดหัวมัวตาประการใด

๑ ครวณชนข้างฝั่งแม่ถาม

จะบอกความมิใคร่จะบอกได้

กตมกตคอดอกนโหดนใจ

ร้องไห้ระอึกระอื้นไย

มีเส็ดินาคาแต่ควาพดาง

ทุกขุของตูกข้างนอกโซ

ออกตูกเป็นหนองพองกระโต

เหมือนใคร โคนต้นโพธิ์ตั้งทับกาย

ตั้งกระตูกตูกแตกแหลกตะเขียด

เคืองเคียวครวยยับไม่มหาย

ยังหนักตงเห็นคงคิดจะตาย

จะช่วยรอดปรอดตายได้มารดา

แก่นแก้วตายแต่ไม่มดข

ทุกขุถึงเมยรักเป็นหนักหนา

เขาค่าพรากินแต่นาคา

เป็นหมายทรมามากกว่าปี

เงินทองกองเกตตอนอยู่มากมาย

จะหายฤจะอยู่ไม่รูท

จะตรวจตราว่าไปทำไม

เมื่อขดต้นคนทจะครบครอง

หญิงอินหม่นแค้นตูกไม่เห็น

ใครจะเป็นแม่เรือนอยู่ร่วมห้อง

จะช่วยรักษาทรพยประคองประคอง

ตูกเทยงทองตูกทองดีพรณ

เห็นแต่นางพิมพ์พิลาไต่โดย

อยู่เรือนใหญ่บ้านทภาพเตยงน

นางเป็นตูกยายศรัประจัน

รักกันกับขาม่าขานาน

รบให้ไปขอเป็นหยของ

ควรมมทองกจะขายแก่เพื่อนบ้าน

เว้งเว้าเขาค่าตูกวาคาญ

แค้นถึงด้าวรุดตูกจะท้าว

แม่จงปรานีกับลูกข้าง

ไปชอนางเป็นทนต์ักหน

ถ้าหม่อมแม่ของห่ออื่นไม่ผ่อนปรน ลูกจะพาพินคนมาจากเรือน

ถ้ายนยอมพร้อมใจให้บน

ทนต์ักของกันไม่ฮายเพื่อน

ได้สัญญามาเนไม่แซเชื่อน

ในเดื่อนนชนค้ำเป็นจันดี

ต้องเอะปาดังเป็นอย่างเอก

ตักจะเล็กขมให้แม่ดี

แม่จงเมตตาปรานี

จันจันดีแม่จงไป

๑ ความนเทพทองผู้มารดา

ฟังขุนข้างว่าหาเชื้อไม่

ตอบคำตักพถันทันใด

ขอพินพิลาโดยเขารูปงาม

ถ้าคนในตู้พรรณภารา

รูปเอ็งเหมือนผัดระว้าย่าม

จรเดี่ยวแรงไปว่าพยายาม

แม่จะเปรยบนเอนอกความให้เขาใจ

นางพินพรมเพราตังจันทรรา

เอ็งเหมือนเต่านาอยู่ต่าได้

ชยากได้ดวงจันทรต์จวรรคไถ

เห็นจะได้แต่หัวหรือระนดูอา

เงินทองกองไว้ทำไมเปล่า

ช่วยเขาเกิดตักฟังแม่ว่า

เข้าไปในกรุงอยุธยา

เด็กอหวางามงามเอาตามใจ

ให้รูปร่างบางแบบดังกินว

อย่าทุกขหรือคงคิดเอาดีได้

เงินทองมีมากยากอะไร

งอนง้อขอเขาโยไม่ต้อขการ

แต่จกเป็นเพื่อนเงินเห็นกนมา

เมื่อยงเด็กมันค้ำเองผาดฉาน

คารมข่มขู่กว่าคาญ

ผู้ชนักหรือถันทุกคราคว่า

๑ ขุนข้างตอบว่าเป็นเมียผัว

ไม่กต้อฤาจะมาคำเด่นพด้าพด้า

เป็นเด็กข่อยกเองไม่เกรงยำ

เด่นทำตามประด้ายังทารก

หนุ่มสาวคราวนี้มารยาทร
ความรักความกตเวทิตชวดยก

ส่งสารเจ้าพิณพิลาไลย
ถูกรับคำมาเหมือนพาทัก
นางพิมพ์ว่าถ้าถูกไม้ไปขอ
ถูกรักได้ว่าถ้าบรรโดย
มดพิราจาจะฝากกระบานหัด

แม่ไม่ปราถนาทนจน
ยกคนของแม่ชนทูลหัด
มือชกหัวด้านชมชวนไป

๑ ผ่ายยายเทพทองร้องตวาด

โกหกยกคอกเจรจา
ไม่คิดเจียมตัวอายหัวพรุน
กูไม่เห็นใครเขาจะชอบใจ
ชกเขวออันแค้นแม่นกนิร
ให้เพื่อนบ้านคิดนินทา

กูไม่อยากจะเดินไปให้เหนอย
ทำรื่องให้เขาชยชเคา

๑ ครานนขุนช้างเห็นแม่คำ

ถึงเรือนเขาไปในประตู

ได้สัมผัสผาดึงแอมชยุแนบออก
จะวิตกขอนนไปไข่ม

ได้สัญญาว่าไควเป็นถ้วนถึ
ว่าในสามราตรีจะแต่งไป
จะผูกคอตายเสียหาอยู่ไม
อย่าสงสัยว่าดกจะเป็นคน
เนื้อตัวสับเสียงให้มย่น

ไม่วูจะผ่อนปรนไปฟังไคร
กตงเกิดอกเตือกคัวแเด้วรื่องให้
หน้าตาตั้งให้ตออกนองตา

ชายนอกครุอุบาทว์ไม่ฟังว่า
ว่าเป็นขู้สัหามาร่าไร
รูปเป็นกระสุน่นนารักใคร
นางพิมพ์พิลาไลยเขาได้ภา

ฤจาจะมาสมจรกับหมุหมา
มิ่งข่างมุดาแค้โดยเตา

เมื่อยหัวแม่ต้นเสี้ยเปด่าเปด่า
ไปเรือนไปเข้าให้พนก

ก็ตูกถัดมือออกมาไม่หยุดอยู่
เบ็ดมิ่งคุคคู้เขาทันอน

โอภาฬมนมณฑลของชาวเขย

อกใจดังไฟเข้าฟอกพอน

รักใครไม่เหมือนพรักพม

งามรูปงามจริตกระบิกระบอน

รูปตัวข้างชั่วกระไรเลย

ถ้ากูปบถาษัษัพราหมณ์

กรัดกรายชายไปให้เห็นหน้า

นเนอศอชวช่าเบนรัก

ตดเถยอเกยอใครก็ไม่เป็น

กุงนิงทมมาทวารกรรม

คะวินบ่ายชายแแต่ทินกร

กับช่าไทเตนนาอยู่ตำราญ

เดชะบุญขุนช่างสร้างกุดด

เกาชังดีบซึ่งช่างเป็นไร

กิดแแต่ทอานนมทนช่า

อูแม่เจ้ากูดายบ่ายพอการ

หยิบกุงไล่เงินตราเจ้าหาชัง

นุงยกห่มถ่านเจ้าตานถน

เข้มชัตวิธเอดคพดุมมตุ

ชนอกรวกเต็มคตอตพุง

เมื่อไรเลยจะไต่เคียงอยู่เรียงหมอน

พิจะชอนศอคตายไม่วายครวญ

เจางามพรมงามดงามถถน

งามตอช่าคมเจ้าตมงาม

ขุนช่างเขยเถยนโตงดิงโธตงช่าม

จะชูปให้เหมือนพระรามชเรศตรี

ดีดากจะพวยมาด้วยพิ

ไมมดัดสารพิตรชตวรรษ่า

ดีว้างด่ามาเถนแแต่รายปด่า

นอนคว่าอู้อยู่ไมตอชังการ

พมพิจะจระจกรออกจกบ้าน

กุงจะพาบวิวารกุดงไป

พอจะคิคคิตดินบนใครเข้าได้

นัตเนนเข้าไปคงได้การ

ตูกเหงนคูปาอยู่ง่นางน

เรียกช่าคนถนถานมาหลายคน

มุดตูกมุดนังอยู่ดีบต้น

นามนจนทนทาทคนโทหอมพุง

อะตุดูไมตมกบม่านุง

มูมุงค่อนเดินตงจกเวอช

บ้างไพร่ตามหลังมาพรังพรู

ดูบ้างตามนายทำกรายเชือน

ครนถ้งทำนางพมอาบ

ให้แอบพุ่มซุ่มค้อยแต่ไกล

ซุนข้างแอบซุ่มพุ่มซิงซี

คอยพมหนากรมเป็นใบบัว

๑ คีรานนางพมกับด้ายทอง

ตระวันชายบ้ายแดงอโณไทย

พร้อมค้อยซาไทยยู่ก่ายกอง

ถ้งทามถดถาดค้อยนถ

อมาอมฮัดเสียด

ใครจะช่อนใครจะหาก็ว่าไป

ประเบ็งเล็งแมงแอดออก

จำเกาะถ้งทอโคกโยกโก้งโค้ง

อมาอมฮัดเสียด

ฮักหนักทอ้งไม่ว่องไว

อายโห่ง โห่ง โห่ง ค้อยกอแรม

ซุนข้างซัดใจเอาไมตรี

นแนแม่พมอयरวมคดั่ง

ซุนข้างค้ำมั่งออย่าจำแม่ชองกู

ซุนข้างเห็นคนค้อยกุดนเกดอณ

กจะเขียนหลังเบือนนระงมไป

ผนหน้ากระซิบกระซาบกับบ้างไพร่

เขามาย่าให้เขาเห็นตัว

ถวยผาด่านคตซนพนหวั

ซิมหัวเบิกขานตำราฎใจ

อชู่ในห้อยบักสะดั่งกรังใหม่

จะถงไปอามนาคค้อยทันท

กับนางด้ายทองผเป็นผี

ถ้งหน้าแอดกถ้งซิงเหงอโคต

อชื่อยคชกชวณกนถ่นได้

เปรียบหน้เปรียบไตให้อยูโยง

นอช่อนนางจันกระโต้งโห่ง

กระโตคโห่งถ้งหน้าค้ำคุดไป

อชื่อยคค้ำหนอชโคกได้

อชโคกกระโทกโห่งเข้าทุกถ

แพตมหวัปอหดอหวัอช

อายโห่งจิงซีไหนายค

นมโตจิงจิงถัดค้อย

อชู่แ่ถ่มนนแหตชชองมั่ง

ชายโหลงนายสบายจิตต์

ตฉนกดไวดะแวกตงมาถิง

ความรักไม่ชวจนตงตง

คาควชิ่งหนิงอคนน

รูปราวกับตระโพนโผนตงหน้า

ฉนยกคควเขาควำไปเมือก

กตบพิตหงายทองชนตองท

เด็นห์ของฉนมีครุใหม่

อโคถกระโธกได้อรัก

ฉวยชากควำชิ่งเขาชายฉำ

จมนาคาฟอดกอกถกนคา

ฝุดชนมาตาเหต้อกเลื่อกชอนไป

อรักสำตักหน้าทวมปาก

วากน้อออกมาตักชามใหญ่

ร้องดำว้อชบาทอจระชาดใจ

นอนโถงฉำนึ่งไม่ติดคัก

ชายโหลง โกง โกงชนคตบมือ

อชอชอชแหม่มแม่ทุดหัว

ราวกับปากปลามำตุนำกตว

ตั้นรวหน้าแห่งชิ่งแชนไป

๑ ต่ายทองนางพิมอัยริมคตง

หัววาระตมกตงไม่ตักได้

ชุนข้างทรยานงุ่นางใจ

ฉำนางพิมไฟตจจากรักแเร

ชุนข้างเห็นนมกตมคตบฉน

มชคนหน้าฉงยฉนแยงแย

โคตงคักคตคตคตคตคตคตคตคตคต

อแม่เฮยฉนฉนฉนตาย

นางพิมต่ายทองร้องเรียกชำ

ไปเหวยไปฉาฉวฉนบ้าย

ชนมาฉตฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

นาคกรายตามกฉนเป็นหตฉนไป

๑ ชุนข้างออกจากพุ่มชิ่งชิ่ง

บ้าวไฟวตามมิ่งทฉนชอยใหญ่

ร่วมทางนางพิมทจระไป

เดินเรียงเคียงไหดยมไปตมา

ต่ายทองนางพิมหัดกริมทาง

ชุนข้างเดินเกินนางชนมาหน้า

แกตงฉำนเพตงยวคดำฉวคตบมา ใอฉำตฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

อ้ายโหลงโคงคอกคอกตอชอนนาย

พเห็นเจ้าเขาหมายว่าของหวาน

ดูกรระเพอมตตะเชอมชงเตาตาด

ซุนซ่างเดินผ่านพินนางไป

นางพิมโกรธาต้งนังงาน

แม่มิ่งอ้ายหุดต่านกระบานใต้

แฉงเดินตตมาบ้านเสี่ยทนต์

บ่าวไพร่ก็ตามมาถึงเรือน

๑ ฝ่ายซุนซ่างออกไปไกลขอบราว

แต่งแฉงแฉดหุดจหน้าเผื่อน

แฉงชอนบ่าวซำพาเที่ยวเฮือน

หลบเตอนโถดให้ซำท

ครุหนานปรมาณตักครุหนง

จึงห้ามบ่าวไพร่หมใหม่

เดินเบนระเบียบเรียบร้อย

เขาบานทานศรัประจันพด้น

หยุดอัยที่ประตุแฉงถามหา

อ้อบ่าวบอกจาทานอัยน

แนชามาหาเมตตาคัน

บอกคุณแม่ศรัประจันจ่าเรามา

อ้อพุดกซำรบคางซุนซ่างไป

ถึงบนไดกซนบนเคหา

นงตงเจ้าความตามกัจจา

ว่าซุนซ่างเขามาหาคุณนาย

๑ ศรัประจันครนเขยมทหน้าตาง

แฉเห็นซุนซ่างกใจหาย

เหงอโหลอามมาหน้าผากพราย

ทงแฉตนายโยฝ่ามาตงน

รืองเกวณเชอญะชนมาเรือน

ซ่างทนแฉดแฉดเผื่อนเหงอโหลว

ตบตอเกิดชานาทาม

เรียกชาคามตบตงไป

ซุนซ่างย่างชนบนนอกชาน

กุกคตางเข้าไปในเรือนใหญ่

นงบนเสื่อพด้นในทนต์

ยกมอชนโหลศรัประจัน

ทานนายศรัประจันกัรบโหล

แฉงบอกให้กนหมากขมขมมัน

กนหมากแฉงถามเนอข้อความพด้น

แฉตนายร้อนครนไปไหนมา

ขุนช้างกระอักกระอืมไคร้บอก

ตลกขบขันตลกขบขัน

๑ ความนทานยายศรีประจัน

จะไคร้ได้แจ้แห่งคึด

อนันท์ท้าวอดตั้งโตม

เป็นคนกันเองอย่าเกรงใจ

๑ ขุนช้างหมอบซัดจนคิดหมอน

ตลกขบขันตลกขบขัน

แก่นแก้วตายแดวเป็นหลายเดือน

มันตลกผกผวยไม่ไซ้พอด

วนหนักหายไปหลายชั่ง

หุกกุญแจเข้างวงเขากองฉางฉาง

ถามไคร้จะรับปอกครอง

จะยกให้ไรนาทางซาไท

แม่หม้ายร้ายทานกไม่ว่า

ช่วยเก็บช่วยซักช่วยตักเตือน

๑ ความนทานยายศรีประจัน

คิดโง่จนมาว่าออกไป

พอเดออกคึดจิดหาคึด

ร้การรรอบคอบครอบครอง

อ้ออ้ออ้อ ๆ ออกเนอความว่า

แดงกมหนานงอยไม่พาท

เห็นขุนช้างขยันทาอ้อ

เซ้าเซ้าถามเนอความไป

บอกแต่โดยดีอย่าตั้งด้อย

ต้องการอะไรพ่อจึงมา

ว่าไปรตักอันขอรับคุณแม่ซา

จะปรีक्षाไคร้ได้กไม่ม

เงินทองกองเกตุอนไม่เป็นท

ตาเดียวเท่านี้ไม่ดูทน

แต่มไซ้เงินผ่องเงินกาปน

ผ้าผอนสารพันตักหนึ่งไป

ทรวัย ดั้นเงินทองทงปวงได้

หมอบเยาเรือนให้เป็นแม่เรือน

แต่พอมกริยาไม่อายเพื่อน

แต่พอเหมือนแม่พิมพ์ตาโดย

ฟังขุนช้างว่าพรณไม่นั่งได้

มเงินเหตุใดจะไร้ทง

ถวนถรวเก็บซังเขาของ

ปักบ้องซาไททงไร้นา

เหมือนอย่างพ่อช่างอย่างนั้น

ไม่ขายแขกไทยที่ไปมา

เดิมทองส่องราวบรรดาศักดิ์

จะเดือกักรวในตู้พรรณบุรี

ที่จริงออพมพิศดาโดย

แต่พอเพียงถ้ถานปานกลาง

๑ ขุนช่างฟังว่าปานหายม

ตกคิดเป็นนิจทุกเวลา

ครนหารอกับแม่เทพทอง

มีไซอินโกตเห็นไม้ดี

เมื่อปลงศัพพิศดาหารอกัน

กตวแม่ขวงนมปรองดอง

แมนแมนโกรชดิอโทษภัย

ยทงควัวควายแดไร่นา

๑ ความนางพมกับด้ายทอง

แคนคด้วยมารดาจากับมัน

ทำเบ็ดหน้าต่างแถวของไป

อ้ายหวัดานอกชนคนอปรีย์

ตามตหวัดานร้องชานนาย

ชอกจากทบได้หวัดั้มา

พอจะหาเมียดได้ส้มหนา

เจรจ้อ่อนหวานการผิด

รับกเย็บกรองให้ดองท

เห็นไม้มใครเต็มอกกับพ่อช่าง

พอจะเบนผู้ใหญ่ก็ได้บาง

ไม่เหมือนอย่างในศรัทธูรยา

อนจะหาเหมือนแม่พมนนเหตุชหา

จะให้มาว่าเป็นไมตรี

จะรับคำปรองดองก็ใช้ท

ด้วยเงินกนแตกอนกเหมือนพมของ

จะให้เด็กผูกพันเป็นหอห้อง

ช่างแม่เทพทองจึงไม่มา

จะหาท่านผู้ใหญ่ให้มาว่า

ทงเงินทองเสื่อผ้าสารพัน

พงอช ในห้องให้บวณมัน

อ้ายหวัดอันจจนตามหยามเต็มท

อ้ายผลไปไ้หนมิ่งมานี้

งานการยังมีไม่มาพา

อะไรวุ่นวายหม่อมแม่ชา

ยกชาก้าวชนบนบันได

๑ ขุนช้างไต่ฟงนางพินดา

ถายาศรีประจันกงนั้นไป

คามถชนมาคาบันโต

ขุนช้างเงยหน้าเหตอเกอยังพัน

คามถนังกยกมือไหว

ขุนช้างไซหไม่ยั้ง

๑ ครวนถันแสงด้วยงอด้ดงคค

พระจันทรวเืองอิทธิฤทธิ์ไกร

ประดับด้วยแสงสว่างคางสวรรค์

พลาหกมกแผ่นดวยฤทธิ

เปล่งแสงสว่างหตาชาติ

บันดาตวงทรงกตชจายจว

พินนอยแสงนระหอยถึงพลายแก้ว

ครวญคว่ำเขาค่ำไม่กตากราย

เจ้าพลายแก้วไปแด้วหามาไม่

น้องเตี้ยใจครันที่สัญญา

จะโทษแต่พี่ก็ได้

ไปเชอคำทเพวระเราราย

ไม่วทจะทำอย่างไรได้

แมนชอตรงคงเวืองไมเยอยก

คิดอายบ่าวซาไม่ซาได้

ย่างเท่าก้าวไวดงเรีอนพถัน

หัดกขุนช้างไปยู่คุดัน

นานนานระประกนแต่ด้กครง

บารเพวระชนไก่แต่หนหัดง

เกดงหน้าเง่าเหยาเหยาไป

๑ เดียวดคตบเหตยมขุนไคค

สถิตยในทิพรถอันรจ

ชกัรถมยของผันเว้วรี

๑ เดียวเหตยมครยคุนชร

ดิเรกคาวาคำร์สัดบด้ตอน

งามบวรแดงจันทรพรพรณราย

ตวงพลายวันแด้วไม่เห็นหาย

ปรัักษาดายทองพลุปรัษา

พลายวันหายไปไม่เห็นหน้า

ความเดิมทจาเห็นกตบักถาย

โทษใจของน้องนมกถาย

๑ ซ้ำหงรูปเจ้าพลายจิงเดี้ยรัก

๑ เจ็บใจวิตกเพียงออกหัก

๑ คงเวี้ยนมาให้ประจักษ์แก่หน้าใจ

รอนเย็นจรโตเป็นทปรีกษา
จรวิที่พนหน้าไปหาใคร

อ้ายขุนช้างมักถ้าม้าหาแม่
กิริยาแม่ว่าเป็นปรองคอง
จะนั่งดูอยู่ณฤพาเอ๋ย
พธายทองจรคิดประการใด

๑ ครานนี้จึง โดมนางสายทอง
ชั้นคางพดางช่วยเช็ดน้ำตา
เจ้าพดางหมายรักแม่พิมพ์
ไซ้จะคิดดวงเด่นพอเป็นการ
จะเมื่อยเหน็บเจ็บจุกประจวบนี้
ฤกรูถึงสมภารท่านอุ่นวาย
จะฮ้าวรณร์ร้อนใจไปโยมี
ให้สิ้นแค้นแค้นใจในกิจจา
แม่นอยู่ดูไม่มีภาร ชุระ
จงเต็มดั่งก่าสรคค้องอดออม
ผิดหน้าไว้ทเจ้าพดางแก้ว
ปดอบพดาง โดมเจ้าเอาใจ
พิมพ์ดัดกับตุกมาจากห้อง
หัดบดินทันทราให้ฮ้าวรณร์

เมื่อไม่นานจะทำไหนได้
พเห็นหรือไม่พธายทอง

ไซ้แซขอเด่นแต่คด้องคด้อง
ช่างโลกทวีพิงดังของนี้สุดใจ
อย่านึกเคยนอชิงหาอยู่เป็นคนไม่
บอกให้น้องแจ่งด้วยเถิดตรา

ปดอบน้องกอดแอบแนบหน้า
อย่าได้กาถึงไม่เกินกำหนดการ
กว่าชีวิตจะวายขอวสาน

ปฏินญาณสัญญาใจมากมาย
ฤชระดำคณินนมากหลาย
จึงสัญญาหายเจ็บไปไม่เข้ามา
พวังนพจะออกไปตามหา
จะปรีการร้ายคือยาควนตรอม
พประเดี๋ยวจะพามาถนอม

จะผ่ายผอมผิดร้างแบบบางไป
คำพวังนี้แล้วจะหายไซ้
กระพือพดัวให้เจ้าพิมพ์นอน
สายทองเฮนคัวตงกับหมอน
พอแจ่งแต่งทินกร ชนทันใด

๑ ครันต๋อว้งกระจ่างแสงทินกร
บ้วนปากล้างหน้าแล้วคลำไคด
นั่งตงเต่าไปมิได้ช้า

ปลาดนั๊กหนักใจฉันครันครัน
ในฝันว่าไปนอนอยู่เรือนอื่น
ยุบตงถึงคินสันตัญญูไป
ไม่ว่าร้ายดีประภการ ไค
จะไปวัดบำเตโดยจะใคร่ฟัง

๑ ครานท่นายยศวีประจัน
รับไปไควไควอย่าไค่นาน
หมากพุดหาออพิมเอ๋ย
ตัมตักตักไม้ให้มากมา
นางพิมย้มแค้แค้ไม่รู้
ขนมตัมได้ตงไม่เบา

ถ่ายของจากห้องไปอาบหน้า
ตงจากเรือนพด้นทันที่

๑ ครันตึงวัดพด้นทันไค
กราบไหว้มิให้ใครตงกา
เชิงพากันไปทิวहार
อ๊พวกข้าพากันไปทันไค

ถ่ายของคินนอนหาข้าไม
เข้าไปหาท่านศรีประจัน
คินนทานชาแม่พิมผัน

เรื่องผันเห็นร้ายมิไควไค
กตางคินนอนหัดบ่แก้วไฟใหม่
เนอตักตักไฟออกพองพัง
แม่พิมเค้รำใจเจียนจะคตัง
เต่าตั้นเต่ายังกตัมสัมภาร

ไคฟังเต่าคความผันตังเตียงตาง
เต่าชานท่นให้แจ่งทงคินปลตาย
ทงขนมมมเนยเอาไปถววย
จวนจะถ่ายไปให้ท่นท่นตั้นเข้า
ปกอหมากพินพุดกระปรักกระเปว่า
เข้าแกงตางเต่าเอาแต่ดี

ห่มผ้าแพรดำขับในต
ข้าไทตามวีรับเร่งมา
ขินบนกฏใหญ่ทงบ่าวข้า
แต้ววักกับทาสชาพวกข้าไท
พิกุตบานหัดนอยู่เป็นไหนไหน
ถ่ายของเป็นผู้ใหญ่อยู่บนัน

เขาแก่งเต่งตงทงของหวาน
 หมายกพดุมหุรทสำคัญ
 ด้อมดุกดุกไม่เป็นของแห้ง
 สายทองคอยช่องคูแบายคาย
 ฉับแต้วต่างดุกไปในห้อง
 เห็นฉบับคนดีไม่มีใคร
 ย่นให้หมากพดุมหุรท
 พิมพ์นอยคอยท่ามาหลายวัน
 คิวอนนสิ่งไปเข้าไปหา
 ดูเป็นดอแต่พอได้เชยชม
 พิมพ์นอยคิดแกลงแกลงใจ
 จึงใช้ให้มาหาพ่อเณรพดาย
 เมื่อกดางวันวานนไปอาบน้ำ
 เดินแข่งแข่งหน้าแม่พิมพ์ไป
 แล้วมันมาหาท่านมารดา
 เข็มขอต่อคุณแม่ศรีประจัน
 เพราะเหตุทงนทมา
 ว่าชาดือชกทำหักใจ
 สวรรพตวรพุดแต่ดิดถอน
 แกลงทำให้ชารระกาดาย

ถวายดมภารให้ท่านฉับ
 แกลงกตั้นชอนไว้ให้เณรพดาย
 เณรแก้วจัดแจงเขาไปถวาย
 ดั่งขมทงหลายนังฉับฉับหนีไป
 สายทองน้อมมือฉับมาไครย
 จึงเข้าไปในห้องเณรด้วยฉบับพด้น
 แดงเดาคัดฉับฉับมัน
 โศกศัลย์หนักหนาด้วยปรารมภ์
 แดคอยคอยฟังมาไม่เห็นสม
 จะทงไว้ให้ดิมระกาดาย
 เท็จจริงมิได้รูซึ่งเงอนสาย
 มีทุกข์ โศกโรคร้ายประการใด
 ช่ายชุนช้างระยาทำหายาใหญ่
 นางชิตใจคำว่าสารพัน
 พุดจาตจนตามแต่ค้อมฉับ
 เห็นจะเป็นการมันทุกสิ่งไป
 พิมพ์จึงว่าสายทองไม่ทันได้
 ชกให้เสียศอกด้วยเณรพดาย
 ดุกรระบจนทีจะเดอมเดอมหาย
 ดั่งสวารดุดที่สายสวารทอน

ไหนจะส่งสารตัวนี้ชั่วคราว

ไหนจะทุกข์ไปข้างหน้าอนาทร

ไหนอายขุนช้างมาขอดี
เพื่อนรักหมายจักได้รวมใจ

จึงให้ตามมาดูให้รู้เหตุ

ซึ่งว่าไว้จะมีให้ไต่อาชญา

จะสู้หน้าหรือว่าเอาตัวรอด

พอเณรพ่ายก็ส่งบายเพราะอยู่ไกล

อุปปรมาเหมือนงาจะคนถัก

งาร้อนๆจะผ่อนให้ถักทัน

อยู่วัดเหมือนรำเดินนอกม่าน

จะคิดอ่านหนีใดให้วามาน

๑ ครานนึ่ง โฉมเจ้าเณรพ่าย

สารพัทธ์รัศมีจริงทุกสิ่งไป

ว่าพินันนวดกับสายทอง

ดีตายหมายจิตต์ไม่จิตจาง

ข้าข้าวกินเกิดสายทอง

ส่งบทความอย่าให้ตามเดื่องดัง

ทุกอันกระเด็นอยู่สุดจิตต์

กิดด้วยสัมภารท่านอุณา

ไหนเณรแล้วจะจดตายไม่สร

ไหนข่าวชั่วจะจรรจรกระจายไป

เป็นไม้รั้วจะทำอะไรได้

ก็ไม่ให้ปรึกษาเมื่อคราวจน

ด้วยตั้งเกิดผิดเรื่องแคเบของตน

จะคิดอ่านผ่อนปรนประการใด

อย่าอิดออดบอกความแต่ไกลไกล

สายทองเจ็บใจด้วยชิตกัน

ประดังไฟไล่คอกกระเบของนั้น

พอถั่วตุ๊กก็จระอินตราวงา

อยู่บ้านเขาก็ไล่เอาแต่ข้า

สายแล้วจวนเวลาจะจดตาไคด

ยมพรายฝันแปรแก้ไข

ไค้สัญญาว่าไว้กับพินาง

เป็นสองสี่สี่วาทไม่แห่าง

ซึ่งจรวงแรมรักอย่ารำพึง

หนักหนักของขยาควรง

ถารถึงหุคนจะแพร่งพราย

รำพึงคิดคิดอยู่ไม้รหาย

ให้สารยายรำเรียนซึ่งวิชา

แดงเข้เข้แดงเข้เข้
 วนน่องไปหาเจ้าพิมมา
 พัด้ายของตองตึงเพราะเนรน่อง
 จรแทนคุณมิให้อนาทร
 แต่พอว่างห่างตาท่านเจ้าคุณ
 ความดีด้ายดำพร้ามาแต่ไร
 ว่าพดางทางเข้าตมดระดอย
 เปรี้ยวปากฤกีนหมากเดี่ยวสักคำ
 ๑ ด้ายทองรับหมากได้ปากเคียว
 ความรักเร็วแฉ่นแฉ่นท้ว
 อู่คนจนสำหรับบทแต่ฝ่ายทุกซ
 ตัวข้าอุปฺรมาณเหมือนใบคอง
 แก่ล้าดเดี่ยวสิ้นกินแต่ชอง
 เป็นคนจนก็ตองทนระกำไป
 ๑ ทำคุณไว้เกิดดีภาพ
 มกทหนงกัทหนงนระดีกา
 ซึ่งขอว่าคำก่อนจงผอน โกรธ
 เวทนาล์กาทุกราตรี
 ด้ายทองอืดอืดทำซัดใจ
 มาดกซกฝ้าห่มขมช

เที่ยงคืนสามยามไปกว่ากว่า
 ตองตึงตาผูกมิตท่านตึงรอน
 ได้บริบรองแดงจรงรับชุกรก่อน
 ช้อยว่าจอนกับเจ้าพิมพิตาโดย
 ดงวันโตกัจะผดุงไปจนได้
 ขย้าได้แคดงคตจจจคจ่า
 พัด้ายทองจงช่วยอุปถัมภ์
 เด็กซาตั้งไปให้ทนต์
 ๑
 กระตั้นเดี่ยวด้อยของพองเกศ
 เมือกกรนแดงมาตกแก่ง้ายทอง
 คราวตึงนุกแต่วักเงยบอยในห้อย
 ประคองห้อยหุ้มขนมใจ
 อันใบคองหาทะยาทะแยไม่
 มิให้สูญสิ้นทงตองรา
 ชวดคองจะเห็นไปภายหน้า
 จะชอกปากชมว่าเจ้าเนรดี
 ขอโทษเสียเกิดดีภาพ
 ไหนตองตึงขอเปิดฝ้าห่มค
 นอะไรเจ้าเนรเนนดี
 นมจเจ้าเนรนระดี
 ๑

๑ ครานันเถนไทยไปถนมา

แอมฝ่าตามองตามช่องมี

เขอกรมมนโคคฺโฮโอง

ออแก้วดำมานัยักหาญครัน

ชุกชนบนกระฎีริถาน

มอญคุดยู่ยานพุงช่านโค

ครันถังว่องตระโกนมาแต่ไกล

เห็นพุดเข้าชักกับดักกา

๑ สัมภารได้ฟังเถนไทยว่า

ดุกฉวยไม้เท้ากำองกน

เถนรแก้วดำทอหงตั้งสองคน

แกทวดด้วยไม้เท้าดิ่งโง

ดำทอหงตอจดต้องมาดับตัว

ปรนปรือทุกอย่างจนกลงเพน

กระโคตตงหน้าต่างดวงดิ่งโง

สัมภารคันกฏีไม่มีใคร

ทุดฮ้ายเถนรหน้าหมาดักกาลี

นังตงคำหมากทงต่าถคา

๑ ดำทอหงตอจดต้องหนีสัมภาร

เหตียวหาเถนรพลายก็หายไป

ไดยนเสียงตั้งกออยู่ฮือ

เห็นเข้ายัยฮอกยุดคุดดำทักกัน

ฮือตายโหงมาประเคนให้เณรฉน

กตางวักตางวันไม่เกรงใคร

กุงระบอถ่มภารให้หมาได้

เถนไทยกตดักด้อมเดินคุ่มมา

เถนรแก้วตั้งไฟพุททิจเจ้าช่า

ฉวยฝ่าห่มยุดคุดขิงกัน

๑ ขบเห็งฮอกเหต็ฮอกตาโกรธตัวฉน

ถฉนรีบมาเบ็ดประคุดโกรง

ฉวนจนเข้าไปแอมอยู่ช่างโอง

ฮ้ายตายโหงฮือตายห้าคำเกนเกน

ท่านชรวิวร้องเบือมันเหต็เถน

ฝ่ายเจ้าเถนฉนฉวนชุกชนไป

ฝ่าฉอนต่อนโถงไม่คิดได้

ยั้งชัดใจบนบ่าคำฮังมา

๑ ไต่โคกรกฏีกุนักหนา

คำพตางคำว่าจนดำใจ

๑ ฉนฉานออกนอกกฏีได้

ไม่มีใครจรรูว่าร้ายดี

ถึงกลางวัดหยุดย่นจิตแจ่มตว

จึงร้องเรียกซาโทไปทบท

อพออกซาโตย่นนายร้องเรียก

เก็บพุกุดห่อผามาทนต์

๑) สายทองสังกระพายโหขาวชา

รับกลับไม่นานถึงบ้านพต

ศรีประจันครนเห็นสายทองมา

ไปไหนหนอยแหะแฉะจะตาย

สายทองคอบคำของมารดา

ต้องคอยทำนุยกาเป็นเท่าไร

ท่านได้หักทนายชอวัยดี

ระวังตัวลุดจักษในสามเวลา

จำแต่ลุดดูตามาในห้อง

เนรพตายสู้ตายด้วยพาที

ถึงอย่างไรคงจะสักชมมาหา

ไม่ช้าคงจะมาเหมือนสักจ้ง

๑) ครานหนึ่งเฒ่าเจ้าเนรแก่จ

ยังคิดเวียนวนให้จันใจ

วิชาไม่ชำนาญเชื่อมชำนาญแน่

แม่ทองประศรีรับอกมากชำนาญ

ด้วยความกตวท่านสัมภารจรบหน

อิมเร็วเนรถูจไป

จำตำเหนยกถนต์ไม่ซาได้

บคเดียวใจก็พรอมกนฉบพต

อิมรับมาชมมิม

ชนเรือนศรีประจันแฉะยมพราย

เอ็งไปวัดใครไรเข้ามาจนสาย

ท่านชวักทนายร้ายดีประการใด

ซาอยู่ด้วยท่านฉนจันเห็นได้

ท่านไปถานเป็นนานจ้งกลับมา

จำเศรระห์แม่พมเป็นหนกหนา

พมหนท่านว่าสักดี

แนบน้องพตางกระซิบจำพมพี

ให้สัญญาถวณถจจจจจ

คาบจะลุดคอซาไม่ถอยหลัง

แม่จงฟังคำพ้อยาเดี่ยวใจ

เห็นสัมภารไปแต่ไม่กตบได้

อยู่วัดบ่าเตโดยกชำนาญ

ยังวัดแคนนจำเยยมเหยมหาญ

ว่าสัมภารชอคงเป็นคนดี

ถึงยกทัพหมอบหมื่นเค็มพจนภพ

ไม่ทันต้องราตรีไท้หนักกราบ

กุดคุดคุดเสียใจเป็นหนักหนา

รำพึงถึงมันทุกวันนี้ไป

แฉกแฉกขอร้องมาพิศุพหลายน้อย

กายจนบุรีกับสุพรรณเกิดกันเจียว

ทองประศรีข่อยดีหรือไฉน

เจ็บไรตั้งโลกไม่รู

ก็เห็นแก่ขุนไกรที่ตายแล้ว

ข่อยอาวรณ์ก็จรดอันต้นศาวรา

๑ เณรแก้วบอกท่านสัมภารไป

หากรับตั้งขยพระพิพัฒน์จาร

ตั้งยอมตายใจขอเซอศอหาร

ฮาคมจึงตั้งยอมทุกตั้งไป

ถ้าบิดาขาดคือแผ่นดิน

เพราะฉะนั้นเขาจึงพันเด่นเป็นจุน

อันซึ่งท่านแม่ทองประศรี

แต่ไม่หลงกำลังยังง้อใจ

๑ สัมภารได้ฟังเณรแก้วว่า

ไม่เห็นหน้ามาประมาณตั้งสิบปี

จะผูกผ้ายพันตรีบริบให้ดาว

กตัญจะยกของชาวไม่ซึ่งไชย

ตั้งเสียตูกตาชวากว่าไต่

กุหมายใจฝากผีมันตเคย

ก็จะขยริขยริไม่น่าจะอดเหนื่อย

ฮุดฮัดหาเหยียดคนมาหาก

ต่างคนต่างไถ่ถิ่นฐานอยู่

ขยกับกเกิดจรมอกซึ่งวิชา

ชายเณรแก้วผูกหมอนมันหนักหนา

มีโหลมาเหมือนพอของมิ่ง

พ้อมใช้ตั้งฤทศคุดถอยหนี

ไม่รำคาคุดคุดขบฏใจ

มิให้พาดผิดเสียความตั้งขยได้

ท่านไม่เพียงแต่จกตามบุญ

ตั้งตั้งขยตั้งตั้งจจะจูน

พระคุณขยจาตรเหยเสียหน้าใจ

บั้นชราตงไหนไหน

ไม่เจ็บไข้เป็นสุขตั้งรำฤดี

ขอชราตงครันทวีขอทองประศรี

เฮงฮอยนุกุจรดอันการณรงค

ความดีของรักษายาให้พลาด
 เองเห็นดเห็นอยเมื่อยตาเดินป่าดง
 ๑ เณรแกงรับค่าเด้ออ้อดา
 พรหมทงเคียงหมอนทอนใน
 ยิงเยนยงกระตั้นประหวัดง
 พอสันแสงสุริยาเวลาจวน
 โบกบัตพัดวพระอาจารย์
 ปฏิบัติมิให้ชดชองเคื่องใจ
 สระกตพิพจับพดทงปลุกผี
 บัดมังกำบังคนทันทาน
 ทงพิไชยสงครามทงควมวิ
 ฤกษ์พานาท่ทุกสิ่งไป
 ชำนาญทงกลศึกดักดับ
 ผู้ศึกไต่สันทงคนแดน
 จังงังขตั้งกระนของต่องหน
 ลอนฮากรรพณกันประกอบประกัมมี
 วิชาดำรพัดจะเรียนพร้อม
 แต่กระนึ่งถึงพินมิได้ไป

เพราะปรมาทพ้อมังจึงเป็นผง
 จงไปอยู่ฤทธิข้างหอกดางไป
 บ่ายหน้าเข้าห้องหารช้ำไม้
 ยิงเค็ร่าใจถึงพินผู้มนวถ
 นอนคนึงอยู่ในห้องไม้หายหวน
 อุดดำหัดควนหมอบมองเข้าห้องใน
 ให้ดำรามูรินจิตต์พิถัมย
 สัมภารแนะนำให้ไม้ช้ำการ
 ผูกพยนต์ฤทธิกำแหงหาญ
 สระเตาะดาดใช้กฤษณาประจักษ์ใจ
 อัจจะปรามศัตรุไม้สู้ได้
 ทงเด็กไบมะชามเป็นค้อแดน
 คุมพดแม่ทัพนับตั้งแดน
 มหาละตวยผู้ดแดนแดนหัด
 ฤทธิรณแรงราวกับราชดีห
 เียงงัดพรายกระซิบทุกสิ่งไป
 ชักช้อมทงเด่าทงเก่าใหม่
 เพราะฮาไถยหลงรักเรียนวิชา

ตอนที่ ๒ พลายแก้วเซาห้องนางสายทอง

● จะกล่าวถึง โคมเจ้าขุนช้าง
แต่เช้าคร่ำครวญทุกเวลา
ไม่เบื่อกินนอนแต่รัก
มิได้มีความส่ำบายมาหลายวัน

อยู่ในห้องร้องไห้ฟูมฟาย
ทำไฉนจะได้แอบแนบชิด
วันเหมือนของอาบน้ำกับบัวไฟ

ช่างอะไรไม่เห็นพี่เล่นตา
ซนจากหน้าฟ้าตามไปบ้าน

พุดกับศรีประจันไม่ผันแปร

พี่รู้งานจะไปผดขอกเพียง

ทองเงินทองของเขาเขาใจจวน

แต่คร่ำครวญมีอนจิตต์ คัดจนรุ่ง

ต้องแต่งแจ้กรรจ่างสีด่างตา

ยกคันท้องมาตั้งคุกรระจก

เขาเข้ามาเข้ามาอมอยู่มีชั่ว

ครั้นแล้วถูกขอกมานอกห้อง

เรียกบัวเด็กเด็กเด็กผู้ชาย

คะนึ่งนางพินน้อยตระห้อยหา

ตั้งแต่มาจากบ้านศรีประจัน

ออกจะหักใจวิญญาณบ่ถอน

แทบจะกลืนใจตายไม่วายคิด

ทุกคำเข้าเฝ้าอนแต่ถนจิตต์

กับเจ้าพินนมถนทของพี่อา

พี่ไปแอบมองที่ต้นท่า

เม็นหน้าเตี้ยทเดียวไม่เหลียวเด

ก็ไต่กรรจนไปว่าหาหม่อมแม่

นึกน้อยว่าเห็นจะเป็นการ

ตลอดตามบัญญัติว่าชาน

ถึงรูปชั่วหัวถ่านคงเมตตา

พระสุริยาพวยพุ่งเวหา

ก็ต่างหน้าจตแจ้แต่งตัว

ในจิตต์คัดวิตถแต่หัว

แบ่งชะโคมโซมตัวท่วงกาย

นุ่งยกหม่กรของทองเจ็ดฉาย

มากมายตามหลังตั้งพี่รู้งมา

๕๖ ๕ ครนดงเรือนศรีประจันเขาทนโต ตักใจก้าวชนบนเคหา

ศรีประจันครนเห็นขุนช้างมา ก็ตอขวบเรียกหาเข้ามาพด้น
แต่่วปราไศรยไต่ถามฉนั้นเพื่อนบ้าน เลื่อกพานหมากเชิญกินหมากฉนั้น

ขุระอะไรว่าไปอย่าเกรงกัน แม่ฉนั้นอยู่ตักดอกหรือฉนั้น ๑

๕๗ ๕ ขุนช้างคอบไปเห็นได้ที ว่าฉนั้นจะขอมาเป็นข้า
ให้แม่ใช่ต่างเกือกต่างกระดา กิดคคิดจะใครว่ากักเกรงกถัว

๕๘ ๕ ด้วยรักพม่นมฉนั้นจริงจัง จงปดุกฉนั้นเลี้ยงเกิดแม่ทุดหัว

ถ้าได้ครองจะเอาทองมาทาบคัว ตูกไม่กถัวเงินทองตูกฉนั้นไป
ยามเดินจะให้เดินแคในท้อง แคแสงเตื่อนมาให้ส่ของคองคัวได้

๕๙ ๕ จะกถัวจนกถัวยากไปทำไม แม่ข้าไหวเถียงตูกใจคัวที่ ๑

๖๐ ๕ ครานนทานชายศรีประจัน พังขุนช้างว่าพฉนั้นถนถึ
นัถนกริมใจใหฉนั้นค ได้ตูกเขยเศษฐีก็คักใจ

๖๑ ๕ จังว่าพ่อช่างทุดหัวแม่ ตามแคบุญกรรมจะนำให้
บเคื่อนได้กนหรือฉนั้นโต แค่วเรียกตูกสาวไปในทนที่

๖๒ ๕ แม่พิมเอ๋ยแม่พิมไปอยู่ไหน เป็นไรจังไม่ออกมาไหวพ
มารู้จักกันไคเป็นไรมี มาข้ทุดหัวของมารดา ๑

๖๓ ๕ ครานนางพิม่นมฉนิต แคฉนจิตศัดใจเป็นหนักหนา
แอบดบแดดเตเห็นขุนช้างมา แฝงฝาพังเรื่องให้เคของใจ

๖๔ ๕ อายฉนั้นถามทำกวนฉนั้น จงพังเทศนพังธรรมหาไคไม่
จังร้องคอบแม่พด้นในทนโต ไม่ไปดระอย่าเรียกให้ยากเลย

แดงแดงเรียกชาติาประจัน

ยกยอยิ่งใหญ่กระไรเลย

จงหองเขาเงินมาอดอึ้ง

ขี้เกียจการงานน้ตุดใจ

ชายเจ้าชู้ดอมป้อมกระหม่อมบาง

ขีขระแบ่งจันทนนามนทา

หมามันจะเกิดขิงหมาเกิด

หมาคาเช่นนั้นจะมีเมษ

เหม็นอนแมงปอชวดคอกขี้ว่าฤทธิชู้ตุด

ก้อมเกล้าฤจะเท่าเมรุโกธ

ชาติชู้ควดกนถนถกรุม

เขาตีปองเด่นมัจฉินท่ตง

๑๐ ขุนช่างพั่งนางกระทบคา

อ้าตาศรีประจันในทันใด

๑๑ ครานนทานยายศรีประจัน

ถูกชนฉวยไม่ได้ตมา

น้อยฤการมอยู่เปรียงเปรียง

หวดตยขบระยาไป

นางพิมตของคตคเป็นแนว

เจ็บปวดขยคยงทงกายา

แม่ช้ายผลหัวถ่านไปไหนเหวย

ดอกเคยฤจาระปดอมพยอมไพร

แม่มิ่งกทาปรารธนาไม้

น้ำชอดโองไห้ไม้นำพา

ดอยชายดากหางเทยวเกยวหมา

หยิ่งหน้าต้องแค้นเหม็นองหางเปย

มิ่งไปตายเดี่ยเกิดช้ายท่าเบย

อ้ายมะม่วงหมาเดี่ยไม่เจียมใจ

จะแข่งครุฑขำมอ่าวทะเลใหญ่

หิ้งห้อยไพรจะแข่งแดงสุริยง

จะเขมอุมอึงอวกอวกหงด

ตัวพระวงตมกดับตระนงใจ

น้กกายม่าวช้ำไม่อยู่ได้

ตงจากเรือนไปมิได้ช้ำ

แค้นครันชิตใจเป็นหนักหนา

มิ่งหยาบช้ำชาติช้วนเหต้อใจ

เช่นน้ไหนจะเดยงมิ่งไปได้

เด้อตโหดโชมหลังหลังนาคา

ฉนถกถกเด้อควรวอนฉนไม่ว่า

ก้หนหน้าวงเขาในครวไฟ

บิดประคองได้กตอนด้วยความกลัว
 ครองใจเข้บอายนเห็นใจ
 ว่าพตางนางเวียกถ่ายของพิ
 ไม่ช่วยน้องคองค้แทบจะตาย
 ๑ ถ่ายของพิงน้องให้ว่าคาญ
 เห็นประคองค้มคดยุติรังครา
 พถ่ายของเข้น้องนเห็นเค้ว่า
 กับถ่ายชุนหัวคั้งไม่พิงใจ
 จรไปบอกกับเงรให้คิดอ่าน
 ว่าพตางนางเบิดประคองพิ
 เห็นคนแวงแฉ้วหตบทำดบด้อ
 พอกนงัยบค้อยเหยียบบ้องออกมา
 รมเว้งเร้วรัดคัดทาง
 ออกเฮ้ยเจ้บอายนเห็นใจ
 รมบริคมาถ้งวัดบ่าเตโดย
 กับถ่ายของย้องชุนไปทหนัก
 จ้งกระซิบตามเงรทหนักมี
 ฝ่ายเงรบอกพิด้วยทหนักไค
 จริงจริงฤตวงฉนหตวงพิ
 กรรมกรรมก่อกวนให้ปรวนแปร

08/06/2565

ทอดตัวตงแฉ้วระฮนให้
 เตอดโตลโซมหตงคตอดตาย
 มานคุดไปไหนหาย
 พถ่ายของเข้นคคดียุติรังครา
 คัดตงถารจ้งเตนเข้าไปหา
 แฝงฝ่าว่าเวียกพิทำไม
 ด้วยแม่เราแจะชุนไปยกให้
 เรามาเห็นแม่ไปย้งวัดพิ
 ถ้านั้นนานเห็นจะยับเป็นแม่มนั้น
 พรันพรันอยมีไคจะออกมา
 แฉ้วรอรอยอยู่หนักหนา
 กับถ่ายของถ่พากันคตงไค
 เตนพตางนางพิมก็ร้องให้
 ช่างกระไรแม่เข้าไม่ปวณ
 จำได้ว่าเงรอยทหนัก
 เห็นกฏนนเปถ่ายเค้ว่าใจ
 พ้อเงรแก้อยู่ฤไปไหน
 ส่มภวรดหนักไปอยู่วัดแ
 เจ้เงรว่าถุกค้หนักไปแน่
 ทุกซ้เท้เข้าประระระทหนักใจ

๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘
ทงเจบหลงทงทกขถงเงรด้วย

พมน้อยนถรของยงหมองใจ

ใครบอกรว่าเงรแกจให้ดักคำ

ถงจถแควตามพระไต่เมศดา

พระเงรเห็นดักปากันตุ

บางทักบางเรียกออกเพรียกไป

๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒
เยี่ยมหน้าตางประตุคอกอถง

๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖
ทไมรวรของเวรยกกันเพรียกมา

๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐
๑ ครานนจิงโถมเจ้าเงรแกจ

๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔
บถมถงเพยกรเรียนคอกคร

๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘
เอเรนเจ้าพมกับด้ายทอง

๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒
หน้าเส่วเจ้าเป็นไรโยจิงมา

๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖
๒ ครานนจิงโถมนวดนางพม

๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐
กับด้ายทองต่างขั้นไปทหนัก

๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔
ระใจกระไรพอเงรหนอ

๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘
ฉันทหมายใจอยู่จำใจพอเงรดี

๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒
ด่ารพันสัญญาไว้ทุกถง

๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖
ว่าจะขอแฉ่กรวยยังไม่ไป

๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐
ฮ้ายซุนร้างขอแม่แยกให้

๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔
ไม่ยินยอมพร้อมใจที่ให้บั้น

๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘
ทอดระทวยออกอ้อ่นระอ้อ่นให้

๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒
ถงบั้นโตคิดตามถามเขามา

๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖
อยู่บปลายน้ำก็คงจะไปหา

๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐
คุณเจ้าชาพอเงรแกจอยู่แห่งใด

๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔
ยินอยุ่ยัดเยียดหาหยุดไม่

๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘
ชาววังฤาไรไปไหนมา

๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒
นางต้องคนนเราฟังไต่เห็นหน้า

๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖
โน่นแน่ดักปากันตุ

๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐
แต่เพดแฉ่ทำมถิงดินสออยู่

๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔
ไต่ยบเสียงเยี่ยมมถิงเห็นดัก

๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘
มาดินของอุตุถ้ำหามาเทียบหา

๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒
ดูตาท้องบวมประหลาดใจ

๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖
เห็นเงรแกจเขายมออกมมาได้

๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐
นึ่งโกถแฉ่จก่าไปทหนัก

๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔
มาถวงด้อแฉ่จก่าระอาดยหนัก

๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘
พาทไต่แต่ถงน้น้อย่างไร

๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒
ตัวเป็นหญิงจะทำกระไรได้

๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖
จนความใหญ่ไซ่จวดวงจหนักถางคั้น

๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐
ขัดใจเจียนน้องจะฮาสัญ

๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔
แกศรัณจนถงจจะพังไป

แม่เลี้ยงมาแต่เด็กกุมไหญ่แต่
ครึ่งแม่ไม่มีคความอาศัย
หมายใจว่าทไหนดจะหงส์คย
ว่าอย่างไรก็ว่าอย่าช่า

๑ เณรแก้วเห็นพมเจ้ามอหมอง
ดูชายชาวชาติชวตวจญไ
น้อยถารอยไม่เป็นวรรจ
จึงยับยอยเบ้นรอยทออันตราย
ตั้งส้วรพมนมเนอนเหลตออก
ตุดจิตตตุดคิตตุดฤทธแล้ว
ตมภวตักโตหนไปหาแม่
ด้วยไรทพยชบจนเป็นพันใจ
จึงไม่กล้าตักออกไปได้
หวังดีวาทมไตชาตทอวรณ์
เงยหน้าชนเกดเจ้าพมเพอช
อย่าโคกนกเดยเจ้าจะเคว้าไป
๑ พมพ้งเณรว่ากัศอบไป
ทำไมจึงไม่ได้เงินทองมา
โอ้อ่าเวรกรรมของพมเฮย
หลงดมเต็มจะดมลงเดยจริง

ไม่เปรียะยงหาแล้วเป็นแหงไม่
นัชบใจอยู่ว่าใจพ่อเณรดี
ส้วรพตพตใจกับพมนี้
เดยจนกจะว่าให้ส้วใจ

ปตอบประคองมือเซตนาตาให้
มาทำไหของชาตของคาค
เอชนมกมอหจเจยจฎาน
พาผนวนอยพตอยเป็นแหง
นาตาให้ตคกเป็นแหงแหง
นังแกวแม่อย่าปวารมภัใจ
แกว้าเชยอยู่หาให้ตักไม่
จะได้เงินทไหนดทำทวนช
แต่เคว้าใจอกสะทักสะทอนถน
จระกินนอชไม่ตมเจ้าปตมใจ
แกมเบอนมาจเซตนาตาให้
ดวงใจพไม่ตมคำตัญญา
เป็นอย่างไรจึงช้อยหนักหนา
แกดงว่าเพราะไม่รักนัชจริงจริง
กะไรเดยช่างเกิดมาเป็นหญิง
แกดงจะตงเดยให้ทุกช้ระทมใจ

ความหนีไปบ้านเกิดพ่อเนร

คิดมากไม่น่าจะกลับไป

เป็นไรก็เป็นไปเกิดนะ

เจ็บจิตคิดแค่นแค้นทอ

๑ อนิจจาแกวตาของพี่เฮ้ย

ว่าพลาดหยอกพิมพ์ให้อมใจ

ความหนีพจระต่าอาจารย์ ตัก

กรลบตาหากท่านทักทาน

ว่าพลาดทางขยับจับของ

งานด้อมมอดดูหุดอมด้วยด้ายพิมพ์ พังปรปรมบุษบันชอนบังใบ

เงยหน้าจับนิคเกิดพิมพ์

อะไรนพทาให้ซาใจ

ยังห้ามยังทำอะไรน

กฏตั้งเกินกรรชักร้านใจน

ฉันจะตาอยู่ไปไม่ได้แท้

ว่าพลาดดูมาแค้นอาไโดย

ตักให้ไตนะเขาไปคำฉันท

ว่าพลาดทางเดินมาจับพตันท

รับแรงเรวดตักมาถึงเวือน

ตบแม่มั่งมอยของตัก

จะหาเงินประทศนเจ้าคุณให้

พริ้นใจกลัวแม่แกจระต

ไม่ไปตระฉันทจะอยทอฉันท

อยกับพเนรแกวจะเป้นไร

อย่าอยเดยบดินชบาตเดยงไม่ได้

ยังร้องไห้บนบานรำคาญ

เวลาดักจะเข้าไปใหถงบ้าน

ก็จระต่าสมภารไปหาพิมพ์

เนอหนองนมมุดฉันทันท

พังปรปรมบุษบันชอนบังใบ

เป้นเนรดอกหาม้อฮาบตไม่

เดยจจะจระตักได้เหมอฉันทโนน

มาจจะจระตองโคตกฏโณน

ทำโตน โตนโนนเขาตออยู่อึ่งไป

ถ้าหม่อมแม่รักความจระตามใหญ่

กตบไปชาตั้งเจ้าเนรฉันท

แถวอยขาดเดยจตคเตนปดฉันท

กับสายทองพากันกตบเข้ามา

เดินเขอนเขาไปแอบทรมฉันท

กับสายทองกพากันชนไป

บังตัวที่ประตูอยู่นอกชาน
กับสายทองของเขียงชำรุดองไป

๑ รชนรอนอ่อนแดงพระดีริยง

ตั้งตัวกระนองร้องในพนาพา

บบเป็รียงเตี้ยงต้นนครนครัก

สยดสยของพองเดินโตมาชัน

ແ່นเค็รว่าสูดไศกคัวยตั้งสาร

เป็นห้องพินนมนองอนาทร

ไม่มีผู้ชดุกมาหาอาจารย์

ตั้งกองเพลิงเริงรุมเข็ดมทรวง

เป็นสันบุญที่จระบวชชดวยบาปก่อน

จะขอตาผ้าเท้าเจ้าคุณไป

๑ ส้มถารฟังคำให้เข้าใจ

จะฝากผีมาหนีไปกลางทาง

ฆราวาสันชาติมันช้วนัก

ซื่อมือดำแล้วระกำทุกเวลา

ถ้ามุตนายรักมันจะยิ่งซัก

แมนซังก์จะไซให้เจ็บใจ

รูปร่างเองก็บางดังแบบบั้น

ฤลี้กไปหมายจะเป็นเจ้าพระยา

แแต่แอบบานบงชนเรือนใหญ่

เข้าในห้องพัดนันทเวลา

ดับเหลี่ยมพระเมวตงจรมืดหัด้า

เมื่อโพตเพตเวเวลาจรส้ายฉนี้

เนือถักตกใจไม่มีชวัญ

เจ้าแเนรแกกหัวนหัวนคัวย ชาวรณ

ออกสู่ท่านให้ระทมระทอนถอน

ตั้งหนังสือขบเคี้ยบเคี้ยบคชอยู่ในทรวง

กรวบทรานบอกว่ทุกขัฎกใหญ่หดวง

มันให้่งวงเหงางมระทมใจ

ผ้าเห็ดของวอนพาดตัวเขาไม่ได้

ไม่อดยให้เห็นจระม้วยด้วยไฟราง

ตาอาตยในหदानนเห็นด้อย่าง

ไม่มียางเยอโยทในตา

จะลี้กไปให้เขาซักเองฤททวา

โพตกับบ่าแบกกันจนบรวโดย

เห็นคุดัวหาให้ทำการหนักไม่

เดือยไม้ตากซุงส่าตะพา

การอย่างนั้นทำได้ฤไวทวา

ฟังตาเถิดอย่าเพ้อลี้กออกไป

๑ เจ้าประคุณทูตหัวของหลานแก้ว ทรงความตามแสวงหาเลี้ยงไม่
อย่าห้ามเดยตัวข้าฉันโดย ช่วยดูฤกษ์ยามให้ประสิทธิ์

๑ ถ่มถั่วพวงหลานเห็นเหลดขี้ห้าม หีบถั่วกระดานคิยามตามคิก

คุณหารดูตามคิมภรม เขาจนคนเคอชนบชของเงรพลาย

บวกกนเขาดกรแท เห็นแนคังอนทเนตรหมาย

ชะตาดททหารเจยวหลานชาย แลกพายว้าเจ้าแกจนปดกู

คิดว้าทุกข้อย่างไรออกวายนุ่น มิวว้าเจ้าประคุณข้าเต้นชู

เข็งจำไว้ในคำของตาดู ถักไปจะได้อัยส้มคังใจ

ตั้งขอหอห้องทำทูนดิน ชยถิ่นเค้ท่าถึงเท่าใดไม่

จะพดัดพวากจำจากกำจัดไถด มั่นจรมมผวใหม่มทนังมิง

เมืออายุยดึบห้าเบญจเพศ จรมเห็ดดูดยีแควระหะเข้ามาถึง

ต้องจงจำใช้ตรวนเขาดรากคัง ายยดึบมิงจะไดค

๑ เจ้าเนรแก้วพังก้าเจ้าคุณคง ออกวบบกราบตงตูกจากท

พรนพรนถนเค้ราเซากูฏ กราบตงต้ามทแถวถักพด้น

คกเค้งตัวผูกตูกสะกต พรอ้มหมคเค็รของรางวัลพรอทมัน

นึ่งยกกนกเป็นเค็รชวดย รุปดึบรณบนเหยยบภาสุกร

เพดะตำร่าหอมหมกระหวัด พดตคคตหอยขางชวยคต

คาคบนเหนงถระด้นมนค เห็นบถชตามมคัรชะกา

จคเค็รของบคพดพดเตค เข้าดำวเด็กประเด็วิฐแกถักถดำ

มอถอยเทยนชยแถวไคคคดา จันทรารด้องแถ้งถ้วางทาง

ท้องฟ้าคาตาชดาวประดับ

แต่งรยัมยามส่องส่องสว่าง

พระจันทร์ทรงทรงกตคังกตกลาง อยู่นอกดาวค้างเด่นทุกดวงดาว

รับแรงมาถึงซึ่งบาชา

ปลุกคำตเพียงคาคาตผ้าขาว

แถวจุดเทียนสว่างกระจ่างปราด

ทิ้งถ่ายตีญจนท้าวสระคอง

เขานางพบพระเนนจริงขุมนุญฤทธิ์

สระเทอนทศทัวดาบบาระหง

คึกคักพายัพัตระบัดพง

ไม่ไห้ตั้งตั้งห้กระทม

บันดาตอดต้นครนองเลี้ยง

เปรียงเปรียงเลี้ยงเปรียงกระเคอองตม

ฟ้าแถมแปดบปลาบอะวามตม

เจียนจระจมตมโลกแหดกทำตาย

ชรณท่งกระท่งโหด

ดังคนโหดเกออบแยกแตกสลาย

ฝูงผีตูกโหดโชมคพราย

แปดงกายต่างต่างจิงจวงมา

ครนเขาโหดไม่เอาจระทำร้าย

ด้วยกตอมนครเจ้าพตายเป็นหนักหนา

ค่างกมกราบถามไปมิได้ซ้ำ

เจ้าชาจระประดังค่อนโคน

ฮ้ายคัวนายมาท่หตั้งกำตังโกรธ

โหดเด่นร้องมาจ่าใครน

ไม่ตูกไปกูจะไต่ตระกูลมด

ให้บับเป็นภคิมขุดตั้ง

๑ พลายแก้วควาตแก้วซัดเจ้าสาร ดังสระทานก้องฟ้าบาระหง

ถูกกายผีพรายไม่ยืนตรง

กัยอบตงคัวเด็กเท่าเด็กใน

พลายแก้วเต็ดแฉ้วด้วยฤทธิ์เวท

ตามเหตุเขี้ยเอ็งฤาเป็นใหญ่

ทในบาชานยงมีใคร

ฤาว่าไม่มีแต่ทเป็นนาย

๑ ผึ้งตังอินทรี โยงการถาม

ควนควมแทบจระคั้นแผ่นดินหาย

ซาเป็นเจ้าบาชาว่าพอกพราย

เป็นคัวนายผีภูตทะโมนมาร

เวดอรรณเชอปรทานแผ่นดินให้
แต่อยู่ที่นั่นมากช้านาน

เป็นข้าใช้เทวราชอาชญา
นึกว่าท่านธุระอะไรมา

๑

๑ กุฎาคือมีธุระใหญ่

เอ็งจะไปฤาไม่ไปให้เร่งว่า

พธางควาดฟาดด้วยคำเยาะ

ผู้กราบรับว่าอะไรไป

แต่จงเสกยนต์ครันดังเห

เรียกผีเซ้เข้ามาโกต

เขายนต์ บิดคิ้วระตงทนใด

เข่าของกลดองได้โหดผู้ตง

โศคชนบนบ่าผู้พาด

ตั้งตมปลิดเร็วมากในบ่าระหัง

ข้ามทุ่งมุ่งตัดคัตตง

หมายตรงเข้ามาเมืองสุพรรณ

พรายผีรบกับพระยาน

มาถึงบ้านท่านศรีประจันนั้น

ข้ามรวลสวนดอกไม้เขาไปพตัน

พระพายผีหอมกดินเรณุนวด

พธายแก้วจงแต่จากบ่า

เชิงขยู่ นค้อยกขยู่ในสวน

กว่าจะกลับมาเวดางจน

ก็เดินควนไปพตันถึงบันได

๑

๑ จะรดาวถิงนางพมกับสายทอง

ทงพิน้องหาความด่าบายไม่

ครันพระสุริยแดงเข้าแสงไฟ

เจ้าพมขยู่หนักในฤทัยครวญ

ตั้งส่ารตัวกตัญเณรจะตวงต้อ

นำคาคอดอกตลอดระห้อยหวน

ไต่ชวุกถวชวยเสี้ยคายนวด

บนบวอนอดชนตนอุรา

จนมืดค่างไม่เห็นเจ้าพธายแก้ว

เห็นจะตวงห้องแต่ยังไม่มาหา

แมนคาวนหยงมมา

ฉุนจะดาพสายทองผูกคอตาย

๑

๑ สายทองตั้งส่ารน้องเป็นหนักหนา ค้อยพธจาเอาใจให้โศกหาย

นำแค้นจริงเคียดเจ้าเณร พธาย

ตักแต่ดวงหายไม่เห็นมา

งามไฉ่กคกเส็กเมื่อยามเคว้า	บมประหน่งจะเข่าประคองขวัญ
งามทรงตั้งศวีถาวรณ	ด้ารพ้งามจริตนาชิตขม
พดางคนองหยอกน่องกระแอมเตยง	นางพิมเมยงเดินมาในตากัม
แก้มประทับกับจุมกม็อกกนม	พิมหดบตมร้งหวัดค้วคกใจ
ข้าเถองเหตยวแเดเห็นเจ้าพดายแกว้ชระมาแเดวตฤาแอบนึ่งเตยได้	
เมือตระกคคว่าผู้ประหน่งใจ	ไส้อะไรไม่พอที่ท่าคนอง
พดายแกว้พงแเดวหัวร้งอ	กอดคอกชระตอเตอนเข้าในห้อง
ขนบนเตยงเคยงขางประกบประคอง	เออนนองคอยพแเดวตฤา
อย่าว่าเตยคระหม่อมทตรงคอย	แต่เคว้าล้วยไค่กถึงคระนึ่งหา
ถาเม้นควาฉนหม่อมมา	ฉนจะถาพ้ด้ายทองผูกคอตาย
ชระไรใจคอแม่พิมเอย	จระเตยพงพ้เตยง่ายง่าย
จระให้พตองบวชไปจนตาย	ด้วยไม่หมายมื่อเนแเดวตั้งไป
จระคองเพยวภากนาเวดาค่า	ช้กประค้ำแม่ตั้งวณกุศให้
ไส้อ่าจะไม่มานนเมือไร	ช้ไปก็เพราะตาท่านอาจารย์
พปัดท่านด้ารพ้งท่านกัฏฐ	ชรวคฤตแนจรงจรงจัน
ท่านห้ามปรามแข่งชิตทิตทาน	จนตักปานฉนพจมา
ว่าพดางโตมเต่าเขามื่อตูป	ประจจวบแก้มช้ายแเดวย้ายชวา
อกแอบอิงล้าวทไม่คตาคตตา	แนบหนามื่อประคองให้นองนอน
ถ้าเวบริาคเตยงกกระถันประหน่งจคค	หวุดหวิดคุ่นฉายกายกระถ่อน
พระพายพัดชิตคณในล้าคร	กระถ่อนกระทบกระทงฝั่งกระเทือน

เรือให้ทดตำแหน่งต้องเขาคดของน้อย
ไต่กิ่งหงดบายศรีพระเชือน

๑ พตายนแก้วดูเงาแววของรัก
นางพมพวงว่าไม่รารอ
ยังเหยียบพอดคงเกียรียบกรอบตน
เจ้าพตายนสักกพิมให้เจรจา
ครนถิงอ้างวางอัยทนอกฐาน
จึงไซนาจากบวคระกวดทำ
เจ้าพตายนซักชายสี่ไปห่ม
ยังไม่เคยอาบนาตวัดเป่าเป็น
อนิจจาวอยู่แต่เจ้ากับคตพ
อาบทงผาไม่นาจะเย็นเคย
พระจันทรวัดออยถัดาเวหาห้อง
นากะระทงหงดไหลถกระทบทรวง
เจ้าพตายนมพดวงทางพาท
ผะจะช่วยสี่โคให้สบาย
นางพมพวงโกตเจ้าพตายนแก้ว
เจ้าพตายนกอดสี่ครัดกนัตใน
ไซอะไรไม่พอกทนมาทา
กระตกระเดียมจันว่าคาญครือ

ฝนปรอยพาดนต้นนเดอน
เบอนเขาคดคตนแตกกับคต
วียนนิกไปอาบนาบ่างเกิดหนอ
จุงชอมือเจ้าพตายนนเดอนมา
ศรีประจันทกไปนนิโครทวา
ฉินเองครอออกมาจะอาบนา
ต้องสำราญจันนงบนเตยงตา
นากพรวาพรวายพริตกระเด็น
ฉินอายนมไซ่หม่อมมระย้าเด็น
เขาจะเห็นแต่ดูอัยากฉนฉนน้อยเคย
ไมมีใครเห็นคตอกเจ้าพมเหย
พดวงก่ผยผานของออกจาทรวง
สี่อตตองคองเตาคูชาวชวง
คิงเพชรวิวงหรูปคองกระจายพวาย
เจ้าพมพมุดผองคองเตอนฉาย
มิให้ระคายเนอของเก่ายองโย
ขมแต่เดเหยยคคแซนออกยนิให้
โตนได้ดู่บเด้นฉนมมือ
จะสี่แซนมาข่าอย่างนฤ
บคตมอหม่อมมจจจจจ

ขอโทษเกิดหงไปดอกกระเจ้า
 วนอย่าทำแค้นงอนก่อนประวิง
 แถ้วตุ๊กมายัดคยาทาแบ่ง
 ขอจบนิคณันประทีนกลั่นอะไร
 ผินหน้ามาเกิดจะทาให้
 แกมขวาจกทาเข้าให้ดี
 เจ้าพมพแถ้วกั้มแถ้วใจน้อย
 พลงปกครองจูงของชนเคียงบน
 ๑ ความนพตายแถ้วกระนังตรอง
 ครนจ่าจะหาเงินมาให้บน
 คำโบราณท่านว่าไว้ตรงตรง
 อันเงินทองมีไรของที่ตองใจ
 จังแถ้วตงตงถามเป็นความใน
 จะมาชอคือแม่ของแม่พิม
 ๑ ความนางพิมนั้มดนิท
 เบือนหน้าดีพยอกหยอกเจ้าพตาย
 มากแมนับเดือนไม่ไถกัน
 ได้ชัวผิดคงจะคิดคิตตามไป
 เธอเป็นไรเจ้าอาอย่างนี้หนอ
 วนอย่าทำแค้นงอนก่อนประวิง

มีแต่เงาให้พองไปทุกตั้ง
 หนาวจริงอาบเท่านั้นเกิดฤไ
 พมกแบ่งวันนาคระแจะให้
 นางอายใจทอบหน้าไม่พาท
 จะอายกันไปโยไม่พอก
 ออย่าจุกแกมฉนคนจน
 เสาแต่ค้อยเอาผิดทุกแห่งหน
 ด้องคนดีพยอกเข้าหยอกกัน
 ถึงถ้ายทงที่ทวงดินบนน
 จะเสียชนเชิงชาติเจ้าชู้ไป
 หนามยอกเอาหนามบ่งคงจะได้
 คิตไคเบอนหน้ามาเยอนยม
 พพรนใจหนักหนาเจ้าเนอนม
 ถ้าไม่ให้แถ้วพบมชาติใจตาย
 ไม่รู้คิตในกตเจ้าแถ้วหมาย
 ฉนไม่ให้ห่มอมอายหย่าทุกชัวใจ
 คิวฉนคงจะหนีหายไม่
 กต้วห่มอมอีกจะไม่ชอฉนจริง
 มีแต่พองตงหน้าไปทุกตั้ง
 จริงแถ้วแม่พิมเจ้าบไร

ประคองช็อคกอดแอบไว้แนบอก
เผ่าพิลึกกตบไม่ใคร่หัดบเขี้ยวระพิม
พดวงคดพิคจันทนออกพิคให้
จนคกคตบปานนมหัดบเดย

๑ ความจริง โฉมเจ้าพตายแก้ว
ชอกจากห้องย่องเขของมาโดยจง
เดวจึงเข้าคาตามหาสระเตาะ
เขของย่องเขาห้องทอนโน
จูบแก้มแนมนมขย้าง
เขนเอียงเคียงช็อคกอดนาง

๑ ความร้ายของผองศรี
เหตยวเห็นพตายแก้วแฉวไว
ตวยคองมนครเทพว่าจวน
นารยาหญิงทำประวิงจำไม่รัก

๑ พตายแก้วยมแดงคอบด้ายทอง
ตวยสุดจะกตณกตบรักหนักอูรา
พิคไม่แกวณกับฉนนก
แกกวานกขยงมเป็นขเมย

๑ เกอเดวณพอแกวรงแกแก่ง
เคยได้คคตองคตองคะนองใจ

พยุงยกให้เจ้าหัดบฉนิทนิม
จนเหงอปริมออกมาแดงไม่หัดบเดย
สบายใจหัดบบ้างเกิดพิมเขย
พดวงชมเขยตบได้ให้หัดบดง

พิมหัดบฉนิทแล้วส่มประดงค
ตรงถึงห้องด้ายทองคด้วยทันโค
กตณเผดาะหลุดเลือนออกไปได้
นึ่งกตเกิดยวกตมชมเขยนาง
เตาตงเต่งโตอต่างฉ่าง

เป่ามนครพิดวงตบหลังให้ด้านใจ
วิคคตมประคคหาข่าไม้
กมใจสุดส่วาทกวิตรัก
ให้บบวณชวยเงินสระเทินหนัก
จึงแกตงทกออกไปในใครมา

วานขอยารั้งเลยฉนเข้ามทา
ขอขมาเกิดขอยาคอว่าพิเมย
ถึงวามรักครองกันนั้นไม่เดย
วานขอย่าห้ามให้ระเหยยระห้อยใจ

เป็นเด็กมาเขยงเกยวผู้ใหญ่
มาตวงได้ว่วงวอนก่อนแคะ

พอกเป็นคนตีความคิด
 ฅวยแม่พิมพ์ความไม่งามแะ
 ก็จจะชั้วไปทิ้งค้วพอพตายแก้ว
 จะชวดเชยชัมกระทีจงดวิตรอง
 ๑ นิจจาคิตตณกคิตตวพริค
 ฅึงพิมพ์จุมายาพรันใจ
 ใคการุญจทำคณให้ตตอด
 ใคเขามาเพียงนมพงเดย
 ๑ เออนิจจจริงจริงจัน
 ฅาตคเชาชไม่วุเดย
 เออหาไมชั้วยใครมาเป็นชั้ว
 คิตตวไมชั้วกชนเป็นคณคิต
 ใคก็ไปเชยไปเสยจากห้อง
 ใคใส่ใจที่มادتทำคอเย
 ๑ พตายแก้วใคฟังต่ายทองว่า
 ราชมนครเบาไปใคคองค้ว
 ฅึงจอนวอานิจจาสายทองพิ
 ฅงจจะผูกคณให้บรวรดิย
 ฅ่าพตางทางทำเป็นหิมยัว
 เออชายหนึ่งพันคอดอต่ายทอง

จะพาคิตตงพิกระนแหะ
 ฅ่านคเเนะให้เข้ามาหาต่ายทอง
 ฅกรรณเดยมาคบเข้าใคหน้าหมอง
 ใคเสยจากห้องเกิดพอไป
 ฅึงหาญหักเข้ามายงว่าใค
 ฅจะเกดยไคตมใคผดคั้งพิเดย
 ฅยบับนอชคคั้งมเดยพะเอย
 ฅนใคเชยชคคั้งอย่างนเดย
 ฅจะให้ฅาฉนทงบ้านหรือทานแก้ว
 ฅันฅนชอนให้เป็นแนวคอกคั้งคณ
 ฅาหยุกหยอกหยาบชานำบคิต
 ใคพอทจจะมานั่งทาวังแก
 ฅาฉนอยจจะร้องให้เชงแซ
 ฅจะไปบอกหม่อมแม่มาจับค้ว
 ฅกรรณคเข้าไปหาเดยยมท้ว
 ฅยัยวหยอกนจตใคยฉนใจ
 ฅมืพรานคั้งจจะอย้อย่างใค
 ฅอยคใคฉนงเกิดพิต่ายทอง
 ฅูกเข้าคบเชนส่าทใคห้อง
 ฅนางหคิ้วคั้งทามว่าอย่าพอพตาย

พยูนักรักไปไต่กรังรอก
 ทอดดื่มรอกทายเป็นเหยียดดา
 ด่มพาส์พิมตุจวิมแมนาดิน
 ประดาของตุจคืองพยู่ว่า
 ๑ จะกตาวถึงเจ้าพินมนนอย
 คว่าหาเจ้าพตายก็หายไป
 ตุจขนตูประตุคก็เบิดใจ
 วัจกใครจะไปหากัดต
 หรือแถงหดอกหยอกนอองครนงเด็น นางแวงมานมองเขมนัชมัยหา
 ไม่เห็นผัวคกใจพายนาคา
 หรือจะโกรชโทษนอองอย่างโรน
 นิกอนาถปลาตคนักมาหนไป
 ก็เขยงยอองมาจากห้องถายทองพตนิ ไตยนเดียงพุดกนังมมมอย
 แอบฟังทวารบานประตุ
 ๑ ครานนจิงโคมเจ้าถายทอง
 ระทวยใจไหวหวันให้อาวรณ
 ไตชวแตงพ้อแกวเดียงฉินนะ
 พิมวัจจะจุค่อนข่มเหงเอา
 เขอเป็นไรจิงว่าอย่างนเด่า
 เจ้าเงยหน้ามาจะว่าให้เห็นจิง

แต่เกิดอกกตอกกตบักถงอยู่หนักหนา
 เกตวาทหยุดแต่นเป็นครวครว
 ไม่มีกตจนแต่ถะตอกกระตอกถาว
 พ้อออกอ่าวกพ้อจมถ่มตงไป
 แต่พ้อมอยคั้นผวาหาธาไม่
 คกใจไฉนเหตุอย่างโรน
 ทูตหัวหนไปข้างไหนหน
 เวตนาถกตกเคมประตา
 อนิจจาอองไม่แจงอยู่แห่งไร
 ความผิดฉินนทามไม่
 หรือตั้งถายทองใจจะรามตุ
 วัว่าออยในห้องถายทองนอน
 ใจหมองหม่นใหม่ให้ชระออัน
 มีแต่แรงแตงก็ค่อนข่มเหงเอา
 ถ้าเดยตะถายทองคืองชายเขา
 เป็นนอยเขาจะคืองไหวไม่พินจิง
 รักเท่ากันมิให้ใครใหญ่ยง
 ซึ่งตั้งรักใคร่แต่โรมา

มาบนไฟพิศพมรจนเตา
 จะเคยว่อก่อนเกรงเจ้าไม่พุดจา
 ๑ พมฟังบงบ้านอัยไม่ได
 กตุ้มกตตชชใจดังไฟริง
 เบ็ดมุงมองเขม่นพอเห็นหนา
 ฝายทองตุกตระดงจากทนอน
 จะขบไตได้ผลตักไม่ยกไป
 ดรินจะอังกตจจะผลถึงแม่พม
 หวานกินชมกินเพรารวิกนอ้ง
 ไม่รู้เดยว่าพ้อแกว्हอดอนจะเป็น
 ว่าพตางทางทำเป็นมารยา
 พมฟังคงแค้นให้แนใจ
 พคณชอบใจแถว้ใจของ
 ช้อจจริงช้อยงกว่างอนรด
 จ้งเหตยวหน่ามาว่อกับหม่อมแก้ว
 เขาแก่เกล้าคราหวพไม่ม่เกรง
 ไม่ใคร่ควรวญต์ว่นคือแต่โดยได้
 เหลือกระนองจริงจริงเหมอนตงเด็ก
 หนหากว่ามาทนจ้งทนมตัก
 ดิงราหัจจับพระจันทรวิบง

เพรารวิกเจ้าคอกจ้งแถว้แถว้แถว้ว่า
 พริกเจมามากกว่หาเอาหน่ง
 ชตใจเอาม้อผลตักประคตุง
 ดงคินตงตงตงตงเตยงนอน
 กชตคินคาคคิดเค้นแถว้ค้อนค้อน
 พ้อแกว्हอดอนวังแถว้คินแม่พม
 ว่าเท่าไรม่แถว้จระยมกกรม
 ป่าปมเดียดคาจระกระเค้น
 ความล้คยี่ฝายทองโคจรจะเห็น
 เช่นนคคมาน่านอัยใจ
 กมหนาดงแถว้ก้ร้องไห้
 มนได้ทมตาข้าประชต
 อาร็รอบคอบไปหมคจค
 หากพวกเราดอกคคไปก่อนเอง
 เห็นค้แถว้หรือจ้งตวงมาชมเหง
 แถว้ไตเดยฉินเองมาแต่เด็ก
 เป็นผู้ใหญ่หรือจระตวงช้งเหงเด็ก
 ดิงจันเจกจุงช้ชางพง
 หาไม่จกระแถว้คินอีก กระม้งม้ง
 จนเราเคาระระม้งจ้งชคาย

๑ มันไม่กระหนกดอกนะแม่
 ไม่ควรเคืองฤมาซุนให้ดูนวย
 เบนความดีดยพมาตแตกอกเจ้า
 พไม่เป็นเช่นนคอกชวัญตา
 เจ็บใจราวกระใครนไม่รู
 ไตยนคอกถึงไม่บอกก็เห็นจริง

๑ ด้ายของฟังพมพุดทมคำ
 ค้งเบือนหน้ามาว่าด้วยขัดใจ
 ะกระหนนแตะถูกทของเขาทงแห่ง
 เห็นจะมีมากกว่าดักร้อยอัน
 นี้จะเป็นความคิคขของนางเมย
 กตวิจรตองเดยเงินต้นบนเรา
 ไตผวแรกมวกาตงเป็รวง
 เดยแรงอุมเดยงมาทุกวราตรี

๑ ชีระมเดยทพี่ด้ายทอง
 ฟังเพราะนำหหวเราะให้คกคก
 อยางนฤานจะมีรักหลง
 คำซ้ำตงเป็นห้าเอาหนึ่งไป
 ฉนชอบคุณแถวคุณพุ่มมา
 ไบรานท่านนำเป็นพนอง

อย่าเซงแซ่เตยจงดับโมโหหาย
 ดิฮอยอ้งเปตาไม่เข้ายา
 ดินบนทบนเขาเป็นหนักหนา
 อนิจจามาโกรขพจวังจริง
 มันเค็มहुเดยแถวสันทุกสิ่ง
 เขาทอทั้งเไททงแห่งถนคใจ
 เจ็บซ้ำเซงประขตไม่อดไต
 ชีระราวกับใครไม่วิทัน
 พอแรงกบหมแถวสันน
 จะแบ่งบันมาให้ไม่รักเขา
 ดอนให้มาแกเบยซาฤาเจ้า
 รูเทากันอยู่บางเป็นโรม
 คอพาเคองจิงจะคคถึงคุณพี่
 แทนคุณให้ครานแถวนของรัก
 แกข้างกรของสร้อยต้นดิงฉนจักร
 เดยแรงที่พี่รักไว้ววมใจ
 รักจงงถึงพมหาเหมือนไม่
 ด้วยไม่ดูองไว้อบทำนอง
 อุ่มทงเซยทงซาเขาในทอง
 พตคเจ้าทงเป็นต้นเป็นมือไป

๑ กรานนัจฉโมเมเจ้าชายของ
 ดำรพันว่าไต่ไม่เกรงใจ
 ปากกตาดักกว่ามาอกซึ
 มนตักตะไคร้จะนั่งให้พทา
 เมอกระหนนถงจรตักไม่ว่า
 อีเมยนอยถาเกินไม่เกรงกต้ว
 ชีระถอยค้ำกระโรนึ
 นางพมเคองซุนมนัชนมา
 พตายแก่วตกใจตุททะตั้ง
 เขายนถางกางกนนางส่ายทอง
 อดใจเกิดไต่เอนคัพ
 ส่ายทองถ่มผอนเขาใจพม
 แคะอะอะอองทงด้ามเตียง
 กุหนวกหูกจริงตงยงปน
 ส่ายทองตวงตมคความคิต
 นอนหตบอัยุ่หามาจุกินนามัน
 นางพมยมพตางทางช้อยปด
 ว่าพตางทางคั่นคด้วยชิตใจ

พงนองตอบมาหาซ้ำไม่
 เป็นไรเป็นไปเกิดตามกรรม
 คตวางเดยวณโหดมคควา
 ออย่าเชอด้่าตงซาเต็กไม่อยากกต้ว
 เดยวณซาถอถว่าเป็นเจ้าผก
 จระจิกหิวตงตบคด้วยกระดา
 จระตองด้ว่ายากนางปากกต้ว
 กตาดตเขานางส่ายทอง
 กต้วคความจะอั้งจันในหอง
 แดงหำนอั้งปดอบว่าออย่าแม่พิม
 ถาองมเกิดคความนระเนอณม
 ไฟตุแถยงทมคด้วยผอยพิน
 คัรปุระจันหตบมคเคยงตกใจคต
 จนตคคคินหมนทาอะโรกน
 บอคคิตว่าแม่พิมหต้อนค้ำฉัน
 คัรปุระจันร้องว่าส่าแก่ใจ
 ฉันมาไต่หาไม่ทมคคั่นทงไท
 กตบไปเข้าหองเสี้ยฉับพต
 ๑

๑ เจ้าพตายแก่วรแถวอวาพมเคอง
 นังแนบแอบคัวพวพน

กยางเยองตามมาขมขม
 วัณจณุมือประคองไเทนของนอน

๑ นิจจาพมเจ้าไม่รู้ว่าพริก
 รักเจ้าเท่าที่ขบเขี้ยวขบดวงใจ
 แฉ่ดูเห็นว่าเราอ่อนเมื่อจวนรุ่ง
 ขยับเขยื้อนตฤเปิดหน้าต่างพดาง
 ขบศรีวิริยาจะรีบรด
 โศกชานาตาแดงพร่างพราย
 จะจากเจ้าพี่เศวราไปเคียน้อง
 รักษาจิตเกิดผัวจะตาไป
 พพรนจิตต คัดวตถกด้วยแม่เจ้า
 เป็นตฤเขาตฤทเจ้าจะทักทาน
 ค้อยอยู่เกิดพุ่มพวงดวงชีวิต
 พุดางขยับตฤมาขึงอาลัย
 ใจหายพอพดายมาจำจาก
 ยามตฤจะรำลึกทุกเวลา
 ทนอ่อนน้องจะเข้เหมือนยามหนาว
 ดังพระภาตมาตามญเอาชัว
 พอจะไประไรรอดถึงกาญจน์บุรี
 คนเดียวเดินเปลี่ยวไปเอกา
 จะร่อนรันทนแตกทให้เหนได้
 เมียให้หวนพตน์ใจไปกกลางทาง

ไม่ซึ้งนักดอกพริกเช่นนั้นไม่
 กอดประคองน้องไว้ไม่ฉายฉาย
 ใจตึงตึงเอ๊ะเกือบจะต่างต่าง
 เห็นเวือรางด้วงหลาดตาวีราย
 ยิงระทศจะจากไปให้ใจหาย
 เสียตายดังโคจรดวงเขาดวงใจ
 เพราะมีตรีวิจิตตปองเป็นเหตุใหญ่
 ระวงษ์อย่าให้ผิดแก่คนพาด
 จะซิ่นเอาไปให้ไต่เดรณ
 ก็จะทำตฤเจ้าให้เศวราใจ
 พระอาทศย รีบรดจวิตรี
 พมของเขี้ยวไว้มใหม่มา
 ออกจะครากเสียด้วยร่างเด่นหน้า
 เคยมาชวนพมให้พาที่
 ออกจะรำจใจน้องจะหมองศรี
 ดังเตนนาตาจะนองตา
 ตฤทวิรายราวีเป็นหนักหนา
 ทงบาทาจะระบรมด้วยบอบบาง
 ยังกัดไม่ถึงดั่งสารพ้อสุดอย่าง
 ตวันตงนางเข้ยกเข้นไม่เห็นใคร

เมื่อยามเย็นเห็นแต่ระนรวง
 เสียงหวัดหวัดดังเวงใจ
 ร้องให้พลงทางตูกไปไซ้หีบ
 หางพลงทอดทับทิม
 แดงจางสว่างไปให้จนถึง
 เชอเมียนระหม่อมอย่าเดินไป
 เขาคางพาดบ่าพิมกระซิบตั้ง
 ชนหน้าคางก็อย่าออกไปเฉยมมของ
 กระจากไปแทบใจเจียนจะขาด
 แบ่งภาคได้จะแบ่งไควเป็นเพื่อนกิน
 จอวรุ่งเสียงพระเคาระฆัง
 กระจากพิมเบียมปริมหน้าตาพราย
 ตุกเขยอนเลอนมาทหน้าตา
 เจ็ดจันจรมาว่าขอพิม
 ย่างตงบนบ่าไม่ซ้ำที่
 เหตุยอหดตั้งตั้งเสียงแค้นอาไถย
 นางพิมมจหมองเฝ้าร้องให้
 กตุ้มกตัตอิดใจไม่เจรจา
 เจ้าพตายแกวรับไหวใจจะขาด
 ผักพญาผ่นไปทันที

วิเวกก้องโหวยโหวกโศกได้ด
 เหตุอาไถยแด้วพ่อตุดกระหม่อมพิม
 รัชบ์หีบเงินม่านาตาปริม
 นของพิมให้พอจงเขาไป
 จะเอาถักถักคำดังจงเดี่ยวให้
 เจ้าพตายรับเงินไควนาตาของ
 จงระวงค์ควไควอยู่ในห้อง
 อย่าเที่ยวท่องตงแดนไปแผ่นดิน
 แค้นส่วาทห้วงอยู่ไม่รู้อัน
 นิสิตันมิ ไซ้ฤทธิพระนารายณ์
 ตูเหว่าวังเวงไพรให้ใจหาย
 กระจายตงผอยเผาะกับบ่าพิม
 คอยพอยพลงเถดเอนนม
 ยนิรมหน้าต่างเรียกผไป
 เขาเงินผูกคอผ่หารซ้ำไม่
 ดวงใจอยู่เกิดพี่ชอตา
 ยกมือไหวหน้าตาตงนองหน้า
 ส่อนออกปากว่าไปจงดี
 นาทาหยาดหยดตงตรงบ่าผ
 ต่างก้มใจไควโคคอกถึงกัน

แดงแดงดับไปดับดับ
 หีบหน้าต่างนางเจ้าในห้องพลัน
 โอเจ้าพดายแก้วของน้องเขี้ยว
 แต่ไศกเศร้าไศกาให้อารณ์

หายฉิบใจพินิจงไศกคดี
^๕ ^๕ ^๕
 สระอนอนเอนทับกับทนอน
 เมื่อไรเลยจะได้กัณฑ์มาเรียงหมอน
^๕
 สระอนอนอนระทวยอยู่ดวงง ๆ

ตอนที่ ๗ พลายแก้วแต่งงานกับนางพิม

๑ ครานหนึ่งโคมเจ้าพลายแก้ว
ผู้พารับไปตั้งใจจง

ดอยตะลิวแตกตมตั้งตมพิศ
เขามือองกาญจนบุรีด้วยปรัดดา
เจ้าพลายแก้วเข้าไปในบ้านแม่

ในจิตคิดแต่ทางสุพรรณ

โอเจ้าพมณเพอนชวตพ

จระหมองศรีเพราะพินจากไกล

มาด้วยก็จะได้มาไหวแม่

ผู้ใดใครจะให้เจ้าสะเบย

ตรงเขาเวือนแม่แต่เห็นหน้า

ทองประศรีเห็นตักตรึงไป

เป็นไรพ่อจอมกระหม่อมแม่

เงินทองเจ้าได้ทไทนมา

เจ้าพลายแก้วมักกราบกับบาทว

เหตอทุกข์ดีดทนเป็นพินัก

จากเจ้าเจ้าให้ซึ่งเงินตรา

ให้ลือชื่อแม่ศรีประจัน

ดับพิมไปแล้วตรึงตลง

ดัดคงข้ามทุ่งมุ่งมา

หัดกตติหน้องแนวแถวท่า

ถึงเคหาผู้ศูนย์สว่างพัน

ซ้ำเดียงแต่อย่างกรายผายผัน

โศกคล้ายถึงน้องให้หมองใจ

บ้านนเจ้าจะเศร้ากาถรัดให้

เหตอฮาโดยแล้วเจ้าพมของพี่เอย

ทุกข์แท้เหตอวิตกแล้วออกเอย

เดินเดยขนเวียนด้วยทันใด

กอดต้นमारदानาตาไหล

เออแก้วแม่อย่างไรจึงดีดมา

ดั่งแต่ร้องให้ไม่เงยหน้า

นำตาพลอยย้อยดงด้วยตกรัก

แม่ชาครังนตมทุกข์หนัก

เพราะพมน้องรักรักใคร่กัน

หาซึ่งนมาทาทุมนัน

ไม่ให้บั้นบอกรความจรตามมา

เห็นคุณเกิดแม่บังเกิดเกล้า
ตั้งสำราญของต๋องกินแค่น้ำตา

พินเคี้ยวไค้กัถ้อยอยู่คอยท่า
แม่จงกรุณาอย่าเฉยเมย ๗

๑ ทองประศัรว่ากรรมเข็กรรมแต่จ๋ พ่อแก่จ๋แก่จ๋ตาของแม่เข็

บวชก่อนเกิดอย่าเพ่อม่เม็ยเตย
พ่อเจ้าเขากัตายไปนานแต่จ๋
บวชสักถ้องพรราชาอย่าอาวรณ์
จะขอให้เป็นลูกเขยเจ้าพระยา
อย่างอ้พิมไม่น่ามาเป็นเม็ย
งามกว่าพิมพิมกัม่ม่
ถวายนเงินทองต๋องพระไทย

แม่จะได้ซ่มเขยชายจ๋ว
ลูกแก่จ๋จงไปรดแกเด็ยก่อน
ตั้งมาแม่จะม่อนใหม่เม็ย
พังก้าแม่ว่าจ๋งทังเด็ย
กะปดกกระเป็ดยปดอบดุกไฟไป
ฤจาจะเอาชาววังจะขอให้
กัจะได้นางในทังช่นตา

๑ เจ้าพตายแก่จ๋พังก้าถวายนเงินพดณีน นางด้วรวรคัถุกก็ม่ปวารณา

นางในงามแต่กิริยา
งามประเด็ยริฐเกิดตาทงช่าคม
ม่เทียบทังทงต๋องพรณบรู
เจ้าประศุนทุดหัวของดุกแก่จ๋
แม่อย่าทานทักชัคคความ

จะเปรียบพิมแก่จ๋ตาเห็นแต่ม่ถึ
งามหน่างามนมเนอตั้งตั้ง
เห็นม่มีใครตั้งตั้งงาม
ม่เม็ยแต่จ๋บวชได้คอกม่ห้าม
แม่ม่มีตามใจดุกคงมรณา ๗

๑ ทองประศัรพังก้าดุกก็ตั้งสำราญ

ปดอบว่าอย่าทักขเด็ยแก่จ๋ตา
ขอเขาเขากัให้คอกถุกถุก
คงจะได้เป็นเม็ยอยู่เส็ยใจ

แกจ๋นใจให้รำคาญเป็นหนักหนา
เมือม่พังก้าแม่ว่ากัตามใจ
เป็นเพื่อนบ้านกัม่มาม่เด็ยได้
อย่าร้องให้จ๋งไปกินเข่าปตา ๗

๑ พดายแกว่ฟงแเดวคักใจ
 ขาบนานาแเดวคกนซิงเขาปตา
 เอ็งไปทำเต็อยโรงกระดาน
 เงินตำซงนเอ็งเขาไป
 หาห้องเถ้าร้างให้เต็รจด์รวพ
 เข้มเกว่ยนล่องเต็มมาด้วยกัน
 ทงประศวีจตุแฉงซอณาตาด
 ประทุกเกว่ยนลืบเต็มเต็มประคา
 ทงประศวีรักเรียวซิงบ่าวข่า
 ถักซบตั้งฟุดจากบข่าไท
 พวคนุชายให้อยู่คบ้านซ่อง
 ตั้งพตางทางเขาไปนเรือน
 เขาห้องหับประคอยู่คนเดียว
 คระนังพมณมสนทคคระคาง

๑ ครนรุ่งแฉงสุริยนชนทันทที่
 ข่าคนชนของมากองไฉ
 เจ้าพดายแกว่ชเกว่ยนเต็มหนึ่งมา
 ขาดอดออดอองอดวน
 หัวค้ำว้าไปจนรุ่งเช้า
 ๐๘/๐6/2565
 ครวงนเทยงหญุดนคนน่อ่นลบาย

หายรื่องให้ตุงตงไปคันท่า
 ทงประศวีเรียวข่ามาไวไว
 คค่านซอเวือนเขาทำใหม่
 ซอเขาให้โตมาโดยพตั้น
 บ่าวรับจับควายซมซมมัน
 ครูหนึ่งตงพตั้นกซอมา
 เปริยวหวานหมากมะพร้าวเป็นหนักหนา
 พระสุริยาพอดบตงทันโค
 เขามาพร้อมหน้าหาข่าไม้
 แฉงอยู่แบ่งไปให้เฝ้าเวือน
 เก็บของให้คนางมีนางเหมอน
 เจ้าพดายเซอนแฉงตุงเขาหอกกลาง
 แฉงเต็ยวสุรวัมล่อคกอดหมอนข้าง
 นึกถึงนางจนहतับระงับไป

ทงประศวีก็ตงจากเวือนใหญ่
 หญิงชายพวกไพร่ห้าลืบคน
 หัวหน้าซบเข้าไปนไพร่ลั่นท
 แฉงแฉงรอนรนาให้พักควาย
 กินเขาแฉงก็ซบไปจนล่าย
 เวดาม่ายควายเทียมแฉงซบไป

พระศุภริยา^๕อัน^๕เวร^๕ยด^๕วิมต^๕
 ด้^๕ก^๕ณ^๕า^๕ว^๕า^๕ว^๕อ^๕ง^๕ร^๕ง^๕ม^๕ไพ^๕
 พ^๕ต^๕าย^๕แ^๕ก^๕ว^๕แ^๕ว^๕ห^๕ว^๕าด^๕ช^๕ร^๕น^๕เ^๕ห^๕ย^๕
 ด้^๕ก^๕น^๕ห^๕ย^๕เ^๕ห^๕ย^๕ว^๕น^๕ง^๕บ^๕น^๕ก^๕ง^๕ว^๕ง^๕
 เ^๕ห^๕น^๕ค^๕าง^๕ค^๕เ^๕ย^๕ง^๕น^๕าง^๕อ^๕ย^๕ข^๕าง^๕ค^๕
 เ^๕ห^๕ม^๕อ^๕น^๕พ^๕ม^๕น^๕อ^๕ย^๕แ^๕น^๕บ^๕น^๕ง^๕พ^๕ง^๕เจ^๕ร^๕จ^๕า^๕
 ค^๕ร^๕น^๕ก^๕ง^๕ท^๕ก^๕ว^๕ย^๕น^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ท^๕บ^๕ห^๕ย^๕ค^๕
 บ^๕ว^๕า^๕ว^๕า^๕ห^๕า^๕พ^๕น^๕มา^๕ด้^๕ม^๕ไฟ^๕
 แ^๕ค^๕แ^๕ร^๕ม^๕ว^๕ั^๕น^๕น^๕อ^๕น^๕ท^๕าง^๕มา^๕ค^๕าง^๕บ^๕า^๕
 ก^๕็^๕ห^๕ย^๕ค^๕ค^๕ว^๕าย^๕ท^๕าย^๕ด้^๕ว^๕น^๕ศ^๕ร^๕ี^๕ป^๕ร^๕ะ^๕จ^๕ัน^๕
 ข^๕า^๕ท^๕อ^๕ค^๕ด^๕ไ^๕ม^๕ท^๕เ^๕น^๕บ^๕า^๕
 ข^๕าง^๕แ^๕บ^๕ก^๕ข^๕าง^๕ว^๕าง^๕อ^๕ย^๕ก^๕ว^๕าง^๕โ^๕ก^๕ว^๕ง^๕
 บ^๕ั^๕ก^๕เ^๕า^๕ข^๕า^๕พ^๕ร^๕ัง^๕ก^๕ว^๕ง^๕อ^๕ก^๕เ^๕ก^๕
 เ^๕ก^๕ย^๕ว^๕เ^๕า^๕แ^๕ล^๕ก^๕มา^๕ท^๕า^๕ฝ^๕า^๕บ^๕ัง^๕
 ๐ ค^๕ร^๕าน^๕น^๕จ^๕ิง^๕โ^๕น^๕เ^๕ม^๕เจ^๕า^๕พ^๕ร^๕าย^๕แ^๕ก^๕ว^๕
 ค^๕ิ^๕ด^๕ก^๕ง^๕พ^๕ม^๕พ^๕ิต^๕า^๕ด^๕ย^๕ค^๕ว^๕ย^๕ไ^๕ป^๕น^๕าน^๕
 เ^๕น^๕ค^๕เจ^๕า^๕จ^๕ะ^๕เ^๕ศ^๕ว^๕า^๕ไ^๕ศ^๕ก^๕ศ^๕ร^๕อ^๕น^๕
 ค^๕ิ^๕ด^๕พ^๕ร^๕าง^๕ย^๕าง^๕เ^๕ย^๕อ^๕ง^๕ข^๕า^๕ร^๕เ^๕อ^๕ง^๕ไ^๕ป^๕
 ล^๕อ^๕ย^๕ด^๕ระ^๕ต^๕เ^๕ป^๕ด^๕ิ^๕ว^๕โ^๕ย^๕ม^๕พ^๕ระ^๕ย^๕บ^๕แ^๕ด^๕ง^๕
 ค^๕ว^๕ร^๕ง^๕ค^๕าว^๕ข^๕าว^๕ด้^๕ว^๕าง^๕ก^๕ด^๕อ^๕ง^๕น^๕า^๕

เด^๕ย^๕ว^๕ด^๕ง^๕เ^๕ก^๕เ^๕บ^๕ด^๕บ^๕พ^๕ระ^๕ม^๕ร^๕ุ^๕เ^๕ห^๕ย^๕
 เ^๕ร^๕เ^๕ร^๕เ^๕ห^๕ร^๕ง^๕ร^๕อ^๕บ^๕ด^๕า^๕ค^๕ว^๕น^๕ค^๕ัง^๕
 วั^๕เว^๕ก^๕ว^๕อ^๕ย^๕ท^๕ว^๕ห^๕ว^๕ด^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ท^๕ง^๕น^๕ห^๕ว^๕ง^๕
 เ^๕ห^๕ม^๕อ^๕น^๕พ^๕ม^๕พ^๕เ^๕จ^๕า^๕ด้^๕ง^๕แ^๕ค^๕แ^๕ว^๕เ^๕ก^๕มา^๕
 พ^๕ิ^๕ด^๕ค^๕เ^๕อ^๕น^๕เ^๕จ^๕า^๕ด^๕ย^๕ห^๕า^๕
 เ^๕จ^๕า^๕แ^๕ก^๕ว^๕ต^๕า^๕บ^๕า^๕น^๕ฉ^๕ร^๕น^๕จ^๕ะ^๕อ^๕ย^๕าง^๕ไ^๕ว^๕
 ข^๕ุ^๕ด^๕ค^๕ค^๕พ^๕ก^๕ค^๕ว^๕าย^๕ห^๕า^๕ข^๕ำ^๕ไ^๕ม^๕
 ก^๕ั^๕น^๕อ^๕น^๕เ^๕ก^๕ด^๕ท^๕น^๕อ^๕ง^๕น^๕า^๕เ^๕น^๕ด^๕ำ^๕ค^๕ณ^๕ิ^๕
 ไ^๕ม^๕ข^๕ำ^๕มา^๕ก^๕ง^๕ด้^๕พ^๕ร^๕ร^๕ณ^๕น^๕ั้น^๕
 ด้^๕ง^๕บ^๕ว^๕า^๕พ^๕ร^๕ท^๕ง^๕น^๕เ^๕ห^๕้^๕ป^๕ด^๕ก^๕โ^๕ง^๕
 บ^๕้าง^๕ค^๕ุ^๕ด^๕ค^๕ว^๕า^๕ด^๕าก^๕พ^๕ัน^๕น^๕ั้น^๕ไ^๕แ^๕ง^๕
 เ^๕ล^๕ย^๕ง^๕ไ^๕ป^๕ก^๕เ^๕ย^๕เ^๕จ^๕ะ^๕ข^๕ุ^๕ด^๕อ^๕ย^๕ด้^๕ง^๕ด้^๕ง^๕
 ก^๕ด^๕อ^๕น^๕ไ^๕ด้^๕ม^๕ง^๕ห^๕ด^๕ง^๕ค^๕า^๕ท^๕ง^๕ห^๕า^๕ห^๕ด^๕ง^๕
 ท^๕อ^๕ง^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ศ^๕ร^๕ี^๕ข^๕ำ^๕ย^๕ง^๕อ^๕ย^๕ด้^๕ำ^๕ร^๕า^๕ญ^๕
 ค^๕ร^๕น^๕ค^๕ำ^๕แ^๕ด^๕ว^๕ป^๕ร^๕ิ^๕ด^๕เ^๕ป^๕ร^๕ม^๕เ^๕ก^๕ษ^๕ม^๕ส^๕า^๕น^๕ถ^๕
 จ^๕ะ^๕ร^๕ำ^๕ค^๕า^๕ญ^๕ค^๕อ^๕ย^๕พ^๕ท^๕มา^๕เ^๕ก^๕ด^๕
 ไ^๕ม^๕มี^๕ข^๕ัน^๕น^๕ัน^๕ค^๕ง^๕พ^๕เ^๕ร^๕า^๕ร^๕ด^๕ง^๕ไ^๕ด^๕ย^๕
 อ^๕ำ^๕ไฟ^๕ล^๕อ^๕ง^๕แ^๕ล^๕ง^๕พ^๕ร^๕ะ^๕จ^๕ัน^๕ท^๕ร^๕า^๕
 ก^๕ระ^๕จ^๕ำ^๕ง^๕แ^๕จ^๕ำ^๕แ^๕จ^๕ำ^๕จ^๕ัด^๕จ^๕ำ^๕ร^๕ี^๕ด^๕ี^๕ห^๕ำ^๕
 ก^๕็^๕เ^๕เ^๕น^๕มา^๕ก^๕ง^๕บ^๕า^๕น^๕ศ^๕ร^๕ี^๕ป^๕ร^๕ะ^๕จ^๕ัน^๕

๑ เจ้าพายุแก้วฟ้าชอบปดอบประโตม พริกโถมเขาวายชดเด็นหา

อย่าส่งไต่ยที่ใจไม่ด้จจา

แม่นแม่ผ่าอกได้จะให้ดู

น้ตักคึกคักจะปดิดให้ดูได้

ถึงตัวไปใจก็ขังอยู่

ห้องหุดงด้วยขุนช้างเป็นศัตรู

อุตุคำหู้ วับริดมานัดงาน

อย่าแคว่ราศัรพรงันกำหนดเน

คุณแม่ท่านจะมาหาถึงบ้าน

ขอร้องคองตามคำโบราณ

ว่าพดางทางสระพานสระพักชม

เผยออกยกนางชนนางคัก

กำเริบรักเซยชิตสันทีดนม

บอมนันกระสันเดี่ยวเจดีย์จกดม

ก็เกิดลมพายุใหญ่ประไลยกัดบี

พดิดระพือโผงผางจะต่าง โถกย

พระสุเมรุเขนโยกตดอดด้น

สระเทือนทองคงคาพระนาวัน

มีตภาทศยมีตจันทรจดาจต

พฤษาคองชองงามอยู่ตามฝั่ง

ก็ขอยยับบพบพงกระทงค่น

ฟ้าเปรียงเดี่ยววังกองคารน

แต่พอลนคกหายพายุชื้อ

เดวีจประดังคตรงมาเปิดหน้าต่าง

เฮะนมต้วางชนแฉวดฤ

ด้รวมด้อคกคตนงทงต้องมือ

ไก่อกระพือปัดชนันนมา

คุเหว่าเราเร่งพระอาทิตย์

จำจิตศัจจากไปไกลเดหา

ค้อยอยู่จงดพี่ชอตา

เจ้าจมาดังพี่เพียงบันได

นางพิมจับจูงช้อมือแก้ว

ก็ดตาดแฉดเปิดประตูหอกดางให้

บ่าหญิงนึ่งหัดบั้งรังบีใจ

กำวปดอมพร้อมไปทงต้องวรา

ถีนอกชานเปิดบานประตูให้

ยังอาดัยเหตยวดหลังมาดังว่า

ค้อยอยู่จงดพี่ชอตา

แล้วหันหน้าลงบันไดไปฉับพตนิ

๘๑๑๑๕๖๕

พอพบเรือนแสงเดือนดับหุบบุรี
 ครู่หนึ่งถึงท้อไคร้ยพตัน
 ๑ ครนวังแจ้แสงสว่างสว่างหน้า
 ต่างหน้าค้ำหมากไล่ปากไฉ
 จังร้องเรียกทาดันกับตาเต่า
 ปรีกษาว่าคู้ข้าจะขอฉวน
 เฒ่าแก่รับคำแล้วอ้าตา
 หนึ่งผ้าตามระกวดำครั้น
 ของประศรีหนึ่งผ้าตามบ่วงอก
 พร้อมกันทันใดก็โคตคตา
 พตายเป็นแกวักเส็กขผงให้
 เฒ่าแก่รับเอาเขาดีพตัน
 ครู่หนึ่งถึงบ้านศรีประจัน
 ศรีประจันเปิดหน้าต่างพตางแตมา
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 อนนชายนอชครอก
 บำวกลดวคคันลงบันได
 แล้วเขาเดื่อสำดมาดาตป
 มาหนึ่งดอมพร้อมหน้าพุดจากัน
 คูนั่งถึงตำรอกของประศรี
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ว่างรับบั้งคดลงผัดนัก

ออกประศรีวใหญ่แล้วผายมัน
 เข้าในโรงนนตำราญใจ
 ของประศรีคั้นคาคาหาข้าไม่
 หนึ่งเคยกไปไ้ไ้แล้วตรวงการ
 ยายมั่งยายเฒ่าเป็นเพื่อนบ้าน
 คิดอ่านขอคูกกล่าวศรีประจัน
 ไปเคหาแต่งตัวชมมั้น
 ห่มปักใหม่มันดูเหมาะตา
 ห่มขาวพุดดอกคุดพอดมหน้า
 ข้าถอด้มุกหมากล้ากตะบัน
 ด้วยหัวใจกรณียศขยัน
 ยายทองประศรีนินนาหน้ามา
 แกควสันร้องเรียกให้คูหมา
 เห็นแล้วเรียกข้าดำอั้งไป
 แชกมาหาบอกแก่ก็ไม่
 วจังไขว่มารับขืนเรือนพตัน
 หมากพุดไล่เขียนชมมั้น
 ศรีประจันปราศรัยทายทัก
 จากันไปหลายปีคัดัก
 หัวหงอกพันหักคูนักไป

๑

เมื่อเป็นโทษท่านโปรดให้ฆ่าตัว
กับตฤชชายหายไปอยู่แห่งใด
เดี๋ยวนี้ผู้รู้ทุกข้ออย่างไรหนอ
ฤชคิดว่าสนใจด้วยโทษพาด

๑ ท่องประวัติครอบครัวประจัน
ยากยับอับจนเป็นพันไป
ตกยากจากเมืองสุพรรณไป
ถูกริบฉิบหายไปทุกคา
ไต่เงินได้สู้มุกกับตฤชรัก
แต่ชุกชนคนมาไปกว่าเดือน
เขาพากันเมตตาต้อนรับไว้
ยากยับอับจนเป็นพัน
จะขอพรพรณפקแฝงเตงนาเต่า
ทั้งอศคคชดต้นจนเงินตรา
อยู่รอนเทานกเขาว่าเกือกหนึ่ง
ได้มากมันมาถึงเรือนอย่าเบือนไป
๑ ศีร์ประจันได้ฟังทางหัวเรา
เราก็เป็นเพื่อนบ้านกันมานาน
ถึงยากจนอย่างไรก็ไม่ว่า
อุตุดำห์ทำมาหากินไป

คงหนีตัวออกเจ้าไปอยู่ไหน
ดิบเข็ดบ่แต่จึ่งได้มาพบพาน
พอทำมาหากินเป็นถิ่นฐาน
ที่มบ้านคุณด้วยเหตุใด
ว่าทุกวันนี้เราทุกข์หาสุขไม่
ขอเจ้าช่วยมแจจใจแคโรมา
เมื่อครั้งขุนไกรคัมบังซาร์
วิวคชายไร่นาทางบ้านเรือน
กตจนกหน้าวงเขากตางเจอน
พอพบเพื่อนกันเขาเขาเอ็นดู
ยกเข้าเรือนให้เอาใส่รยอยู่
อุตุดำห์สู้บ่แก่แบกหนามา
ที่ขอเจ้าไปปลดกในไร่ช้า
จะมารายออกแกวให้ชวงให้
ไม่เชื่อฟังกจะหาประกันให้
จะได้ฤฎไม่ได้ให้วามา
จำเพาะจะมารอหมคยอมว่า
ตฤชชาจะหองไว้ทำไม
แต่พว้าชดหตั้งมาจะยกให้
รู่ทาร์ได้คยง่ายคาย

๑

๑

ถึงเงินทองเป็นของพ่อแม่ให้

ดูจะขอถามความท่านยาย

ไม่เด่นเบียดกันเหต้ามกัณษา

จะตั้งตำตำชาวลักครวญใคร

๑ ความนิตาสนกับตาเต่า

ว่านานไปท่านจะได้ฟังฟัง

ว่านอนล่อนง่ายชายฉลาด

วันหนุ่มน้อยจ้อยวัยบวชชยดี

เมื่อเป็นเณรก็เทศน์มัทรีได้

เมื่อปิกตายคุณยายเป็นเจ้ากณทั

เปิดองผ้าออกบวชช่าซึ่งกณทัเทศน์

เปิดองผ้าทับผาเจ้าพมได้

๑ ศรีประจันไต่พงก็ชอชใจ

เราก็คิดว่าคาญมานานช่า

จะตกแดงให้บนเสี้ยทนต์ดา

อายุคนนจรนานลักปานใด

ช่าจะให้ดูช่าดีบหาชง

ผ้าไหว้ดำรบหนังกพอด

เดือนสิบสอง วันเสาร์ ชนเถาคา

ของประจันรับคามไต่พาน

ไม่รู้จักหาไว้กัณษา

ดูช่ายนินต์ฎาอย่างไร

ฝันฝามันสู้บ้างฎาไม่

ตยงไม่เห็นแก่ตาว่าตามจริง ๗

๑ ชกทงยายเมาเป็นยายมิง

ตักทองประจันตยงนระคนน

ทงรูปทรงกัณษาด้าอางศรี

ความชวไม่มัสกตั้งอน

เพราะเงาะจับใจตยงน

อนนเงาพมพงยังชอชใจ

เกิดเหตุเพราะชุนช่าม้นทำให้

คุณยายจ่าไม่ได้ฎาไรนา ๗

ตอบว่าชอนักไต่แดงทว่า

ด้วยตักช่าคนเดียวดังตวงใจ

ตอเวากัชรามักเจ็บไซ

มีหาไม่จะทำแต่ตามมี

ช่นหมากมิ่งน้อยมากไม่ชจ

หอมหาของฝากกระดาน

กำหนดงานจะทำให้คิตชาน

ตามแต่ท่านจะคิดไม่ชชใจ

ครั้นใดเจตาคจรชวณกันดา

ถึงทอขุพัฒน์เขาทนโค

๑ ศรีประจันตสังซึ่งบ่าวชา

ชือหมากมระพรจวดาด

เขาหมากพตไต้พานมีทนต์

ถึงวัดเขชนกฏริเขาไป

สัมภารณหลังนั่งเด่นหมากรุก

เขาภูตจระจนที่ตากตาม

ตั้นนมาหมายว่าจระนิมต

ศรีประจันตว่าตั้นนจะทำบุญ

เทสยวเห็นศรีประจันตถนทวอ

ศรีประจันตว่าตั้นนทาวด

จะแต่งงานขอพิมพิตาโดย

ตวตั้นนเตาแก้วมาดง

๑ สัมภารได้ฟังก็ตอบไป

เมื่อบกลายกโคเห็นมันมา

ผูกจับบังเตยดวงอยู่ในวัด

กุเขาไม่แทงามไต้ค้ำมแทง

ไม่เห็นหนาสองบมามผว

ตั้งกายยกคตถายตองอวกรัน

ทองประศรีก็มาหาชาไม

บอกตูกชายให้โตรุกกร

โให้จดหาเขารของอดหม่าน

ทงควาหวานทำอ้งฉะนึ่งไป

ร้องเวียกบ่าวชาดั่งเรือใหญ่

ศรีประจันตโหวดแถวว่าพตาง

ตบตั้นนจับโคนเข่าโยนผาง

ศรีประจันตเรียกค้ำว่าเจ้าคุณ

สัมภารว่าไม่จุนให้หัดขุน

สัมภารว่าเรือจุนเขารุกจน

จิงถามขอเนออีกความตามเหตุผล

อาราธนาต้วตั้นนตตั้งกลับองค์

กำหนดนับวันไว้อยาโหดหลง

จะทำเตี้ยให้คงเห็นทนต์

มันมีผวได้แถวฤหา

ยังชามนาแกผาดตาแดงแดง

มันทกคตคินไมโดยอแยง

เกตยคินาหนาคาแข่งอยู่ทุกวัน

เวงคตถึงต้วเกิดเราทำน

มันกแกตงดวยกันแถวตั้งกา

๗

๓

๗

๑ ครานน^๒ท่านนายศรี^๑ประจัน

ไม่^๑เที่ยง^๑แท้^๑จริง^๑จัง^๑ตั้ง^๑ชาวรา

นัด^๑แน่น^๑จะ^๑จง^๑จำ^๑ฉัน^๑อ้า^๑ดา

คร^๑ู^๑ห^๑น^๑ง^๑ด^๑ง^๑บ^๑า^๑น^๑ข^๑น^๑บ^๑น^๑ไ^๑ด

๑ คราน^๑น^๑จ^๑ง^๑ โฉม^๑เจ^๑า^๑พ^๑ด^๑าย^๑แก^๑ว

บ^๑อ^๑ก^๑แ^๑ก^๑ป^๑ด^๑ก^๑เว^๑อ^๑น^๑เพ^๑อ^๑น^๑ผู้^๑ช^๑าย

ใ^๑ห^๑ู^๑ช^๑ุด^๑ห^๑ตุ^๑ม^๑ระ^๑ค^๑บ^๑ช^๑ัก^๑บ^๑ก^๑เ^๑า^๑ห^๑ม^๑อ

ค^๑ั^๑บ^๑เ^๑ค^๑ โก^๑ด^๑ร^๑ุง^๑ต^๑ุก^๑ษ^๑่า^๑ค^๑ณ^๑

แ^๑ว^๑ใ^๑ห^๑ด^๑น^๑ข^๑อง^๑ห^๑ิง^๑ใ^๑ห^๑เ^๑ร^๑ห^๑น^๑่า

ด^๑ับ^๑ข^๑อ^๑พ^๑ริ^๑ง^๑ค^๑ิ^๑ด^๑ัส^๑ท^๑ค^๑

ใ^๑ส^๑เ^๑า^๑จ^๑ึง^๑เ^๑า^๑แ^๑เป^๑ด^๑า^๑น^๑พ^๑ด^๑ัน

พ^๑า^๑ด^๑ก^๑ด^๑อน^๑ผ^๑อ^๑น^๑ม^๑ง^๑ก^๑ัน^๑ย^๑่ง^๑ไป

บ^๑้าง^๑เจ^๑า^๑ระ^๑ด^๑าก^๑ก^๑ุง^๑เ^๑ียง^๑เ^๑ียง^๑เ^๑อะ^๑อะ

บ^๑้าง^๑ฉ^๑า^๑พ^๑น^๑ด^๑ัน^๑น^๑อง^๑ค^๑ระ^๑น^๑ง

ศ^๑รี^๑ป^๑ระ^๑จ^๑ัน^๑แ^๑ก^๑เ^๑ร^๑ีย^๑ก^๑บ^๑่า^๑ว^๑ช^๑่า

เ^๑ย^๑ง^๑ค^๑ั^๑บ^๑ด^๑ัน^๑ค^๑น^๑ท^๑ำ^๑ง^๑า^๑น

๑ คร^๑ว^๑น^๑ร^๑ุง^๑เ^๑า^๑ข^๑น^๑พ^๑ด^๑ัน^๑เ^๑็น^๑จ^๑น^๑ค^๑

เ^๑า^๑ข^๑ัน^๑ห^๑มา^๑ก^๑ด^๑ง^๑บ^๑ร^๑ว^๑ท^๑ุ^๑ก^๑ช^๑ด^๑ก^๑ช^๑ด^๑ุ^๑ย^๑ไป

ข^๑ัน^๑ห^๑มา^๑ก^๑เ^๑ก^๑เ^๑ด^๑เ^๑ก^๑เ^๑า^๑ที่^๑ร^๑ู^๑บ^๑ด^๑ว^๑ย

ก^๑็^๑อ^๑อก^๑เ^๑ือ^๑ค^๑ว^๑ย^๑พ^๑ด^๑ัน^๑ท^๑ัน^๑เว^๑ด^๑า

ว^๑่า^๑ค^๑ุ^๑ณ^๑ก^๑ั^๑เ^๑ห^๑ม^๑อ^๑ก^๑ัน^๑แ^๑ด^๑เจ^๑า^๑ช^๑่า

ห^๑น^๑อ^๑ย^๑ห^๑น^๑ง^๑ก^๑ั^๑จะ^๑พ^๑าก^๑ัน^๑ค^๑าย^๑ไป

ด^๑ง^๑จ^๑าก^๑ก^๑ุ^๑ฎ^๑มา^๑ห^๑า^๑ช^๑่า^๑ไม่

แ^๑ก^๑เ^๑จ^๑ค^๑เ^๑า^๑ข^๑อง^๑ไ^๑ว^๑เ^๑็น^๑ม^๑าก^๑ม^๑าย

ค^๑ร^๑ว^๑น^๑ก^๑ั^๑ว^๑า^๑ห^๑น^๑ค^๑แ^๑ด^๑ว^๑จ^๑น^๑ค^๑ิ^๑ห^๑มา^๑ย

มา^๑ย^๑ง^๑บ^๑ำ^๑น^๑ท^๑ำ^๑น^๑าย^๑ศ^๑รี^๑ป^๑ระ^๑จ^๑ัน

เ^๑า^๑เ^๑ว^๑เ^๑ร^๑ข^๑อง^๑เว^๑อ^๑น^๑มา^๑ร^๑อ^๑ไ^๑ว^๑ท^๑ัน^๑

ก^๑ั^๑ท^๑ำ^๑ว^๑อ^๑ฎ^๑เ^๑า^๑เ^๑ร^๑ว^๑จ^๑เ^๑ค^๑น^๑า^๑ที่

ย^๑ก^๑เ^๑า^๑ใ^๑ส^๑ช^๑ำ^๑ป^๑ระ^๑จ^๑ำ^๑ที่

ค^๑ระ^๑ป^๑ด^๑ย^๑ก^๑เ^๑า^๑ค^๑ง^๑ค^๑ง^๑ข^๑น^๑ไ^๑ว

เ^๑า^๑จ^๑ัน^๑ท^๑ัน^๑เ^๑า^๑ไป^๑ร^๑ับ^๑ก^๑ับ^๑บ^๑อก^๑ไ^๑ก

จ^๑ัว^๑ใ^๑ส^๑เ^๑า^๑เ^๑า^๑เ^๑ค^๑เ^๑ค^๑ห^๑น^๑ำ^๑ง

เ^๑เก^๑เ^๑ก^๑ะ^๑ก^๑บ^๑ใ^๑ส^๑เ^๑ห^๑ด^๑ก^๑จ^๑ง

ว^๑น^๑ห^๑น^๑ง^๑แ^๑ด^๑เ^๑ร^๑ว^๑จ^๑ด^๑ำ^๑เ^๑ว^๑จ^๑การ

ใ^๑ห^๑ย^๑ก^๑ล^๑ำ^๑ร^๑ับ^๑มา^๑ท^๑ง^๑ค^๑าว^๑ห^๑ว^๑า^๑น

ซ^๑ึ^๑ม^๑แ^๑ด^๑ว^๑ไป^๑บ^๑ำ^๑น^๑ด^๑ว^๑ย^๑ท^๑ัน^๑ไ^๑ด

ท^๑ของ^๑ป^๑ระ^๑ศ^๑รี^๑จ^๑ค^๑เ^๑ว^๑เ^๑อ^๑ก^๑น^๑ยา^๑ใ^๑ห^๑ญ^๑

ห^๑า^๑ม^๑ะ^๑โ^๑ห^๑ร^๑ใ^๑ส^๑เ^๑า^๑ท^๑ำ^๑ย^๑ก^๑ัน^๑ยา

ห^๑ุ^๑ง^๑ย^๑ก^๑ห^๑่ม^๑ผ^๑ว^๑ย^๑จ^๑ับ^๑ผ^๑ิ^๑ว^๑ห^๑น^๑ำ

ค^๑ร^๑ู^๑ห^๑น^๑ง^๑ด^๑ท^๑ำ^๑ศ^๑รี^๑ป^๑ระ^๑จ^๑ัน

คิดแหว่อาบนานึ่งผา

ห่มด้านบ่กทองเยงย่องไป

ครนถึงทอຍเจ้าพตายแกว

จึงชวนกันนั่งกินรสรา

เจ้าพตายแกวจึงว่าเจ้าเกิดอเฮย

รู้ว่าเปิ่นเมยเอ็งกเกรงใจ

ซุนซ่างฟังว่าทำหน้าก้อ

แม่นเอ็งไม่วักกุกเจ้า

๑ ครนพระสุริยาเวดดาบ้าย

ตงเรือพรอมกันมีทหน้า

กับเพื่อนบ่าวกกาจขบหนอ

เพื่อนสาวเขาหอมตอมกน

นั่งตงตรงหน้าท่านสัมภาร

ซุนซ่างเห็นพมกระหยมใจ

หยิบพวนมาว่าจระกนหมาก

เคยวเต้นไมไ่ได้แต่พล

พระตั้งมีสัตว์ดมนครำกระหน้าไป

นางมันแม่แปรกแซกเขามา

นางมันวันหุดตงตาเปาะ

ซุนซ่างคิดผาความค้อ

ยกทองของพระยาดรครให้

บ่าวไพร่ตามหลังสระพรั้งมา

เพื่อนบ่าวมาแหว่งงพรอมหน้า

เมามายพุดจากนอิ่งไป

อย่าถือเถยที่นางพมเวารักใคร่

เอิ้นตเกิดจิงให้เสียแก่เรา

นิจจาเกิดอดอกหาไมไมให้เจ้า

ว่าแหว่กนเหล่าเมาดำราญ

พตายแกวอย่างกรายมาจากบ้าน

รับมายังบ้านศรีประจัน

พระมารอดสัตว์ดมนครดำรวมมัน

ออกจากเรือนนมาทนใด

แหว่ท่านจิงตั้งมกตให้

ตรตั้งไปตาเพ่งเซมงตุ

มันผิตปากตั้งโพตไปรห

เพื่อนบ่าวเขาหัวเวารฮา

เขาน้ำซัดตัดให้ย้อยานดำ

ซุนซ่างเขาคว่าเขาขอมือ

พอยเงาวางฉนอย่าค่นค้อ

ไม่วางญาอายก้อยค้อยเขกตง

ดีดิมเนตจับพตนมทหน้า

ฉนั้นแต่ตัวตาไปตั้งใจจง

๑ ศรีประจันใหญ่กตั้งหัวด้านขวา

กนอมแต่จุดพันทหน้า

ระดับถมตะทองกรรทงเมือง

พอพลบค่ำย่าแดงสุริยา

เจ้าพตายแถวกับเหล่าเพื่อนบ้านน

ตั้งพุดกับมารดาด้วยปรารณ

ช่างมาวัดจกฉายไรนา

ทองประศรีตอบพตันทันใด

ผู้คนทำงานพานเห็นอยเห็นด

เจ้าจงไปอยู่บ้านศรีประจัน

๑ คร้านนจริงโถมเจ้าพตายแถว

แต่งตัวดำอางแต่อย่างกราย

ชนมนบนใดเข้าในหอ

นอนหอรอดจนกำหนดวัน

๑ ครานนท่านนายศรีประจัน

ประโดมปลดขบดุกนอยกตอยใจ

โอเจ้าพมนี้มนวดของแม่เฮ้อย

รอยขงจงฟังความารอด

เขานาชามาประเคนให้พระสงฆ์

อุกตงบันไดไปกุฏิ

๑ เตยงพวกเจ้าป่าด้วยอ้อมมี

เขาของทเดิมพกยกออกมำ

มาวางเรียงสั่งให้ไตพร้อมหน้า

ขุนช่างไปเคหาด้วยทันที

๑ กพากันมาหาทองประศรี

๑ แต่งงานวันนั้นจะอยู่ใ

๑ ทงเคหาหามีใครอยู่ไม่

๑ ค่อยค่อยไปเกิดจะซ้ำสักห้าวัน

๑ พงจะเสีริจยงไม่คอรจะผายผัน

๑ ไปกนนอนอยู่นั้นเกิดเจ้าพตาย

๑ ครนเงาตดวงแต่ดวครวันบ่าย

๑ ไปยังบ้านท่านนายศรีประจัน

๑ กพอตั้งแต่งสุริยฉน

๑ แล่นกระเด็นถึงเจ้าพมพิดาโดย

๑ ครนถวนดำมวนหาซ้ำไม่

๑ ด้วยไม่รู้จักมารยา

๑ เจ้าไม่เคยให้ชายเล่นหา

๑ นคเคยของเจามาแต่ก่อนแต่

ร้อยคนพันคนไม่ตดใจ
 แม่เลี้ยงไว้มิให้อนุใดแพว
 ครั้นเติบโตใหญ่จะไปเสียจากอก
 นวยชุกคำทำผิดแม่ก็คดตัว
 เนื้อเย็นจะเป็นซึ่งแม่เรือน
 เข้านอกออกนอกในให้ระวัง
 อย่าทิ้งหวงจ้วงจวบประจານเงิน
 แม่เลี้ยงมาหวังว่าจะให้ดี
 ต่อนตูกอยุ่จนถ่วงเข่ายามแดด
 โดมเด้าเอาใจให้โคลงคตา
 เดียงกรรูกเจ้าพตายถูกลงจากเตียง
 ชะวาคาต้องหน้าเป็นนวดตอย
 นิ่งแดดจางยาศรีประจัน
 จงกลตอมเกลตยงเลี้ยงกันไหยนยง
 ผิดพลงตั้งต่อนกันก่อนหน้า
 ค่อยอยู่เกิดมารดาจะธาไป
 นุดชุกผดถ่วงจรหมุนวง
 ศรีประจันดวงนางให้วางมือ
 ๑ ครานนจิงโถมเจ้าพตายแก้ว
 กระทบมยมควยเจ้าพมพิลาโดย

จำเพาะเจาะได้เจ้าพตายแก้ว
 แต่แนวไม้เปรียะหนึ่งไม้คองตัว
 แม่วิดคอกยด้วยเจาะเลี้ยงผัว
 อย่าทำชวชนเซงให้ชายชัง
 ทำให้เหมอนแม่ต่อนมาแต่หลัง
 ดูกนึ่งนอบนบแก้ด้าม
 อย่าก่อเก็นก่อนผัวไม่พอที่
 จงเป็นศรีตัวดีดีชทุกเวลา
 เจ้าพตายแก้วจะคอยตระห้อยหา
 เขาในหอเห็นหน้าเจ้าพตายน้อย
 นางพมเมียงแฝงแม่มาว้อว้อบ
 พอประทักชระม้อยระมุนลง
 ว่าฉันทพมชนมาตั้ง
 กว่าจะปดงชวคชวาคัย
 อย่าคตาคณมหาดีไม่
 นางพมเห็นชวแม่ไว้ไม่วางมือ
 แม่จะทิ้งฉนไว้ทนฤ
 ว้อหีบประศุห้องย่องออกไป
 ทานผู้ใหญ่ไปแดงยงมือได้
 เขานิ่งแนบแอมโกลดแล้วกล้าจวอน

รอยซังนงนงเสี่ยโยเต่า
 ร้อนฤจาจะระพื่อให้พมนอน
 วาพดางทางกรระถดเขานงชด
 นงโยไปนอนเดี่ยดด้วยกัน
 ๑ นางพมยมนเขอนแดงเบอนผ่น
 ตระกิดตะเกาเซ้าเซ้าเผาะไซ
 เจ้าพดายแก้วตูกไปเซ้าในม่ง
 นางพมยมนชนนถอนกถอน
 เตี้ยงกรูกเจ้าพดายตูกถวยชายผ้า
 ไม่พอทจจข้างมาเป็น
 มาจับมือวอรบอยู่เร้าเร้า
 รอนเหตอเหงอตกกระปรกกระปรอม
 เขอเจ้าเขามาทาถนถน
 เบ็ดนมกตมปลั่งตอกมัว
 จะหีบแบ้งฤมาแย่งผ้าห่มไว้
 เมอหวนค่าทำซิมไม้ต้นดา
 เบ็ดโถน้ำอบตระหลบถน
 เจ้าพดายย่องแอมหลังมึงเงาคัว
 มิใช่การวานขอยามาจุจ
 อย่านกรวนถนหนอยถอยออกไป

ขอเชิญเจ้าร่วมมึงเต็มอหมอน
 พยูกอนคอยเจ้าถงตำมฉน
 กอดตะกิดประทับเด้อรับขวัญ
 ตระดงหวนจกกระจกระเดียมใจ
 ไซ้อย่าเดินเซ่นนทนไม่ได้
 ไปนอนเกิดถนไซยงไม่นอน
 ยุงเจ้าเขยจตุตเตียนมานกอน
 รอนนกกจกไปนงเดินเย็นเย็น
 พม่าเถิดเจ้าแถถนท่าเชิญ
 ไซ้จระเรนหนีไปไม่ยินยอม
 หิวเหมื่อนอยากเข่าเจ้จวฤพหมอม
 แบ้งหมอนาอบจระดุมคัว
 พอเย็นเย็นใจมึงจะยงชัว
 แต่มัวมัวยงอต่างกระจ่างดา
 นีอะไรจะรุ่งเด้อฤจา
 ตระบัตหนาวังแรวไปแต่คัว
 วินมาให้มากจระฝากมัว
 ไซยรินรวเดี่ยเด้อพมยมนตระไม
 หกแต่จกยงมีจระวินใหม่
 ดูปได้คัวเด้อจระถับมา

เอามานเกิดพจระทให้
ว่าพดางทางตรงตายแบ่งทา
จับพิศมากระพือให้แบ่งแห่ง
กอดเคดาเยาหยอกเผายยวน
ตเวทนาเหลดอนเนอแถง
ทาคอเข้าให้เอนกเป็นโร
ไไหนเหงอนเบอว่าเรดำเปดำ

มาไปนอนอย่าให้ออนอยู่นั้นนาน

๑ นางพมยมคยอนคุดยงอนใจ

ไไหนเหงอนซาช่างว่าเดา

ไในมึงนั้นแย่งออกบิณวอน

ว่าพดางพักพุ่มอับแอบไป

ประคองชนบตกผลัดไม่ไหว

นางพมบ้องบัตตะบัตกราน

๑ เจ้าพดายแก้วรับขวัญกระเด็นยม ประโดมพิมชนจิตต พัดไมย

รูปผมชนชนระวันใจ

พุดพลอดกอดเคดาเด่านิทาน

ซามฝั่งมายังเกาะดงกา

แฉ่นยากถ่ามากด้วยนางงาม

ดับดับจงโคนางมาคินเมือง

ทาคอชกนเกิดเป็นโรพังพิดา

ผินหน้ามาจะผิดให้เป็นนวด

ตดังแคงรุ่มไบเป็นนวดดงจน

เอาแบ่งประอกออดคุดังใจ

แต่จะนั่งทาแบ่งก็ไม่ได้

เหงอโคตตระหนาวว่าคาญ

นิจจาเจ้าดวงพจรงจรงจัน

กอดสระพานดระพักจูบแต่เวาเวา

ไใช่เหงอโคเบือนแก้มเขาแถ้วเจ้า

ด้องกระจกคเอกักเป็นโร

ไม่ไปคเียดักอนไม่นอนได้

แต่ผลัดไถ่จตุคร่าอยู่ช้านาน

แนบชิดจิตตใจให้พุงชาน

เข้าไนม่านเจ้ากกรายตงทันใด

๑ ปราไศรยชกชัตถวยปรีดา

พระอดดาวตามนางมากดางป่า

ผดายุโคศรยภักษาให้ตายเป็ดอง

พระรามทุกขัตตรอมจนผอมเหตของ

พอดันเรอชกพอดลบดงคุดยกัน

ตอนที่ ๙ พลายแก้วถูกเกณฑ์ทัพ

๑ จะกตาวังพระเจ้าเชียงใหม่
 หม้ออำมาตยราชกรรมาครบครัน
 บริบูรณ์พร้อมมรดกไม่ขาดสิ้น
 เมืองน้อยนบหนอบไม่ขุ่นเคือง
 วันหนึ่งเสด็จออกขุนนางแน่น
 หมอบกราบกราบเต็มหน้าพระदान
 พอลองดาวนำข่าวหนังสือบอก
 ไปขึ้นบุรีศรีอยุธยา
 นำเครื่องบรรณาการไปเวียงไต
 ดูกำเร็บเอิบใจใส่พอดี

ครของบุรินทร์เชียงใหม่ไอศุวรวิ
 ข้างฝ่ายในกำนดกนงเนือง
 ประชาชนระบือตอเตือง
 ถวายเครื่องสุวรรณบรรณาการ
 พร้อมท้าวแสนเพยดาวเห่ดาทหาร
 เกษมด้านด้วยมุขมาตยา
 ว่าเชียงใหม่กตัญญูนอกหน้า
 ไม่เกรงเศสขาราม
 กรุงไทยตั้งเสริมเพิ่มศักดิ์ศรี
 จะนำไทยมาค้ำบุรีเรา

๑ พระเจ้าเชียงใหม่ได้ทราบเรื่อง
 เหม่ฮ้ายเชียงทองจองหงของเขา
 แด่ก่อนนมนนชนแก่เรา
 เสียเถื่อนทกรบควรวบให้ครบตัว
 เครื่องศาสตราอาวุธปืนไฟ
 ให้พร้อมพร้อมเบ็ดเสร็จในเจ็ดวัน
 ให้ปราบเมืองแมนเป็นแม่ทัพ
 แล่นกำกองปลัดทัพนับว่าดี

ให้ขุนเคืองซัดใจตั้งไฟเผา
 ดงไปเข้ากับไทยช่างไม้กลัด
 ถอดหญิงกนกลัดของหัว
 นับท้าวถวนหม่นพณครกรัจ
 ทงน้อยใหญ่สารพัดรื่องจัดสรร
 จงดมมือเตรียมกันแคว้น
 ไปทำมนั้ให้บอบยุกับดี
 ต้องนายนักองหน้าไพร่หาพัน

ถึงเวียงเชียงทองให้ต้อนรับไว้
ยังบนกระหน่ำท่าใหญ่ถนัด
ที่ประตูจุกใจทุกช่อง
แม้ใครออกมาจะฆ่าฟัน

๑ ครานนังพระยาเชียงทอง
เขามาตั้งค่ายรายล้อมไว้
ตัวฉันพรันออกตกใจ
ไม่มีใครจะได้ไปพึ่งพิง
จึงปรึกษากันถึงเห็นชอบ
ยอมถวายดอกไม้เงินทอง
ขอประทานโทษอาญาฆ่าตัว
แม้จะตเวียงใดให้ตชบ
เห็นพวกเชียงใหม่จะตายใจ
เราดวงมันพอให้ปรอดรอดไพร่พด
จึงร้องบอกออกไปกับนายทัพ
ขอยืมปืนไถ่ยาอย่าแดง
ขออย่าเพื่อหุนหันพินฆ่า
ขอทำการแก้ตัวดุ๊กกั๊ก
ฝ่ายพวกเพี้ยการทหารกล้า
จึงพาพวกเชียงทองไปด้วยกัน

ตั้งค่ายรายไปรอบเมืองทั่ว
จะจับตัวพระยาตุนามัน
เกณฑ์ทงของรักษาหน้าทมน
อย่าให้หนีหลบตหนออกไป

เห็นเพี้ยดาวกายกของนังร้องให้
จะเข้าออกไม่ได้ตายจริงจริง
ดีเขาไม่ได้แต่สักตั้ง
จะกตงให้เขาเถอทงเชียงทอง
จะทำเป็นหนีบหนีบไม่ขัดข้อง
โบกธงปรองคองขอเคารพ
ขอขงขอยนอยไม่หัดกหตบ
จะเอาตัวสู้รบจนตายชนม์
ถ้าทัพไทยมาพร้อมตให้บน
เห็นชอบกตต่างฉนวนนกาแพง
แต่ดยกรงค์ำนับชนกวัดแก่ง
เชิญท่านแจ้งแก่ผู้ใหญ่ให้จงดี
จะเอาตไทยให้บนบ
ท่านจึงมีเมตตอาญาฆ่าฟัน
ได้ยินเชียงทองว่าเกษมฉันต์
บอกพระยาฟ้าตตามเรื่องราว

๑ ครานน^๕จิง^๕พระยา^๕พาด^๕ณ^๕ ป^๕ร^๕ก^๕ษ^๕า^๕ก^๕น^๕แ^๕ด^๕ว^๕ไ^๕ห^๕ไ^๕ป^๕ว^๕า^๕ก^๕า^๕ว^๕

ก^๕า^๕ช^๕เ^๕ย^๕ง^๕ท^๕อ^๕ง^๕อ^๕น^๕น^๕อ^๕ม^๕ย^๕อ^๕ม^๕ข^๕น^๕ถ^๕า^๕ว^๕ จ^๕ระ^๕ช^๕อ^๕ท^๕อ^๕ษ^๕ไ^๕ห^๕ใ^๕ด^๕ั^๕ก^๕ร^๕ว^๕อ^๕ย^๕า^๕ว^๕ั^๕น^๕ไ^๕จ^๕

ไ^๕ห^๕เ^๕จ^๕า^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ก^๕ร^๕ม^๕ก^๕ว^๕ร^๕อ^๕อ^๕ก^๕มา^๕ห^๕า^๕ ท^๕ำ^๕พ^๕ิ^๕พ^๕ิ^๕น^๕น^๕ต^๕ั^๕จ^๕จ^๕ก^๕น^๕เ^๕ด^๕ย^๕ไ^๕ห^๕ี^๕

แ^๕ด^๕ว^๕ไ^๕ห^๕เ^๕บ^๕ด^๕ท^๕ว^๕ร^๕บ^๕า^๕น^๕เ^๕ย^๕ง^๕ไ^๕ช^๕ย^๕ ไ^๕ห^๕เ^๕พ^๕ว^๕ก^๕เร^๕า^๕เ^๕า^๕ไ^๕ป^๕ไ^๕ด^๕ท^๕ุ^๕ก^๕จ^๕น^๕

อ^๕า^๕ว^๕ร^๕ย^๕ท^๕ร^๕ก^๕ณ^๕ท^๕อ^๕น^๕ไ^๕ด^๕ม^๕ ท^๕ำ^๕บ^๕เ^๕ญ^๕ช^๕ม^๕อ^๕บ^๕ไ^๕ห^๕เ^๕ม^๕เ^๕น^๕ม^๕น^๕

แ^๕ด^๕ว^๕ห^๕า^๕ส^๕ะ^๕เบ^๕ย^๕ง^๕เ^๕ย^๕ง^๕ท^๕พ^๕ไ^๕ท^๕ร^๕บ^๕ค^๕ร^๕น^๕ จ^๕ั^๕ง^๕จ^๕ะ^๕ไ^๕ว^๕ไ^๕จ^๕ก^๕น^๕ว^๕า^๕ก^๕ก^๕ด^๕

เ^๕า^๕พ^๕ว^๕ก^๕ร^๕ม^๕ก^๕ว^๕ร^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ช^๕เ^๕ย^๕ง^๕ท^๕อ^๕ง^๕ ไ^๕ด^๕เ^๕ฟ^๕ง^๕ร^๕บ^๕ร^๕อ^๕ง^๕ว^๕า^๕ค^๕อ^๕ง^๕ท^๕

ค^๕ำ^๕ว^๕ง^๕ด^๕าก^๕ถ^๕บ^๕ม^๕า^๕ย^๕ง^๕ช^๕ำ^๕น^๕ แ^๕จ^๕ง^๕ค^๕ด^๕ไ^๕ห^๕เ^๕ฟ^๕ง^๕ต^๕ำ^๕ม^๕ด^๕ัง^๕มา^๕ ๗

๑ ครานน^๕พระ^๕ยา^๕ช^๕เ^๕ย^๕ง^๕ท^๕อ^๕ง^๕ ไ^๕ห^๕เ^๕ช^๕ด^๕ช^๕อ^๕ง^๕เ^๕ต^๕ม^๕ไ^๕จ^๕อ^๕ก^๕ไ^๕ป^๕ห^๕า^๕

จ^๕ั^๕ง^๕ด^๕ัง^๕ไ^๕ห^๕เ^๕บ^๕ด^๕ค^๕บ^๕า^๕น^๕ท^๕ว^๕ร^๕า^๕ แ^๕ด^๕ว^๕พ^๕า^๕ก^๕ร^๕ม^๕ก^๕ว^๕ร^๕น^๕น^๕อ^๕อ^๕ก^๕ไ^๕ป^๕

ค^๕ร^๕น^๕ถ^๕อ^๕น^๕า^๕ท^๕า^๕ด^๕ั^๕ย^๕ด^๕ำ^๕เ^๕ว^๕จ^๕แ^๕ด^๕ว^๕ ถ^๕า^๕ก^๕ก^๕ั^๕น^๕ส^๕อ^๕ด^๕แ^๕ค^๕ด^๕ว^๕ไ^๕น^๕ด^๕ัง^๕ไ^๕ด^๕ย^๕

ค^๕ำ^๕ว^๕ง^๕เ^๕ย^๕ว^๕เ^๕ว^๕ร^๕ด^๕ั^๕ห^๕า^๕มา^๕ไ^๕ป^๕ ท^๕ง^๕น^๕า^๕ย^๕ไ^๕พ^๕ร^๕เ^๕ช^๕อ^๕ถ^๕อ^๕ช^๕า^๕ว^๕า^๕ช^๕เ^๕ย^๕ง^๕ท^๕อ^๕ง^๕

ม^๕ำ^๕ง^๕เ^๕ย^๕ว^๕เ^๕ก^๕ย^๕ว^๕จ^๕อ^๕ว^๕จ^๕า^๕ว^๕า^๕น^๕น^๕อ^๕ก^๕ ม^๕ำ^๕ง^๕เ^๕า^๕อ^๕อ^๕ก^๕ไ^๕ป^๕มา^๕ห^๕า^๕เ^๕า^๕ว^๕อ^๕ง^๕

ม^๕ำ^๕ง^๕ช^๕บ^๕ร^๕อ^๕ง^๕พ^๕ิ^๕อ^๕น^๕ด^๕ำ^๕ค^๕ว^๕ย^๕ด^๕ำ^๕พ^๕อ^๕ง^๕ ม^๕ำ^๕ง^๕ค^๕ร^๕น^๕อ^๕ง^๕ก^๕ิ^๕น^๕เ^๕ห^๕ด^๕ำ^๕เ^๕ย^๕ว^๕เ^๕ม^๕า^๕ม^๕า^๕ย^๕ ๗

๑ จ^๕ระ^๕ก^๕ด^๕ำ^๕ว^๕ด^๕ง^๕พระ^๕ยา^๕เ^๕ก^๕ิ^๕น^๕ก^๕ั^๕บ^๕ระ^๕แห^๕ง^๕ แ^๕จ^๕ง^๕ว^๕ำ^๕ท^๕พ^๕เ^๕ย^๕ง^๕ไ^๕ห^๕ี^๕ม^๕ำ^๕มา^๕ก^๕ห^๕ด^๕า^๕ย^๕

ค^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ช^๕เ^๕ย^๕ง^๕ท^๕อ^๕ง^๕ไ^๕ด^๕ง^๕า^๕ย^๕ค^๕า^๕ย^๕ ช^๕ำ^๕ว^๕ระ^๕ค^๕า^๕ย^๕ว^๕ำ^๕เ^๕า^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ไ^๕น^๕ด^๕ั^๕ร^๕บ^๕

ก^๕ด^๕บ^๕ไ^๕จ^๕ไ^๕ป^๕เ^๕า^๕ก^๕ั^๕บ^๕เ^๕ย^๕ง^๕ไ^๕ห^๕ี^๕ ร^๕ิ^๕บ^๕จ^๕ระ^๕ร^๕บ^๕ท^๕พ^๕ไ^๕ท^๕ย^๕ไ^๕น^๕ห^๕ด^๕ั^๕ก^๕ห^๕ด^๕บ^๕

จ^๕ั^๕ง^๕จ^๕ด^๕แ^๕จ^๕ง^๕แ^๕ด^๕ง^๕บ^๕อ^๕ก^๕ท^๕ุ^๕ก^๕ช^๕อ^๕ค^๕ร^๕บ^๕ ไ^๕ห^๕เ^๕ม^๕ำ^๕ไ^๕ช^๕ไ^๕ป^๕แ^๕ค^๕่^๕พ^๕ด^๕บ^๕ท^๕ง^๕ด^๕อ^๕ง^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕

ม^๕ำ^๕ไ^๕ช^๕ไ^๕ป^๕เ^๕ก^๕ิ^๕น^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ก^๕ำ^๕แ^๕ง^๕ พ^๕ระ^๕ย^๕า^๕ร^๕า^๕ม^๕ค^๕ร^๕น^๕แ^๕จ^๕ง^๕ค^๕ด^๕อ^๕ค^๕เ^๕ว^๕อ^๕ง^๕

เ^๕เ^๕น^๕เ^๕บ^๕เ^๕น^๕ช^๕ว^๕ร^๕า^๕ช^๕ก^๕ว^๕ร^๕ว^๕ำ^๕ค^๕า^๕ม^๕เ^๕อ^๕ง^๕ ไ^๕ห^๕เ^๕ว^๕เ^๕ร^๕เ^๕ว^๕ด^๕ำ^๕เ^๕ย^๕อ^๕ง^๕ร^๕ิ^๕บ^๕ด^๕อ^๕ง^๕ไ^๕

ครวนว่ามาดังขยูชยา

นายเวรค้อยกระบอกออกทันใด

พอเจ้าคุณผู้ใหญ่เข้าไปถึง

เจ้าคุณทราบเรื่องเคื่องวิญญา

ฝ่ายขุนนางใหญ่หน่อยทคอยเฝ้า

ต่างเข้ามาอยู่หน้าพระโรงไชย

๑ ครวนนพระองค์ผู้ทรงฤทธิ

เสนาข้าเฝ้าเข้ามา

ท่านเจ้าคุณผู้ใหญ่ครนใดท

ถามต้นพาดต้นต้นบาบาด

ตงคายรายตอมเซียงทองไฉ

ยอมถอนาพพมณต์จจา

พระยาเถนระแหงกำแพงเพชร

แล้วแต่จะโปรดปรานประการใด

๑ ครวนนพระองค์ผู้ทรงเดช

จึงตรัสแก่ข้าเฝ้าท้าวพระยา

จระยกทัพใหญ่หรือใครจะอาสา

ตั้งเสด็จพระเสด็จจรวัด

ทหารพลเรือนทงต้องฝ่าย

ครนถึงชนนงยงคำดา

วางบอกทศาดหาห่าไม้

แล้วชักใช้ไตเดียงเรื่องกจจา

นายเวรจึงกราบเรียนอยู่พร้อมหน้า

รับเข้ามาทอ้งพระโรงในทันใด

ทุกหมวดเหล่าเจ้ากระทรวงน้อยใหญ่

พวกซาเฝ้าเข้าไปไต่वेदा

เสด็จเสด็จยศแทนมณฑลทางหน้า

วันทาหมอบกราบกราบกราบ

จึงคิดหนังสือบอกออกทูตสาร

เป็นทหารเซียงใหม่ขนยกมา

เจ้าเมืองไม่รบรบกับเขาหา

เห็นว่าคิดคดขมฏไป

พอทราบเสด็จบอกมาหาห่าไม้

ชิวค้อยได้พระบาท

ฟังเหตุขุ่นเคืองเป็นหนักหนา

จึงปรึกษาพร้อมกันในวันนั้น

พวงนมาว่ากันทน

คนเขาคาหนักทศว์ได้ยา

ก็ผันผายจากเฝ้าไปพร้อมหน้า

ต่างปรึกษาดังครมตามคต

จุดคุดมภักกรมเมืองแตกตั้งนา

ใครจะอาสาไปก็ไม่มี

ขุนนางต่างคนก็ไปบ้าน

เป็นตำแหน่งของตัวถนัดวิชา

๑ ครานันพระเจ้ากรุงทวารว

สถิตย์ที่แทนแก้วแหงพรวรรณ

ตั้งองค์อมเรศรั้วราฤทธิ

พร้อมเทพธิดาสุราโดย

พระตำริตรีเหตุเขตต์ขอบ

เขียงใหม่ให้ทหารมารา

เจ้าเมืองเขียงทองไม่ปองรบ

มันกำเริบเต็มใหญ่ใจครนอง

กำแพงระแหงเดินทัพออกมา

จำจะยกพลมนนตรี

ครนทรงพระตำริตรีเสด็จ

ประทับแท่นสุวรรณอันโอฬาร

หมอบกราบกราบสัต่างต่างกรม

ข้าทูลละอองบาทราชก

เสียงประ โคมซึ่งกตองก้องดัง

ระเหิดระหวงดังองค์อมรินทร์

จนว่าคิดอ่านกันซึ่งมี

ไม่ตกลงเต็มทักออกมา

ท่านทหารเสียใจเป็นหนักหนา

ไม่มีใครอาสาจะเสียครัน

อยู่รักษาพิภพเพียงสุวรรณ

พวังพร้อมพระกำนัถ์สนมใน

สถิตย์เวรยันต์ของน้องได้

ก้องไปด้วยอินทเทวี

จังหวัดรอบอยู่ชยามูร์ดำ

ย้ายกระตังถึงเขียงทอง

กตบั้ดมทบทกับเขียงใหม่ได้คั้ดของคั้ดอง

เห็นจระปองเป็นขมภูพระบุรี

สำนึกกตในท่านองคั้ดองคั้

คั้เขาเขียงทองนคนมา

เสด็จออกพระที่นั่งข้างหน้า

คายนาคด้วยมุขมนตรี

จัดคุดมภักพร้อมพวังทงดี

เดินน้อยใหญ่ถวายนกร

เป่าสังข์กระทั้แตรแซ่ดลอน

สถิตย์แทนมวพรพรรณราย

บดินทุกมพิศดาอาสัน
ไปตาวักชาติอินเพริศพราย

เกิดอนภตาดด้วยเทพทงหลาย
ฉัตรฉายช่อชนมรินทร์

๑ พระจึงมตั้งหนาทประภาสไป

เส่นาน้อยใหญ่ทงปวงตัน

เกิดเคื่องด้วยเรื่องเมืองเชียงอินทรี
เซียงทองเป็นของอยุธยา
เซียงทองนนักพตตเป็นดีศรี
จรงอชยเซนนกมโค

อหังการคหิมันประมาท
มัญยกมาตงหอมตอมอช
วีเพราะสามเมืองนหมอกมา
จระอมเข็บกำเรบใจเป็นหนักหนา

กชตัวดำกอกตัวอุทษา
การเซนนแต่ก่อนวอนชโร

คกทหารอยุธยาเราไม่มี
เคยใช้อายชุนไกรทเป็นผี

มัญมัยมอดจอตวายเสียหลายม

ครั้งจะได้ผู้ใดไป

จึงตรัดถามเส่นาชาเฝ้า

ว่าตักเต้ามันยังมีหรือหาไม่

เห็นจางจางหกเหต่าจะเข้าใจ

ด้วยอายชุนไกรอชุกรมน

๑ ครานนพระยารามจัตตวงค

กราบลงแดงทลชมนม

ขอเศษพระองคทวงธรรม

อนชวันอชุนไกรพระบาท

ซาพเจ้าใดทวามเนอคความได้

เมอศวงชุนไกรคัมตั้งจา

มบุตวชายคนหนงพงคตอดมา

อชุนไกรได้สีกหาบปลาย

ทงประศวีทหนจากเมืองสุพรรณ

พาดกนอชุนไกรไปตั้งนัยทาย

มโคตรูเห็นจาเป็นตาย

แต่ระคายจ่าอชุนไกรณจันบุรี

๑ ครานนพระองคคทวงเศษ

พงเหตุแจ่งเรื่องทงประศวี

จึงควัดถามชุนชางไปทันท

เองนบ้านอชุนไกรเมืองสุพรรณ

ยังจรูเริงราวทองประศรี
เอ็งรูอย่างไรบอกไปพลัน

๑ ครานนขุนช่างมหาดเล็ก
คิดไปส่มใจทนกลอง

จระทุตส์อพตายแก้วให้ไปทัพ
กิดแล้วทุตส์พลันทันใด

อันบุตรขุนไกรท้ออดว้าย
ได้เมื่อยอยู่ดีพรณพารา

อันฤทธากดำหาญชาญไชย
อายุประมาณดับเจ็ดปี

๑ ครานนพระองค์มูทรงภพ
ย้ายข้างนำไปให้ได้มา

เจ้ากรมพระตำรวจรับตั้ง
จัดขุนหมื่นพลันในทันใด

ออกจากกรุงศรีอยุธยา
ขุนช่างชนเรือนไมเออนอ้า

๑ ครานแล้วไปบ้านศรีประจัน
สายทองมองเห็นตำรวจใน

ตกใจไปบอกศรีประจัน
เชิญนายหนังช้างบนต้นทนา

ถูกมน้อยุดหรืออาตัญ
จรได้ไหมนไปเซียงทอง

เฝ้าเห็นมาแคเด็กพิศทุกคตอง
หมายจรครองเจ้าพิมพ์ตาโดย

แล้วจรกลับไปเฝ้าเจ้าพิมพ์ใหม่
ชีวิตอยู่ได้พระบาทา

ชื่อวานายพลตายแก้วแก้วกล้า
แต่มารดาเพื่อนอยู่กาญจนบุรี

เลี้ยงภักุพรายได้เป็นถวนถ
ขอจงทราบซุ้ดพระบาทา

ฟังจบถอยคำขุนช่างว่า
ตำรวจเเวโรครหวาให้ออกไป

ถอยหลังออกมาหาช้าไม่
ตั้งให้นายขุนช่างเป็นผู้นำ

ถึงดีพรณพาราพอพลบค่ำ
ไปอาบน้ำดูบกายสบายใจ

ร้องเรียกใครนนให้ซุดใต้
เอะเหตุไรขุนช่างจึงนำมา

รับตำรวจนชนเคหา
กินหมากเกิดซาแคตามัน

จะแต่งตั้งให้กำจัดพลตพราก
ตั้งแต่นั้นต่อไปจะไกลกัน

๑ เจ้าพวยเห็นเมื่อยตะเหี้ยให้
แข็งใจจำเป็นเจรจา

อันซึ่งราชการงานทัพ

ถ้าเรายกชนไปคงได้ดี

พวงคำผัดวอฮาร์องให้

ชาวปลาดำทำฮาร์อวาคาญ

ว่าพลางทางตั้งชาวคน

ตั้งแล้วพวยแอกก็ออกไป

ครั้นถึงทักทายปราศรัย

เดินตามนอกชานกระดานกลาง

หย่อนก้นบนเถื่อทองดำมรา

นางพิมหยิบพานรำคาญใจ

ขุนช้างเขม้นเห็นแขนพิม

หนักอัยช้อยแขนใส่แหงนงู

๑ ฝ่ายว่าสายทองกับช้างคน

พริกส้มข้าวคะไควได้ปรุง

ตุ๊กเต้วีจจัดเทียบดำรับไว้

นางพิมแค้นขุนช้างข้างระยำ

ให้โดยยากกลางบ้านพนาถันท์

นับวันไปแฉกแฉกเมื่อยอา

อาโดยเมื่อยรักเป็นหนักหนา

จะเด็ดคำร้องให้ไปโยม

ถ้าหับมาแต่ครึ่งบตาพ

คือไตเซียงของดำเว็จการ

คำวอจเขาได้มาถึงบ้าน

เขาอดจะประจานให้เจ็บใจ

สายทองเป็นคนเข่าครวญใหญ่

นั่งไกลตำวอจกับขุนช้าง

พาสองนายไปจากหอชวาง

ย่างชนหอพิมพิศาโดย

เรียกพานหมากมาหาซาไม้

ไม่ออกไปตั้งอกสออดอดประตุ

ชระเงงแยงหนงนอยเป็นครุ

ตุจุนยุงกักไม้บ่ตยุง

ทำดำรับสืบต้นทอคมันกุง

แกงฮ่อมหอมพุงทงตมยา

ผู้หญิงจิงไซว้อยูกดาคดำ

ทำเรียกตามผลหัวดำนมา

ตั้งโต๊ะของคางกับข้าวให้

ขุนช้างแดงเพ่งเขมงตา

พดายนเกวียนมเินเชิญกินข้าว

มันมีไข่กลางวันไม่ทันทำ

กินอ้มแดงก็ยกถ้ำรับไป

จะมีตดาวมาเมืองไท่แดงดี

พูดกนดึกเขากหวอนชน

ให้ตั้งนายพักนอนผ่อนสำราญ

ระทวยทอดกอดคองประคองสำราญใจจะขาดกระเด็นเป็นท่อนท่อน

กระซิบสั่งต้นทนาด้วยอาวรณ์

ขยคนอนเข้ให้ชิตคิดฝ่าประจัน

มือกุมหน้าแข็งชนแกลงไก่อ

๑ เจ้าพดายนเกวียนนางไม่วางรัตเกี้ยวกระหวัดจับประทับแต่ด้รับขวัญ

จะจากนองหมองครมอารมณ์ครัน หลายวันเง้นไปมิได้ขม

เจ้าพมณาตาคกกกับอกผัว

เมี่ยงถ้วรบดาวจะเหลดกล่ม

เจ้าพดายนเกวียนปดอบว่าอย่าปรารมภ์ ประคองนมถนอมจับไม่จัดเคย

ขุนช้างไต่ยืนฟอดทอดตัวคว่ำ

ผัวอ้าปากแดงพ้อคุณเอ๋ย

ผัวเรือนแรงร้ายกระไรเคย

ข้ามาใหม่ไม่เคยมาอำกัน

๑ ครนแดงดูริโยทัยใกล้สว่าง

เจ้าพดายนกับนางยังบ้วนบ่น

ดังหน้ามาหาศรัประจัน

กถันกถันได้กาด้วยอาวรณ์

รับสั่งให้หาข้าพเจ้า
 ให้ทราบเรื่องอย่างไรในคร
 เจ้าพดายแก้วกับบัวก็ถึงเรือน
 รับมาเวลาย้ายลงชายไฟ
 ครนถึงจึงหยุดครุ่น
 เจ้าพดายแก้วจันทาพูดจากัน
 พุดจาความคุมข้า
 ถ้าไปก็จะได้ราชการ
 ๑ ครานนพระของคณูทรงเดช
 ครนแดงทองต้องฟ้าชาตรี
 ๑ ครานนท่านจางวางหกเหล่า
 กราบทูลไปพด้นในทันใด
 เพื่อนชอว่านายพดายแก้ว
 เห็นเบนคนตมอชา
 ๑ ครานนพระของคณูทรงเดช
 ไปหาตัวมันมาหาใจใจ
 พระองค์ทรงพิศอยู่บนคร
 คาเป็นมันหยบขถบถกม
 จึงตรัสว่าอย่าเสียอายพดายแก้ว
 อย่าให้เสียศักดิ์วงศ์พงศ์ปราณ

หนักเบาจำจะเข้าไปดูก่อน
 นางพินทาผ่านอนให้ผัวไป
 คำจริงเร่งตักเตือนไม่ช้าได้
 ถึงกรุงไกรไปยังศาลาพด้น
 ท่านผู้รับสั่งอยู่ทัน
 เห็นคมตันถาดเตาจะเอาการ
 ตาคำถอกกถมถ่มทหาร
 เสร็จจทัพกลับมบ้านแฉ้วคงดี
 ๑ หนักถึงเหตุราชการบุรีศรี
 จรดข้อของพระโรงไชย
 ก้มเกล้าบังคมหาช้าไม่
 ได้บุตรขุนไกรผู้ตายมา
 ได้ได้เตียงคูแฉ้วจะอาว้า
 พุดจาห้าอหาญไม่พวันใคร
 ๑ พังเหตุครัดมาไม่ช้าได้
 คำจริงในเรียกคตานมาบังคม
 นำเอ็นตูปรางมันงามถ่ม
 วิทยาลัยคมจักเขยอชญา
 ๑ มงเกิดแดงในเนื้อเชือกทหาร
 ทำราชการดับค้อพ้อมงไป

แมนตเชียงทองชนะมา
ตริกตวองต้องแท้ให้แน่ใจ

๑ พตยแก้วรับตั้งบังคมทูล
ชีวิตอยู่ใต้พระบาท
ศัพทเชียงอินทรีแดงเชียงทอง
ถ้าข้าพระพุทธรเจ้ามีบรวโดย

๑ พระองค์ทรงภพตบเพลาผาง
มิ่งเนนให้วิชาศตงดาตดง
จึงตั้งเกณฑ์ไพร่มีได้นาน
เร่งรัดจักถนในทันใด
แถวประธานเงินตราฆ่าเดือ

เจ้าพตยแก้วได้รับพระราชทาน
กระหม่อมฉันจะออกไปบ้านก่อน
จะได้มีลูกเครื่องขานการจะไป
เออเองไปบ้านช้อยานอนอยู่
นายพตยกรวยถวยบังคมตา

๑ เจ้าคุณผู้ใหญ่ได้รับตั้ง
เรียกพันพุมทอมาไวไว
นับครหมายกระเกณฑ์คามกระทรวง
กระเกณฑ์บอกไปนอนในเดือน

เงินทองเดือฝักจะให้
จะได้ฤกษ์มิได้ให้จามา ๑

ขอเดชะเรนทรบุรีสุวโปรดเกล้า
ขออาดำพระองค์คุณทรงชัย
ให้ล้มพระทัยปองให้จึงได้
ก็มีได้ยอต่อค่อนรงค์ ๑

เออวางให้มันเหตถดงเป็นผง
อย่าให้ดาวทงนมาตุ้ไทย
ทงทหารพดเรือนกรมน้อยใหญ่
ให้ถ้วนครบครันกันทันการ
ก้อเกอให้กำเรบใจทหาร

ก็มีกรานทูลของค้พระทรงไชย
จรวีบร้อนถดบมาหาข้าไม้
แต่ในตำวันจะถดบมา
กูจะจัดพลไพร่ไว้ค้อยท่า
บ่าวห่อเงินตราตามออกไป ๑

ออกมานั่งคำดาตูกขุนใหญ่
เกณฑ์ไพร่ทหารแดงพดเรือน
ไพร่ทวดงรพดถันถดียน
ตักเดือนค้เกาะเอาตัวมา

๑ ทหตบหตถกตหนหาย
 ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
 ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐
 ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐
 ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐
 ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐
 ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐
 ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐
 ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

เขามุตนายแม่พ้อมาค้อว่า
 ช้างม้าอึดเอออยู่แจจรว
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
 ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐
 ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐
 ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐
 ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐
 ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐
 ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐
 ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ยามกินผืนหน้าไม่พบผัว
 เคยสับขายก็ระคนขายสับไป
 เดินผมไหนดจะพบกับแหนบน้อย
 กระแจะแบ่งแห้ง โถงตาม
 พุกหมอนอ่อนอ่อนจะหนุนหน้า
 ส่องแกมแยมย่นตะขอลดา
 ส่ารพัตรจะวิบัติวิบากจิตต์
 แฉ่นอาดัยนงอนจะหย่อนทรวง
 ๑ นางพินพิบกับชกเฝ้าระชน
 หน้าตาตกชกชกกระเซ็นไป
 จะเดินไปได้ฤกษ์ถึงเชียงทอง
 จะระบบบขอบบางท่งถดวางริม
 ใครจะช่วยบงหนามที่เห็นบเนอ
 ไปด้วยจะได้ช่วยพ่อบ่งรัก
 พ่อเคยนอนอ่อนเนอด้วยนุ่มพุก
 จะคายคันคั่วคองตะของไฟ
 ออกเขี่ยเมี้ยเคยทำกับเข่า
 พ่อกินได้เหมือนใครเมื่อไรนา
 คาวหวานวันละสามเวลาเหลือ
 จะไปกินคิบสุกทั้งบุกกถอย

จะจวนนากตากถวไม่ถนได้
 รอยไรจะท่งรททกรাত্র
 รัชชวันจะไม่พบกระจกหัว
 ชนม่มกจะหมองไม่หม่นทา
 ออกจะราวด้วยชอนชะอ้อนหา
 จะบกรพวองโรยราไม่เด่นดวง
 ยังกิดคิตทุกขใจนี้ใหญ่หลวง
 ผัวเป็นท่วงด้วยเจ้าพิมพิลาโดย
 ไม่ผ่าผืนสรวงสมประดีได้
 ว่าไรห้วงผัวจะจากพิม
 จะพังพองต้องเท่าพอนันนัม
 ออกพินนจะพังด้วยผัวรัก
 เมียนอาโดยเหลือเพียงอกหัก
 อนาถนัพ่อไปนอนอยู่กต่างไพร
 ไปประถุกดินตอนที่ไหนได้
 ใครจะช่วยจตุคตังว่าพึ่งพา
 เข่นเข้าตกแต่งบำรุงหา
 ผักปลากินสิ่งตระน้อยน้อย
 ยังไม่ใครมีเนื้อชนด็กหน้อย
 ไม่อว่อยรตธาคนันจิตจาง

จะอ้มซาบซาบออกมาแต่ไหน
 จะหิวโหยระหอยด้วยแบบบาง
 ยามตักจะรดถึงพินน้อย
 ด้วยพดที่เชยชมได้กตมเกิดยอด
 รุ่งเช้าหนาวเลี้ยงชระนึ่งรัง
 จะครว้าแค้นแค้นตมระบบมกาย
 ซาบหน้าเต่าก้น้ำในท้องซาร
 เคยทาแป้งกระแจะจรุงใจ
 ใ้อ้อพดายสายส่วาของน้องเขย
 มานอนหอดด้วยน้องดองเวดา
 นนชชกดีพียอก
 แฉนซ้ายเคยให้เมียหนุนนอน
 พุดพดอตกอดจูมิใคร่นอน
 จุนรุ่งรางธ่างสายไม่วายชม
 ไม่พดิกกายบ้ายหน้าออกไปจาก
 แบนนางซ่างเคียดด้วยเจ้าใจ
 จะกินเขานั่งเคลดอยู่คอยท่า
 ครนเมย์ไมกนพรอมพ่อย่อมอดน
 เห็นเขาเป็นผัวเมียกนมาหนัก
 พ่อมรดก้องเค็ดรักหักไป

คิดไปตั้งตำพอนดูค้อย่าง
 พौर่างน้อยของเมียนคนเคียด
 จะเค็วร้างรอยเป่ตำครมชารมณเ็ยย
 จะเดเหล็ยวไปพบแต่พวกรชาย
 จะหวาดคว่าเลี้ยงน้องอยู่จนด้าย
 เห็นอยหน่วยก็จระนอนทงเหงอไค
 หนาวระท้านเย็นเ็ยยดตลอดได้
 ใครจะให้กระแจะประจรงทา
 ไม่เคยเคยจะห่างเหเด็นหา
 พ้อเคยพาพิมพุดพิไรวอน
 ยัวหยอกมิใครให้ไปไกลทมอน
 เห็นเมียรอนพ้อก็พดกระพ้อดม
 ซ้อนคางเม็ยเซยแถ้วเ็ยยม
 แถ่นภริมยร์กน้องไม่นอนไกล
 จะออกปากว่าเห็นอยนิตหามี่ไม
 พ้อไปใครจะกอดให้พิมนอน
 ให้พิมมานั่งกินด้วยก้นก่อน
 บัชนบอนปลอบปลัดมประโดมใจ
 จะรักเหมือนพ้อรักพิมหามี่ไม
 ทำไมจะได้ชองรักไปเซยชม

เป็นจนจิตตักตวิตติไปไม่ได้	จนใจพ้อเขาไปแต่ผ้าห่ม
ในกลางไพรพ้อจะได้ประคองชม	สุดตรมออกคณอยู่เดียวดาย
เมื่อยจะนอนคนเดียววระโรวอด	ใครจะกอดพินนอนให้หนาวหาย
เคยแอบแหบข้างไม้ท่าวงาย	เมื่อยจะตายแล้วพ้อทุกข์ระทมอเมื่อย ๆ
๑ พดายแก้วปดอบโถมประโถมเจ้า	อย่าไศกเศร้าไปเสยรูปจะชบงี้
หน้าตาตอกต้อต้อนอ่อนเพี้ย	แต่งจ้งง้อยู่ไม่เงยรำคาญใจ
สุดคิดจิตต์เจ็บด้วยจำจาก	วิบากกรรมจะทำอะไรได้
ไปได้มีจะพาเจ้าพิมไป	ถ้าราญไพรพรังพร้อมผะกามาน
เด็กเต็ดคตอกชมภริมย์จิตต์	ที่ส่งด้อยมาให้ปิติตแซมประธาน
อาบนำให้สูกในท้องขาว	ชนมาพามาพนาดี
ถึงเห็นตเห็นอยเห็นหน้าเจ้านังโกธ	ชื่นใจว่าจจะถึงเรียงทองที่
ถ้าพิลดาวออกได้ตระกูล	จะแต่งตัวพมพีให้เป็นชาย
ได้เส้แนบเนื้อให้เนยนอก	หมวกฝรั่งบงปกผมบักหาย
ถอกกระบมฤทธิพิรศพราย	เออเห็นบกฤชกรายชนพาสี
แล้วพ้อจะเสกประดมหวาน	ให้ทันทานอาดูชเป็นถวันถ
พันดาวเด่นให้เหลกเป็นชุด	ถ้าไปได้แล้วพ้อจะพาไป
นี้สุดฤทธิที่จจะคิดอย่างไรรอด	จะนั่งกอดคณ้องนอนอยู่ไม่ได้
ออกเบต่าศรั้าเสียดตใจ	จนไก่อ้นกระชั้นด้นนั้นมา
เผยอบานหน้าค้างเห็นรางรอง	แดงทองต้องดวงพระเวหา
โอ้จจะรุ่งขึ้นแต่ถั่วแก้วฟ้า	แนบหน้านมนี้้องประคองคัจ

ละมุนละม่อมกนอมไฉนเนบทรวง
จุมพินเห็นชมอารมณ์วิ
กรนรุ้งแจ่มแสงสว่างกระจ่างโลก

พถายแก้วปดอมเจ้าพิมพิลาโดย
กอดคอระตอเคล็ดอันออกจากมุ้ง
ออกจากห้องส่องแก้มตวันหน้าตา

๑ ครานันศรีประจันผู้มารดา
ถามว่าแก้วตาเจ้าเป็นไร

ไปเผือกถับมาแต่เย็นวาน
ย้ายขนข้างตูดเบียดเตี้ยดแทง
จะได้ไปญาไม่ไปไม่บอกมิ่ง
กิดคุดน่าเบื่อนเหลือใจ

๑ พถายแก้วเล่าความกับศรีประจัน
รับสั่งให้ไปทักจับประจัญ
บดินท ในกรุงใต้เกณฑ์พด
ทุดตามาม้านรำคาญใจ
ตลกเป็นห้องด้วยเจ้าพิมพิลาโดย
เหนือแก้วตวันดูอกาภพิ
พรงันเข้าตรู่จะจุจาก
อชานับฉนวนมนแล้วจะนับเดือน

ประโตมดั่งตูปยูนในอกผัว
แม่จุมพินบ้างสักทีให้มีใจ
ทั้งสองโค้อย่างหาสร่างกำสรดไม่

มาจะไปบอกความกับมารดา
เผยอพระยุงย่างแอบแนบหน้า
ถึงมารดาต่างระอึกระอื้นไป

เห็นตูกยาทั้งสองมาร้องไห้
จึงครวญกว่าว่าให้นัยน์ตาแดง

ไม่เด่าชานมารดาให้รู้แจ้ง
จะรวมราชาเก่งกันอย่างไร
ออกจากวงตั้งแต่จะร้องไห้
หน้าตาไหลเปียกเบือนหงตั้งคน

๑ ดาวเรียงทองบนให้บรวโดย
เกดอันกล่นถ้วนพันสัตว์ให้
กำหนดไฉนได้สามวันจะยกทัพ
เมื่อไรจะเสร็จสงครามกลับ
นับได้สามวันมาอยู่เรือน
ได้ยากระทมทุกข์ไปในเดือน
ใครจะเพื่อนเจ้าพิมพิลาโดย

กิดคิดแค้นแค้นขุ่นข้างนัก

มันหมายจะเขยชมให้ล้มใจ

ด้วยหมายว่าไปแต่ก็คงตาย

จะคอยซึ่งเขาเจ้าพินันนวลจันทร์

ตัวไปใจตุกยังอยู่ห้อง

เห็นแต่หม่อมแม่มีเป็นไร

ถ้าใครขอลใครเด่าว่าตุกตาย

สู้บ่สู้ให้เนในพารา

อันตัวเจ้าพินพิดาโดย

รักษาบ่ของกันให้มันคง

อันมนุษย์หาสุดแก่ใครไม่

ถึงจะอมทองคำมาเจรจา

๑ ศรีประจันครนเห็นตุกร้องให้

ขยตาหน้าชาวหาบเรอ

อย่าเป็นทุกข์ถึงขอมพิมเดยขอแก้ว

ตุกเต้าเขารักษามาแต่ไร

ขุดดำหัดงเนื้อคงใจไป

พ้ออย่าประมาทราชาการ

อันค่ายคูทำให้มันคง

ถอยรุดถอยดวงทวงท์

มันรักเจ้าพินมาแต่ไหนไหน

จึงแคะไค้ก่อนทูลพระทรงจรรมี

แยบคายจนตมมันคนสั้น

แม่นมันน่ตุกคิดไม่มีจิตใจ

หาใครปกบ่ของเจ้าพินไม่

ตั้งดวงใจกว่าตุกจะกลับมา

แม่อย่าเพ้อว่านวยพังมันว่า

อย่าเพื่อเชื่อถือว่าช่อตรง

คงดวงใจของตุกอย่าดื่มหลง

ถ่ว่าจะได้กลับตงมาพารา

มันกลับกดอกนอกในเป็นหนักหนา

แม่อย่าหลงไปด้วยพลอยชวยเฮฮา

น้ำตาแก่ไหลตดระน้ำดำเม็ด

พูดจาว่าระเมอระมายไป

ไปแต่หาให้เป็นอะไรไม่

ดวงแดงเมงโยมิให้พาน

ทุกข์ถึงเขาโยเขาอยู่บ้าน

ไม่ควรกล้าอย่าหาญให้เสียที

อย่าทะนงหลงเด่ให้จะได้หนี

ในราตรีอย่าเห็นแก่กลับนอน

นั่งยามคามไฟได้ขงค้อย

ด้วดีมีไชยได้นคร

รุ่งพุงันแถวอออกไ้ไป

ชวนกันอออกเจ้าเจ้าปถา

แถวได้กระต้อบรอบวัด

พริกกระถลือจิดหาเอามาควา

ถ้ายทองไปข้างไหนไม่เห็นด้ว

การร้อนเป็นไฟหาไม่พบ

หมากพลูปญาไม่จิดแจง

ศรีประจันตั้งบัวเผือกคกเตอน

๑ อิมอริกคอกปถารว

ศรีประจันคามอชกรวน

อิดำตาพริกขยกรย

ขำขิงพริกถลือเจอกลงไป

อ้ายมีอิกอวยจยกรบุง

คากคำขำข้อมพร้อมทันที่

ปถาแห่งปถาระโคโคโคทอว

นำอิชยนำตาตงบครวนครันไป

กอนชนมกตระเมแ่เซงไป

กระด้อยชดลรุตแคะแคะกะตา

กอนร้อยมีอิมขุ่มช้อน

อुकด้วหัดอ้นอวควายมาโถนา

เด็กเขยใจโผมานี้ทอว

ซั่มให้ชาวออยำมีเกลบร่ว

ชัวยกันจิดแจงทอวแถวำพรว

ระตัมชนมทำไปให้ครบ

กระไรชัวชาติเหลอ้ออ้อเออชบ

หลบหิวเสยที่เคยอเทยงเซเออน

พลนวยหมากแห่งยังกอกถลืออ้น

พิมกบผวเข้าเวอณพิไรครอญ

เหมือนทอวถันทีเป็นขรมวน

ปถากุได้ไ้ด้ถันเป็นออย่างไร

เดียงถิโกกโกกกระโชกได้

แะบะแะบะขยิกได้ตะเอยคด

คองเข้าในยุงเอาออกถ

กระต้อบได้ไ้คักองเต็มไป

ปถาย่างหอมกระเทียมกัเตรียมได้

บ้างกัจจอจกไรอ้ออ้อยไปมา

มะพร้าวปอกไ้ค้อยแตกขำ

คั้นกระทิกะทอวเตตงไป

เขาแบ็งมาขยำแล้วซักกรอง

เหตอเหตอทวนง่ายสบายใจ

ผลดีก้นบ้างเป็นไรหัวใจโตเห็นน้อย

คิดกระตะเตอระอยู่เช่น^๕

มิ่งชิมกัชิมวิมกระทะ

หมคริมคอกัชิมที่กลางดอง

๑ ศรีประจันมารดาจึงว่าไป

ผัวมีที่ไปไม่ไหวดัง

หมากพดูหยูกยาไม่จัดแจง

เป็นแพงพวยทอชยศคอดอกออกไป

อย่าง^๕นหรือชนชอว่ารักผัว

แม่นไม่มีกุดเกิดนา

จะดังกุดักอันเกิดอยู่กรอดกรอด

แม้นายตะกายเป็นคัวดี

ตั้งแต่เลี้ยงได้ได้ฟูใจเอ๋ย

บิงว่าคุดาเด่นปรอยปรอย

๑ ครานันเจ้าพิมพิดาโดย

หียบอะไรเข้าไม่ได้ฮักใจค้น

เลี้ยงแม่ว่าชานรำคาญใจ

ปอกหมากได้^{๒๗๐๖/๕๖๕}ชันแล้วพันพดู

น้ำตาตได้ตงในท้องกระทะใหญ่

เว้งไฟคนเคียวเห็นยวเข้าทุกที่

เมื่อยแขนเป็นจะตายแล้วข้ายผี

คอกัพายบายที่ใบตองรอง

ทวนตะด้ครันเป็นมันย่อง

พร้องไปคังกระทะชะทวนจริง ๑

แม่พิม^๕เป็นกระไรเข้าเวือนหนึ่ง

ช้วนกนดิ่งกันเดินบ้างเป็นไร

จะเผ้าทรงพระกรรแดงไปถึงไหน

ผ้าผ่อนท่อนสะไบไม่นำพา

มัวแต่จรวองให้ไม่เงยหน้า

ปลาช่นหนึ่งจะกินก็ไม่มี

นั่งกอดหัวเข้าอยู่กับที่

ยังกระว่ากันเป็นเมียน้อย

ไม่หิบบต้องบ้างเดยนางยอหดรัย

กูจะค่อยให้ร้องก้องสุพรรณ ๑

กอดผัวร้องให้อยู่บ่น

กุดินกุดนาคายังโหดพรู

ดูจากผัวไป^๕สะอินอยู่

แต่คผัวเพียงจะขาดใจ

เรียกหาชู้คนให้ชนของ
 มิ่งอย่าเผอเรอเห็นอ้อจัน
 บ่าวชายบ่าวหญิงดั่งถนถน
 ทองประศรีรังกษณชนันไค
 จะไปด้วยกันหรืออ้อจันเขย
 แต่งตำเร็จเดี๋ยงเดี๋ยงเข้าปลา
 ๑ ศรีประจันตอบคำทองประศรี
 เขวชของยังกของออกมุดไป
 ๑ ทองประศรีได้ฟังสั่งชู้คน
 พลายแก้วถูกออกมานอกพดณ
 นัดกันกับท่านทองประศรี
 บ้านแมนแมนย้าอย่าคาดคตาย
 ทูตธาวุระองค์ผู้ทรงธรรม
 แม่ชอกเรือก่อนนอนพันยุง
 ๑ ทองประศรีได้ฟังชู้ชายว่า
 ดงเรือกันขาพร้อมเข้าไท
 ึ่งในกตางแคว่กับแม่ผัว
 คุมตมตมถมถมมา
 ชักหัวเรืออ้ายคำทำอย่างนน
 ถ้อยท่ายไม่ถนัดคักครุดไป

ดั่งมั่งดั่งเบียงเวียงกองในเรือนั้น
 พรหมกันดงเรือกันขาไป
 เขิงกวานหม้อเจ้าเขาสั่งให้
 พุดจาปราไครัยกันไปมา
 หาไม่ดั่งลูกเขยไม้หรือหวา
 ไม้ดูหน้าอชพลายให้คถายใจ ๑
 เย้าเรือนคฤหาหม์ใครดูไม่
 พาอชพิมพิลาโดยไปดั่งกัน ๑
 ชนของดงเรือชมีมมัน
 ให้อท่านศรีประจันผู้แม่ยาย
 ให้ไปคชอยชอุ้ด้าคณูหมาย
 ลูกชายจะไปบกยกเจ้ากรุง
 จะได้พิบกันต่อวันรุ่ง
 พุ่งนงูจิงจะตามไป ๑
 นัดกันตั้งญานันจำได้
 นางพิมก็ไปกับนารดา
 ผีพายบ้ายหัวออกจากท่า
 ยาวยาวชู้ชู้ไฉนเป็นไร
 กูไฉนไม่ทันชอพ่อชู้ไห้ว
 วาดไฉนวังเหวยเขยหัวเรือ

ขาดไม้ทันทรรคนคหน้า

มันต่อยระยาหงตาเรือ

นางพิมพ์ตาโดยใต้กระตอบ

ชายฝพายเกกังกาดงกตว

มุดนากำดินขนนมายา

ร่องค้ำกนอังกะนึ่งไป

โชนตาเขาทศตอต่อหัวเดื่อ

ทองประศรีเด็กเดื่อชนคตุมคว

มุดหมอบเข้าไปพอมิตหัว

เรือรวถกคยโหดจขไป

ตากเรือขอกมาพันคยได้

พอรุ่งก็โกล้งบางดาวพด้น

๑

๕
 เต๋อแตงแตงตาคุดังว่า
 ชงเคี้ยวเคี้ยวกึ่งตุ่มพด
 ถึงปากบางตางอยู่ข้างหนึ่ง
 ปดงหามยาบเข็บข้างเหวกราณ
 กินอยู่พวยดำเว้งแฉ้ว
 ให้เว้งเค็ล่อนโคดกลยาตราพด
 ปดงวางข้างม้ายู่ท่าก
 พดกพดโยธากราบจนาย

๑ พดายแกวอยู่เคี้ยววกเห็ดยวแด
 ดงจากคำตามาหากัน
 ไปทัพทางไกลไม่รู้เหตุ
 ถ้าเม่นจะย้อยยับถึงอับจน
 ๖ ปรีกษากันมีทหน้า
 ค่อยชุกมีให้ตุ้ดกระชากพัน
 ยกตงเรือแตงกัซามฟาก
 ๕ ขนบกยกโพธิ์มาทันท
 จึงแต่งเครื่องมดพดบุธา
 ชุดหลุมแตงพิศฐานพดัน

๑ ทองประศัรันทพิศฐานก่อน
 ให้คนโพธิ์ของชานนบรโดย

๕
 ถอดคำสัตว์อาวธมาอั้งมี
 มของคหังโห้ถันนนาน
 ยกพดขามถึงข้างฟากบ้าน
 ลอดคานคักคักพกผู้คน
 พดรายแกวจึงตั้งพดกพด
 ไปอยู่ต้นทางที่จะคดตาคุดาย
 ๕ เที้ยวอยู่ทศำดาวคดบำผวย
 ๕ ชยายยกกองทัพไปฉับพดัน

๑ เห็นเม็กบพมจอตอยู่นั้น
 ปรีกษาอ่าคัญทั้งสามคน
 จะตั้งเกดปลัดโพธิ์ไว้ฉ้ามคัน
 ขอให้โพธิ์พิกลไปเหมือนกัน
 ๕ ให้เที้ยวหาหน่อโพธิ์ชมขมัน
 ๕ คินนพนพอกไวคิบด
 ผดกหัวเรือบาไปถึงที่
 ๕ มัดันไม่ใหญ่ได้ตัวคัญ
 ๕ มวงธรวงเทวดาทอยู่นั้น
 ๕ ปลุกกันคนตะคินันงบนไป
 ๑ ถ้าม้วยมรณั้ช่าอาหารอดไม่
 ๕ ถ้าควไ้โพธิ์ไ้เหมือนตัวเป็น

แม่นตัวอยู่คุ้มคู่
 ขอให้โพธิ์ชุ่มชะชุ่มเย็น
 ว่าแดงเท่านั้นด้วยทนต์
 เจ้าพตายให้ว้ออันแก่เทวา
 แม่นจะมีไชยแก่ไพร่
 ถ้าแม้นจะอาศัยบวรโดย
 แม่นตัวขานม้วยไซ้
 ถ้าถ้าเรัจจนวงศ์สงคราม
 อธิษฐานแดงพัตนทันใด
 วากรอมพร้อมต้นเอาดินยัค
 ยกมือกราบกรานเทพารักษ์
 ปุระกองต้นโพธิ์นอชยะระห้อยง
 โพธิ์ทองของพิมพิษฐาน
 ขอให้โพธิ์ตายตามอย่างามชีวิต
 ขอให้โพธิ์ชุ่มชื่นระรื่นวัน
 ถ้าตัวไซ้เฝื่อนอมครวมใจ
 ครนพิศฐานแดงจึงปลุกตง
 พูนพจนถวนต้นทุกหลุมมา
 ทงตามผ่นผ้าพบนงไฉ
 ขอเดชะผานทญกพน

ความทุกข์ไม่กำเนิดเกิดเข็ญ
 ให้เห็นประจักษ์อยู่แก่ตา
 ยกคนโพธิ์ใต้โหว่หลุมหน้า
 ตัวข้าจะชนไปชิงไชย
 ขอให้โพธิ์คนนั่งออกงามได้ว
 ขอให้โพธิ์ชานด้วยตาม
 ขอให้โพธิ์สูงได้เวียงอร่าม
 ขอให้งามเขียวชะชุ่มเป็นพุ่มชฎ
 ยกคนโพธิ์ใต้ในหลุมอัด
 ฆ่าคาพิมเจ้ากหยดกระเด็นตง
 ด้ระอินให้ยักยักตะตั้งหลง
 ขอเดชะเทพทรงศักดิ์คาฤกษ์
 ถ้ายู่บ้านตัวตายวายดับจิตต์
 มาทแม้นคงชีวิตไม่บวรโดย
 ฆ่าตุ้วรามฤตพรมไม่เปรียบได้
 ไบโพธิ์จงสดตงตงหลาดดา
 ฆ่าคาตถชกด้รงตงโทรมหน้า
 ฆ่าวัดปลดผ้าด้ระไบพถัน
 ประจงใจแดงกั้มประจามัน
 ฆ่าโพธิ์ดำคัมพูทงตามคน

08/06/2565

ต่างคนต่างจะไปไกลตา
เม้นตัวข้าตายวายชนม์
จะเกิดในภพชาติหน้า
ร้อยกับแปดแสนกตยอนันต์ไกล

๑ ครนหม้เพชได้จ้จ้วรพทงด้มคน ด้มคนจกทพษฐรณ
ตงเรือพรอมกนมีทนนาน
จอดควดบายททายเขอน
บวรทุกตงข้งพตันทันใด
ทงประศร์ร้อยพรตถาต
นางพิมไหวพตนกตณนาตา
เจ้าพตายแกวตงพมพิตาโดย
แถวเต้ตกรทกใจจรวดี
ทงประศร์กบพิมพิตาโดย
ผัวเมียขระเง้แถวคูกัน
บ่าวไพร่พุดเต้นกันเฮฮา
แม่ผัวโตมเต้าเอาใจ

๑ ครนหม้จ้งโถมเจ้าพตายแกว
ตระเควรมพรอมแถวทันเวตา
แพ้มโพตโย้ย่านอยู่ยาบยาบ
กตกพิทกตกรังกรังกร่างไป

กตบมาขอให้พบกันเป็นผล
ให้ด้จ้วรค้ช้นบนตบายใจ
ขอให้ข้าพบกันให้จ้งได้
พบกันไปตราบเท่าเข้านิพพาน

ด้มคนจกทพษฐรณ
บ่าวคาวเรือกรณออกพาย
เตอนคนชนชองไม้ชำได้
พตายแกวแถวโหวด้มารดา
จ้งด้จ้วดีมกตไปภายหน้า
ตระอนออกปากว่าไปจ้งดี
ตงจวนใจตงจวนรักโหวด้ทพ
ย้งชนจกททนาจวาพตณ
บ่าวไพร่ก้ตตทหวเรือหัน
นาคาทยคอดกตณจันตบไป
นางพิมก้นหน้าไม้พุดได้
กตบไปย้งด้พรวรณพวรา

แม่กบเมียไปแถวตระห้อยหา
ข้งน้าหามคอนตตอนไป
หัวปลาท้างาบตงกานไม้
แกว้งโหวเย็นเย็นเตนตามกัน

บางเห็นย่อยเมื่อยตาแข่งซาหก
บางยงหยุกกนยาทานามน
บางตงนงชกกนชานยคาหดับ
ตุกชนออดเต็ดกไฟ

๑ พดายแกวชคชตั้งหาร
กนหนกพิพอดกตุงโสภา
บ้านกรทงตรงข้ามไปท่าโพธิ์

คำตงปตงทัพให้หดับนชน
ตตตวงนกรสอรรคตนคง
วันรณพนพรณดอกไม

โอเจ้าพมณมมวดของพดายแกว
มาตั้งทัพกตบไปอาโดยนิก
มาด้วยจะได้ชให้ชมเด่น

ถาวรพิตรวิภชชาติศัดอาดดี

๑ นกเขาจับข้อยอยู่เคียงคู่
คับแคทาร์วังบนต้นแค

กระตุมภุจิกพวงชมพู่เทศ
พยอมหอมหวนมายกนใจ
หอมกต นมบุษชาติคาตคง
นกแกวจับแกวแจวเจรจา

บางคิดตฤถะบาวาไม่หัน
ตุกชนได้ไถกนกริบไป

โงกหงับทาวนอนผ้าผ่อนใหม่
ข้ามทุ่งมุ่งไปพนาวา
ตั้งตระหงานงอมงอมอยู่ในป่า

อนิจจาพมพญางมจน
โอว่าโพธิ์สามต้นยงอ้อนอ้อน
รุ่งยกพดผ่อนข้ามน้ำไป

คิดทางหาตงตามน้ำไม่
เจ้าพดายตระหอยให้ตงเมียรัก
จะชอนทรวงหนักแต่ัวเพียงออกหัก

คูมิวพักครพิมเผ็ดไม้พาท
ในตงเย็นยามยากมากับพิ
ถักุณจับวังอยู่จอบแจ

ผัวมาอยู่ไกลพิมเจ้าเหตือเหต
พิห่างเหตือเห็นมาเดินไพร
ตั้งเกตเหมือนผ้าชมพู่พิศไม่

เหมือนอกถนงระโยเจ้ายงคิดมา
เหมือนอกถนงมกมทตงตงหา
เวทนานองจะพดกับผู้ใด

นกขมิ้นบินจับคนมรเดือ
 จะเมินหมางขมิ้นทวารธธาใจ
 พิศพรพรณพฤษมาตามทาง
 อีนพรหมนมดอรรคจันท์นคณา
 เห็นกระทุ่มพุ่มชฎูระบัดตั้ง
 เปลาจิตคคคิดเย็นระเยือกใจ
 ๑๑ ครอบงมพลาทางเร่งพดไกร
 ถึงป่าใหญ่ไม้กาดดาชดา
 ยางยงสูงโยนโหนดระบัด
 ดมกระแตกแตกต้นต้นตั้ง
 ปลายทอคยอดแยะคดอดได้
 กระแตกตามกระรอกมาเข้าคารู
 ตางคนตมตงคตระบค
 กระตุ่มกระตุ่มเกาะเกาะประกันตาย
 เป็นนากวังวังเวระอยู่เฉอะฉะ
 รุงวังรุกกรูปเป็นปุยเชิง
 ตางต้นไกรนกร่อนจนปดอันเปิดอก
 เชียวระอุมพุ่มชอชระออบ
 ค้างตงจิ่งเดี่ยวแค้นคตอดค
 แถวด้วยพินยอยคังแกตงโยง

โอเจ้าเนื้อจะหมองไม่มองได้
 โอเจ้าพิมพิลาโดยชองผัวอา
 มะปรางเปรียบแก่นางทงช่วยชวา
 พจนกระแจจันท์นทาทุกอย่างไป
 เหมือนมณพิมเจ้าสระพริงเพราะได้จ
 ดักเมื่อไรจะได้พบเจ้าพ้อ
 มาในเดือนแถวแนวป่า
 ต้นพฤษชากรอบเกราะระเทาะพริง
 พระพายพัดเอนลุดู่สระพริง
 ฤกรังหนพุกยงดียมพ
 เป็นตะไคร้ควาบเคระชอกเยอะอยู่
 งูเขี้ยวเดี่ยวได้คตคตปลาย
 รากหักขนแทงระแหงหงาย
 ยอดทอวยพินคตมอยู่ชุ่มเชิง
 เขยอะชชะชุกชยุชยุยเหิง
 กระพกระพิงพินมูกตทอวยไป
 เกือกถูกโคตนช้างเอาช้างได้
 แมงกู่ไซในนอกเป็นพรอกโพรง
 ไม้คอดหักโตคกระโตคโหยง
 โจงโครงครือครอยู่ครึมครำ

ครนถึงหว่างเขาเงาชะโงก

เป็นแผ่นเพิงตระพักขรังกง่า

ต้องแสงรัยนิรมยยับแสง

หมอกม่วงโมราราวระบาย

ที่เด่นแดงคังแสงบัทมราช

ที่คางคังหนงนตบรจ

ที่ขาวราวกับเม็ดเพชรรัตน

ฝอยพั้งพั้งเด่นกระเซนม่า

๑ ครนเค้นดงตงขรรตห่านหิน

ทรวดกระจายพรายเม็ดเป็นมุตไป

มาคด้วยผัวจะเก็บก่อนทรวดให้

กรัดเก็บเก็บเด่นระออค่า

ของเขาแจมกรักของเด่น

ถ้ามาคด้วยผัวแล้วในแนวไพร

จะห้อยหอมต้อมรอบดีประคัม

คิคคิคไม่วายเสียคายนาง

คัตทางถึงกำแพงระแหงเถิน

เนินเรืองเควของเขาจรินท่า

จักพลเสี้ยวจรัทรพทงตามเมอง

ครนได้พชยฤกษ์ดี

08/06/2565

เป็นศรวยโคตรวกเคียนตติบคตอตา

แต่คันท่าแต่คองนัยตาพราย

บ้างเค้นแดงแข่งเขี้ยวประถันถ้าย

ตวคตายคุดเค็มเนมยจรงค์

ประหลาดเก้ห้ประหลด่างามระหง

จับพงพฤษ์พุ่มชะอุมค่า

นำชคเป็นตะดอกรกระดอกร่า

กระทบผาฆ่าล่าคส์เทือนไพร

นำรินแดงลาดส์ฮาดได้

โฮพิมพิตาไลยของพิ้อ

ทชอบใจพิ้จะเก็บให้หนักหนา

อนิจจาเนอค์เจ้าอยู่ไกล

เห็นอะไรงามงามแล้วไม่ได้

จะนั่งรอยมาดขยบนหลังช้าง

เป็นสร้อยต้นแซมประดับดัด สด้าง

เจ้าแนบข้างของแก้วไม่แฉอม่า

ชมนักมกเห็นอยู่หนักหนา

วางศรวาณรงคยทนต์

ยกเควของของเจียงอยู่อิงม

คิมองตงบนเป็นดำคณู

ให้ร้องเอ็กเกร็กเล็กทัพ
 ช่างม้าอัคเแซแจจรว
 ให้กองหน้าเที่ยวค้นพวกเชียงใหม่
 หาหนัพนตายดงกายกอง
 ตยบเย็นไปมิไคยง
 พวกเชียงใหม่หลายทัพรบไม่ทัน
 ด้วยมันประมาทหาจอง
 ยินยอมยกธงแล้วปลดใจ
 บางเที่ยวหาฝึกปลตามาห่างค่าย
 ต่อรู้ว่าไพรهنมมา
 กัดบเขาค่ายรอบบรอบค
 ตั้งเกิดเหตุวิวาททัพไทย
 ๑ ความนเจ้าเมืองเชียงทอง
 คิดใจทัพไทยมาช่วยกัน
 จำจะให้เจ้าหัวนออกไป
 มิได้ขบฏต่อพระองค์ทรงชรฉนิทร ท้าวเพี้ยไคยนักพร้อมใจ
 จึงไปนิมนต์พระสังฆราช
 ออกทงพระสังฆีสังของค้ไป
 ฝ่ายพวกทหารเจ้าเชียงใหม่
 เตนคิงถึงทัพอยุธยา

จับอาวุธถอกกับมอมัน
 กระทั่งถึงเขตตฉฉนทเมืองเชียงทอง
 พบที่ไหนได้กระหน่ำทุกบ้านช่อง
 เจ้าของชนริบพิถวิน
 กระทั่งถึงเชียงทองกองฉฉน
 ทัพไทยได้พันตยไป
 ทระนงว่าเชียงทองหาดีไม่
 นายไพร่เที่ยวทอทงพารา
 ไทยแทงตมตายเป็นหนักหนา
 จึงเรียกหาผู้คนอดหม่านไป
 ชาวเชียงทองดูเห็นทวนไท
 กัดใจปลตประตยเฉียบพัน
 ทงพวกพ้องปรัดเปรมเกษมฉฉน
 กจะตคห้อมันชาวเชียงฉฉน
 บอกแม่ทัพไทยให้ทราบฉฉน
 วิชาสามารถหากดีไม่
 ออกหตังเมืองมาได้นออกพารา
 ใต้ใจว่าพระสังฆีไม่เช่นฆ่า
 เรียกว่าให้เบ็ดประคुरुบ

พวกไทยเห็นพระสงฆ์ของอาช
 พากันเข้าไปให้นายทัพ
 พระยากำแพงระแหงเถิน
 ไทยต้อมมองกองทัพถึงบรวโดย
 จึงถามไปพลันทันใด
 บอกตามจริงพลันทำนอย่าอำ
 ๑ คราวนั้นจึงทำนพระสงฆ์ชวราช
 แก่ไซ้ด้วยโอบบุญญา
 เจ้าเมืองเซียงทองให้มาหา
 อวยพรให้เป็นสุขสวัสดิ์
 ต่อมรอบขอบเวียงเซียงทอง
 แต่พื้นแตกแตกตายหลายเวลา
 ที่ในเมืองเขาปดานนหมดต้น
 จึงทำเป็นนินยอมพร้อมใจ
 ครั้นจะบอกไปศรีอยุธยา
 ดำพรตริชิต์นจนทุกอัน
 จึงให้ช้อยมาบอกจะออกกรม
 รอท่านแม่ทัพไทยให้สัญญา
 ทัพไทยเขาตัดจะตัดด้วย
 ทำนอย่าได้กังชวราช

ประหลาดเปิดค่ายออกไล่จับ
 หนึ่งเป็นอนันตบกันลงไป
 ว่าหลวงตาทำเกินไม่ได้ได้
 พลายแก้วห้ามไว้ว่าอย่าทำ
 พากันมาโยจะโกธ่คำ
 ใครนำแะระบอกให้ออกมา
 กง้าหาญชาญฉลาดเป็นหนักหนา
 ดำชอุวชานเบบช
 ทำนผลชอชญามาถึงนี้
 แจงความค้ำมทมิศึกมา
 มากมายถ่ายกองเป็นหนักหนา
 ก็ไม่ดำเล็กทัพกลับไป
 จะออกไปหากินก็ไม่ได้
 เขาด้วยเซียงใหม่ไม่ฆ่าฟัน
 พวกลาวตรวจตราอยู่เข้มขัน
 วันหนึ่งใจเห็นไทยมา
 ตัดตบหนักหนงให้หนักหนา
 วันใดฤกษ์ฟ้าจะได้ตัด
 ฟ้าใหม่หมอดม้วยดังเป็นผี
 อันถ้อยคำทงนเป็นความจริง

ถ้าเมื่อนึกคดขบฏใจ
แต่เด็กเท่าถกฆ่าให้ตายจริง
๑ ความนงใจ โฉมเจ้าพ่ายแก้ว

ทัพเราชาวโตมโตกถว
อินทพิชัยใหม่คองยับ
มดมาฆ่าฟันให้บรรลัย
เราเชือดถอกด้วยว่าเป็นพระสงฆ์

๑ ความนงพระสังฆราชา
เร็วไวเข้าในกำแพงพตน์
เจ้าเมืองเชียงทองครันพดบคำ
ตากบนั้นชนบ้อมด้วยทนต์
บ้างปลุกเครื่องอาสน์ได้มังกด
พดกชายส์บายใจในพารา

๑ ความนพาดนต้นบาดาด
อีกปราบเมืองแมนแดนกำกอง
บดินไทยชนมาดอมทัพ
บดินประศตตากบนั้นนทรยาน

จงฆ่าให้ตายสิ้นทั้งชายหญิง
พันทั้งเจ็ดเกิดไม่ชอตัว

๑ พงพระสังฆราชาแล้วกยมหัว
ถึงเชียงทองทำชวชบฏไป
จะตามจับมันมาให้จงได้
บดินชคนโตมาเจรจา
คงชือตรงว่าไรไม่มุด่า

บอกพระยาเชียงทองให้แจ้งใจ
จะทำตายทัพดาวให้จงได้
ได้ฤกษ์เมื่อไรให้พร้อมกัน
รับคำอาถรรพ์มีขมัน

๑ บอกความสารพันที่ส่งไป
ทำตามคำสั่งฆราวาสหาฆ่าไม่
เตรียมอาวุธนอຍใหญ่คอยเวตา
รตมนครนำหาวานให้หาญกล้า
ตั้งของกตองจำทางเชียงทอง

๑ ยอดทหารเชียงอินทว ดันทั้งต้อง
ปรองคองปวิรักษาราชการ
ย้ายเชียงทองถักถับทำหาวหาญ
ยิงค่านคอบโตเป็นโกตี

ทัพไทย โอบหลังตงดก

นั่งอยู่ดูจะเสียดวงที

ยื่นโยไทยมาตักกหมน

ไหยนแยกแตกทัพแล้วจับเอา

ตัวชายเชียงทองของทองคำ

ลูกเด็กเด็กน้อยไหยอชยั

ต้องท่านคอยด้านด้านกำแพง

รับพวกชายดาวชาวเชียงทอง

พลมหนักหีบพริบตาเดียว

ครนปรักษายินยอมพร้อมใจ

แต่ตัวนมากตาแข็งแรงสามารถ

คาบศรพายกรวยชยัสำหรับพัน

หอกชัชชัคแซงบนหลังม้า

เครื่องอาหนวัญยาสำหรับกาย

บ้างปลุกย้อมเครื่องอาหนวัญ

ตัวนเคยได้ประจัญประจัญบาน

ครนได้พิไชยเพชรฤกษ์

ออกจากค่ายพลันทันใด

ต้องนายชนนงบนหลังม้า

แต่งคาบปลาดแวนแปดมปลายทวน

จะกททพเราไว้มไหนด

มนจะตคือตงตงแดนเรา

จะตใหม่คนชนตคนเขา

ตั้งเขาเซียงอนทวี่สิ้นทงทัพ

ลูกเมียมดมาเอาคาบตี

จึงกำรับเมื่องแมนแค้นกำกอง

ยิงแทงรบรุกจุกช่อง

เราต้องนายนิจะตไทย

หาต้องรบจับเคียดเท่าไรไม่

ต่างก็ไปเตรียมทัพขับพลัน

ล้อมเดื่อแดงคาดชมพุ่ม

ทวนทองถือประจันประจักษ์กาย

เบาะอาหนวัญหน้าคเณิตนาย

ทนายป็นบงดาตระแบงมาน

วิเศษสุดคักคากกล้าหาญ

จัดการพร้อมสรรพทงทัพไป

เอิกเกริกโห่ร้องสนั่นไหว

สรรพวังพลไพร่ได้กระบวน

ขับว่าเริงรบตบทวน

จนถึงค่ายไทยให้ปักธง

๑ ครานนพตายแกวมแม่ทัพ

เรื่องฤทธิชัยอชาฎการณรงค

จึงชวนผู้รังทงตามคน

ตรวจเตรียมพลไพร่ให้พร้อมกัน

เจ้าพตายแกวกเด็กนามให้

แต่งศควชนมาตั้งางาม

ครนไทมหาพิไชยฤกษ์

ให้ร้องถนฆองกระเดตี

กักกองธระเทือนทองสุธาวาส

ควนหมวมคคตุมดงกตางคิน

๑ จรกถ่าวถึงเจ้าเมืองเชียงทอง

พอไคยนบนฉาทราว

เป็ดประตกรออกป็นอกเมือง

ดำพทพนบไตตักหาพน

ถวนบนหอกออกธระพรงทงไพร่นาย

ถอนชวากตักบนออกย่นรบ

๑ ฝ่ายปราบเมืองแมนแต่นก้าของ

ปตอยบนคตบตั้งตั้นเป็นควนไฟ

เสียมไม้ดกยาดเป็นหตาดแหदन

บ้างเขารวมกระหนามเอาคานพน

ย่นชยบตงพระยาราชทงตี

เห็นดาวยกพลตรงมาควมครน

ทให้ศคแจงแตงตนชมน

ผูกพนเครียงครบในตงควม

ทาไพร่ทานายตั้นทงตงม

ตามยามเดดตงนประตติชค

เอิกเกริกเด็กทพออกจกท

กรกรเอิกเกริกระตมบน

ดาวตคใจชยาดจนแตกตน

โกตถาวเดวก็ย่นจระตท

กบพวกพองเตรียมกระบวนไคถนถ

เห็นทพิไทยเขาคประจันกน

แน่นเนองมากมายค้ายบิहत

นอกนชวามเมืองออกชวยรบ

แหกค้ายควนถคตุมคตม

จุดคบเสาค้ายชระตายไป

เห็นพวกเชียงทองเขามาโกด

ทจนแทงแยงไขว้ประจันกน

เงยแหงนแทงฉตบับบน

ม้างถตั้นหอกแทงแยงชวาช้าย

หงส์ของชาวต่างยงกันครนควิน

ถูกคนบนตมฺระเนนตาย

พวกเขียงทองมีค้ายบ่หัดนรวิ

รบกันบวณถนสนนไฟ

๑ ครวณพาดนถนบาคาด

เห็นไทยไล่ทัพมาถนบถน

ขมารวเริงบรเวิงท่า

จะใคร่ถามด้อถนวงคทวงท

จงรอนถนจวาคเหวยเขียงไทยเด็ก

เราแต่ดูรูปเจ้ากเขาใจ

กับทำอิทธิฤทธิไดนถนหนอย

ญาเพอนผู้ยงใจไหนยม

นามกรของท่านนขอไร

เราขอถามตามจริงจงบอกมา

แดนดาวค้อดาวเขาชนกัน

โกหกยกเมืองไปชนไทย

จับชายเขียงทองผู้ชบฏ

ใช้การของเจ้าอยุธยา

มพถชนมาถักหยมมอ

แต่เหยียบก็จะเยี่ยมถนถนไป

ถูกบนแรงทะตปฏค้าย

เขียงชาชาติหายกระจุยไป

ถูกบนบนเบนเบตาหาเขาไม่

ยังไม่มีไชยชนกัน

กุมพวกพลทหารเข็งชน

คมถนรบร้างถ่าอางถ

องอาจคิงพระยาราชถ

ว่าความเมรมันจระถถักเพียงไร

พิงรุ่นเด็กยงหาครบนบวชไม่

ว่าเรียนได้แต่ถนถนถนถน

จรมมาพลอยทำคักไม่เห็นถน

จึงอาถ่าชานชนกกระเข็งมา

เจ้าไทยจึงเชอท่านหนักหนา

พาราเขียงทองนถนของใคร

ชายเขียงทองนหน้าตรงไม่

เจ้าเข็งอินทรจึงใช้ให้รามา

พรอ้มถนถนเมี้ยหมดไปเข็งหน้า

มารุกรานหาญกถนถนถนถน

ไม่พอครือถนถนถนเข็งใหม่

ไม่ถนถนถนถนถนถนถน

๑ ครานหนึ่ง โฉมเจ้าพดายแก้ว
 เรานฤคักข์อวองคัพระกาด
 เราชื่อวานายพดายแก้ว
 เจ้าเชียงทองของเคื่องพระบาท
 ถวายเมืองกับกรุงอยุธยา
 กำแพงระแหงแจ้งบอกไป
 ครนมาถึงเวียงเชียงทอง
 ว่าถูกห้อมล้อมไว้ไม่เห็นทัน
 บัดนั้นก็ช่วยเราอกรบ
 ท่านอย่าของอาจประมาณไทย
 นามกรของท่านนหรือไร
 โมโหโงงข้างเจเรจา
 จะพากันตั้งชาติวาสนา
 จะบอกเจ้าเอามูญให้คุ้มใจ
 ๑ ครานหนึ่ง พระยาฟ้าดิน
 ษะคำว่าได้ข้างไม่กตัญ
 ว่าเมืองเชียงทองแต่บุราณ
 มันหากคิดคดขบฏไป
 เขาจะทำกันประสาธากับเจ้า
 ชินสูรบนตาทำครนอง

ขมแฉวคอบค้ำทวาชาน
 ยอดทหารอยู่ในอยุธยา
 ได้ทตดองกันแล้วจึงอาสา
 เป็นล่ของหน้าแห่งคดขบฏไป
 แล้วกลับมาชนเวียงเชียงใหม่
 พระองค์ใช้ให้เรามาฟาดฟัน
 ปรงคองเหมือนเดิมไม่มีคฝัน
 จึงแกลงด่อดวงทันให้ตายใจ
 ให้พวกท่านมัดขบให้จงได้
 ถ้าไม่ค้ำทโทษเราจะมา
 ความใหญ่ยังยวดมาอดกตัญ
 พริบคาเดี่ยวดอกจะบรรโดย
 ที่จะยกมาหาเหตุออกดับไปไม่
 จงอ่อนน้อมยอมไทยจะรอดตัว
 ฟังพถนคบมือแฉวร้องหัว
 เขารูทั่วทุกแคว้นแดนภพใคร
 ถิ่นฐานเคยชนกับเชียงใหม่
 จึงมีไทยถึงเวียงเมืองเชียงทอง
 ไร้ชระอย่าเข้ามาเกี้ยวของ
 อยู่น่ากปองว่าจจะรอดไปเป็นคน

เราญาซ้อพระยาฟ้าดิน

ว่าพตางดำทับแดงรับพด

พดกไทยให้ครันเขามนียง

พดกดาวด้อมกตาดาศา

ดาวถูกบินบนหันเห

บ้างถูกหม้อดินทงกตงเกิดอนไป

ดำด้วยปืนผิงตึงถุกไทย

ย้อย่นวันถอยหย่อยตงมา

พระยาฟ้าดินต้นบาดาด

กวดแกว้งดาบหอกออกโตไทย

๑ พตายแกว้งหวัดใจกล้า

มือถือดาบประทານผดัญญวงค์

ฟันฉับดาวรับด้วยปตายทวน

ดาวไฟด่พตาดดดาในคาพอง

พตายแกว้งฟาดฟันต้นฉับ

ฟ้าดินแดนเห็นเขนอาชา

ฉับเปล่าไม่เข้าพตดคกมา

ฟันถูกฟ้าดินหันขเดด

ไพร่เห็นนายค้ายกแตกหน

บ้างบ้วยเจ็บไปเด็ดคให้ตริ

เพอนนนต้นบาดาดทำนอย่างน

เกิดอนกตงกต้อมกนกระชนมา

ฉวยหอกกตงคอกตงวงเขาหา

เขาวารับมันบ้นใคร

บ้างชอนเซชอนชุกไม่ตูกได้

เปตวไฟตูกอวนชนปตาดดา

ตายเจ็บปวดไปเป็นหนักหนา

ดาวได้ททำต้อกไป

ค้อนพตทหารกระโจมได้

ให้ร้องก้องไปทีในดง

รับเว้งอาชากระทับตั้ง

ตรงได้ต้นบาดาดที่นำของ

แทงด่ฉวนหลบได้ด้วยไวว่อง

ร้องหมาชีแม่แร้เข้ามา

คอพับตระพายแดงคตคตบ่า

ตรงเขาฟันพระยาก้าแพงเพชร

พตายแกว้งวางร้ามาระเห็ด

หัวเด็ดคกมาตงมาคิน

ไทยได้ตามค้เตดคต้น

บ้างตมคินคายขบไม่นับตัว

ทพไทยได้ตามคามพิฆาต
 บ่ด้อยข้างม้าขาวดุจดียความกลัว
 เมืองนครจำป่างไม้ค้อฮู่
 เมืองจำพนุ่คนเข้าคั้นไพร
 เทยวสัถต์คตคทางไปเซียงอินทร
 แต่บ้านจอมทองช่วยบ้องกัน
 เทวดาตดให้คิดปอง
 จังเผอิญฮาวี่มีแกใจ
 แต่บรรดาพวกไพรทโคเมย
 ต้าราญวันสนใจทุกเวตา

ตาหวั้นเกิดอนกตาไม่เห็นหัว
 ครอบครว้ทั้งขวางคามทางไม
 ชาวเมืองหน้พรุไม่อยู่ไค้
 ทพไทยอยู่ค่ายดบายควัน
 คนเกบทรพยดินเป็นจาตระหวน
 ไม่มีชาวทพนทารายใคร
 ด้วยจะได้ตาของพิสไมย
 เทยวเจ้าฮอกไค้อยุฮัตรา
 แก่ถ้าวโคได้ยตามวธา
 คอยท่าจะต้องไปกรุงไกร

ตอนที่ ๑๐ พลายแก้วได้นางสาวทอง

๑ มาจะกล่าวถึงแต่คน้าแม่
กับนางศรีเงินยวงผู้ดวงใจ
ต้องเด้ามดลูกสาวช่อดาวทอง
เจริญรุ่งระยงทั้งกายา
งามปลั่งดั่งบัวชนบหน้า
ไผ่ผ้าหน้านางไม่มีระคาย
ชายโดยยังมีใครระมาคอง
นางเวียงนางจันทน์นต้นทศ
เหมือนนายพลายแก้วมาตเวียง
ถูกไทยได้แตกเข้างคอง
เงินแต่บ้านจอมทองของค้ำแม่
ปลัดปลอดรอตตัวด้วยนายพลาย
การท้าวพระบังบดบัง
เงินยวงภริยากับสาม
ร้อยบ้านพันเมืองโตเคองแคน
ตมตายชายหญิงก้อยยับ
บัดนี้เขาจะกลับไปเมืองโต
จะมานางงอชู่เห็นอนอบา

เป็นนายแคว้นหมู่บ้านจอมทองใหญ่
รักใคร่ใดกันแต่ก่อนมา
ปกป้องพิทักษ์รักษา
อายุได้สิบห้าปีปลาย
ยังไม่ต้องแตกชำเมื่อยามตาย
ให้ตมชายเอวกลมคังแกดงรัก
ด้วยทองต้องพิเตยงเขาเงินจัต
ปรนนิบัติปกไว้ในห้องนอน
ชาวบ้านหุดกเดียงไปข่มช่อน
เขาจับค้อนใจได้ก็มากนาย
ยังหนาแน่นอยู่ได้ไม่ระตำระสาย
มิให้ทำอันตรายจึงชยุด
เจ้าพลายแก้วจะกลับไปกรุงศรี
ศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรี
ศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรีศรี
เห็นแต่บั้นไปเขาไม่จับ
เขาจะรับเป็นสุขแต่บ้านเรา
เขาจะทำอย่างไรไม่ไว้เท่า
นวยถาเขาจากวาทถานบ้านจอมทอง

จะหลบหนีไปข้างไหนพบน	ต้องผอนปรนดับความทนามเดียน
อย่าให้เราทญาแพรงกนเหตฤเคยน	เจ้าตงหนงเทียนประทปตาม
พอแม่แก่แล้วไม่เห็นหน	มตมณอยู่ในบ้านนาทนาม
จะแจ่มแจรงกเพราะแดงเจ้าต้องงาม	พยายามเตยงตฤจรงว้าง
เมื่อนอยนอยรอยขงฟงพอแม่	ควนพอแม่เฒ่าแก่พอแม่ฟง
จรงยกเจ้าให้เขาไปเคลตาคตั้ง	เมือย่าขงเคียดเค้นรำคาญใจ
เขาก็เป็นนยอศทหารชาญณรงค	คงไปได้ต้อย่าตั้งไดย
เจ้าจะได้ฟงพาข้างหน้าไป	อันเขยงใหม่กับกรุงอยุชยา
คงจะเป็นสังครามกนตามตม	รบกนตบไปเมือภายหน้า
เจ้าเป็นสาวนวดตระของอันตองตว	ฝ่ายไหนไปมาจรงย่าย
ถอยยุดไปในจอมทอง	ใครมากจรงปองอยอิม
ถนถนตามแซวเจ้าเผายวนย	หน้าทจรงตองเตยเป็นเมยมน
ยากง่ายก็ไปตายเตยไกลไกล	เห็นจรงไม่เป็นไรตอกจอมชวงญ
เขาก็หนุ่มเจ้ากสาวพอครวากน	ดวงชะตาเจ้านนกวาด
สาวจนสาวเวียงไปเตยงนอง	ปกบองกนกว่าจรงเป็นผ
ข้าไทแม่จรงให้ไปตามมี	อย่าได้การาคจรงขันมัว
๑ ครวนนจรง โฉมเจ้าตางทอง	ยกลตองมอทตธนเห็นอห
วรงให้ทตงเกิดอกเดือกตว	ระเวมรกรวดทงทงกายา
กอดเท่าพอแม่ตองอนให้	หน้าตาให้ตมชบตงชาบหน้า
เช็ดหน้าตวคตอหรือตงตว	แต่วอนกว่ารำพรณพิไรไป

เจ้าประคุณทูตหัวของถั่วทอง
 ปกผมร่วมเกล้าอยู่เท่าไร
 อานนาบ่อนเช่าทุกเช่าเย็น
 บ้วนบดตำพดด้วยเมตตา
 ตูกลมหายจะตายกับผ้าเท้า
 คิคอยทุกทวารราตรี
 ไม่ล้มหนักเสี้ยแรงครึ่งปอง
 อยู่ด้วยหัดหัดจะพดดีไป
 วิบากจากแก้วก็จำไป
 ได้เห็นหนามายืนเวียนทุกวัน
 นจะลบดับไปนบปี
 ดูกุหลาบฟ้าดินต้นแดนไตร
 เจ็บไซ้ตายเป็นไม่เห็นกัน
 ทุกขุไทยใครเลยจะนำพา
 ไปมีผัวถึงผัวจะรักนัก
 จะรดอมเกลี้ยงเคียงคู่ประการใด
 เขาคนนอนแทแทนมเอ๋ย
 ผิดใจก็จะทำไม่นำพา
 นหอบคาตามไตกระทั้งคอ
 ตุกเมยเขามทพอใจ

ไม่ปกครองลูกแก้วฤาไฉน
 ฤทนต์จึงได้เป็นตัวมา
 ไม่วายเงินพิทกษรึกษา
 จึงได้เป็นตัวมาดังเพียงน
 แทนคุณแม่เจ้าจนเป็นผี
 ถึงจะมีลูกผัวไม่ไปไกล
 ดาวทองหาได้แทนพระคุณไม่
 เมื่อไรจะได้คืนมาพบกัน
 ถ้าไกลไกลกมธุระโศกศัลย์
 เพียงนพพอเห็นไม่เป็นไร
 หาวุฑจะมายืนมมาเย็นไม่
 ดุดใจจริงแล้วทุกเวตา
 นบวนเช่าเย็นไม่เห็นหน้า
 เหมือนพ่อแม่เมตตาคอยตามใจ
 พุ่มพุกมิให้ห่างระคางได้
 ก็ไม่เหมือนพ่อแม่ทเคียงมา
 ไหนเลยเขาจะเห็นแก่หน้า
 มิใช่ว่าหนุ่มแท้ยเมื่อไร
 คอจะหักยังหารู้จักไม่
 จะหวงหึงอิงไปทุกประการ

ดูก็จะโตตอบเขาที่ไหนได้
 จะดำเด็กเบิกตั้งถึงพงศ์ปราวณ
 ทวเป็นเมียนอยนรชยยาก
 ผิดเขาเขาจะเข้าด้วยกันไป
 จะเผากนอย้อย่างไรทงตาม
 มันจะข่มด้วยคารมให้ตาบอด
 ไหนเจ้ามันจะคาชามันจะด
 ผัวมันจะบอคนคอบบอย
 ดำหรับก็จะมีไปทุกท่า
 ยังคิดไปใจเดี่ยอยุ่ชบเขา
 ๑ ฝ่ายแค้นคำแมนกับเงินยวง
 น้ำตาहतังไหลใจระวั
 แฉงอินอารมณ์มาข่มทุกข
 คุแฉวแฉวพ้อมเป็นโร
 กกำหนดในบั้นจะมีค
 ตามกระทรวงในดวงชระตาน
 ใดเมอทศัพทกรรมนตกหน
 คนไปใดคงกับองครวม
 แต่จะกระเดื่องใจเมอไปถึง
 พนพนบวณนบเวธา

คารมไทยมันแจศอยุ่จิตจวน
 นวยทัตทานเตียงบ้างจะรัจิตใจ
 จะออกปากถึงเตียงก็ไม่ได้
 ถ้ารักใคร่ไปตลอดคพอรอดตัว
 มทหนังกทหนงตบหลังผ
 ถ้าต้องไปก็หัวจะเด็ดยอย
 จะเหยียบขยขยาให้คาตอย
 ถ้าเซอถอกจระพลอยกันคเอา
 ดงเป็นราชชกคนไซ้เขา
 เกิดมาเสียเปล่าไม่เป็นตัว
 เห่งางวงใจเดี่ยทงเมยผ
 กตัวจะเหมือนอดุก่ายังฮาไต่ย
 ปตาปตูกปดอบดุกอยาร้องไห้
 ชันษาเจ้าจะได้เป็นผู้ต
 พิเศวระหัตคูไว้ครวญเป็นถวนถ
 ตองตคทนางดีคาพระางาม
 พระรามตามคไม่เซ็ดชาม
 อยากรนควรมเตยจรมทพงพา
 นิตหนงท่านนไม่หนกหนา
 จะตอยฟ้าฟ่องไม่หมองใจ

เกิดมาชระตาเจ้าอย่างนั้น
 อามาน่าเสียจนคำจะไต่ไป
 ปตอบนางย่างเยองมาถึงที่
 ผัดดีผัดตูปทากระแจะจันท์
 เกลาชมส้มทรวงกระทัดรัด
 เกียวกรหวัดคืบพลอยถอยวิโดย
 ห้อยสายระย้าเพชรเก็จก่อง
 เค้นดวงกุดินพรรณนาราย
 ไล่แหวนเพชรนิลมรกต
 พ่อแม่เป็นผู้ใหญ่จะไปดอม
 เขาของกำนันหนนหนักหนา
 ลูกหลานพ้องไม้ต้องเคียน
 ตามมตามยากมาฝากทัพ
 ถึงค่ายเขาไปดวยมัดตด
 แลชมโฉมดาวสว่างเป็นชนิด
 นางเดินกลางเอวกลมมนเป็นกของ
 อีเดินถักหยดเขรอย่างจระว่า
 เหมาะเจาะจรงหวาดตาเป็นมัน
 ครนถึงพตายแก่อผู้แม่ทัพ
 เขาของกองตงนงพระนมมือ

จงกถนถนนาตาอัยารองไท
 ขาไทพเตยงมาพร้อมกัน
 ทาษคักนำมาเต็มชน
 ผัดหน้าผผพรรณเป็นนวดโย
 ดอกไม้ทองแซมทักตบัดไค
 สอดได้ดอกมะเขือทองคำพราย
 ตั้งวาททองพลอยพริ้งตระของสาย
 กำไลส้อมชวาชัยล่อคพร้อม
 ตะไบดีตักตตระหลบหอม
 ขาไทแวงดล้อมกันตงเรือน
 บ่าช้ายกชนมากถนเกิดอน
 ไปเป็นเพื่อนดาวทองทุกตัวคน
 ตระตุมหีบหามหามอยู่ตบดิน
 ชาวพลพอกทัพกับรับรอง
 ชะข้างจัดจรงหวาดหน้าผผองผอง
 อดองฉองผผหน้าเป็นนวดจันทร
 ผิดวิชาเอวกลมตงแกตงบน
 อายมนวากุไคไม่ไฉมอ
 นงพบเพียบพร้อมไม่องอ
 นบถอไหวทานผู้แม่ทัพ

๑ พดายแก้วเชื้อเซญ่ท่านทงตั้ง
 หนึ่งไหวตั้งยมเพิมพิบ
 ธาตองคุดูกถ่าวชาวจมดม
 คายายชายตามาประตา
 ๑ ฝ่ายว่าผวเมียทงตั้งรา
 ข้อยออกมาหาอาญาไทย
 รอยบานพินเมืองไม่หตอเหตุ
 จนยากนบได้ไหลเป็นมัน
 แดบ้านจอมทองของชานอัย
 เจ้าของตั้งไรอยู่ในมือ
 ร้อยขอบ้คุณท่านเป็นเพียงแท้
 ทานจะยกทัพกลับเมืองไทย
 ตามจนตามยากมาฝากบ้าง
 เงินทองของคุดูมี
 ร้อยมีแต่ถุกถ่าวดาวทอง
 เจ้าถาวทองถุกแกวผู้แหวดตา
 ไรญาติขาดแถวณะนายเด
 ข้อยขอฝากตัวเจ้าชวักนาย
 แม้นหม่อมพดายแก้วมเอ็นด
 โกลดาชานอัยนกกถาว

ชนบนพรมถาวทองเดอนชยบ
 เจ้าพดายรับไหวท่านทงตั้งรา
 เหมาระมัยคต่ายพมพนกหนา
 กัทยิบพานหมากมาพุดอนไป
 ต่างพุดตามประดำเป็นผู้ใหญ่
 ด้วยขอบใจท่านนทบทบองกัน
 เบนเบอนคบหายด้วยหาหน
 พนดิงพนปลดบรাত্রือ
 บยบยอยชากทพเชานบถือ
 มิได้ยอแยงทำให้ชกใจ
 ถึงคุณพ่อคุณแม่บ้านได้
 ตั้งใจเฝ้าของกับมี
 เป็นถึเบียงกถางทางจนตั้งที่
 จะแจกรพถาทานทชนมา
 กับเข้าของหนอยนคคิตมาหา
 ให้เป็นชาชวงไซ้ไปจนตาย
 ออย่าทอดเทท่มทงให้คูนัยหาย
 ด้วยพดัตพรายพ่อแม่ไปแต่ตัว
 ดาวทองถุกคุดมีหัว
 จะยังชวักเพราะท่านภรรยา

ข้าเฒ่าทงคนอยู่ไกล
เมื่อหนาทาทานไตชนมา

๑๐ ครานนจิง โนมเจ้าพตายเกอ

ท่านอย่าไคกาเอาโดยไป
ถูกท่านท่านรักดังดวงใจ
เป็นกศัดหนหลังไตสร้างมา
เข้าบ้านไหนไล่ตีแตกกระยำ
ไซ้ใครแนะนำในทำนอง
ไม่แจจจริงจริงจิงงอยู่
ยนิตเหตอที่จะอุปไมย
หญิงชายคังคบบันบัพ
หญิงใดก้มได้มัจแบบกาย
ท่านพาดาวทองนุยกให้
ท่านอย่าคิดกิงชวราค
จรววมเรียงเคียงหน้ากจะตาย
บรรดาได้ทรพย์มานับพัน
ดาร์พตรัสมบคทตได้
อย่าวิตกจะยกให้ดาวทอง
ว่าแสดอ้งบาวใหจตของ
ภูคควายข้างมาชากน

เมื่อไรจะไตตองดงไปหา
จิงเมตตาแเวะเยยมให้เย็นใจ
ยมแสดอคอบมาหาช่าไม้
รูแสดอว่าไคกกันดังคตา
เอามาให้กเพราะท่านรักช่า
จิงเผอญเมตตาบ้านจอมทอง
แคบ้านนี้ไม่ทำช่วยปกบ้อง
ว่าต กขของท่านมทคองใจ
พวงรเดียวอนเอามาให้
ถึงเราไตเงเนทองมามากมาย
ชยันนมไคนคกรนิงหมาย
นอนตายเต็ดเดียวไม่คต
จจะเถยงใจให้ส่มชงคักคคร์
รชยบไม่ชยากให้จากกัน
ไม่เมือหนายแหนงจิตค บคณ
ไม่แบ่งบันให้ใครเท่าโยยของ
ชนคางงไปจนเจ้าชอง
ดองท่านอย่าไคเป็นกิงจวด
เสอผาเงินทองนนเป็นคณ
ยกชนมมาให้ชยากมตา

บรรดาตักบาตรทางปวงน

ทั้งต้นยันตปรดา

เงินค่าทำไต่จะไปมาน

ยังพียงนองมของชระเง

ยายคาพตจกกับแม่ทัพ

ฝากตักกวอนว่าทงตายาย

กรวามไหววรองให้ส่อกส่อน

ต่างคนชิมชามอบานาคา

หามชเนนทของเสื่อผ้า

บ้างพุดกันชกชดใจ

ทงบรรดาธาคนบนถิงนาย

พอแม่ไค่กานาตานอง

๑ ครานนพตายแควผู้แม่ทัพ

พตบคำชาคตุมชระอุมตา

พร้อมพตทหารชาญณรงค์

หัดเมืองท้าวพระยาบรรดานาย

ปรักษาเส่ร็จสงครามเมืองเชียงทอง

บญชมนายเส่มียนคิต

อาวุชยุทภณทที่ดาวทน

เป็นของหลวงทงปวงให้คตรา

ก็ตอบของกานน ไทนกหนา

ดาช้เป็นพ่อชอยบแพ

กตบมาให้ทานชอยเหลือเหลือ

แทแแตกควรทานเป็นเจ้านาย

ค่านบตาทานจะผันผาย

ดาวทของใจหายห่วงมารตา

เมอไรจะไคคนชนมาหา

ส่องราแข่งช่มฮารมณไป

บรรดาของนายพตายแควให้

แต่ต้องเฒ่าเฒ่าโดยถึงดาวทของ

ตะวันบ้ายกมาถึงบ้านชอง

เขาห้องใจหายทงยายตา

กรมสุริยาธาตบพระเงหา

ดาชคาเทียนเถือกประเทืองพราย

แควดวงเมียงหมอบชอย่มากหลาย

กมกกายกรวบกรานด้วยเกรงฤทธิ

ได้ครอบบริวเณงนองอกนิษฐ

อาญาดีช้หนายหมวดให้ตรวจตรา

ดาวแตกค้อนชิงได้หนักหนา

เงินชาเถวียนของทตองการ

ขางมาคตบญชหมาย
 เชียนชนโตกภาคครตุ่มพาน
 ขย้าไคต้อเคียดเบียดเบียนฉ่า
 ทุกตั้งถาวรพศวิเป็นตั้งคยจรรมี
 อนชังศวพระยาเซียงทองนน
 จรพาเอาตงไปอัยุชยา
 มาทแมนพระองคตง โทษทัณฑ์
 กำแพงระแหงให้ตั้งไป
 ครนตั้งแถวพदनมีทหน้า
 จัดแจงตามตั้งไม่วังรอ
 ๑ พกภไพรในค่ายเจ้าพตายแก้ว
 บัดทบพบพรมระงมไป
 ชาติไซตั้งอัยกันอนหดบ
 พตายแถวชาเตองเยองกราย
 ไม่พบพกศรชกถ้าวทเคยไซ
 ดวยพเตยงเคียงขางคอยประคอง
 เพื่อนไปเจ้าเถ่นเจรจา
 เจ้าพตายแก้วตั้งพदनทันใด
 บอกพเตยงเวียงฉางทงตั้งอง
 ว่ากฐิณชนมาพาท

วจควายนนให้พวกททาว
 ฝไครานรบโตใหม่ฉน
 วิชาเย้ายคบงกน
 ชกหาวันจะยกไปภาวา
 ของเกยวราชทัณฑ์อัยหนักหนา
 เผ่าพ้งบัญญัติจาจะอัยงไร
 จะบ้องกันทุดขอให้งจได้
 จะเพ็ดทุดให้ควยชอบพอ
 ค่างคนดุกถ่าไปต้อต้อ
 รัตตอต่อกันทงนนไป
 ครนชนนางไปแถวหาชาไม่
 เวลาค่าย้าไคต้อถยามปตาย
 เทียนคัมถันแสงคูนัยหาย
 รัตมานมีนหมายเจ้าดาวทอง
 บอกว่าไปอัยกับนางต่างห้อง
 ร้องไห้ตงแต่พ้อแม่ไป
 ยิงหาหายไคก่าก่าศรดไม้
 เข็งจงตงไปอัยชาท
 ให้พาเจ้าดาวทองชนมาน
 ปริกษากันที่จจะอัยไป

๑ นายสาวพรหมากักรับคำ
ถึงห้องดาวทองเขาทันใด
บอกเล่านางนั่งอยู่พร้อม
เชิญขึ้นไปตั้งต้นทนา

๑ ครานนจิง โนมเจ้าดาวทอง
รู้ว่าพตายแก้วแหวใด
ให้หวาดทอนจิตค คคพต
ว่าพตายกมือชนไหววอน
เตียงนอนมาจนนงเป็นสาว
พ้อแม่บ้นเขาทุกเข้าเย็น
จะให้นงไปเจ้าเจ้านายทัพ
มีชัยหันประการใด

๑ ครานนนางวันกับนางเวียง
ต่างปลอบคอบเจ้าดาวทองพลัน
พ้อแม่ใหม่มาเป็นซาเขา
ต้องให้เขาเมตตาบ่ราณี
กษัตริย์ครมณเจ้าครมเตรียม
พ้องจะตั้งชิ่งโทษไทย
คุณทานคุ้มครองบ้องกันเรา
หมายใจว่าจะได้เป็นหน้าตา

อ้าตาลูกมาหาซ่าไม้
นั่งไกลแหวกดาวซิงวาจา
ว่าหม่อมพตายแก้วเธอให้หา
ว่าแล้วกล้าไปทันใด
กอดส่องเพียงส่องให้
จะให้ขึ้นไปถึงห้องนอน
พ้องเพียงขึ้นไปก่อน
นงหอนทจะเวาเจ้านายเป็น
บ่าวใดก็มีได้มาเบงเห็น
กลางเวณกลางด้าม้อเคยใคร
จะชอรองชอรับเป็นตั้งไหน
นงไปบ้อชอตพียงวัน
เพียงพียงนางพตางรับชอญ
แม่จะคิดเคียดฉันไปโยมี
จะถือใจโยเถาะเจ้าพ
จะได้ดีก็เพราะรูบ่ารุงใจ
โหดเหี้ยมไม่ตรีหาคี่ไม้
ถูกเลยตามไปถึงบิดา
จึงยกเจ้าดาวทองให้เป็นซา
พ้อแม่พียงพาจนวันตาย

เจ้าตมอตั้งบพงธา
 จงเอนคปैयाตายาย
 ออย่าจจุเตยพจะไปเพอน
 นิจจานองยังหมองระทวยเพตย
 พเตยงเคียงนางข้างตคน
 เเดินโกดฉิ่งม่านคตาดนเข้ามา
 เจ้าดาวทองถอยหลังตงนึ่งทรุด
 พอม่านแหวกสว่างกระจ่างไป
 เจ้าดาวทองชบหน้าไม่นั่งตรง
 พเตยงเตยงหดกให้ตอยนวด
 ๑ ครานนจิง โนมเจ้าพตายแก้ว
 ก็วูวา นางประหม่าตงัดตงตั้ง
 พินิจนองผองผิวเจริญพกศรี
 นกถวิตยนิตปรีดา
 รอยขงนงชนเป็นไรเจ้า
 สันทนากันเด่นเย็นเย็นพดาง
 วุณหทพมาถึงบ้านจอมทอง
 บ้านอนคตนแตกกระจายไป
 หรือเขาใจใครบอกล่าวพมา
 หรือคตนมมีอยู่อย่างไรเจ็ยอ

จะพตอยพาพ่อแม่เราดิบหาย
 หมายพงจิงให้มาเป็นเมย
 เกมเบือนแม่เซตนาตาเตย
 ออย่าปลกเปิดยปลดอบให้เขาแบ่งทา
 แต่เวียนอนนุ่นวายกันหนักหนา
 ตองนางต่างพากันเข้าไป
 กระชุ่นนุดมื่อมาหาซ้ำไม่
 แสงไฟปลตามตองตองนวด
 บงม่านหมอบตงให้บ่นบ้วน
 นางก็ชอนชูดแอบพเตยงบง
 เห็นนางมาแต่ยงแอบหลัง
 อยู่ข้างหลังพเตยงตอชตา
 ต้ววาทรักมิได้วายเด็นหา
 ยมเยอนสันทนนาปราศรียนาง
 ออย่าบงเงาเซญนึ่งข้างสว่าง
 ขอถามนางทุกขรอันแต่ก่อนไร
 นองตระหนกตกใจหรือหาไม่
 ไยเจ้ากต้ายอยู่แต่บ้านเตยอ
 เมตตาไม่จับจับเคยอ
 จิงไม่เทยอทงบ้านประการโต

๕ ๕ ๕
ครานนางฉกบนางเวียง

๕ ๕ ๕
ถักตเจ้าดาวทองคองคอง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถ้าโตตต้องพะจะโตพึ่ง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ควนของคองไปอยู่รยา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เดยวมาหมายว่าจะพึ่งบุญ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เดยวแรงวอนต่อนตั้งทุกวณคิน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑ ครานนจิงโถมเจ้าดาวทอง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จะออกปากยากสุดจะเจรจา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
นกกตอต้องพะจะหนทง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จะโตคอบคำชายให้อายใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จำเป็นจำใจจะออกปาก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พะเดยงหยิกเนนไหเจรจา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คัวช้อยจะประนอมยอมเป็นข้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
แต่หากห้องหลังนั้จะหักไป

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑ พถายแควเห็นนางยังประหมา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ครนจะตันทนาให้ชาติ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จิงเออมมอหีบหมากทในพาน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คัวเคยเชื่อใจแต่ไรมา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชัวยนหมากไปให้เจ้าดาวทอง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ตันทนาแควตากคอกครน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พะเดยงเซงตมไซชว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทุดทวนังโยไม่เจรจา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
แมนแขงขงมพงคาพว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไม่เห็นหน้าตองพะจะหนคน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไม่ใหพงกหมนมุงไปอื่น

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยังต่อนไม่เช้นคูกบพยา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
โตพึ่งทงตองพะเดยงว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คัวไม่เคยตันทนาภาษาไทย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถ้าไปจิงแควหามทเห็นไม่

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
หวนไหวตอตั้งตงเทินทงกายา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยังกระตากกระตองเชนเมินหน้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
นางประหมาเดยงตันทให้พรนใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
หมายว่าจะเมอกลงเมืองโต

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เป็นจุนใจไม่รทจะพาท

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พุดไม่เงยหน้าชนจากท

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เซาช้อยกเนนเกนเวลา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชอดอนใจอ่านพระคาถา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไม่ช่าตั้งให้พะเดยงพตั้น

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทงตองพกนหมากทในพานน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไปเกิดควนอนจิงชนมา

เพียงรับหมากมายนให้

ไม่กินกตัญจะไม่ให้โคตคตา

ตงแต่ยามเย็นนางมาอยู่

ครนคองหมากมนตรเคยงประเด็ยวิใจ ก็อาโดยดอบเหลดอบชำเล็องตา

เห็นเจ้าพาดายนายทพชยบยม

เจ้าพาดายแก้วเว้เห็นกฤษยา

เบือนหน้ามาบอกกับตั้งนาง

ทาวนอนแถวสันของดาวทองไป

ตั้งนางเขยงย่างมาทังคู้

ลาวทองเพ่งพิศยั้งคิตตา

๑ พลายแถวตุกลงมาจากเคียง

มีคตตาชยาลูกเจ้าดาวทอง

หยุดยงนงโกต ไครนทอ

คอบคมือจากอกจั้งตงใจ

รอยชงนงไซไม่บงคอร

เดยมดุษจูบโดมประโถมตอง

ทรุกลงประจวงกลางที่นอน

ยมพดางทางเคตาพตวน

อ้อนนมเนือหิงสันทนม

เคาตงคังคอกประทุมมา

เจ้าดาวทองรับไวไม่เงยหน้า

ครนกินหมากมนตราให้เด็ยวิใจ

หาได้คหน้าคาเจ้าพาดายไม่

ก็อาโดยดอบเหลดอบชำเล็องตา

บ่มประหนึ่งจะคตงานเข้ไปพา

ก็รู้ว่าตองเทพรำจวนใจ

ไปพดางวันอื่นจงมาใหม่

คับไผ่มัดมิดทำนทรา

บิตประตุรับไปไม่คอยท่า

ไม่ออกมาหมายอยู่เป็นคู้ครอง

เดินเมียงมาจะบิตประตุห้อย

นางนงอยู่มิได้ร้องประการโต

หาออ้อออตกปากกระไรไม่

คิตว่าไครนเด้าเจ้าดาวทอง

เวลาจวนรุ่งสว่างสว่างห้อย

ประคองกอดค้อมแกวชนเคียงพตั้น

ออย่าอาวณมาพิจะรับขวัญ

รอยระรินรดจันทั้นกระแจะทา

จมดมหนารักเป็นหนกหนา

เมือกถับแย้มมะธาด่าวคณช

คักคักพายุกล้าเมฆาเกิดนอน
 ประเปรียงเคียงข้างในส่ากต
 เต็มคตตายหายมีคตมพยัพ
 ทงต้องสู้เกษมเปรมใจ
 ดาวทองระทวยใจในที่นอน
 เจ้าพดายแอบแนบข้างไม้ห่างกาย
 เสยคางให้หางดกชนกินหมาก
 ทรระของกกยบสระพักได้สักได้
 จูบผวมแอบแนบหน้า
 เป็นสัดยจวังนระเจ้าจะเจ้าคความ
 ถ้าไม่กตราชการงานทัพ
 ตั้งส่าวโคกใจไม่ฉายวาง
 คตพตงทโคเคตาคตัง
 ตั้งส่าวท่านทงต้องจระหมองใจ
 ครนจระทงเจ้าได้ในจอมทอง
 ไตเมยจากเมยก็เสียดาย
 เอาคความรักทุกเสียดทงต้องข้าง
 หรือจระอยู่เมืองบนก็ตามใจ
 © ดาวทองสระกินเมืงหน้า
 กอดแนบแอบอิงกับอกพดาย

ขุดเตอนผุนพุงเป็นตมฝน
 ไม้ทาทนไทดนองทงแดนไคโร
 เตือนกตบด้องกระจ่างด้วงได้
 ตีเหล็กไฟจุดประทีบประเทืองพราย
 ชบช่อนหน้าตงไม่เงยหงาย
 ประจงจูบมิได้ว้ายทำวดใจ
 ไม่เปรี้ยวปากหรือช่างทนกระไรได้
 ระทวยใจออกอ่อนดระมუნงาม
 อย่าหตบตาดุกชนเกิดจระชอถาม
 พแนนรักจักตามอารมณ์นาง
 พนไม่กตบตงไปต่าง
 ด้วยจระร้างแรมท่านผใหญ่ไป
 วิชาตถกพ้อแม่ยงวังให้
 ต่างอยต่างไปใจเสียดาย
 วิชาตถกถน่องไม่เห็ดคหาย
 กิตไปให้ระคายรำคาญใจ
 จระไปต่างด้วยกันชยาร้องให้
 ผัวไม่เจ้าให้เคื่องระคาย
 เล่นหาเหิมใจไม่เห็ดคหาย
 นางไม่คิตกตบคตตายประการไค

พ่อแก่แม่เฒ่าเป็นทวิรัก
 บ่ตอบคุณธองท่านได้บ้านใด
 จากอกธองเฒ่ามาเจ้าผู้
 เมื่อใหม่ใหม่ก็พิโรธว่ารักกัน
 ถ้าประเคตต์องค์ต้องเป็นสองรัก
 ถ้าหม่อมรักพักพุ่มพรอดตัว
 รักหม่อมยอมตามไปจนถึง
 เพราะความรักเข้ามาทำจันฑาท
 ๑ ครานนิจ โฉมเจ้าพ่ายแก้ว
 พริกเจ้าดาวทองส่องไธภา
 ถึงเมียมพุ่มอยู่ก็อย่าพวัน
 ๒ ฌนอมนวลให้ถวนทุกคนไป
 เจ้าแก้วตาถ้าพวันไม่มีญาติ
 ๓ ปล่อยให้ดวงทางเกล้าพวัน
 ๔ สัพยอกหยอกนวลชวนพูด
 ๕ ประคองหม่อมมแก้มนมใน
 ๖ จนเวลาสุริยาจะไถ่เข้า
 ๗ ครนเวลาสุริยาจะยับดวง
 ๘ ววยวันภุมรินบินเคตต์
 ๙ แฉ่นภิมข่มขิดคณิทนาน

พุ่มพักเฒ่าเตยมาจนใหญ่
 ก็อาไถยเหลือก็จระว่าพรรณ
 ๑ ระวังตัวกตัญจะประปีตั้งหน
 ๒ ครนถึงเวียงไต้ชอยคิดกตัญ
 ๓ ก็ยากหนักด้วยเขาเป็นเจ้าผู้
 ๔ ครนถึงเมียนองกตัญมเป็นการ
 ๕ อย่ากระนี้เงยที่ว่าจะอยู่บ้าน
 ๖ ดันไปกตัญจะตายลงคตัญ
 ๗ ยมวิบชดัญแต่จิงคตัญ
 ๘ ยิ่งกว่ารักศมุตโต
 ๙ แต่เช่นน้องนิกนุอย่างตั้งไต้ย
 ๑๐ ตามน้อยตามใหญ่ให้เต็มอกกัน
 ๑๑ อย่าหวนหวาดวิโยคโศกคตัญ
 ๑๒ บวนบั้นเบียมรดัญจวนใจ
 ๑๓ กระจิบตุดต่องแก้มนแก้มนได้
 ๑๔ พุ่มไฟราคร้อนระบมทรวง
 ๑๕ เผาคตัญเตตามโตงบระงับวง
 ๑๖ หอมพวงพุ่มช่อผลกาการ
 ๑๗ ดูเหว่าแฉ่แฉ่ียงเพราะเตนارهวาน
 ๑๘ ก็รูตม่านออกมานอกด้วยทันใด

มิ่งมาแมนมาพาดาทก

ดวงประดับประดาเครื่องมางาม

บักเป็นขงหนาคดาเคตอน

เทพทวาราศักหนดบ

ท่มองก่มองเป็นมันแตง

คนไม่ได้จพรงทงกบ

สาวทศรหัยคยนเหมือนอย่างเม็น

บักเขาตุ้ทศันต์คตภานท์

ถัดมาห่าแถวแนวธ่มุท

เป็นถะถอกกวระถอกชระโตชร

บักเป็นบิวบานตระการตา

บักเป็นสัตว์คตูปาทคาคติน

ดาวทองนงนงมาแค่เข้า

เจ้าพตายแถวธาเตองเยองกราย

ยนพิศคินองดาวทองบัก

นงเพยเมแตงยมงามทงกายา

ยังแถนพิศวธาจระชาคจิตต์

ผมอมาถดาวทองคองใจ

นงโกตใจเลี้ยวไม่อยู่ไค

เฮนคนบพฟูกเจ้าดาวทอง

ผจงยกย่ำย่างกตางต๋นาม

บ้างชโคโคโธตามกระบวณทัพ

เมฆเกตตอนอวทคยก็มตดับ

ระยิบคยทงถมทุกแห่งไป

ท้แตงก็แตงคังชาคไค

บักนทกไคไคไตตามกัน

แถเจม้นจกกันแถวบินฝน

วินนตกการวิกยคุนชร

คงคาไคไคสุดแถส่ถอน

ฝุงกนวิจยมาอาบกัน

ภุมราบินร่อนกระพือฉิน

กนรินร่อนร่าอยู่เวียงราย

เทอถงพระธาพิศยก็ตทหาย

ถิงหองเห็นมาถพรายคพราวตา

นารกฝมือเจ้าหนกหนา

ถะม่ายหนาเจ้าพมพิธาโดย

หวนคคถังพมเพอนพิศไม่ย

ไคกับฝมือพมกยมมถ

ตุกหันเขาไปถิงในหอง

นอนครองอยู่ไนทับจนหดับไป

08/06/2565

๑ ดาวทองกับต้องนางพิเตยง ^{๕๕}
 พยธว่างต่างแต่งอินไทย
 ตัดจากตัดตั้งทซังกาง ^{๕๕}
 เครื่องหอมจอมจันทนกระแจะทา ^{๕๕}
 ตามนางหมอบเมียงเคียงข้าง
 ยังกัดถึงเจ้าพิมพิลาโดย
 ข้างรูเรือนิทานมารประจัญ ^{๕๕}
 ถึงในอยุธยาธานี
 ดาวทองได้ฟังเรียกพดงขอ ^{๕๕}
 คิดแต่ใจคอบไปด้วยใจปอง
 จะถวายไว้ในวัดเจดีย์หลวง
 แล้วจะปั้นรูปทรงจำนงใจ
 พ่อแม่แก่เฒ่าเป็นทุกซัด ^{๕๕}
 บ้านกับวัดใกล้พอไปมา
 เขอคุนอะไรทำใจหวาด
 นมหนักวามैयाชาขอพม ^{๕๕}
 ดาวทองต้องนางก็ตามมา
 พกชายตามหลังสระพรั้งไป
 กราบพระนมัสการแล้วออกมา
 ขำไทไรตกปนพร้อมมุดกัน

ตามตะเกียงกับก้านหวนอนไม้
 ก็แต่แว่แว่จดังใจจินตนา
 ต้องนางอาบน้ำแต่ผิวคหน้า
 มาหาพยายแก้วผู้แหว่ใจ
 เจ้าพยายแก้วเห็นนางดงนังโกธ
 ปราไ้ศรยว่าเจ้าบถผีมือตัด
 ฉลาดด้นหญิงโตในกรุงศรี
 ไม่เหมือนผีมือพมิโฮยดาวทอง
 ยนม้อมมาสระกิดพทงต้อง ^{๕๕}
 ม่านของช้อยนจำนงใจ
 ด้วยศันจะตวงไปเวียงใต้
 เชิญไปด้วยช้อยหน้อยเถิดรา
 จะค่อยคตายคหนึ่งด้วยรูปขำ
 จะจรรีกรูปขำว่าชื่อพม ^{๕๕}
 ฝปากบางดั่งชาตประจจจม
 ยมแต่จกถูกลงไปทันใด
 บ่าวขำเดินตามงามได้
 เข้าในวัดเมืองถ้ำพุนพด้น
 จัดได้นายถ่าเป็นช่างปั้น ^{๕๕}
 นาเชอโมงนันทงหนังวัว ^{๕๕}

ตอนที่ ๑๑ นางพิมเปลี่ยนชื่อวันทอง ขุนช้างดวงว่าพลายแก้วตาย

๑ จระก่าวถึงนางพิมพิดาโดย
 คอยทัพตริบพังยั้งวังรอ
 ว่าจะตักตักคนทุกคนคอย
 นอนวันนั้นเห็นให้เป็นไป
 อยู่อยู่แต่จู่จู่ออกจากห้อง
 เผลอญูเชิญเป็นไข้ไม่คั่นคง
 ด้ายทองเข้าประคองประคัมปลดอบ
 ไอ้พ่อพลายแก้วแหวใจ

๑ ครานันศรีประจันแม่เฒ่า
 กตักตักมดคดั่งไม่ฟังยา
 หมอจะเอาอะไรให้ทุกสิ่ง
 ด้วนวายทั้งบ้านแถบานบด
 ถามหมอตางหมอนว่าไม่ตาย
 บ้างว่าตมบาทยักษัชักหัวใจ
 บ้างว่าผีเรือนจึงเข้าออก
 มดหมอตะแก่ตำว่าระยำ
 คนเจ็บร้องเสียงเหมือนจิ้งจอก

นอนเตียงเปลี่ยวใจอยู่ในหอ
 ไม่แจ่มซอเนือคความประการใด
 แต่ระห้อยหาหัดดับสนิทไม่
 หองโหดเพื่อพูดตั้งผิดง
 หิวเราร้องว่าเว่อมะเมอหอง
 แคทรุดทรุดแล้วทรงเด่มอไป
 จะฟังชอบหูเหื่องหามี่ไม่
 ไม่เห็นใจเมียแต่วักรรมังนา
 เห็นตูดสาวซุ่มเค้ว่าตงหนักหนา
 มดหมอนหมอนาก้หตายคน
 ข้าไทชายหญิงจ้องดัดบ้น
 จนใจไม่รู้จำเป็นไร
 ตางหมอกก็ว่าร้ายเห็นไม่ได้
 บ้างว่าไข้เพื่อเดือตตุตุทำ
 ศรีประจันตาคดตอกไม่เป็นตำ
 นานังกินพตำพตำตบายใจ
 ข้ายหมอนั่งหิวรอหาคุไม่

อย่าหลงชมเล็ดดีหมิ่น

อย่าหลงชมเวดช่างแตกวางทราย

แต่ก็คักเข้าปลาเข้ามาฟาด

เอาดาบคาผูกมอรวอคับเทียบ

อยู่มาเข้าปลาก็กินได้

คล้ายคดมเนอชนทุกวัน

๑๐ จรกด่าถ่วง โนมเจ้าขุนช้าง

พดรายแก้วไปทัพก็หายไป

เมื่อไรไหนมันจะได้กลับ

ฤทธิเดชเวทมนต์อะไรมี

อย่าเลยจะผลอชอวันทอง

จะพดจว่าชานกับมารดา

จึงตั้งบ่าวไพร่ไปเร็วหว่า

ว่ากูเชิญมาในห้องทั้งต้องยาย

ครั้นถงยายกตอยกกับยายตาย

ทั้งต้องยายได้ฟังมาตนตาน

ขุนช้างว่าอุอนให้อ่อนจิตต์

จงปราณต์คว่ำปากันไป

ออกแถ้วผวนมนไปทัพ

ใครจะรอดมาเด็กเมม

กระแคะแค้นเต็นค่นกระต่าย

ชระค่างนางกรายจระหลอนเตียน

โรครภัยหายขาดบาดหนามเตียน

เปเตียนพิมผดคช้อวันทองพด้น

หลบไหลไม้เพอชมเมอผ่น

ศัรบประจันค้อยดำรายบานใจ ๑

รู้ว่านางนั้นคล้ายหายไป

ไม่ได้ข่าวราวเรื่องว่าร้ายดี

ดาวมนมเหวอคับตบถงตงช

ถาคีเซียงทอองได้จรกตบมา

ถนอมไว้ในห้องจระคักว่า

บอกศัรบประจันว่าออกแถ้วตาย

ไปหาน้ำกตอยกกับบ่าตาย

อ้ายบ่าจรบค่านายจิงถนตาน

บอกอ่านายให้เชิญเข้าไปบ้าน

ถึงบ้านขุนช้างเข้าทันใด

เงินทองไม่คิดจะเสียให้

ชอวันทองให้ช่าคักที่

แตกยับบาดแถงเตี้ยเป็นผ

บดินนางพิมพิลาไทย

แม่ผดขื่อว่าเจ้าวันทอง
จงช่วยเอ็นดูข้าพ้านไป
๑ ครานนี้ขายกตอยกับขายส่าย
หลงใหลแต่จะได้เงินตรา
ต้องขายอาบนานาแต่งตัว
ซุนซ้างเล็กหาข้าไท
ค้อยกระซิบกระซิวตั้งคดี
กูเคยไว้ใจแต่ไรมา
เก็บเอากระดูกผีที่ป่าช้า
อ้ายบ่าวรับมาฆ่าราชฎ
ซุนซ้างรับหม้อใหม่เข้าในห้อง
จับกระดูกขมขุกกระดูกบาน
กูแค้นหน้าแผ่นดินสักใจ
เกลียดหน้าเกลียดหลังจึ่งไร
เบือนแปรระเดอะหน้าเหมืองท่าเต็น
เอาไม้ร้อยร้อยเส้นให้ร้ายเรียง
อ้ายหยอกหยอยมันน้อยกว่าที่เปด่า
อนิจจาเจ้าของเงินทองมี
ซอซ้างซอม่าก็กว่าร้อย
ถ้าซอได้กูจะได้เสียให้ครัน

หมอลายว่าจระครองทรัพย์สิ้นได้
ขอวันทองให้ข้าหน้อยรา ๑
ไม่รู้แยบคายซุนซ้างว่า
ก็รับคำอำตามาทันใด
ทาเบ่งหัวหัวนุ่งผ้าใหม่
ทไวเนื้อเชือกใจแต่ก่อนมา
ขูระของกูเป็นหนักหนา
อย่าฆ่าเชิงรับออกไปวัด
ได้หม้อใหม่มาให้ถนัด
จัดหม้อกระดูกได้ใจทันการ
นุ่งผ้ายททองแดงห่มดำ
เห็นหัวตัวดำหน้าคาญใจ
ไล่โคกรกไม่เอาแก้วเอาการได้
จับเขมาเข้าใส่สักสองเพ็รียง
หัวกระจายรายเดินไม่มีดเกลี้ยง
มูหน้ายบายเคียงตงเต็มที
ผมซเค้าน่าเกลียดช้เกยจหัว
ช่วยทาด์ทาด้าได้ก็ว่าพัน
ผมหน้อยหนึ่งกะไรไม่มีคชวัญ
ตัดกันดูเด่นเด่นงามงาม

ภาวูจะธำณแต่กำเนิด
 ชาติแก่นแน่นใจคังไฟดาม
 จับหม้อกระดุกผู้กระตาศ
 ชุนข้างเรียกบ่าวที่ไว้ใจ
 ลงจากเรือนพจนตรวณเที่ยง
 ถึงเรือนศรีประจันมีทนต์
 อีบบ่าวบอกว่ายู่ข้างใน
 ว่าชุนข้างมาหาตาเป็นมัน
 ๑ ขยายศรีประจันเปิดหน้าต่าง
 เห็นอโหดไซมหน้าพ้อมมาโย
 ชุนข้างก็ย่างชมนันใด
 หนึ่งตงแตมาตาเหล็ดอกถน
 ศรีประจันรับไหวมีใครทนต์
 พ้อมมาหลายคนทำวถะไร
 ๑ ครานหนึ่งจึงโหมเจ้าชุนข้าง
 หน้าตากระเด็นเป็นเม็ดเซ็ดหน้าตา
 นคอกกระดุกขอพดายแก้ว
 พระยาเซียงทองมันตองใจ
 ทำเป็นเขาคอยขอพดายแก้ว
 หยุคทัพพดอันมาหลายครา

ก็ไม่ปรารภณาเกิดอายล้ำล้ำม
 ดุกเดินผลัดตามเข้าห้องใน
 บ่าวไพร่หมอบกตาคทงน้อยใหญ่
 ตั้งหม้อกระดุกให้แล้วเดินมา
 ส่องยายเดินเรียงมาข้างหน้า
 ตามหาท่านยายศรีประจัน
 แด่วังไปบอกนายขมิ้นขมิ้น
 หยุคยังอยู่นั่นตงบันใด
 ๑ แลเห็นชุนข้างร้องปราไศรย
 จะไปไหนเชิญชุนมาข้างบน
 ส่องยายนไนเซเคนคิกกัน
 ยกมือไหววอนเป็นชนไฟ
 หนึ่งหน้ามาเด็อกเขียนหมากให้
 เป็นไฉนยายกตอยยายล้ำมา
 ๑ ทำครวญครางอู้อ้อด้วยหน้า
 เขาหม้อกระดุกมาตงตงไว้
 ดาวเทงเสี้ยแล้วเขาเอามาให้
 เขาคอยเซียงใหม่แล้วกตบมา
 ยกทัพมาแล้วตงกลางบ่า
 ๑ ครันเพดาพดบคำตงว่าไร

พระยาเซียงทองน้องมาแพง
ร้องชน้องมีมันหนีไป

บ่าวมาดังกรงก็ติดคุก
ฮ้ายมากฝากหม้อกระตูกมา
ฮ้ายมันตั้งเท่ามันแล้ว
ไม่พอที่จระก้ออาถ้ำตาย

๑ ความทำนายคร่ำประจัน

ขอแก้วตายแล้วจะรอกกา
วันที่ทองเป็นไขก็ไม่ตาย
ขอพลายกดับตายเดี่ยก่อนมัน
วันที่ทองร้องไห้มีไต้ดัง
เรียกวานวันที่ทองร้องฮ้างไป

๑ ความนิจังโถมนางวันที่ทอง
เลี้ยงแม่ร้องไห้ไฮ้ไผ่ออกมา
ใครมาว่าชั่วฉวีก็ตาย
ฮ้ายงูเห่าเจ้าแต่ที่ทุกอย่างไป
กระที่บดินผางผางกลางประตู
กดับเข้าในหอจดหน้าตา
ไอ้พ่อพลายแก้วของเมียเขี่ย
มันแก่งร้องระบวยุยอน

เด็ดแดงคตอดจนปอดไหล
ขอแก้วก็ตั้งใจไปไม่ช้า

หลายคนทนทุกข์อยู่หนักหนา
จำแล้วทั้งหน้าเป็นทุกข์คล้าย
คิดคิดถึงขอแก้วก็ใจหาย

ให้แม่พิมพ์เป็นหม้ายอยู่เอกา

ไต่ยินซุนซ่างหน้าพรณว่า

แม่มีวันคอยทำอยู่ทุกวัน
เคราะห์โชคโรคร้ายเป็นกวดขัน
เข้าหอยังไม่ทันสักเท่าไร

จะปลดขมมันไม่อดร้องให้ได้

หัวใจแข็งขาดแล้วแก้วแม่อา

อยู่ในห้องไต่ยินซุนซ่างว่า

เห็นหน้าซุนซ่างก็ขัดใจ

แก่งได้ความร้ายก็จะดำให้

หม้อใบตะลิมเบี้ยตั้งเดี่ยมา

โคตรแม่มีงูชู้คร่ำหน้า

ทอดตัวโคกกาในทันอน

เมียไม่เชื่อนมันเดี่ยฮ้ายหัวกอดัน

ชอกซอนต่อเดี่ยจนไปทัพ

แต่ก็กลับมาเจรจาว่าดีพอตลอด
พูดได้เชื่อนเชื่อ่ายเมื่อย
คิดมากก็เป็นหนานอยใจ

ถ้าพ่อไม่ไปใครจะมา

๑ ศรีประจันต์ได้ฟังดูกล่าวดำ
ใครใครอย่าได้ถือมั่นห้อยเคย
แต่เพียงเป็นไซ้ต้นนิบาตดั่ง
คำอึ้งครนงบ้านชครานต์

๑ ครานนขยายกอดอภัยบายถ่าย
เข้าไปกระซิบกระหีบตา
กฎหมายหมายคงไต่แต่โรมา
ถ้าเสียทัพถล่มมาให้ฆ่าพัน
ถ้าเมื่นตัวตายลงในทัพ
ไพร่ซึ่งเสียทัพถล่มทั้งปวง
วันทองจะคงเป็นหมายดวง
ยักย้ายถ่ายเทเสียเป็นไร
เขาจะคิดจะแก้ไขที่ในกรุง
อย่าให้เกิดความใหญ่ดังไฟเสีย

๑ ครานนทวนขยายศรีประจันต์
จรัลทองเป็นหมายเสียถ่ายไป

เขากระตักได้หม้อมาตีบับตีบับ
กตอกกตักปิดอกปิดต้นไปรูกตา
ผัวไปเท่าอันมีคนจำ

สู้คบบุญญาเมียแก้วพ่อแก้วเอ๋ย ๑
รำคาญใจหนักหนาพ่อแม่เอ๋ย
แต่ก่อนมันไม่เคยเป็นเช่นนี้
ว่าไรไม่ฟังมันอื้อ

ไม่เห็นผัวอื้อแก้วแก้วเมื่อนา ๑
ครนได้แยกกายแล้วจึงว่า
ว่าแน่คุณเ็น่าศรีประจันต์
ว่าใครกล้าอาธาไปทัพชั้นนี้
กฎหมายคงมั่นตามกระทรวง
ตักเมียให้จับเป็นหมายดวง
ให้คิดพวงดั่งเขายังคุกใน
จะยากเย็นเป็นห่วงห่าน้อยไม่
ขอให้ซุนซ้างเอาเมื่นเมีย
เงินทองสักกถุงจะสู้เสีย
ไก่อเกิดเสียเกิดแต่ไก่อเกิด ๑

ตัวสั้นหน้าตาแดงหลังโหด
ไม่เห็นหน้าใครจะบ้องกัน

ขุนช้างมิ่งมีเศรษฐีใหญ่
เห็นจะได้พึ่งพาข้างหน้าครั้น
วันที่ของเคียววันก็ผัดตาย

เกิดความหนามเดี่ยวนจะยากใจ
แต่ที่ว่าทุ่งกว้างหนทางไกล
ถ้าเมื่อน้ำไม่ตายขอพลาญมา

๑ ครานนยายกอดอภัยกับยายส่าย
พวกไพร่ติดคุกอยู่ทุกวัน
ท่านไม่รู้เห็นจะเป็นไร
ถ้าท่านยอมให้มันจึงสัญญา
ถ้าเขาเกาะเขาตัวไป
ฉันแปรแก้กันได้ทันที
ยายศรีวัดระจนก็รับคำ
จงเร่งรีบมาอย่าช้านาน

๑ ครานนจึงโดมนางวันที่ของ
ถูกเค้นบักบักด้วยขัดใจ
ส่ายทองของน้องไปข้างไหน
งานการเข้าคำไม่นำพา

๑ ครานนส่ายทองผู้ผู้เพียง
เรียกขันธ์ดำพรมระงมไป

เงินทองเสียได้ไม่คิดพวัน
คิดแล้วเท่านั้นจึงว่าไป

จระนงใจเป็นหมายเห็นไม่ได้
จะขอให้ก็ตามแต่บุญญา

กนไม่รู้แห่งที่จะว่า
เบองหน้าจะเกิดเนื้อความกัน

จึงว่าพลาญแก้ผัดตายเป็นแม่นมั่น
มั่นว่าพลาญแก้วันนรอดกตัญมา

เขาก็คงปรับใหม่เอาแก่ข้า
ข้าอยู่ไม่ได้ก็ขจรมี

ถ้อยความข้างในจะอ้อมมี
แรมปลาญเดื่อนั้นจะทำการ
ว่าแรมสามคำให้ถึงบ้าน

ว่าชานแน่นนอนไม่ผัดนอนไป

อยู่ในห้องไต่ยินว่าแม่ให้
ร้องดำซ้ำไทแจ้วแจ้วมา

ไปเรียกอ้ายพรมมาหาซัก
โคตรเมมิ่งคิดว่าประการใด

ไต่ยินเสี่ยน้องเรียกอัยใจใจ
ไวใจมาหาแม่วันที่ของ

ขุนช้างว่าไม่เป็นเช่นนั้นดอก
ร้องบอกกับฉันเป็นมารยา
หัดอนงค์^๕ โศครแม่แก่^๕ ภาระน^๕
คงจะไต่เบนเมื่อย่าเลี้ยงใจ

๑ ครานัน^๕ จึง โคมนางวันทอง
ไอ้พ่อพตายแก้วแหวดตา
วันพ่อม้วยมุดสุดชีวิต^๕
ดางร้ายก็ไม่มีให้แจ้งใจ
เขาว่านายตายไพร่ติดคุก
ด่ารพิศ^๕ ชาติต้นจนทุกตา
แต่เกิดเป็นตัววันทองมา
วันเมื่อตั้งผัวตัวก็ไป
โพธิ์ปลุกด้วยกันดำคณ^๕ไว้
ถ้าพ่อแก่จตายวายวง
คิดคิด^๕ ชนมาน่าเค้นแม่
หลงไหลเชอพังอายจิงไร
ไอ้ว่าอนิจจาวันทองเฮ้ย
แต่ระกำ^๕ ไร่ใจไม่วายวง
มีผัวผัวอยู่ต้องตำวัน
เมื่อวันจากหอคลอด^๕ ำตา

08/06/2565

วันทองแม่แสบอกเป็นปรีศนา
ว่าให้เชิญแม่เทพทองไป
ว่าให้ไปหากันตามผู้ใหญ่
หาที่ไหนไม่เหมือนแม่แก้วตา
อยู่ในห้องโทยหวนตะห้อยหา
มรณาแน่แต่ดูฤกษ์อย่างไร
เมื่อยจะผ่นตักนิคักหาไม่
บ่าวไพร่ไปด้อยไม่เห็นมา
เมื่อยทุกข^๕ เหลือที่จะตามหา
ไม่รู้ว่ายูรุษาน^๕ ้อย่างไร
หาได้เข้าอุรุษาดักหน^๕ ไม่
จำได้ช้อย^๕ แคว่คดองบางตาง
ถ้ากระไรจะดูพร^๕ ูบ้าง
โพธิ์กตาง^๕ ันนจะบรรโดย
จะสืบสาวดูให้แน่หาได้ไม่
ยอมยกลูกให้ไอ้ขุนช้าง
กระไรเลยแต่ชยาก^๕ ันดูค้อย่าง
นี้ได้สร้างกรรมไว้^๕ ้อย่างไรมา
จากกันไม่ได้มาเห็นหน้า
ถ้าขับไว้หนักหนาด้วยห้องน้อง

ในจิตคิดคิดว่าจะกลับมาหลัง
ออกปากฝากข่าวกับสายทอง
พอสายทองย่องเข้าไปคนน้อง
กอดคอสายทองร้องรำไร

๑ สายทองปลอบว่าอย่าร้องให้
พี่น้องแนบหน้าหน้าคานอง
โอ้แม่วันทองของพี่เอ๋ย
เพราะอายขุนช้างจัญไร
ตดเตยงเกยงระลัดทงวัดบ้าน
จนได้กับพ่อแก้วเวรดา
เพ็ดทตเจาะจงให้ทรงไว้
เดี๋ยววันมียังว่าสารพัน
เห็นจะเป็นแต่หักถอ้ายต่อพดอ
ให้หลังว่าพ่อพาดายนินตายไป
มันหมายว่าตอจมันมทรพย
แม่เฒ่าของเราก็บรวงคอง
นเวรกรรมจะทำอย่างไรดี
แม่ผัวของเจาก็อยู่ไกล
อย่าเดยนะเจ้าเราจะไป
ไปหาขริวตาจเกิดดี

ตั้งแล้วตั้งเฝ้าทางเคี้ยวหมอง
แล้วจึงไปจากห้องด้วยจำใจ
นางวันทองเห็นหน้าหน้าตาไหล
น้องไม่อยู่แล้วพี่สายทอง
รำคาญใจคิดเจ้างเคี้ยวหมอง
ร้องไห้ระอึกระอื้นไป
อะไรเดยหามี่ตู่ขดักนิตไม่
มันพอใจตัวเจ้าแต่รุ่งมา
อายจันทาทคนนหนกหนา
มันยังต่อเตี้ยดว่าทุกสิ่งอัน
จนร้องไห้แทบเทียมจระอาตัญญ
ว่าหม่อมพดายแก้วนเรอบรรโดย
เขากระตักได้หม้อมาตั้งให้
จึงได้มาขอแม่วันทอง
มีเงินแล้วจะนับให้คตของคตอง
เราพี่น้องสองคนก็จุนใจ
จะหลบตหนีไปข้างไหนได้
ไม่รู้แห่งไหนไหนกายจันบุรี
วัดป่าเตโดยเจ้ากับพี่
ประเดี่ยวนแม่ศรีประจันนอน

๕๕๕
ครนตงกชนบนเคหา

บอกแก่แม่เฒ่าศรีประจัน

ฉันออกไปหาท่านขวัญ

หม่อมแก้วตทพดบมีไชย

๑๐ ครานนท่านยายศรีประจัน

ทวยตามยามเดห์เวดา

ฮวดว่าคูนเญ่แห่มดุก

เเองอย่าพาชื้อเชื้อถือไป

เขาจะเก็บเอาไปเป็นหม้ายหลวง

ไม่มีใครติดตามด้วยคความจน

ขอแก้วไซ้แม่ไม่รักใคร

ชุนข้างมันชื้อแต่กระบาน

๑๑ ฉันทองได้ฟังคำแม่ว่า

ทอดศวร้องให้ไม่דםประดี

เห็นแต่เงินทองของเขา

ขวัญทวยมาว่าเชื่อนไป

ถึงคนไม่อายุก็ตายผี

ถึงจะชุนยกให้ไม่ปรองดอง

เมื่อมดหมอตักทายว่าไม่ลูก

จะไปดูให้แม่แท้เสีย

ต้องราปรัดเปรมเกษมสันต์

ตามท่านทายนันทุกสิ่งไป

ท่านคว่าหาเป็นไรไม่

ไต่ทงครอบครวัดจวจนมา

ฉันหิวว่าก็ไม่เชื่อหา

มันจะสู้ตาเห็นได้อย่างไร

ตางที่มันหาถูกสักนิดไม่

ก็พวกไพร่ติดคุกอยู่ทุกคน

จะถอดเข้าหาง่วงดงตรงวัน

ผ่อนปรนสี่ยเกิดฮว่าราคาญ

มันบรวโดยไม่กดับมาถึงบ้าน

ถึงหัวด้านหัวเห็ดของเคื่องในดี

คงจะฆ่าตัวตายให้เบ็นผี

แม้ว่าอย่างนี้ก็จนใจ

หมุ่หมากก็จะเขามายกให้

แม่ไม่เอ็นดูแก้วนทอง

อายุสิบหกก็มีผัวดอง

ผัวของข้ายังไม่เป็นไร

โพธิ์ปลุกเป็นจำคัญนั้นเบ็นใหญ่

ถ้าหม่อมบรวโดยก็โพธิ์ตาย

๑ ศรีประจันต์ยึดยึดให้ชัดใจ
 มึงจะให้กูถ้อยพดถอยอ่อนนวย
 ถึงคนโพธิ์คนไทรจะไปดับ
 เมินว่ายังยืนชนชาติใจ

๑ วันทองได้ฟังคำแม่ว่า
 แผลร้องถองไปไซ้พอด
 เขากำเนิดเกิดใหม่ในชาติหน้า
 ร้อยกับปีแสนกตัญญูเด่นไป
 เห็นแต่สิ้นทวพิสัยสี่ประคน
 จงฆ่าเดี่ยให้ตายวายชีวี
 มินจะมาเมื่อไรไอ้หัวเกลี้ยง
 แป้นแปรดแผลเดี่ยงเปรียงเปรียงไป

๑ ศรีประจันต์เดินหอบจับไม้แ้ว
 ขอดก่อนเงรจว่าชุกชน
 ตัดต้องวันทองร้องกรัดกรัด
 คระแคงพลิกหยิกฆ่าให้หน้าใจ
 วันทองไม่ร้องขอโทษตัว
 อ้ายขุนช้างผสมคนกเค้าแมง

๑ ศรีประจันต์หยิกเอาที่ฝีปาก
 เขาเป็นเศรษฐีมั่งมีศรีกัน

อย่าว่ายัดยวไปอ้อฉิบหาย
 วรรักอยู่เป็นหม้ายฤาอย่างไร
 มีไซ้ทางแค้คืบกุกาไปไม
 กูจะให้ขุนช้างเดี่ยวัน
 ทอดตัวโค่กาทอยู่กบที่
 ฆ่าเดี่ยเกิดไม่น้อยใจ

หาปรารภณาเข้าห้องเดี่ยอีกไม
 แม่เชื่ออะไรเป็นเช่น
 จะเอาคนไปยกให้กบผี
 ค้อกชกหัวทอดตัวไป
 กูจะเอาไมเดี่ยงตงให้ได
 กูไม้อยู่เดี่ยให้เป็นคน

โคตรแม่มึงกุดให้ขบ
 ขนบนหอพดั่งงกนไป
 เน้นนี่ตลงตั้งขวางผางใหญ่
 แกทวดบ้ายค้วยไม้จันเป็นแนว
 ผัวตายก็จะตายตามผัวแก้ว
 เชอแถวหัวเกลี้ยงไม่เดี่ยงกัน

อ้อว่ายากมึงจะตายตลอดต้น
 เขาจะตบเอาพันมึงออกกอง

๙	ถนกระต้างคางแข็งแกดั่งวาخان	หยาบเข้าสำมานยอของทอง	
	ไต่ซุนข้างใจเหมือนซุนทอง	ร้องไปค้ไปให้หลังพัง	๑
๑๐	วันทองร้องไห้ไม่วายเถียง	ที่ตั้งตั้งเตียงให้คตุมคตง	
	ที่จระตีให้หยุดตุดก้าง	แม่ไม่ฟังแต่พ่อแม่ไม่ฟังกัน	
	ต้นโพธิ์ปลุกใจไม่ไปค	ข้าจะอยู่ทำไมที่ไหนนั้น	
	พรวงนพอแจ่งแดงตะวัน	คตนั้นจะตาแม่บรโดย	๓
๑๑	ศรีประจันได้ฟังวันทองว่า	นักร้องตำรชนมาไม้ค้ได้	
	กตจะผูกคอตายวันวายไป	อย่าร้องไห้ไปเดยนะลูกอา	
	เจ้าจะไปคโพธิ์กตามใจ	พรวงนจึงไปฟังแม่ว่า	
	แม่ได้ซุมทองวันทองมา	จะซนชิตลูกยาไม้คองการ	
	วันทองได้ฟังคำแม่ว่า	เดียงแรงมารดาเดียงคตุน	
	ถึงแม่นพอแก้วตายวายปราน	จะซนให้ไอ้หัวคตั้นไม่ยอมใจ	
	เมื่อปากมันมีคตซพ	ลูกจะนอนกับมันอย่างไรค้	
	เหมือนเอาคตไปซจ้างเดียงคตางไฟ	แม่ไม่รักคตแต่คตอา	
	ศรีประจันปลอบคตให้คตใจ	แม่มีอยากคตให้อย่าค้คว่า	
	แม่รักคตูกแกดั่งแกวคตา	จะซมใจคตยาไปคทำไม	
	คตคตอยู่แต่คแก้วแม่อา	ฟังคำแม่ว่าอย่าร้องไห้	
	แกนชนกับวันทองททองน	ครนจะไปคคตูกคตูกคตตาย	๑
๑๒	ครนนั้นจึงโคมเจ้าซุนข้าง	ความคตคตรักนางไม้คคคตหาย	
	อยู่บ้านว่าคตใจไม้คคคต	คตอนมาบ้านคตนายศรีประจัน	

ไตยนิเสียงซึ่งกระนึ่งห้อง
 แด้วกดับยนิยอมพรหมใจกัน
 ขุนช้างพังตั้งเกศตำแหน่งที่
 ครันถึงบ้านเรียกหาพวกร้าไท
 ขุนช้างวางชนบนหลังช้าง
 วับริดคตมุงข้ามทุ่งนา
 ปลงช้างตู่ทางตั้งเกศได้
 พบโพธิ์ปลุกเรียงได้เคียงกัน
 จับตนักถางกระโสกโยกให้หนัก
 ด้วยพตายแก้วตั้งตั้งปฎิญา
 แต่ว่าต้นโพธิ์ยังอ่อนนั้ก
 ไบหดเหี่ยวหยของตั้งค้องไฟ
 ๑ ครันรุ่งสว่างกระจ่างแสง
 นวดนางวันทองผ่องใสภา
 ยาศรีประจันร้องเรียกข้ำ
 ดูข่าวปลาดหมากพดุกจะไป
 เขี้ยพอดผู้ขายออกพายหัด
 แก่ลูกชนเห็นบั้งตั้งจังกา
 วันทองกับยาศรีประจัน
 ออกเรือเถิดหาข้ำอยู่ใ

แก่วันทองร้องต้น
 จะไปดูโพธิ์ตั้งคตมุงนั้นใจ
 แด้วบริดคตมุงมาหาข้ำไม่
 ตั้งให้ไปผูกเอาข้างมา
 จอบเสียมเตรียมวางมาหนักหนา
 พอรุ่งถึงท่าบางตางพด้น
 ก็รีบข้ามน้ำไปขมิ้นมัน
 ไบนนเขี้ยวพุ่มชะอุมตา
 เตชะอวรักษ์เขารักษา
 กันจอบเสียมมีดพรว้าให้ผิดไป
 โยกหนักไบท่นไม้ทนได้
 ขุนช้างกับบ่าวไพร่ก็ถดับมา
 สุริยาแจ่มแจ้งพระเวหา
 วอนเคื่อนมารดาด้วยทันใด
 เร็วเร็วเข้าหาข้ำอย่าข้ำได้
 เรือแพอยู่ไหนไปถอยมา
 แต่งคัวไวไวโง่ข้ำคิข้ำ
 คำนกโคตรแม่ออกแซ่ไป
 ลงเรือพร้อมกันหาข้ำไม่
 ข้ำไทออกเรือพายเผื่อมา

ตุ่มดื่มกำก่ายพายตามเพลง
 ยกพายไม่ทันหันหน้าว่า
 แต่กระตึกพลิกซากที่รูกัน
 พายเรือเบือใจเป็นจะตาย
 ศรีประจันร้องดำในตาชั้น
 คัดแต่จะไฉ่เฉยฮา
 ประเคียดเบาประเคียดหนักชกชย่อน
 เคียงกันออกเขือเมื่อยับ
 รมเร่งครเบงมาคั่นกับวัน
 ภาคเรือเข้าจอดทอดไว้
 ๑ วันทองไปถึงไม่อาบน้ำ
 เห็นใบโพธิ์ตกต้อกตัง
 ดม้ราบกราบลงกับต้นโพธิ์
 เมียเห็นเที่ยงแท้แนกแกใจ
 ใต้ต้นหล่นดงยังดัดดัด
 แน่เด้อพ่อแก้วมรณา
 เขาบออกข่าวไหยงไม่เชื่อ
 พ่อไม่ได้กลับมาเห็นหน้ากัน
 เมียมีศัตรูอยู่รอบข้าง
 กัวแมนพ่ออยู่ดีไม่มีโทษ

โศดงเคื่องเคียงกันอย่างไรหา
 พม่าเกิดเขยเคยช้ควาย
 ไปข้าง^๕ข้าง^๕น^๕น^๕ไค่งายง่าย
 ถ้อพายไม่ถนัดมดัดไปมา
 พายไม้พร้อมกันอ้ายชาติซา
 กูปาดงด้วยถ้อให้คอพับ
 โศดงเคื่องจะนอนก็ไม่หัดับ
 แกจ้มไม้ได้เปริยงเคียงกันไป
 ถึงบางดวงพด้นหาซ่าไม้
 ซ่า^๕ไทอวบ^๕นำคำ^๕อ้อ^๕อั้ง
 ขนบกเดินร่าไปจนถึง
 ร้องอั้งหัดดิ่งไปเร็วไว
 ไอ้พ่อพตายตายแต่ก็ไม่มาได้
 โพธิ์ใบเหี้ยมดัดตดงหลดากตา
 เห็นปรากฏเที่ยงแท้แนกัทหนา
 เวลาตั้งไรมาตามทัน
 ทน^๕เหลด^๕ออย^๕ง^๕จ^๕ต^๕ค^๕ค^๕ด^๕ด^๕ก^๕ด^๕น^๕
 นับวันแต่จะซ้าระกำใจ
 อ้ายขุนสว่างและเป็นศัตรูใหญ่
 จะคุ้มครองน้องได้ธำรพัน

ถึงศักดิ์ศรีร้ายไม่หน่ายแห่ง

ทั้งจะได้ใครบ่ของกัน

แต่ยังไม่รู้เห็นเคยสักอย่าง

ชีวิตเมียไม่รอดเห็นวอดวาย

อยู่ไปไอ้ขุนช้างจะเพียรขอ

ร้องไห้จนซบสลับไป

ด้มดวงตรงได้ค้นโพธิ์กลาง

นานนานถอนใจเห็งอโหดซิก

๑ ครานันทำนายศรีประจัน

กิดคิดผิดใจไม่เห็นมา

กลัวจะผูกคอตัดก้มคอตาย

เห็นดูนอนซบสลับไป

เห็นนางหนึ่งไม่ดึงกาย

หน้าตาอามหน้าอยู่ฟุ้งฟอง

วันทองเอ๋ยแม่วันทองเอ๋ย

อ้เด็กเร็ดหวามาช่วยกัน

บ้างเข้าหนุนหลังบ้างร้องไห้

กอดหว่างคอดไว้ให้ล้มตา

ที่ซาอะไกรโยไม่ต้อง

เต็มทีหนักหนาหาวาชาวเรา

08/06/2565

ดั่งกำแพงเพชรเจ็ดชั้นกัน

แม่ศรีประจันเหมือนหงัดกับกษัตริย์

ยังยกให้ไอ้ขุนช้างได้ง่ายง่าย

พ้อตายคนเดียวนเมียเปลี่ยวใจ

เมียจะตายตามพ้อหาอยู่ไม่

ยังแค่หัวใจอยู่รักรัก

บ่มีจะตายกายนางไม่กระดิก

แน่นิ่งอยู่ไม่พริ้วซังกายา

ดูกล่าวไปนานครันค้อยหนักหนา

ไม่รู้ว่าจะเป็นประการใด

แกว่นวายตามมาหาช้าไม่

ตกใจเข้ากอดเอาวันทอง

ใจคอแกหายร้องเรียกก้อ

กอดดูร้องไห้อกใจค้น

ไม่ขออ้อออกมาเลยเรียกตัวค้น

ช้าไท่ทองหนักจึงมา

นวดคด่าขำไปบับบองซา

ศรีประจันร้องว่าแต่เบาเบา

มีอถ้อมกระดูกจ้องอยู่เปด่าเปด่า

กิดหัวแม่ต้นเข้าอ้อออกมา

ศรีประจันเข้าปลอบหอมลงเรือ
 วันทองพันศิวยังมีดา
 ไอ้พ่อร่วมห้องของเมียเขย
 ศิวตายหายเลี้ยงขี้เลี้ยงทอง
 อากัปกิตมาฆาตราช
 จะเอามัดกรวดคดตามพ่อพตาย
 ไอ้พ่อเจ้าประคุณของวันทอง
 หึงเมียเลี้ยงรักทุกสิ่งอัน
 ถึงกระไรได้ฟันแต่สักค้อน
 เห็นแต่กระดุกได้หม้อใหม่มา
 ครั้นจะว่ามีไส้ก็ใจกริ่ง
 เพราะชายขุนช้างมันฉัญไร
 ไอ้ว่าอนิจจาวันทองเขย
 เกิดมาอากัปกิตารพัน
 อยู่มากับแม่จนมีเรือน
 จะอยู่เป็นคนไม่พันอาย
 ฆาตตายทางไกลไม่ไปถึง
 สุดจิตคิดจะคิดประการใด
 ๑ ศรีประจันส่งสารว่าคาญใจ
 กอดวันทองร้องไห้ในนาวา

ชายเคียดคำพายออกจากท่า
 ไส้กาครวญคร่ำมาตามคดของ
 ไม่ควรเดยที่จะพรากไปจากห้อง
 ศิวของน้องนกกงตาย
 มีผัวประเดียดหนึ่งก็เป็นหม้าย
 หม้ายเกิดชาติใหม่ได้พบกัน
 พ่อทั้งเรือนทั้งห้องไปสู่สวรรค์
 แต่เปลวไฟก็ไม่ทันจะพาดตา
 พอแทนคุณพ่อพตายก็ไม่จำ
 เมียเห็นเวทนาเป็นพันไป
 จะดำคัญว่าจริงก็ไม่ได้
 ถ้าคนอื่นเอามาให้จะเชื่อกัน
 กระจิเคยวิบากจริงทุกสิ่งสรรพ
 แต่ยังมีน้อยน้อยนั้นก็พตาย
 ไม่ดองวันทันเดือนก็เป็นหม้าย
 ชายดิบหายรบกวนจนบ่จนไป
 เมียหามัที่พึ่งแห่งไรไม่
 เหลืออาโดยเมียแต่พ่อแก้วตา
 น้ำตาหลังไหลตองอาบน้ำ
 ไอ้ว่าพ่อพตายมาตายไป

๑ ครานางโคมนางสายทอง
 เปิดหน้าต่างเห็นเรือจอดบนใต้
 วันทองร้องบอกกับสายทอง
 โพิงกต่างบางใบแทบไม่มี
 สายทองฟังน้องก็ตกใจ
 ฟันธงร้องไห้กันต้องรา
 สายทองปลดอบว่าอย่าร้องไห้
 สายทองประคองเข้าห้องนอน
 สายทองว่าพินนหมาย
 ชรวิญญูแจ่มไม่แคลงใจ
 เมื่อครั้งวันทองน้องเป็นไซ้
 ผลัดชื่อเสียใหม่สระบายดี
 ซึ่งต้นโพธิ์กลางนั้นใบร่วง
 พิกรังว่าขุนช้างทำจัญไร
 ต่อพดอขอแม่แม่ให้ขับ
 เตียงกันห้องบ้านกับมารดา
 รุ่งชนอายุอยู่ไรไม่เห็นตัว
 วันนั้นเมื่อเชยพเห็นমন
 จงส่งขบความไว้อก่อนเกิดแม่
 มาทเม้นหม่อมแก้ว รอดคุ้มตาย

อยู่ในห้องไต้ยืนเลี้ยงร้องไห้
 ด้งลงไปทาน้องด้วยทันที
 หวังน้องขาดแต่จจริงแล้วพี่
 ต้องค้นยั้งดีประจักษ์ตา
 กตงเกิดอกเดือดไปไม่เจยหน้า
 อยู่ในนาจนวนรอนรอน
 แม่เคยขึ้นไปบนเรือนก่อน
 ว่าวอนพูดจาด้วยอาไฉย
 ว่าหม่อมแก้วยังหาตายจริง ๆ ไม่
 ด้ดูไรไม่ผู้คแต่ด้กัก
 ถ้าไม่ได้ชรวิญญูก็เป็นผี
 ด้วานซันนเขยยังว่าไม่เป็นไร
 เห็นจะเป็นคนดวงหาเชื่อไม่
 อ้ายหัวได้มันเอาหม้อกระตุกมา
 วันนั้นเราคำมันหนักหนา
 ด้จนว่าจะไปดูโพธิ์ดำคัญ
 อ้ายชาติชวทำโพธิ์เป็นแม่มน
 มาแอบอยู่ด้วยกันทางบาวนาย
 เห็นแน่เหมือนอนจิตต์พิศคตหมาย
 ด้จางร้ายก็จะมีด้กตั้งอัน

ขรวิจุแลดูเห็นวันทอง

ร้องไห้ร้องห่มออกชมชาน

๑ ครานวันทองกับสายทอง

ฉนคโพธิ์ทพิศฐานไว้

ครันจะว่าหม่อมแก้วไม่บรรโดย

เขารองทงนทเอามา

มาทแมนผัวฉนรคตอดตมา

แต่ฉวันของหม่อมแก้วแหวใจ

๑ ขรวิจุได้ฟังหวัระว่า

ทำบุญส่งไปอย่าได้กัฉ

ว่าแต่หีบผ้าทอย่างคั

ผ้าฉนฉคตคคคคขงไป

แต่ฉใจจิงว่ากับฉวันทอง

พิศฐานให้ฉฉมาเร้วจะ

ฉวันทองหวัระทงนาคา

ถ้าฉฉฉฉไม่ม้วยชัฉ

จิงจิงฤททจว่าให้แน

ในเคฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

๑ ครานวันทองกับสายทอง

ทำทายพระนัฉฉฉฉฉฉฉฉ

เชื่อระไรชนของอดทหน้า

ที่บ้านใครเขาว่าเบ็หอย่างไร

๑ ฟัฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ไปรฉฉฉฉไปประหลาดตา

กักรังใจเห็นฉฉฉฉฉฉฉฉ

หมายว่าฉฉฉฉฉฉฉฉ

เขารองคฉฉฉฉฉฉฉฉ

ทำบุญส่งให้ฉฉฉฉฉฉ

๑ จิงฤททจเองคฉฉฉฉฉฉ

ช่วยฉฉให้มาจฉฉฉฉ

หวัระคฉฉหวัระทงนาคา

เงินทองเอาได้จฉฉฉฉฉ

ของเอฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ขอให้ได้ประฉฉฉฉฉฉ

เจ้าคฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

จฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

กฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

๑ จฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ฟัฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

คฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ทั้งพ่อข้าไทที่ตามมา	ได้ฟังขรว่าก็เป็นสุข
ค่อยเดินมาดั่งโคกเคี้ยวมันเทาทุกข	พี่น้องตาตุกครรรใดมา
ครนมาถึงเรือนเจ้าหาแม่	ข้าไทเชิงแซ่อยู่พร้อมหน้า
เล่าตามถ้อยคำท่านขรวัดดา	ศรีประจันร้องว่าไม่เชื่อใคร
ขรวัดดาแก่เห็นกับสินบน	เข้าของแข็งขนเขาไปให้
ต่อพดพุดพ้อให้ชอบใจ	กูไม่เชื่อใครใครสักนิดเลย

ตอนที่ ๑๒ นางศรีประจันยกนางวันทองให้ขุนช้าง

๑ ครานั้นจึงโฉมเจ้าขุนช้าง
ตั้งบำเรอเหล่าช่างชำนาญเคย
พดลช่างบ้างเตียบ้างก็ถาก
หอใหญ่เก้าห้องทองกระจาดาน
พอกผู้หญิงแซ่แข็งทำขนม
ทั้งมะพร้าวหน้าตาลหมากพดู
ขุนช้างนับวันใจโกลดเวตา
มาบ้านศรีประจันในทันที
ดูกุมมาหรือคุณแม่เจ้า
เอาไปถวายเป็นสัตย์ยังเด้อ
อันหอของดูกันโตใหญ่
ราวกับวิมานทองของพระอินทร์
ระหอห้องของดูข้าโตใหญ่
จะเอาอะไรบอกไปอย่ารังรอง
หอเก่าจะเอาไปปลุกวัด
หอใหม่ใหญ่โตสมหน้าตา
จำเด้อท่านยายศรีประจัน

ความดั่งมีศรีภางไม่เชื่อนเคย
ปรุงหอเร็วเหยยให้ทันการ
ไปกปากโผงผิงอึ้งทั้งบ้าน
เท่าอาหารจึงจะสมกับใจ
ช็อคด้วยอ้อยดั่งมดดูชมผู้
ไก่หมูกิ่งปลามามากมี
จึงชวนศรีพระยาผู้เป็นพี่
แจ่งคิดวการนั้นเตรียมเด้อ
จะขอหรือหอเก่าของพดวยแก้ว
จะได้เด้อถากถางพนแผ่นดิน
หาที่ใหม่ไม่เหมือนของดูกัน
ศรีประจันได้ยินหัวเราะงอ
ชอบใจดั่งที่เด้ออ้อพ้อ
ปลุกหอให้ตั้งเกิดดูกุอา
ก็ตามแต่ถนัดแม่ไม่ว่า
วันวันชนมาอย่าอนใจ
ดูกุมมาหาดูกพลันพดางปราไศรย

ประโตมปลอบวันทองให้ตั้งใจ
 ดูก่อนแม่คิดไม่รู้แฉ้ว
 จะตายจริงฤาจะรอดตลอดมา
 คิดว่าหอบหืดของเจ้านั้น
 เคะระบุญผิวเจ้าไม่บรโดย
 เขาไปถวายเป็นปลุกกุฎี
 ถ้าผิวมาปลุกใหม่ให้ใหญ่ครัน
 ๑ ครานหนึ่งวันทองเจ้าหลงกล
 หันหน้าตอบมาในทันใด
 เขาไปปลุกกุฎีฤาศาตา
 สุดแต่ได้กุศลผลบุญ
 ศรีประจันฟังดูก็ดูใจ
 บอกขุนช้างพด้นมีทันช้า
 มีนหารูถดของแม่ไม่
 ไซ้ให้แต่บ่าวกับพวกพ้อง
 ขุนช้างฟังว่าก็ใจ
 ตั้งบ่าวเร็วหาอย่าช้ามือ
 ฝ่ายว่าท่านยายศรีประจัน
 ฟัน้องกับบ่าวเจ้าขุนช้าง
 เร่งรีบหนีออกไปนอกบ้าน

จะมีให้รู้ถดมารยา
 ส่งสารขอแก้แค้นเป็นหนักหนา
 ไม่รู้ว่าจะเป็นประการใด
 เอาทำบุญสุนทรรมสั่งไปให้
 ถัดมาปลุกใหม่ก็เหมือนกัน
 กุศลจรมเป็นแม่มั่น
 จอมขวัญแม่จะว่าประการใด
 แยกบรพี่ของแม่หารู้ไม่
 เหมือนดูก็คิดไว้เจียวแม่คุณ
 ดูก็ไมทนาไม่จำจุ่น
 จะได้ช่วยเจ้าประคุณให้รอดมา
 รับดูถดออกไปจากเคหา
 ว่าแม่ดวงมันอีวันทอง
 เจ้าจงรีบไปจากบ้านช่อง
 ฟัน้องชวนกันมาช่วยหรือ
 รับดูถดออกไปไม่อึ้งอ้อ
 หรือหอบไปถวายเป็นวัดกลาง
 จิตเจงของพด้นไว้หือขวาง
 วางเข้าหรือหอบแบกเอาไป
 ถวายเป็นวัดกลางหาช้าไม่

กของเรียงถ้วนทวทุกตัวไม่ แล้วพากันกลับไปยังบ้านพดด้วง

๑๐ จะกล้าว่าถึงท่านนายทองประศรี อยู่กาญจนบุรีที่เขาชนไก่ นั้น

คอยท่าดูผู้ชายมาหลายวัน นานครั้นไม่เห็นจะจากัดับมา

ดั่งสาวรอพิมพ์พิดาโดย จะตั้งใจคอยผัวอยู่หนักหนา

เมื่อแรกจากกันวันจะมา ก็ไต่ถามไต่คว้าไต่ถามด้วยอาโดย

นั้นจะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ จะตั้งอยู่ฤาจะตรอมผอมไข้

พรงุ่นจากจะลงไป เยี่ยมมอพิมพ์พิดาโดยดุ๊กที่

คิดแล้วตั้งเหล่าบ่าวช่า จิตแจ่มแว้วหว่าให้ถ้วนถี่

เชิงไปผูกควายที่เขาคด จนรุ่งพรุ่งให้เทียบมก้วยน

กุจะไปเยี่ยมมดุกสระโบ มิ่งอย่าให้ล้ำหนักจกถูกเขียน

แล้วตั้งให้ถือทบกบถเทียบ ฝึบบานมิ่งอย่าเบียดดวงกันกุ

ว่าแล้วก็เข้าไปหลบนอน พอรุ่งแจ้งทีนกรชนครู่ครู่

ดูกรชนต่างหน้าหวหามากพดู แล้วตรวจดูผู้คนชนของไป

ปรทุกแถวกรชนแถวณพดด้วง ฝ้ายฝืนรับมาหาช้าไม่

ตะวันเที่ยงหยุดคนชนแดดอ่อนไป ต้องคืนเจ้าโหมเมืองสุพรรณ

ถึงบ้านไม่เห็นหอดูกชาย ทองประศรีใจหายให้หว่าดหวน

ย่างชนบนเรือนด้วยฉับพดด้วง ฝ้ายยายศรีประจันมาค้อนรับ

บ่าวเขาเขียนหมากออกมามาตง ทองประศรีตั้งนั่งกระแทกบัป

ศรีประจันบอกอ่าวความยับ ขอแก้วไปทักถ่มค้าย

พุดพดด้วงนำตาแหงหลงไหล มาทงให้ดูกล้าว่าข้านั้นหม้าย

เกรงกลัวว่าทุกสิ่งจริงแล้วยาย
 ต้องผลัดชื่อให้มันว่าวันทอง
 ครั้นวันทองหายคืนพอพันตัว
 ร้องไห้ซ่อนนอทุกเวลา
 ฝ่ายอนธการพิศวัตต์ทำรง
 ฝ่ายยายทองประศรีได้ฟังว่า
 นี้ใครมาบอกออกความซัด
 ดูงูเข้าถ้ำตายอยู่เมืองดาว
 กับหนึ่งพวกไพร่ไปกับมัน
 ศรีประจันว่าไพร่ที่เหลื่อตาย
 ขุนช้างเข้าไปในพารา
 แด่กระหนวันทองยังไม่เชื่อ
 ได้ดูโพธิ์พิศฐานเห็นจริงจึง
 ๑ ครานั้นจึงโหมนางวันทอง
 เข้าเย็นไม่เป็นสุขทุกเวลา
 ผุดตุกจากห้องย่องออกมา
 เศรษฐบุตรคุณแม่มาถึงไฉ
 ขุนช้างมันมาว่าดูนงาย
 สอพลอขอแม่แม่ปรของดอง
 ขริวทองวัดบึงเจดไฉโดยดู

ขอพิณก็เจียนตายไม่เป็นตัว
 ค่อยผูกผ่องชนใต้เพราะท่านขริว
 ได้ข่าวผ่องตายเล่าเค้รำหนักดง
 จวนเจียนจะเป็นบ้าว่าโหดหง
 หอห่างเรือส่งถวายเป็นวัด
 ผูกคิ้วหน้าให้เคื่องซัด
 สสารพิศวัตต์ไม่จริงทุกสิ่งอัน
 ชาวคราวคงจะมีมาบ้างนั้น
 ยังไม่ทันเห็นใครกตบดงมา
 ดูนงายคิดคูกอยู่หนักหนา
 ได้ข่าวเขามาเล่าให้ฟัง
 ดงเรือรีบไปดั่งใจหวัง
 ไบก็บังเหตุว่องประจักษ์ตา
 เค้รำหมองโคกสร้อยระห้อยหา
 รู้ว่าแม่ผ่องมาที่ใด
 หนึ่งให้หน้าตาหงตั้งโหด
 เจียนจะไม่เห็นใจของวันทอง
 เทบจะผูกคอตายอยู่ในห้อง
 ยกย่องยอมให้เป็นเมียมัน
 ว่าชนะศัตรูเป็นแม่ของมัน

ห่มอมพดายไม่ตายวายนี่วัน
ขุนช้างนั่งงานแรมด้ามคำ
จะหลบดหนีไปแต่คำพัง
ละครบุญคุณแม่พอม่าถึง
โปรดหัวเกล้าให้พันไทย

๑ ศรีประจันฟังตูกักขัดใจ
ก็จ้องห้องห้องแม่แก้ตัวดี
น้อยฤาช่างพิไรได้เอาฤ
ย้ายมาดฝากกระตุมมาให้เรา
บอกจำพดายแก้วไปทั้พตาย
กุนคดดมเพชรเวทนา
เก็บเอาไปเป็นหม้ายอยู่ในวัง
ขุนช้างเขาช่วยบนให้พันทุกข
มันจึงค่อยคลายหายโทษทัณฑ์
จะอยู่กาญจนบุรีตั้งไป

๑ ทองประศรีฟังว่ากักขัดใจ
คู่อันใจเขาเฒ่าหัวงู
ตูดแต่แต่มาดอ๊กพอใจ
ถ้าขอแก้วมาได้ไม่มีวณมรณ
ศรีประจันร้องว่าตูดเจ้าเขย

ข้างแม่ศรีประจันไม่เชื่อฟัง
ตูกตรวจคว่ำไม้มีที่จจะหวัง
ตูดกำลังด้วยไม้ที่จจะไป
เหมือนหนึ่งซุบตูกขนมาได้
ตูกจะไปอยู่บ้านกาญจนบุรี
ตุมันช่างพูดได้ไม้บัตต์
กุมิตให้ชายก็ตูกเอา
ฤามิ่งไม่วิบ้างคอกเต่า
ขุนช้างเขาจึงช่วยรับเขามา
ฉิบหายม้วยมุตตุดั่งซาร์
เขาจะจิกหัวคว่ำไปทนทุกข
คุมขังเข้าเย็นไม้เป็นตูด
เงินทองเขาจุกจกจนเจือไป
กุงฉ่อนฉนัยอมยกให้
กุนมีได้เอาด้วยไม้มีใช้ก
ชะช่างพูดได้ไม้เข้าหู
ช่างไม้ตีบด้าวดูให้แน่นอน
ยกตูกด้าวให้เดี่ยวรอนรอน
นจะคิดฉนฉนประการใด
อย่าก้อฉไปเลยหามาไม่

ถึงมันตัดพดกับมีไชย
 ยายทองประศรีได้ฟังว่า
 เป็นไรมันดีแล้วได้ดูกัน
 ว่าพดางทางลงจากเรือนมา
 ประศัณห์ โสคติกำนันแดง
 พดายแก้วดูชุกข้าวดำทัพ
 ช่อแม่เฒ่าชุกชนพันกำดั่ง
 ช่วงไม้ดัดดูให้รู้ข่าว
 คงจะเกิดความใหญ่กันมากมาย
 ๑ ครานันพัน โสคติกำนันแดง
 เขาเอาเข้าไปทักบรรชาการ
 จำจะไปว่ากต่างเดี่ยให้งาม
 จะได้พันความผิดติดตัวเรา
 ครนถึงบ้านท่านยายศรีประจัน
 นงทเพียงตงตั้งต้นทนา
 พดายแก้วเขาดีเอาดำทัพ
 ยังมีได้รู้เห็นว่าเป็นตาย
 ซึ่งจะยกดูกล่าวให้มันดู
 นวยเกิดถ้อยความถามถวน
 ศรีประจันว่าพ่อเขยอย่าพักว่า

08/06/2565

ก็จะฟังอะไรได้กับมัน
 เจ็บใจหนักหนาโกรธตัวมัน
 เถนมันจนหัวโคนกำแพง
 หาพันนายบ้านตามคำแห่ง
 ช้างเจงความเอาให้เขาฟัง
 ยังไม่ทันได้กลับอยู่ภายหลัง
 เชื้อฟังคนยุว่ามันตาย
 ยกดูกล่าวให้มันผัดเดี่ยง่ายง่าย
 ขอเชิญนายไปด้อยช่วยเป็นพระยานา
 ฟังแจ่งทองประศรีมาว่าชาน
 ต้องเป็นภารชुरะชงตัวเรา
 เมื่อไม่ฟังก็ตามความคิดเขา
 ว่าเท่านั้นแต่ก็รับมา
 ชวนกันชวนไปบนเคหา
 พัน โสคติจึงว่านี่แน่ยาย
 รับสั่งตรีดีใช้เป็นมากหลาย
 จะต้อนทำอุ่นววยไม่บังควร
 พิเคราะห์ให้ดูให้ลัดถวน
 จะต้องถวนข้าเจ้าให้ตั้งตัว
 ดูข้าคงจะให้มันมีผัว

จะเกิดเหตุอย่างไรก็ไม่กลัว
คนทุกวันนี้จะให้ใครคิด
ถ้ามากแน่นไปก็พกดัมมี่ไชย

๑ ท่านยายทองประศรีได้ฟังว่า
เป็นไรเป็นไปได้อย่างไร
แน่เฮ้ยอ้ายศรีประจัน

เพราะกตมัครกตกลชาย
มันพังรุ่นเด็กเป็นเด็กหนุ่ม
หลงรักกอนวียงเขาจริงจัง

ถึงเองจะพรากจากขอพลาย
ด้วยพิษพรณมันไม่น่าจะอาศัย
ว่าแต่ก็ดังจากเรือนพดด้

ศรีประจันคอยไม่ได้คานค
ทองประศรียออยู่ตฤชงกัน
พดกศรีประจันมากตากอนเรือน

๑ ครวานนิจเจ้าขุนช้างด้าน
จัดแจงรับร้อนไม่นอนใจ
ครนถึงบ้านท่านยายศรีประจัน
พันศรัทธาศรพระยา
พทชุดคนตั้งเจ้าหมอ

เงินทองรดหัวให้มันไป
ถึงหาไม่ว่ามีแดงเต็กได้
ก็จะพึงอะไรได้กับมัน ๆ

เจ็บใจหนักหนาจนคิดฉนั้น
ฉนั้นบอกกล่าวท่านทั้งต้องนาย
กู่จ่าเท่จอย่าให้ทันตะวันบ่าย

ขอพลายกห้ามมันไม่ฟัง
กตตกลตมไม่คิดคตหน้าหลัง
กู่จิงเซซังมาตามใจ

กู่หมามักควมเดี่ยตายตักนิตไม่
นซังตายว่าใจพ้อเป็นที่

ฉนั้นของฉิ่งถนตามทองประศรี
ฉุดฉวนทองวชนบนเรือน

ศรีประจันเรียกขำมากฉนั้นเกิดฉนั้น
ทองประศรีหน้าเผอนโกรชกดับไป

ครนถึงฉนั้นตงานหาขำไม่
ตั้งบ่าวไพร่ให้ชนเครีของหอมมา
พดกพ่วงพร้อมกันเป็นหนักหนา
ขุนช้างก็มาพร้อมเพียงกัน
ยกเครีของเรือนตอชมฉนั้น

ปรับพันคิดฝ่าเขาคับพัน
ฝ่ายว่าท่านนายศรีประจัน
กับข้าของหวานตจนดัด

นางวันทองมองเห็นหอขุนช้าง
เพื่อพร่ำว่าคำเป็นบ้าใจ

ขุนช้างปลุกหอตำเรือพด้น
ครนถึงบ้านพด้นทันที

๑ ครานนท่านนายศรีประจัน
ครู่หนึ่งถึงวัดป่าเลไลยก์

เอาหมากพลูเข้าประเคนทันที
ด้วยขอแก้วนันทายถวายปราณ

๑ ครานนท่านขวัญจตุรา
ขอแก้วยังไม่ตายถวาย

รู้แน่แต่ฤกษ์ยามันตาย
ฟังคำร่ำว่าอย่าเบาใจ
ศรีประจันฟังว่าถัดใจ
หลงเพื่อพูดไปไม่จริง

ขวัญจตุราเกิดศรีประจัน
กุนมีใช้การก็เป็นการ
เมื่อไม่ฟังร่ำห้ามก็ตามใจ

แต่ดวงหฤตงคานนทนต์
จัดสรรของเตียงไว้ออนถึ
เตียงกนอิมทองบานไป

ใจนางแทบจะคั่งนังรังไห้
แข่งชกตั้งไปไม่โยตี

ดาท่านศรีประจันมาจากที่
เตรียมขันหมากอิมอยู่อุ่นไป ฯ

กับบัวฉันทมาหาขำไม่
ชนบันไดไปทำท่านตมการ

ว่าวันนนิมนต์ตั้งคณคบ้าน
จะทำงานวันทองกับขุนช้าง ฯ

ฟังคูปริศเห็นผิดอย่างไร
งดพดางฟังรูปก่อนเป็นไร

ปลาดายมีอิมันจะเกิดเนื้อความใหญ่
เห็นจะไม่เป็นผลดอกกระมัง
เจ้าคุณนี่อะไรพดอยบ้าถัดัง
เชื่อฟังไม่ได้ไม่เอาการ

มางกนัใจเรจว่าชาน
ด้วยขอแก้วมันเป็นทดานไต่เตียงมา
นิมนต์อังก์อื่นไปเกิดตักว่า

รูปกัณโถอแก้วมณีทับมา
ศรีประจันตาแก้วดุกเหล็ก
แก้วแฉะวัดพิชัยดำดบไป

๕
๑ ครานนทานยายเทพทอง
ตั้งชาติทอคือเป็นเอ็น
เขียนบอกยายกถอยกับยายตาย
ครวันสูงอยู่แต่จะไต่ไป

๕
๑ ครานนยายกถอยกับยายตาย
พวกแดงเต็กจัดแดงแก่นนัว
ยกชันทมหากเอกหงส์ชน
ตั้งวันรุ่งดาวชาวด้อยระอาตดา
ให้หามะโหรีทศยอก
ไต่ฤกษ์เอ็กเกร็กแดงยกพถน
ครนมาถงบานทานศรีประจัน
ตามลหัวถ่านทรยานไป
เฒ่าแก่แกงนออกยื่นให้
ชันทมหากตั้งเคียงเรียงกนมา
เฒ่าแก่ทเรือกตชนรบ
ทงหมู่ไก่เหล้าเขมค์มขวดกถม
ทุนดินเงินควราผ้าไหว

มันจะว่ารูเห็นพตอยเป็นใจ
มายังวัดกกลางหาซ่าไม้
นิมนต์ให้สวดมนต์เวตาเย็น ๆ
จัดของชันทมหากระเม็กเซมัน
ช่วยกันตั้งเตนบางเป็นไร
จนจะบายแต่งตังหาแต่ไม้
แซเชือนอยู่ทำไมไม่แต่งตัว ๆ
ผลัดผ้าว่านวยแล้วหัวหัว
พร้อมทอชันทมหากยกออกมา
เดออกตั้งรวเรือผูกทมหนา
แต่งตัวเต็มประดามาด้วยกัน
ระนาดซิ่งของหนองหนอดเต็นารัดัน
ตั้งขงต้นนอชิงครนังไป
ให้ร้องซิ่งงตั้งอยู่ทวนไหว
บัตประตุมให้ใครเข้ามา
แกจิงเบ็ดให้ไปบนเคหา
เฒ่าแก่นำหนานชนงพรหม
จิงนับโต๊ะเตียบใหญ่ได้ชนม
กถอยตั้งม้วยตั้งตามตั้งัญญา
เอาออกนับวันได้โต๊ะสามขา

เฒ่าแก่สองข้างต่างสนทนา

แถมพยกกให้ตามทำนอง

เสียงคู่มหันารายใจ

๑ ครนรอนรอนอ่อนแอั่งพระสุริย์ฉาย ชุนข้างแต่งกายขมิ้มมัน

อาบน้ำผัดผ้าแล้วทาจันทน์

จะแต่งตัวไปให้เต็มประกาศา

ขผงอะไรเห็นยวเหมือนเคียดตั้ง

กุกแค้นใจกับอายหนวดคั่นยวคั้ง

มาแกตั้งชนทคางเป็นครึ่งเครา

ด้วงผมนบนกระบานดีด้านเกดขง

แต่นุ่งยกอย่างคิมี่ราคา

ห่มด้านอย่างคี้ดีสะอาค

ตงจากเรือนเดินมาเกกั้ง

เพื่อนบ่าวสาวบ้านกัมาคัจย

พวกคนดูขบขีบกระหีบตา

ถึงบ้านทำนยายศรีประจัน

ชุนข้างจัดใจว่าไอ้โกง

คาผดว่นเจ้าประคุณชุนข้างซา

พอเครหฐู่มังมีเป็นเท่าไร

ตั้งเงินให้ค้ายตชนบนหอ

ชนของเข้าเคหาคัวยทันโต

เขาเข้าของคาวหวานมาตั้งให้

เฒ่าแก่ถับไปโดยฉับพด้น

พอกพันขนออกกรกรวงวัง

หยับกระจกยกมาประจงตั้ง

เผ่านั่งเวียนมองต้องดูเงา

โยไม่วิ่งชนไปงอกบนหัดเต่า

ยิงโกนมันขึงเอาหนกชนมา

มันหักตเคี้ยงกันไม่ให้ชายหน้า

ฟังชอหามาไตเตเินวง

เขมขัคคาควาคากว่าสืบขัง

บ่าวไพร่ตามหลังสระพรั้งมา

เห็นถั่งดวยคุดัวหัวเราะว่า

เฮ้ยคุณตองหน้าตาถูกโพดง

คาผดนนจั้งหับประคูโผง

อ้ายด้านตายโหงมาแกตั้งใคร

ดูกถ้านมาแต่แดงแดงหาแกตั้งไม่

เอาเงกให้ตูกเกิดจะเบ็ครับ

นั้งระเบียงเรียงค้อเป็นฉับนับ

จึงร้องมาว่าคุณแม่ศรีประจัน
 ได้บาตรด้วยถันร่วมขันเดียว
 ศรีประจันฟังคำร้องซ้ำว่า
 นางพิมพ์เคืองขอร้องตวาด
 อยาถนหมุ่หมาพวกข้าไท
 ศรีประจันบ่นพดางครางชื่อ
 ตงแต่เจ็บเต็มทเมือบัจจ
 ชุนข้างว่าดูเห็นกัเช่นนั้น
 ถึงจะขุดโคตรเกล้าสักเท่าไร
 พระสงฆ์จบดีเจ้าเร่เจ้าสรรรพ
 ขนมน้ำยาห้ากระหน
 จัดแจงข้าคนขนของหวาน
 ทองหยิบฝอยทองถ้วนของดี
 ประเคนท่านฉันอิ่มแล้วเสร์จัตรรพ
 เจ้าเนรชนกระจาดคาชคา
 ๑ ครันพตบคำย่าแดงทินกร
 แต่ดั่งคดุมงุ่มง่ามมาสามวัน
 แต่ดองช้อนนอนกอดหมอนข้างนี้
 เหนือเบี่ยงเบอนที่นอนรอนภายใน
 ดูคุณนงศกรับขับเสภา

เห็นตุนให้แม่พิมพ์ตอนออกมา
 หด่อนเป็นเมียฉันแล้วคุณแม่ชา
 เป็นไรจายอพิมพ์ไม่ออกไป
 ข้าหาปรารถนาไปได้ไม
 ว่าแต่รำไรร้องไห้งอ
 ชุนข้างเจ้าอย่าถือเตยอพ่อ
 ใจคอมันให้กุดมคดุมคดงไป
 แม่พิมพ์หด่อนเป็นต้นนิบาตไซ
 ดูกัไม่ถือหด่อนอย่ารอนรน
 เจ้าเนรชนกดำรับมาดับสัน
 ชัดันฉันได้ไล่เต็มที
 ไล่จางเชิงเทียบเป็นที่ที่
 ตามมีไล่ตงแล้วส่งมา
 ยกดำรับกระกระพระยดา
 พระกัตามายังอารามพถัน ๆ
 ชุนข้างนอนอยู่ในหอใหญ่
 ให้ผูกพันถึงเจ้าพิมพ์กระหม่อมใจ
 เต็มคดกนงเพื่อจนเหตุอไทด
 ครันหดับไปกัตะเมอเพอถึงพิมพ์
 ให้อว่าเจ้าสาวแท้ชื่อแม่ฉิม

ตายทองรับตันไปฝนไหล

นางวันทองบ่นไปถึงพดายแก้ว

ถ้าพ่อตายนางร้ายคงจะมี

จะไปตีบให้ตระหนักประจักษ์แจ้ง

เป็นหญิงเหี้ยมจะวิ่งไปกลางไพร

จะนั่งอยู่ที่ไทรใกล้เช่นนี้

นเอนเท้าวาทกรรมมาตามทัน

ทาลังให้ดูบที่แนวคี่

จะตายแล้วฤาจะอยู่ไม่รู้ที่

ตรงนั้นสุดคิดในจิตดีใจ

ไม่รู้แห่งกรุงศรีอยู่ที่ไหน

ในป่าไม้เด็ดสัตว์สารพัน

หน้าที่ควนของจะขาดัญ

แต่รำพรรณจนหดับระงับไป ฯ

ตอนที่ ๑๓ พลายแก้วโตเป็นขุนแผน
ขุนช้างโตนางวันทอง

๑) ครกตำถุ้ง โคมเจ้าพลายแก้ว ครนผ่องแผ้วแสงสว่างกระจ่างไส
ออกน้หน้าโรงพด้นทนิล ขุนนางไทยดาวหมอบนอบน้อมกาย
ปรึกษาเสด็จสงครามคามกระแด้ พอนายเวรตำรวจแระเข้าในค่าย
นั่งดงยมพระยัคทักทาย แนนายมีรับสั่งอย่าร้งรา
ให้เด็กทพกลับไปยังกรุงศรี เจ้าพลายยินดีเป็นหนักหนา
จึงส่งเพี้ยดาวท้าวพระยา อยู่รักษาบ้านเมืองให้มั่นคง
พลายแก้วตั้งไพร่ให้ผูกช้าง แด่ตั้งกำภูค่างามระหง
ข้าวของเงินทองบรรทุกถลง แด่ตั้งครวี่ดาวให้ตั้งมา
ครนไค่ฤกษ์ให้เด็กโยธี ฆ้องตีให้กรวดฉาวฉ่า
ยกหมู่พยุหยาตราครยาดร่า ช้างม้าคาท่งเป็นแถวทิว
เจ้าพลายแก้วขี่ช้างดำประดับ ความขบเข้าตรงดงละถั่ว
ดมพัดธงชายปลาดายปลิว พระพายนิวไสยกตั้งสูมามาถัย ๆ
๑) ดาวทองของขุนช้างพังยอด พัดธงนงกตกอดสูอดประสาน
ยังร้องไห้อยู่มีใครจะเบิกบาน ว่าคาญค้อยพ่อแม่แก่ชรา
เจ็บไข้ตายเป็นไม่เห็นผี ใครจะมีมาพิทกษรัรักษา
คนอื่นฤจะชนเหมือนคดฤยา นางไค่กรแซ่ช้องมาก้องทาง ๆ

๑ พลายแก้วแก้วเลี้ยงดำเนินวัง ส่งสารเจ้าดาวทองยังหมองหมาง
 ตั้งความหม่อให้รอพลายทาง เทียบข้างชวนเจ้าดาวทองมา
 ตระกองกยกยขันตีประดับ แด้วจัดจับม่านบังทงหลังหน้า
 กรกอดล่อคกระเด็นจันรวรจา ชวนชมพฤษษาในป่าดอน
 ไบดอกออกดพรังทุกก้าก้าน ตูมบานช่อชูอยู่สุดดอน
 หอมหวานประทีนกลิ่นชจร เกษรหล่นดังต่างตามทางมา
 เจ้าดาวทองค่อยคลายวายเศร้า นิ่งเคล้าอิงแอบแนบหน้า
 ให้เห็นรักหักหายวายน้าตา เห็นหาปลาปดิมด้มอาดัย
 แด้วชมฝูงสัตว์จัดคุบาท เกิดอนกตาตเชื้อสิงหัตถ์ไสว
 ชนบ้างค่างถึงบนกิ่งไทร ศักผู้ฉวยได้ตัวเมียโยน
 ษณะโพงโค้งกอดบนยอดไม้ อ้ายถึงใหญ่โตสิงแด้วกิ่งโชน
 บอกลให้ดาวทองมองถึงโชน นางชายโชนตัวแอบไม่อาจแเด
 เจ้าเมืองกำแพงระแหงเกิน ก็ยกเดินดั่งค่าน่านแพร
 แด้วเขียนของนนให้กุมคุมตัวแฉ ถึงทวน้ำทำแพใส่พวกกสิกร
 พลายแก้วตั้งเรือที่ชนใหญ่ เจ้าดาวทองน้องไม่ไปไกลผัว
 ฝพายลงเต็มดำประจำตัว บ้างชักหัวโยนยาวกันกราวเกวียน
 ดั่งเมืองน้อยใหญ่พายกระหน้า เร่งรีบเร็วว่าตามน้ำเชี่ยว
 ฝพายจ้วงหนองหนักน้ำเป็นเกลี่ยอ ชับเคียดเจ็ดวันตะบันมา
 ถึงกรุงพอรุ่งจ้าวธดา นายพลายอาบน้ำแด้วผัดผ้า
 ชวนกันทันที่พระยา เข้านวังนั่งศาลาตุ๊กขุนใน

พบเจ้าคุณผู้ใหญ่เข้าไปหา ท่านทักทายพูดจาปราโมทย์
ได้ถามคตที่ไชย แล้วบัญชาพาไปในที่ของพระโรง ฯ

๑ จะกล่าวถึงพระองค์ผู้ทรงฤทธิ สถิตยั้งปรางมาศปราสาทโถง
ครันดูริยาสูงส่งอันดั่งมิ่ง เสด็จออกที่ของพระโรงรจนา
นางในห้ามแทนแน่นเนื่อง เชิญเครื่องแก้ห้อมมาพร้อมหน้า
เสด็จประทับพระแท่นแผ่นศิลา เสด็จประนมบังคมคัต
เสด็จประโคมควนครกกักของ พิณพาทย์ระนาดของกลองฉันทน์
เป่าสังข์ระฆังแตรแจกรว พระทรงขรรค์ประภาษราชการ
ทุกตำแหน่งแสดงความไปตามเรื่อง มิให้เคื่องบาทมุตที่ตูดสาร
มหาดเล็กอ่านถวายรายงาน พระดำรามฤทัยโพบูลย์
ท่านผู้ใหญ่ได้ทักทูลสนอง ขอเดชพระผู้ครองมไหศุรย์
จงโปรดเกล้าฯ ฆ่าพเจ้ามากราบทุด เดิมมุตม์ศึกเชียงใหม่นา
ด้อมเมืองเชียงทองเป็นสำมารถ เจ้าเมืองไม่อาจรบรับกลับเข้าหา
ยินยอมพร้อมใจให้ภารา ทรงพระกรุณาให้นายพลตาย
คุมไพร่ขนไปเป็นแม่ทัพ เขากนถบด้ามบรูตถวย
พระบารมีได้ระดมกวาด ครอนครวัดจกวายก็ไถนา
หลอกดาบเป็นผาอาวุธ เครื่องยุทธรณเหตุอทองเสื่อผา
ให้ตั้งกรุงตามบายูฐิต์ตรา ขอพระกรุณาจงโปรดปราน ฯ

๑ ครานนพระองค์ผู้ทรงเดช พังเหตุตบพระหัตถ์อยู่ณคณาน
ชายเชียงทองเสี้ยนถุดเป็นคนพาด เขยเข็งคิดอ่านประการไค

จึงโยกเหยกย่อนยอกถลอกถับ
 ฤาเชื่อบุญอยู่จำมีไม่ฟังใคร
 ๐ เชียงทองได้ฟังรับสั่งซัก
 ขอเดชะพระองค์ทรงพระกรุณา
 ไซ้จะแดงเบือนบิดคึดคอด
 คึดอ่านออกตัวด้วยกตัญญู
 ด้วยเชิงใหม่ยกทัพมานับหมื่น
 แม่ทัพพาดนต้นปาดาด
 พอกทัพไทยไปถึงเข้าฉนวน
 มันหลงกลดอดดวงไต้ดวงที่
 ไม่ทันรู้ที่จระดูจึ่งเสียเชิง
 แม้นมิโปรดโทษซ้ำถึงบรรลือ
 ๐ พระองค์ทรงฟังเชียงทองทูล
 กุญแจดังดีย์ในวจา
 ดูเป็นนกล่องหัวซั่วซ้า
 ครั้นไทยถึงก็ฟังเข้ากับไทย
 ๐ เจ้าพตายแก้วรับสั่งบังคมทูล
 อันเชียงทองแปรปรวนทำวณเว
 แม้นว่าเขากับเชิงใหม่จริง
 ไม่ถอยเลยสักก้าวทั้งบ้างนาย

หากำนิบนำพิพฒนตั้งจาไม
 นี้คิดอ่านอย่างไรให้วาม
 ๐ ให้ชกชกรอันออกตกประหม่า
 อันโทษซ้ำผิดครันถึงบรรลือ
 หาเป็นชบดต่อฝ่าพระบาทไม่
 ไม่ยอมตงปลงใจก็ฉายปราน
 ตาขค้นดวงดาวห้าดวง
 ก็หนังสือเขียนชวามุชาตรี
 จึ่งรับรัตนคักนไม่อ้อม
 ออกดักหน้าซ้ำเติมไป
 แดกเบี่ยงตายบั้นไม้ทนต์
 เป็นความสัตย์จริงใจได้กรุณา
 ๐ นเรนทร์ดูจึ่งดำรัสตรัสว่า
 เฮ้ยอ้ายพตายรู้มาว่าอะไร
 เชิงใหม่มากก็เบี่ยงเข้าเชิงใหม่
 ทำเป็นไม้บักเตนอยู่โดด
 ๐ เข้ามุดหนีความไปตามเดห์
 เห็นจะเท้ายคนให้พันตาย
 ไทจนจึ่งเข้าไปแตกแตกค่าย
 ถึงผิดมากหากหายด้วยชอบมี

๑	ครานันพระองค์ไต่ทรงฟัง	จึงตำรังศรสังข์ตั้งพระหมันศรี
	ประทานของคองตามความชอบมี	เจียดกระบี่เสอใส่ไต่ประทาน
	ศวดายพลายให้ตั้งเป็นขุนแผน	อยู่รักษาเขตต์แดนที่ปลายด่าน
	คุมไพร่ห้าร้อยคอยเหตุการณ	แต่ัวประทานเว็ยยาวเก๊าว่า
	ทั้งพระยากำแพงระแหงเถิน	ไต่รางวัลถนนเกินท้อสา
	ภาคหมากคนโททองของนานา	บังคมตาพระองค์ผู้ทรงธรรม
	ออกจากวงใหม่ไต่ซ้ำ	รับตงนาอาขมีขมัน
	เสียงทองก็กรรวไต่ไปด้วยกัน	สืบหาจนถึงบ้านสำราญใจ
๑	จะกล่าวถึง โนมเจ้าพลายแก้ว	เป็นขุนนางชนแต้วทำนตงให้
	มีชื่อเป็นขุนแผนแฉ่นไว	บังคมตาคุดาไคตตงเรือพถัน
	พาเจ้าดาวทองตั้งองค์เพียง	นั่งเรียงมาในเรือทนอนน
	ถอกเรือจากท่ามาด้วยกัน	โยนยาวผางฉนฉ่นพม่า
	พระจันทร์ทรงกรวดหมดเมฆ	ดูอุเอกในระหว่างถดาวเงหา
	ดาวคาคกถาดพว้างสว่างคา	ตั้งหน้าดาวทองระของนวด
	พระพายชายมาเวตาฉีก	ว่าฉีกถึงพมน้อยระห้อยทจน
	ปานฉนแแก้วพะจะคอยครวญ	ฤาวิญจจนเจ็บไข้ก็ไม่ว
	ไทดตตำรังพัศร์จะฉัดขวาง	แต่มีอนอย่างคำบุราณนมีอยู่
	ว่านอนต้งนอนคว่าซาเต็องดู	มีเหตุก็จรซึ่งแยบคาย
	อนงถานอนอยู่เบองศา	ตำราพว้างตั้งฉอนให้นอหงาย
	มีเมียงามมีให้ฝักกับแม่ยาย	โอเจ้าสายสุตที่รักอยู่ไทดตา

นอนเดี่ยวเปลี่ยวออกอยู่อ้างอ้าง
ครีพลางทางเร่งมีพายมา
ให้จอดเรือเข้าที่หน้าท่า
ค้ำใจไปบอกเจ้าพิมพ์น

๑ ครานหนึ่งโฉมเจ้าวันทอง
เข้าเย็นเป็นทุกข์ทุกเวลา
จับผ้าห้อยบาเผยหน้าต่าง
หม่อมแก้วมาแต่ผู้มีไซใคร
ย่างเท้าก้าวลงที่เรือนนอน
ซุนแผนเห็นน้องวันทองมา
วันทองเห็นหน้านาตาตก
ชอกปากหากจิตตจะพังพอง
ซุนแผนเห็นนางระงอนอิน
ดูมอมชุปผิดรูปแต่ก่อนไร
เห็นจิตผิดเพศถึงเพียงน
จึงร้องไห้ไม่บอกออกอวาจา
เห็นหน้าผัดมาจะค้ำใจ
หันรู้นฤทธีให้คิดแกลน
เป็นโรนัยงหมองเศร้าเจ้าพิมพ์น
ซันคางพลางเข้คชังนาตา

อ้ายซุนซวังหมายจิตคู่ฤษา
พอรุ่งแจ้งดูริยาดังดูพรวน
พอสายทองลงมาอยู่ที่น
จำหม่อมพาดายแก้วนนเรอกดัมมา ๆ
เศร้าหมองโศกสรว้อยระห้อยหา
ได้ยื่นสายทองว่าค้ำใจ
เห็นเรือที่นอนจอดตรงสะพานใหญ่
ลงจากบันไดรับเดินมา
เห็นฟูกหมอนม่านกันไว้หนักหนา
เผยม่านเย็บม่านมารับน้อง
ยกมือไหวผัดแก้วมัวหมอง
กอดคล้องเท้าผัดระงอนไป
เจ้าเพื่อนนอนพิมพ์นเป็นไฉน
ฤาใจเจ็บหมองมัวว่าผัดช้ำ
เดื่อมค้ำเศร้าร้ายระห้อยเป็นหนักหนา
ค้อจะมีใครมากระทำเค้น
นี้ร้องไห้โศกเศร้าจนเหลือแค้น
คิดแต่ซุนแผนก็ถามมา
อย่าร้องไห้หนักเดยฟังผัดว่า
เจ้าแค้นตั้งไรมาในอกนัยง ๆ

๑ วันทองร้องไห้พิโรธบอก
 ออกปากยากจิตจะพึงพอน
 ระวังระวังไม่วางรา
 กาเหียงนมไต่เนี่ยจนฉวยฉก
 อยู่หลังวังรงกรั้วรงร้าง
 ห้องหับยับไปไม่เป็นเรือน
 อ้ายขุนช้างมาบอกกับแม่น้อง
 เตี้ยทพยับตายกระจ่ายไป
 เขากระตูกหักผ้ามามาให้ดู
 กับสายทองต้องคนบนทบนอน
 ไปดูโพธิ์งามต้นกัณฑ์หนึ่ง
 สุดฤทธิสุดศักดิ์จะไศก
 ตัดขงตั้งบุญไปให้หม่อม
 ต้มไข่เพราะใจเจ็บระกำ
 แม่ช่วยรักษาพยาบาล
 จึงไปถามขรวิฑูดาวิฑูดาเดโดย
 มิจากผัวก็คัวจะบรรโดย
 ผลัดชื่อเสียใหม่จะใครเย็น
 จึงผลัดชื่อเสียพด้นว่าวันทอง
 อยู่มาโรคาค้อขบขบมา

ตั้งหมายขอกอกครมระบมหนอง
 พ่อครอบครองเมียชู้เหมือนหนึ่งนก
 รักษาใช้ไว้มิให้ตก
 พ่อจากอกเมียไปไม่ถึงเดือน
 กาเหียงฉวยฉกดังงาดกเกิดชน
 เพวราเพื่อนมิตรคิดคดขบฏใจ
 ว่าหม่อมไปเลี้ยงทองไม่มาได้
 อ้ายดาวเทงทั้งใจทกต่างคอน
 น้องรู่ร้องไห้ไม่หยุดหย่อน
 ขันออกฟล่ชาทุกเวลา
 ให้เค้นเคื่องขันเชิญเป็นหนักหนา
 จึงอุตง่าให้ทำบุญแต่จกรวดหน้า
 ไม่วายตรอมไศกเศร้าทุกเช้าค่ำ
 ปีม่าประหนึ่งจะบรรโดย
 เป็นชานานก็หาคลายหายชนไม่
 แกลทายไว้ว่าเควระที่จำเพาะเป็น
 จะแก้ไขอย่างไรไม่วายเชิญ
 เห็นว่าโรคนั้นจะบรรเทา
 จึงครอบครองทรัพย์เงินมาดั่งเก่า
 อ้ายขุนช้างก็วางมา

ทงผู้เฒ่าผู้แก่มาเข้าบ้าน
 ว่าผัวตายเป็นหม้ายฉะนั้น
 ว่าผัวไปศึกสงครามเดี่ย
 แม่ไม่รู้เท่ากตคนมันดวง
 แม่ศรีประจันเถโศกทรวัย
 หอเก่าเขารื้อไปวัดกลาง
 ถ้วนเจ็ดวันน้องไม่เข้าหอ
 ผูกมือโยงไว้ให้อายคน
 ว่าพลางทางเปิดองผ้าขาวกรของ
 น้องแค้นแค้นศัลยพันท้ว
 ๑ ครานนั้นขุนแผนแค้นฉันท
 ชีระกวรฤาษีคิดนอกใจ
 เมียถูเขาก็รื้ออยู่ทั้งบ้าน
 อีแก่แม่มันหนักดี
 ต้มคบคิดกันจะเอาเมีย
 ให้ร้ายต่างต่างทุกอย่างไป
 บังอาจน้อยฤาษีมารอหอ
 ไม่ทดแทนมันได้มิใช่ชราย
 น้หากว่าวันทองไม่เข้าหอ
 ถ้าหญิงอื่นก็จะเสียประเพณี

มาว่าชานกับท่านมารดาช่า
 กฎหมายมีมาตามกระทรวง
 เมียนให้เก็บเป็นหม้ายหลวง
 มันจึงจ้วงขอข้าให้ขุนช้าง
 รัยให้มันจึงทำเป็นหอห่าง
 ดั่งร้างหอใหม่เดรัจฉานดัดมนต์
 แม่แก่ตัดคำขอเดี่ยจนปั้น
 แแต่ทนทนมาจนได้ถึงวัน
 ดุหลังไถ่ถอนน้องยิบเป็นดับดี
 พ่อไม่เชื่อน้องนักจนใจ
 แค้นคิดเดียดดาจะหลังไถ่
 เป็นไรเป็นกันในวัน
 อ้ายหัวถ่านเล่นกันให้บ่น
 จะจับจิกหัวดีให้หน้าใจ
 ว่าดาวแดงทั้งเดี่ยไม่มาได้
 คัดรากโพธิ์ไทรเป็นดาวร้าย
 ปลุกเรือนคด้อมคอดเด่นง่ายง่าย
 เจ้านายไม่เดียงก็ตามที
 รออยู่ถึงเจ็ดราตรี
 เจาคันตูดอยู่ชยา

นี่เมียหม่อมฤเจ้าจอมผู้หญิงไหน	จึงตามไต่กระทั้งคอจนคอหัก
ฤพิน้องของหม่อมสระพร้อมพริก	ฤถักถักดาวตกได้กต่างทาง ๗
๑ เมียพี่คนนี้อยู่จอมทอง	พ่อแม่ให้ครองพามาต่าง
เป็นตุ๊กตางานบ้านใหญ่ไพ่มพราง	๕ ซอนางนช้อเจ้าดาวทอง
พี่พามาหมายจะให้ไหว้เจ้า	พอเกิดความชวางเข้ามาขัดข้อง
ตั้งไปไม่ทันจะปรองคอง	ต้องเจ้าจงเ็นตุพี่เกิดรา
ดาวทองน้องไหว้เจ้าพิมก่อน	เจ้าพิมผ่อนโมโหอย่าโทษา
จงอดยอมมยอกกันอย่าฉันทา	๕ เนอความมีเราจะว่ากันต่อไป ๗
๑ เอะคะหม่อมเท่านั้นทั้งรามหน้า	หาปรารถนาจะเอาไหว้ของใครไม่
ดงมาตงหน้ามาเมื่อไร	๕ ซึ่งได้รู้เมียก็ไม่รู้
มาบอกผัวด้วยตัวนั้นเกิดความ	ฤมาดองพยายามให้เคื่องหู
จึงมาดุ่นวายหน้าตายพรู	ฤฟังดูเห็นชอบเป็นชอบกัน
ถ้อยคำร่ำห้ามตั้งครามทา	มันงามหน้าอยู่แล้วฤไรนั้น
เป็นความแค้นแย่งว่าด่ารพัน	คมสันเห็นบแนมให้แหลมความ
๕ ตั้งชั้วก็ผัวเป็นบั้นทัด	ฤชั้วนั้นก็เห็นใครไปได้ห้าม
ช่างด้าออยดอยนวลกระบวนงาม	มิใช่ตามหม่อมแก้ความเป็นเมีย ๗
๑ ครานนดาวทองได้ฟังว่า	แทบจะคดั่งเป็นน้ำประดาเดี่ยว
แค้นใจตั้งไฟมาตามเดี่ยว	๕ แคะเขี่ยก่อนว่าด่ารพัน
ไม่ทันรู้ว่าเจ้าจอมหม่อมเมียทอดวง	๕ ไซ้จะจ้วงจาบเงินให้เกินทัน
เห็นหม่อมพลายดุ่นวายจะฆ่าพัน	จึงห้ามก่อนผ่อนผันให้คืบคั้น

ว่าข้าฯจะได้ปราศต้องแถมงาม
มิใช่ไม้บักเตนเขนคตอนแคน
มิห้ามไว้ไหนเธอจะหยุดเต่า
เห็นไฟถูกพันชุกเด็กกระบอย
ที่ไม่ปรารภนาจะรับไหว
ผัวตั้งตั้งใจจะจัดแจง

พอดุ่นวายเข้าดักยกันไม่ทันไหว
ไม่หยงรุตนถกรกรอ
ถ้าแต่หลังรูมั่งว่าเมียมี

ตามประสาชาวตงอยู่พึ่งไพร
นี้จนใจแค้นแม่มามือเปล่า
พอรู้จักทักทายกันไว้พาดวง
๑ ชีษะถอยคำฮัดาวคตอ
งว้างเหอไม่มั่งได้มา
เจ้าดาวทองก็มีต้องลงเดินดิน
ให้เขาชมโฉมนางอยู่กลางทัพ
จึงจะดมธกุดคุณจอมทอง
จะจัดแจงเข้าปลาดาไว้ทำนาง
ข้าฯชอบใจเจ้าระไวระวังผิด
เห็นผัวอีกก็ด้อกเข้าห้ามกัน

ญาเนอความขวางไว้ให้นางแขวน
เห็นผัวเปรียงก็จะแปร้นพิไรพลอย
เพราะเห็นเจ้าชู้ใหญ่ไม่รำถอย
ทั้งผูนฝอยเข้าไปหนุนทงคุดแคง
มิใช่ว่าคนชว้อหัดแข็ง

ใช้จะแกดั่งว่าไหวจะเสียมือ
ข้าเป็นดาวซาดไพรประสาชื้อ
ชื้อเตียงหม่อมเมียนนชื้อโต
จะจัดของดีตั้งมาให้
ทั้งเนื้อไม้กุฎษณาแดงาข้าง
ไม่ทันเขาอะโรมาให้ข้าง
นี้แนนางข้าเจ้าไหวออย่าโกรธา
แงงอนไม่น้อยร้อยภาษา
กุงจะเกณฑ์ข้างงาออกไปรับ
จะให้ชนแควรับนมาหยับหยับ
ผดักันรับคานหามาตามทาง
ด้วยยศศักดิ์บ้านช้องท่านถ้างขวาง
พอวางแควจะได้ไว้เข้าทันคุดัน
ด้วยความคิดรวดเร็วตั้งงักัน
หาไม่วันนุ่นชุนจริงจริง

เพราะเจ้าห้ามความเงี้ยวถึงบทมด
หน้าเปรี๊ยวตตะเคียวตติงปติง
มิใช่ไม้บักเตนเคนคตอนแคะน

เส้าประโคนโยนตงตักเก้ากำ
ถ้าหาไม้ที่ไหนจะอาจมา
จะถือเต้าขวากันทุกวันคืน
ร้อยบ้านพันเมืองไม่เหลือหลอ
อย่าว่าแต่เม่นุชยก็เดินดิน

๑๐ จริงแถ้วครคนดัดมีชม
เราเหมือนหลดักบักไว้ในศิลา
พอเรือจอตลอดเท้าถ้าวก็เออะ
แถบว่าชำมาทางอาจม
ถ้างนำตาดแตกเตี้ยให้สั้น
ชำขอบใจที่จะให้เอาชำรับ
นี่วันทองตำรองใจก่ตนเกิดอน
แต่ถ้วนข้มมันบ้างากางกาง
ไถยีนว่าบ้วยไซ้จันไผ่ยอม
ทั้งผู้คนบ่าวไพร่ก็ไม่มี
เส้าต่างชำชกหักกระยา
เพราะหรัยหม้อทวายแต่ก่อนมา

หายทศเพราะเจ้าจอมหม่อมผู้หญิง
มาชกชิงคันทไฟไปชุบน้ำ

เจ้าเป็นดินเหนียวแน่นอยู่ยงคำ
เดินเอาหม่อมพดายพด่างตงยั้น
๕๕ ๕๕
ทนอยุชยาจะเป็นคลื่น

หญิงอื่นไม่เหมือนทงแผ่นดิน
จะชมปวออยู่แต่นางคนดิน
๕๖
ถึงพระอินทรวิคกงจะลงมา

๑๑
มานิยมคนร้ายให้ร้ายหน้า
ไม่ดูเชียงหน้าทำเป็นเดนม
เป็อนเปวระไม่มีที่จะพาดม
ตอกเหนแต่ส้มเข้าช้อนขับ

เพราะพิชดินเหตวคว้างเป็นยางหนับ
ชำกับหม่อมพดายไม่มีชำ
หรือเรือนปลุกใหม่ให้ก้างขวาง
ชำคนชำจริงทุกสิ่งมี

เพราะหม่อมพดายฉิวพรากไปจากที่
เจ้าต้องช้ขับชำทุกเวดา
จึงปลุกใหม่ใส่ชำตะเออะหน้า
ศุกร์เข้าเด้าร์ค่างคารเทรก

น้หากว่าเสด็จพระเคราะห์หัน

จึงผลัดชื่อ โคนหัวให้ผวแปดก

๑ ถึงกระนั้นการอะไรใคร

ทุกอีดาวชาวมาชนหน้าดอย

เจ็บใจไม่น้อยสักร้อยเท่า

ถ่ายทองกับอ้อมปัดทองเงิน

เป็นไรเป็นอะไรไม่ละกัน

ดาวทองแอมหลังบังผัดดู

อย่าอย่าดู่นววยเจ้าถ่ายทอง

ชอบแต่จะปลอบนางให้บางเบา

ไม่แต่จะหม่อมไม่พึ่งสัน

หม่อมไม่เลี้ยงแล้วก็แต่ไป

ถึงผัดคำสักเท่าไรก็ไม่เลี้ยง

น้ชดาวชาวคองค่อนเงรจา

ว่าพดางนวยแซนเจ้าดาวทอง

ดาวทองหงัดหงัดบดบไม่ทัน

เขอก็คเคเขาเกิดอะไรน้

ยังห้ามยังตามตั้งไฟฮือ

ตักตเขาเกิดเจ้าพดางแก้ว

เคี้ยววนฮักฮักทำหนักไป

แต่กระนั้นเจียนจักรระแห่นแหลก

ถึงแม่นแต่กัจระคิดตั้นทรอย ๗

ฤชา่างแทงมิ่งเข้าไปจนคอกหอย

แม่จระต้อยเขาเดือคดลงต่างตั้น

คงใครเขาตามฟาดให้ขาดวัน

บันเรือตงมาด้วยมาช่วยกู

ขุนแผนกนนั้นองวันทองอยู่

พดกถ่ายทองกรจระตบเขา

เป็นไรน้องมาเป็นเช่นนี้เด้า

อย่านะเจ้าวันทองจงอดใจ

ถึงพระอินทร์ตงมาห้ามหาฟังไม่

ฟาดพันตงไว้ในนาจา

จระต้อยสักตึบเลี้ยงก็ไม่ว่า

ฮักกนกกักกับจระตบมัน

ขุนแผนร้องอย่าอย่าเอาม้อกน

ช้วนขุนแผนนนั้นเข้าเค็มม้อ

ไม่กต้วพบบ้างเจียวตเดียวฤ

ตักคเคเขามาเป็นไร

ผิดแล้วหาเคยเป็นเช่นนี้ไม่

จระเหาะไค้แล้วกัระมิ่งกำดั่งมัจ

เห็นเราอะไรซึ่งตั้งเห็นเลื้อ
 มันเขวระควักออกให้ถินจน^๕ต้นคัว
 สี่หน้าผ้าชดยับจับมุก
 นานไปก็ระชานคตานระยำ
 เอ๊ะเอาแล้วดีเจ้าวันทอง
 ดั่งคือถ้อยคิดไม่คิดตัว
 ชั่วคพิทไต่เป็นผัวเจ้า
 อย่าหนักไปนักมักชดใจ
 กักรักตัวถวิลอวยจงวายแค้น
 กำพิงยังย่นจนเข้ามา
 ๑ รู้แล้วว่าไม่รักอย่าพิทจำ
 แกถึงพามาบ้านประจันเรา
 ได้แต่เพียงอ้อกาตีเมือง
 ถ้าโตคไปถ้วนอายนักปอง
 ถึงพันวันทองไปก็ไม่ช้า
 อ้อดาวมันจะดัมยับระยำ
 ว่าพอลางโจนชนมนระพาน
 ดั่งไรมิให้เป็นราคา
 ทงนามันกระจกกระเจะแบ่ง
 ให้อ้นนายหลายชาติของคนแท้

ถูกยาเบื่อแล้วถูกหม่อมเจ้าจอมผัว
 ซามทัวชนเข้ากระตุกค้ำ
 บ้ายถูกริมผีปากกลดากถดำ
 มันจะช้ำชื้อคอด่นต่างวัว
 เกินหนักแล้วนอ้งไม่เกรงผัว
 ถึงมกถวิลจะเกรงบ้างเป็นไร
 หาได้ช่วยเรามาเป็นผัวไม่
 มาตีปลาดหน้าไทรให้เสียปลา
 อย่าเปรียงแปรวันแปรวันนักจักชายหน้า
 มีอายชาวพวราก็คือเอา
 จะฆ่าเลี้ยงก็ฆ่าเกิดหนาเจ้า
 พอรูเท่ากันดินเจ้าดินทอง
 ยังตงเรื่องประหนึ่งจะทุบถอง
 จะตงรองรับที่ตกลงเป็นอ่างน้ำ
 จะเม้นเขียงตีปลาดทุกเข้าค้ำ
 ดันบุญต้นกรรมกันวัน
 จะตักน้ำล้างบ้านเอาคั้นดี
 นำท่าม้อยจะฤชืด
 จะทงไว้ให้แห้งเป็นสระเกิด
 จะชื้อแก้วพันคืนให้ถินร่อย

ขาดแต่เดี๋ยวจนในวันนั้น
ถึงพระอินทร์ลงมาว่าก็อย่าคอย

๑ เหม่อวันทองจงหองจ้าน

เมื่อแรกลงมาคิดว่าดี
แกดั่งมาร้องให้ไพร่บอก

กูจับมิ่งไต่ต้นต้นกระดาน
พันชายขุนช้างไว้กลางบ้าน

พาดตำดาวทองบ้องบีบได้

ไม่ปรากฏนาคะคำคบ

ผัวไปยังไม่พ้นประตู

คำแยเจ้าเขยมันแน่นคั้น

กลากเกิดอนชรอนพรรโง

อวิชาศรเป็นตัวเท่าตัวหนอน

ถึงหายาให้ต้นถันสุพรรณ

มิ่งตายเสียเกิดวันทองเฮย

กระทืบโถมวางกลางนาวา

๑ ครานวันทองก็ตกใจ

ถึงต้นอนกถงเถลือกถงเถือกกาย

เสียแรงน้องครองตัวไม่มีหัวหอม

หูใจฝังไว้ในศิลา

ไม่มีซาโดยเท่าปลายก้อย

ทวนทองนั้นจะถอยมากินดี

จะมาพาดเขาผิดกักร้อน

เดิมทีก็ยังไม่รักถ

ยักยอกไม่น้อยอ้อสร้อยต้น

จวนจนกตัญญูจะขึ้นไป

มันรักผัวหัวด้านไม่นั่งได้

จนได้ทะเลาะคักรอนกู

อหน้าด้านพาดคดบนนำอดดู

คบชู้แซ่ถุ่มไว้เต็มใจ

จะทำมันคมันห้ามไม่

หยูกยาหาได้ก็หายคั้น

ไซ้ชอนคืบเคียมจนตัวถัน

วันเดียวก็จะสิ้นตำรายา

อย่าอยู่เฉยรักตาบออกเงื่อง่า

จิกหัวเอามาฆ่าให้ตาย

วังงวนเรือนใหญ่มิ่งขวัญหาย

โธว่าพ่อพลายของเมียซา

ตั้งแค้นทองต้องดั่งวงพระเวหา

อุตธาหัสอนเรือนทั้งเถือกโร

ความเจ็บเท่าไรจะรู้หาย
 ดั่งหมึกดกบักไว้ที่หลังมือ
 คายเสียตายเกิดประเดรัจฉาน
 ยกมือกราบงามตงสามที่
 กัดวอขายจะตายไปคอยท่า
 อย่าให้อายขุนช้างมาจี้แฉก
 เกาะเส้าเท้าบนชนถึงขอ
 พอดัวโกวโหวดยวบถึงหลังคา
 ชும்เขาดันของร้องหวัดหวัด
 ร้องแซ่แม่เอ๋ยมาใจใจ

๑ ศรีประจันร้องฉ้ายกุตายจริง

ขุนช้างโผนมาในตาตาย
 ศรีประจันเจ็บคราวฉ้ายช้างเต็ม
 ขุนช้างร้องฉ้ายตาตายนัก
 ข้าไทในเรือนก็ร้องแซ่
 ฉ้ายของร้องแซ่แน่นหม่อมพลาย

๑ ขุนแผนขัดใจตั้งไฟติด

ตั้งขามุขช้างพตางจะไป
 ข้าไทผูกช้างแดงเดี๋ยงฉรรพ
 ถ้าเรู่ฉ้างพตนมุทหน้า

ความอายเมื่อไรจะสิ้นชื่อ
 ยังจรวอกรูไปโยม
 คว่าไต่เชือกตกมาจากที่
 ซาติน้องพอดพ้อพลายแฉก
 ซาติหน้าขอพบพ้อพลายแฉก
 ว่าแฉกเผ่งมานตุกชนมา
 ต้องมือผูกคอให้แน่นหนา
 พอด้ายทองเข้ามาก็คอกใจ
 แฉกฉวยมีดมาคดเชือกเสียได้
 วันทองทำได้ผูกคอตาย
 ตุกชนดวงดมคคว่าคะมาหงาย
 ดมจมนแม่ยายลงคำอึก
 กระแตกเอากันกบฏแทบหัก
 ดมบักตุกกักจมนไปเจียนตาย
 นวดแก้เจ้าวันทองมิใคร่หาย
 วันทองผูกคอตายมาตุใจ
 กุหากัดถึงอู่วันทองไม้
 บ้านเขาชนไก่ของมารดา
 รับชนของได้ตงหนักหนา
 ขุนแผนมาชนช้างกับดาวทอง

นางวันนางเวียงพี่เลี้ยงนาง
บัวไพร่ทาบหามความเป็นกของ

๑ ผู้คนข้างม้ามากหลาย
แต่ไปจำได้ก็ย็นดี
เยี่ยมมองบ้องหน้าคาบันโต
มันมาเป็นตองอีวันทองแล้ว
ซุนแผนปลงข้างพานางมา
เล่าให้แม่แต่ต้นจนปลตายไป
ทองประศรีว่าอีพ่อเองอย่าเล่า
ยกไปให้อ้ายซุนข้างครอง
กตัตเต็ดเสีจตั้งแต่นั้น
แล้วผินหน้าว่ากับดาวทองไป
ความยากตามมีแม่จะให้
รักคือดวงดวงกตวันินทา
ข้างม้าข้าไทไปผูกแหง
ดาวได้มาใหม่ไปปลุกเรือน
๑ จะกล่าวถึงซุนข้างนอนเฝ้าหอ
มันให้อุ่นงุ่นงานรำคาญใจ
ตองยามด้ามยามก็ไม่หัดับ
ถูกชนทงหลังก็กับคาซัน

ซุนข้างพึงใหญ่ไปทงตอง
ตองวันก็ถึงกาญจน์บุรี
ฝ่ายว่าท่านนายทองประศรี
วังมีตูกกุมานั่นแล้ว
อ้ายเด็กเหวใจไวรับพตายแก้ว
ซาทุกุดขอแก้วเอามาโย
กราบคั้นมารดาว่ามีไร
จนได้ทะเลาะกับวันทอง
อีแม่เฒ่าศรีประจันมันจของทอง
แม่ไปจำมันร้องให้้องไป
อีวันทองเลี้ยงมันนั้นไม่ได้
จะฝากไรฝากฝากกับตูกยา
มาอยู่ด้วยกันไปจนกายหน้า
แล้วตั้งราชชนของซุนบนเรือน
จิตแจ่งเข้าของมิให้เกิดอน
เกิดขึ้นอยู่กลางบ้านออกพด้านไป
สืบหัววันงอนทงอหาหัดับไม้
ละเมอได้กอดหมอนไม่เว้นวัน
แต่พอผอมม่อยกดัมขยับฝัน
มีอัยนทนนตงตั้งจะแหกพัง

ศรีประจันต์จิตใจว่าอายผล

อายหัวด้านนอกชนดุกถนควัน

๑ ขุนช้างคิดว่าแม่ยายคำ

ตั้งวันทองมาเข้าอยู่โย

ฝันหน้ามาดูวันทองไป

มาถึงไม่เดียงเหยียบถูกขาม

ศรีประจันต์ร้องว้ายกุตายหวา

มันดอยพันก่าตั้งอรั้งแก

ศรีประจันต์ชกขามที่คำคั้น

มือหลุดจากแควแม่ตากไป

พัดวันเจ้าไปในประตู

ขุนช้างไฉนมาในศาลาย

ศรีประจันต์นั่งกมลถกอกค้ำ

ขุนช้างร้องว้ายตายครวง

วางแม่ยายมากว่าวันทอง

กรกักรุกทุกเข้าเหมือนเต่าคถาน

วันทองร้องอึ้งอยู่ในห้อง

อ้ายห้ามนี้จะฆ่าเมียเสียแล้ว

อ้ายขอลอยดอยไปให้พันกุ

ขุนช้างชกช้อยนมมือยาว

การกตอะไรของมิ่งนั้น

ใครแทงหมูของมันจึงร้องไป

ฟ้าเกิดค้นหาได้แทงไม้

ศรีประจันต์จิตใจอายบักาม

ผ้าหลุดจิตใจอยู่ม่งาม

ขามแตกมันก็ปามเอาคั้นแก

ยกราชชนแคว่งเดียดแดงแจ

วันทองผวยแคว่ขุดแน่นใจ

บินแคว่มาดูวันทองใหม่

ชนบนหอใหม่อยู่ดูนวย

วันทองตากถูผ้าห่มหาย

หงจูบแม่ยายเข้าส่งที่

อายหัวด้านใต้ใครกกระโหดผี

หงขแม่เมียเขาเสียการ

ดูเข้าไปในห้องอยู่ง่วงาน

กุงระชนอิมานวันนั้นแล้ว

ขุนช้างข่มเหงน้องพ่อพลายแก้ว

หูตาบ้องแมงเหมือนแมงควราจ

หัวหูเหมือนตุกมพร้าวหัว

น้ำวตองหัวไต่เจ้าในมุ้ง

วันทองกับนางเจ้ากวางอก
 ขุนช้างผูกตบชนบทพุง
 มุ่งพันวันทองคงไขพอก
 ขุนช้างไขว่คว้าในตาตาย
 แค้นใจด้วยมุ่งยุ่งจริงจัง
 ดักมุ่งออกใต้ใต้ครยี่
 ขุนช้างเด็กมุ่งที่พันตัว
 ได้ที่จับสมอารมณ์ปอง
 ร้องจนตาปัดดินจนจะลุก
 กับขุนช้างตีจมโขงโขง
 ดุดคชันน้ำเจ้าคาฉ่า
 วันทองหลุดมุดตงมุ่งพัน
 ปัดตีจมเตี้ยเตี้ยตาเฮือก
 อิศวรยฟ้าต้นฝนตกปรอ
 กุ้งปัดตีใจใต้สุดไม้ดี
 เทโพเทพาเที่ยวหาหิน
 วันทองหอมองศรีม่แต่ทุกข
 รักนางพ่างเพียงจะกตาดดิน
 เงินทองไม่น้อยร้อยกระบุง
 ไผ่ไหนกมให้เจ้าเหนื่อยพัก

พดัดคกจากเตี้ยงเตี้ยงตั้งมดุง
 ด้ายมุ่งขาดดินดินแทบตาย
 กุหาใจไม่ออกอ้ายฉิบหาย
 มุ่งพันฉุนว้ายอยู่ฉุนที่
 พอรุ่งชนกจะทงเตี้ยเง็จ
 มุ่งยังพันดีแต่วันทอง
 พันใจแต่หัวให้มั่งรื่อง
 วันทองจนใจอยู่ในโปง
 กุจกชนมาแต่จ้ออายตายโง
 ขุนช้างโหดโหดโหยงอยู่ยักยัน
 น้ำเปียกแข็งชราอยู่ตัวฉัน
 ขุนช้างงกกันเข้าง้างคอ
 วันทองเลือกคำฝาวาป้อหอด
 เตี้ยงจ้อโหดอาบขามแผ่นดิน
 แคดัดวันควโหดโหดเข้าเคด้าหิน
 ฉ่ายจาวินชาแวกแทรกถึงพัน
 ช้างขุนช้างเป็นสุขด้าราญวัน
 หลิงฮั่นหมั่นแค้นที่ไม่รัก
 พักมุ่งจะให้เจ้าบุญหนัก
 ขคณฉวีรักค่างข้างพตาย

08/06/2565

๑) วันที่ของยี่ดัดระดับหน้า แค้นคือชอช่าไม่รู้หาย
 คิดจนมาถึงผอมมดกตาย แฉ่นอายมิให้ใครเห็นหน้าตา
 อยู่แต่ในห้องใต้สองวัน โศกศัลย์ฟ้างเพียงจะเป็นบ้า
 จำใจอยู่ด้วยขุนช้างมา พอดับหงส์โศกมาถึงเจ้าพดาย
 ไม่เป็นกนอยู่ทั้งปตาเข้า ต้นเข้ากันนอนไปจนด้าย
 ครอมใจเพียงนางจรวงวาย มียพายน้ำตาอยู่พุ่มพอง ๆ

ตอนที่ ๑๔ ขุนแผนบอกกล่าว

๑	จระถ้ำถึงขุนแผนแดนต้นทิว	เรื่องฤทธิศักดิ์นักถ้อยของ
	ตั้งอยู่ด้วยเจ้าดาวทอง	ต้องตั้งคืนข้ามเวดามา
	เที่ยงคนตนชนอยู่ในห้อง	พระจันทร์ต้องแสงสว่างกระจ่างหน้า
	ตั้งเคียงบัลลังก์ไม่พุดจา	วิเวกเลี้ยงตฤณาด่านไพร
	เวโรหิงษ์ร้องรรมร่า	เย็นฉ่ำน้ำค้างกระเซ็นได้
	พระพายพัดรววยวันชนฤไทย	ใจคิดทวนถึงวันทองน้อง
	เอะคณุประมาทจริง	ควรฤทังเมย์รักไว้ห่างห้อง
	เมื่อจนถึงห้องกับดาวทอง	ขุนหมองมากอยู่ในวันนั้น
	อายขุนช้างธำรงหอรออยู่แต่	ช้ำนองแก้วเคืองขุนหุนหัน
	ทงชานาจะดมอารมณ์มัน	คิดคิดก็ยังพรนฤทัยนัก
	อนิจจาความเพียรทเวียนทวง	ตั้งแต่จะมีมารมาหาญหัก
	พอห่างหน้อยมันคอยเข้าชิงรัก	จักรระเด่นกดับมาไม่ทันที
	มาเห็นหน้าด้วยงมามีจับ	ตั้งกำแก้วแต่วมาพดัดจากมือพี่
	อะเพาะตรงตรงใจจะราว	เป็นราคาเสียแล้วกรรมังนา
	เนอดกถึงแต่ฤจาจะต	อวยยรดกคอยกินเป็นภักษา
	ทั้งไว้ให้มันส่องเวดา	เจ้าแก้วตานี้จะเป็นประการใด
	ยิ่งคิดยิ่งแค้นแน่นในอก	แล้ววิตกตาตแต่คิดหาเห็ดไม่
	ขัดคิดขัดคิดให้ระใจ	พวุงนุจะไปยังสู่พรณ

กตางคนมะรินถ์คงรู
 ก้าวหนทองน่องนอนอยู่กับมัน
 ทงอศัรประจันอืเทพทอง
 ทำให้ส่มนำหน้าหมาหางงอ
 คึดพดางผดักเผยหน้าต่างค
 รับตุกออกมามาต่างหน้าพด้น
 จังรืองเรียกบ่าวไพร่ทงไทยดา
 เว้งรุตจักกันเร็วเร็วไ
 เตรียมมาครบซากันทุกคน
 เดอกคคคแต่ทมิขมอ
 กุจะไปตระเวนถึงปดายค่าน
 เอ็งเคยไปทพิได้อับจน
 ว่าแเด่วกถัดกับเขาในห้อย
 พิจะไปเที่ยวตระเวนทำนเกณฑ์ไ
 แแต่วจคแฉงแฉงคัวคาคคเวรียง
 พวกรไพร่พรอมพรังทงอาธา
 ถันถ้อศาตราอาดู
 ศักททางกตางทุงมุงไป
 ๑ หยุคมาถองไว้ทชายบ่า
 ๒ ครนคว่ำพดบดบแฉงตุริยัน

จะดะกตเขาไปตู่ให้เม่นมัน
 จะพันเสี้ยให้ชาดทงสองค
 เกยวดของกมุใหม่หนเหตุอหลด
 อเถาแกคนชอกก็เหมือนกัน
 เห็นแฉงทองหรูปวพูเอไ่ชัน
 รุงแจ่งแฉงตระฉนชนทันค
 แฉงกถ่าวเนอความหาซ่าไม
 เขาสารได้ไ่ก่สัคคิมอ
 ทงอาดูรชองตนทเคยถ้อ
 จำเพาะแฉงชอยสับคน
 จะตะเดยราชการไม่เป็นผล
 ไคพวกเองตามกนุกุไ่ใจ
 ถังนางดาวทองพิสไม
 พิไปไม่นานจะกถับมา
 ถิตดาบย่างเยองจากเคทา
 ค่างคนชนม้าด้วยทันค
 เขาปดาคบชุดประจุไ
 ถองคินเขาในแดนตุพรทณ
 หุงเขาเนาปดากนทัน
 ให้ปดุกศาตณชนทันค

จึ่งจุดเทียนไชยระเบิดคำด
 ปลุกเครื่องเรืองฤทธิ์ประสิทธิ์
 ดำเร็จเดรัจฉานมีทันช้า
 จับอาวุรทวทุกตัวคน
 ชาวชวงตงดวงมณีนันต์
 ขุนแดนแผ่นชนหลงพาช
 ๑ ถึงบ้านประมาณสักสี่ของยาม
 ขุนแผนลงจากอาชา
 ขบพรายทงพระภูมิเจ้าที่
 ถึงหอขุนช้างพด้นทันใด
 เขามีคหมอคำเข้าคำฉับ
 สระเกาะดาดหน้าค้างให้ถ่วงแยก
 ผู้คนบนเรือนที่เกดอณถัน
 นอนระเนนเอนพับหลับไป
 โคลดตงพนักดางที่ข้างใน
 คัดม่านทองไว้แล้วโคลดคลา
 หลับอยู่บนเตียงเคียงข้าง
 อุเหม่ตัวดีอัครนอง
 ความดีดัยดาร์พัตรจะสัญญา
 ผัวไปไม่ทันพันประศุ

08/06/2565

โหมอ่านพระเวทวิเศษศรี
 เข้าดาร์เด็กคัมมะนาวมนตร์
 แต่งตัวผูกม้าอยู่ดับต้น
 พอได้ฤกษ์บนในทันที
 แกว่งกวัดคาบเดินมาเร็ววี
 พวงกรพลไฟรั้งตามมา ๑
 ตาจดาดกตาดอข่ามพระเวทา
 เข้าดาร์เด็กมากี่ซัดไป
 จะมีใครตื่นตาก็หาไม่
 จุดเทียนติดไว้ที่เต่าแรก
 ปลายเสาแตกขมมบนดีแตก
 เข้าดาร์แหวกกระตูกฉีกซัดไป
 ต่างง่วงโงกทุกคนไม่ทันได้
 ก็มึนหน้าค้างใหญ่บนชนมา
 แต่งไฟรางวางสว่างหน้า
 เบ็ดมุ้งเห็นหน้าเจ้าวันทอง
 ขุนช้างถอดกถมประด้อมต้อง
 ของหอมมีผิวไม่กตวัฏ
 ว่าไว้แต่หลังยังมีอยู่
 มึงคบชู้ไว้ต่อคอหน้าตา

ก้าวชนบนเตียงเคียงข้าง
 เด็กน้าห่มปลัดขอกมา
 ไม่รู้เคยจากรูปจะร้างใจ
 งามนมดมจวิตรกระบิครระบวน
 มิ่งงามแต่รูปจูบไม่หอม
 ถีบตกจากเตียงเคียงกันดัง
 เจอตาบจะฟ้าดีให้ขาดกตวาง
 เจอตงดอดใจไม่ฆ่าดี
 ทาไม้ที่ไหนพรุ่งนี้เข้า
 มิ่งกต่าทำได้มิ่งไม่กต
 จึงชักเขาเชือกค้ายที่สายม่าน
 จะทำให้ส้มหน้าหน้าอ้ากาด
 ถีบเขาให้ชัคคติดกัน
 ผูกเป็นเปดาระเปดาระระเนาะตริง
 เขาผ่าคตุมหุ้มใจให้เหมือนผี
 จนวนโกถรุ่งต่างสว่างตา
 จึงถอดมิดหมอเดี่ยวจากเต่า
 ให้มิดคครบม้อต้อจุกไป
 แดงแก่ระกตพดนมที่นนาน
 รุนแผนกตบชนชอาธา

ผดกมาให้ทางจะคหน้า
 ทุคตมหน้าหน้าอ้นานอด
 ดั่งจะถนถนถนได้ด้อยงามถน
 คอวเตียงน้อยฤทุรูปทรง
 อ้นหน้ามอกันหม้ออ้อคทองดี
 ให้มันคงซัดไปโยม
 พอจิงจกทกขวางไม่ห่างที่
 เควระหัดเตอ่มิ่งจิงรชคตอ
 หัดจะขาดอยู่เปด่าตงตอหัด
 จะตอจะให้ตอในอนัน
 ถิ่งตอใจไม่ผดตอให้เป็นผี
 เชือกเตนนแตะจะเตนมิ่ง
 เชือกกระเด็นพันเขาให้นอนชิ่ง
 ปลตายเชือกโยนถิ่งบนหงคตอ
 ทุคต้อบวียตมหน้าหน้า
 ดงจากเคหาคด้วยทันใจ
 เวียกเต่าไฟร่มาหาธาไม่
 ใต้ไฟตุดังเตดีจมา
 คนในบานกตชนพรอมนหน้า
 เขาตาบคี่ฟ้าเข้าทันใจ

ให้บัวร้องเรียกออกเพรียกก้อง
ใครคนอยู่ข้างที่ข้างใน

๑ ครานน^๕ตายของไคย^๕นเดีย^๕ง

ถูกออกไปพด^๕นมิ^๕ท^๕น^๕ซ้า
พื้นไฟไค^๕ค^๕บ^๕ส^๕ว^๕ง^๕ท^๕ว

ค้อยแอบมองเขม^๕นเห็นหม่อมพด^๕าย

วันทอง^๕น^๕อง^๕ร^๕ก^๕ก^๕เ^๕ย^๕แ^๕ด^๕ว

จำกู^๕จะ^๕ร^๕ด^๕ง^๕ไป^๕พ^๕ด^๕จ^๕า

คิด^๕แ^๕ด^๕ว^๕ล^๕ก^๕มา^๕เบ^๕ี^๕ค^๕ป^๕ระ^๕ต^๕

น^๕ี^๕ห^๕าก^๕ห^๕ุ^๕น^๕ห^๕ัน^๕พ^๕ัน^๕ก^๕ุ^๕ด^๕าย

จึง^๕เช^๕น^๕บ^๕ัน^๕ไ^๕ค^๕เ^๕ง^๕ใ^๕จ^๕ง

พ^๕ู^๕ม^๕พ^๕าย^๕น^๕ำ^๕ค^๕า^๕แ^๕ด^๕ว^๕ว^๕ำ^๕ไป

ข้าง^๕ก^๕ะ^๕ร^๕ไ^๕จ^๕ค^๕อ^๕พ^๕อ^๕ค^๕ุ^๕ณ^๕เ^๕ย^๕

วัน^๕น^๕วัน^๕ทอง^๕ม^๕ุก^๕ค^๕อ^๕ต^๕าย

แม่^๕ศ^๕วี^๕ป^๕ระ^๕จ^๕ัน^๕ท^๕ำ^๕น^๕ห^๕ัก^๕ห^๕า^๕ญ

ท^๕ุ^๕บ^๕ค^๕ว^๕น^๕ทอง^๕น^๕อง^๕เ^๕ือ^๕ค^๕ด^๕พ^๕ร^๕

ด^๕ว^๕ย^๕ท^๕ุ^๕ง^๕ย^๕ำ^๕ง^๕ท^๕ำ^๕ง^๕ไ^๕ก^๕ด^๕เบ^๕น^๕ห^๕ัก^๕ห^๕า

จึง^๕เ^๕ย^๕ค^๕ว^๕ช^๕ว^๕ซ^๕้ำ^๕เพ^๕ร^๕า^๕จ^๕ำ^๕ใจ

๑ ครานน^๕ซ^๕ุน^๕แ^๕น^๕แ^๕น^๕ส^๕ระ^๕ท^๕ำ^๕น

เจ้า^๕ด^๕ำ^๕ย^๕ท^๕อง^๕ไ^๕ม่^๕ค^๕อ^๕ง^๕เจ^๕ร^๕จ^๕า

นาง^๕ว^๕น^๕ทอง^๕อ^๕ย^๕ู่^๕ก^๕ว^๕ำ^๕ง^๕ไ^๕น

เช^๕น^๕บ^๕ร^๕ไ^๕ด^๕ร^๕ำ^๕ท^๕ำ^๕น^๕ซ^๕ุน^๕แ^๕น^๕มา

พ^๕ง^๕ส^๕ำ^๕เ^๕ย^๕ง^๕เ^๕ือ^๕ไ^๕ค^๕ร^๕มา^๕เร^๕ย^๕ก^๕ห^๕า

เห^๕น^๕ค^๕น^๕ซ^๕ำ^๕มา^๕มา^๕ก^๕ม^๕าย

ด^๕ำ^๕ย^๕ท^๕อง^๕ค^๕ิ^๕ด^๕ก^๕ว^๕จ^๕ค^๕อ^๕ห^๕าย

อ^๕ย^๕ู่^๕แ^๕ด^๕ว^๕ว^๕น^๕ว^๕าย^๕ก^๕ระ^๕ม^๕ัง^๕ง^๕า

ห^๕ม^๕อ^๕ม^๕แ^๕ก^๕ว^๕ค^๕ิน^๕ก^๕ด^๕ม^๕เ^๕ำ^๕มา^๕ห^๕า

ท^๕ัก^๕ท^๕ำ^๕น^๕ด^๕ำ^๕น^๕ห^๕ำ^๕ให้^๕พ^๕อ^๕ค^๕ด^๕าย

เห^๕น^๕ที่^๕โ^๕ก^๕ร^๕อ^๕ย^๕ู่^๕ก^๕ี่^๕จ^๕อ^๕ห^๕าย

แ^๕ด^๕มี^๕ใ^๕ห^๕ไ^๕ร^๕ำ^๕ย^๕ไ^๕ม่^๕เบ^๕น^๕ไ^๕ร

ถ^๕ึง^๕ด^๕ร^๕ง^๕ห^๕ำ^๕ซ^๕ุน^๕แ^๕น^๕ก^๕ว^๕ร^๕อ^๕ง^๕ให้

ส^๕ุ^๕ค^๕ใจ^๕เ^๕ย^๕แ^๕ด^๕ว^๕น^๕ห^๕ม^๕อ^๕ม^๕พ^๕ด^๕าย

มา^๕ด^๕ะ^๕เ^๕ย^๕ว^๕น^๕ทอง^๕เ^๕ย^๕ง^๕ำ^๕ง^๕ำ^๕ย^๕

พ^๕อ^๕ซ^๕ำ^๕ง^๕ไ^๕ม่^๕เ^๕ย^๕ค^๕าย^๕ไ^๕ม่^๕แ^๕ด^๕ด^๕

จ^๕ิน^๕ให้^๕ไ^๕ห^๕อ^๕ว^๕ด^๕ำ^๕น^๕น^๕เ^๕น^๕ค^๕ุ^๕

น^๕ุ^๕ค^๕ก^๕ุ^๕ส^๕ู่^๕ก^๕ัน^๕เบ^๕น^๕เท^๕ำ^๕ไ^๕ร

จ^๕ะ^๕ไป^๕บ^๕อ^๕ก^๕ห^๕ม^๕อ^๕ม^๕ม^๕ำ^๕ก^๕ไ^๕ม่^๕ได้

ไ^๕ด้^๕อ^๕ง^๕ว^๕น^๕แ^๕ด^๕ว^๕พ^๕อ^๕ห^๕ม^๕อ^๕ม^๕มา

เ^๕ือ^๕ค^๕ด^๕ค^๕ด^๕น^๕ำ^๕ใจ^๕เบ^๕น^๕ห^๕ัก^๕ห^๕า

ซ^๕ำ^๕ซ^๕ำ^๕ใจ^๕แ^๕ด^๕ว^๕ก^๕เ^๕ด^๕ห^๕ัก^๕ด

เพราะข้าไว้ทรพยาบประภาค

ขุนช้างมิ่งมิดักดำคน

ที่มาหมายอำจะมารับ

หมั้นเนาแล้วจะเอาไปทำไม

วันของนนั้นจะว่าไปโยเจ้า

น้องสาวขาดแคลนเจ้าแทนใจ

เข้านอกออกในได้ใช้สอย

เสี้ยแรงรักใคร่ได้สัญญา

คิดคิดจะพ้องกับบวการ

เกยวดของสองคนจะผูกคอ

ถึงตัวเจ้าก็เป็นเมียของข้า

จวนตัวกตัญญูมาหากระนั้น

๑ ถ้ายทองร้องว่าอูแม่เอ๋ย

เหมือนปลาในช่องไม้มองดู

จวนแดงจนแล้วหม่อมพลายชา

ว่าแล้วจนมาบนันได

ถูกชนเร็วเร็วแม่คุณชา

ทั้งคนทั้งมาครามครัน

๑ ครานนท์ท่านนายศรีประจัน

ปากสู้นคอสู้นพรุนหัวใจ

จึงชิงพรากเพราะเห็นไม่เป็นผล

จะประทุกก็ทนทุกอย่างไป

ถ้ายังคมีขมิบจระกัใคร

ถึงจะได้ตระกตาต่างไม่มีเกดือ

ถึงตัวเจ้านานไปก็ไม่เหลื่อ

ด้วยเนื้อหาใจด้วยด้วยกันมา

กตัญจะบอขเดี่ยออีกอย่าพักว่า

จะขอตหน้าพวกต่อพลต

พันเสี้ยเถอะทงบ้านมิให้หลอ

อีกคนขอคุณไว้ได้เงินกัน

คบหาเป็นใจจะไรนั้น

หันเขาแต่ชอบมาเซ็ดชู

อย่าพักพูดไปเลยไม่เข้าหู

ใครเน่าก็ให้รู้ว่าตัวใคร

ขอเชิญจนมาบนเรือนใหญ่

เข้าไปในห้องศรีประจัน

ขุนแผนมาอยู่ข้างต่างกลางบ้านนั้น

ทอดควบสารพันออกเต็มไป

ตัวสู้นดังจะขอตแผ่นดินได้

เราจะทำกระไรอูสายทอง

เขามีมาเกาะกุดแก้วฤๅ
 ครวงจวนตัวหนึ่งหัวพอง
 ๑ แม่เข็ญตรงนเขาต๋จ้าน
 เขาพูดกับไพร่ต๋นไต้ยีน
 หอกดาบเรือกปอกก็เอามา
 เขาออกชื่อเทพทองศรีประจัน
 ๑ ศรีประจันตัวตันคังตูกนก
 หน้าตาโหดหงั่งดงพรังพรู
 กัดบเข้านมุ้งเอาฟูกคลุม
 ด้ายทองเอ็งช่วยร้องบอกเจ้าพตาย
 ๑ นี้จะซ่อนเขาไปที่ไหนพัน
 ว่าแต่ก็ออกมาออกพตัน
 เห็นถ่มกอดอนซันบิตถันที่อยู่
 กัดบมาที่ประตูเยยมมอ
 ๑ ซุนแผนบ่าวไพร่ไปบนเวื่อน
 กามด้ายทองไปมิได้ซ้ำ
 วันทองอยู่ต๋าไปข้างไหน
 ทำเนิ่นร้องเวียกอยู่ถุ่นวาย
 ซุนข้างวันทองก็ตกใจ
 เสียงคนข้างนอกออกอั้งครนึ่ง

ผู้คนอั้งออกทงบ้านซ้อง
 เขาจะตองกุกุบตองกับต๋น ๑
 เจ้านายโปรตปรานเขาต๋งต๋น
 เขาจะต๋กเนอकिनต๋นทงน
 เขาจะต๋กคอกครว่าว่าแม่เน่มัน
 ว่าจะพันทังใจให้คนต๋น ๑
 เห่งต๋กโซมหน้าต๋งมาหู
 ต๋กต๋กวอดต๋งทต๋าย
 ผ้าพันเบ้นกตุ่มมึงชวัญหาย
 ว่ากตุ่มจัมต๋ายเตี้ยหลายวัน ๑
 เขามีเข้ามาคนเขาฤๅนั้น
 ผัดกัตันประตูเจ้าวันทอง
 มิวที่จจะเข้าไปในห้อง
 ร้องเซญซุนแผนให้ซันมา ๑
 ผู้คนกถันเกต๋นกันหนักหนา
 อย่งไรไม่เห็นหน้าทำนแม่ยาย
 หต๋บนอนกระไรต๋วันต๋าย
 เขาไม่บ้ายฝ่าเข้าต๋าบึง
 ต๋กซันไม่ไหวเขือกต๋กซึง
 เขือกมัตต๋ต๋งอัยรอบต๋ก

08/06/2565

มานคลุมหุ้มพันอยู่ชั้นนอก

อกใจไหวหวัดตัวฉันรัก

ขุนแผนร้องว่าเจ้าวันทอง

ไม่ถูกชนมาบังจนถางวัน

วันทองจำได้ว่าแต่ยังผัด

ติดกันสองคนก็จวนใจ

ขุนแผนร้องเสียอายขุนช้าง

ควมิ่งฉวนถึงทศาย

กูไม่รู้ว่ามีอยู่ข้างใน

จับคานหุ่นหันตัวฉันรัก

ขุนช้างได้ฟังคำขุนแผน

ด้วยถกมัตริศได้เหมือนผีตาย

๑๐ ด้ายทองร้องว่าแม่ศรีประจัน

นอนนิ่งอยู่ใยไม่ออกมา

ท่านยายศรีประจันตัวฉันรัก

กตัญจะพันถูกถกตายไป

เด็กเขาฟูกใหญ่ชนพันตัว

เขาเชือกรัตนนอกพอกเป็นหุ่น

แล้วเขาผ่ามาพบเขาหาชน

หูกาก็บีคมิศทุกไป

หายใจไม่ออกดงกดอกหัว

กตัญจะกตัญได้แต่แตกกัน

ยังไม่ออกจากห้องเจียวถานัน

ออกมาพูดจากันบ้างเป็นไร

ยังกตัญออกสั้นอยู่หัวไหน

จะร้องบอกออกไปก็อับอาย

ใยไม่วางเมี่ยงอยู่จนตาย

อย่าคิดมุ่งหมายจะรอดตัว

หาไม่กูจะเข้าไปบนหัว

ถีบฝ่าให้ลตัญอยู่ดูนวาย

นึกแค้นคิดไปก็ใจหาย

วันทองยังอายไม่ถ่มคา

ท่านจะพันวันทองเสียแต่หัวหน้า

เห็นว่าจะพันไปฤาไร

ความกตัญมิใคร่จะออกได้

แรงใจจำออกไปตามบุญ

ความกตัญหนักหนาออกว่าดู

ถึงจะพันถุกหุ่นไม่เป็นไร

โปกพันหุ้มหัวเสียให้ใหญ่

หูกาก็เข้าไว้เสียในฟูก

ผ้าพอกหน้าตาหาเห็นไม่
 ทกตมดงกำดั่งสังข์ชุมก
 สายทองไต่พังคังงังไป
 ม้วนที่นอนออกมาคาประตู
 เข่าปาดำยามาทงฟูก
 ออกประตูไม่ได้โตใหญ่ครัน
 พวกรบ่าวขุนแผนแหงนแดดดู
 ม้าพาแต่เห็นเต็น โกรง โกรง
 สายทองประกองออกมานอกชาน
 ร้องไปนี่อะไรเอาฟูกพัน
 ยายศรีประจันอุยไหนดไม่เห็น
 ศรีประจันนี่กว่าเขาไม่เข้าใจ
 ๑ ครวนั้นขุนแผนแสนสนิท
 จึงให้ไปเชิญพันโชติมา
 คักท่านเป็นพันกำนันบ้าน
 เราก็บอวันที่ของครอบครองกัน
 ครันเราไปที่พดด้วงมา
 หอใหม่เก่าห้องนี้ของใคร
 ๑ ครานนั้นพันโชติกำนันบ้าน
 เมื่อท่านชนไปยังไม่มา

ย่างเท่าก้าวไปก็ไม้ถูก
 ถูกเขี่ยสายทองมาช่วยกู
 แดเห็นโตใหญ่อยู่มู่ที่
 สายทองแดงหัดเราจริง
 ก้าวผิดก้าวถูกมาตัวฉัน
 ดันดันผลุดตมจมคำโครง
 หัวเราอึ้งอยู่ว่าอาย โมง
 มั่นคิดว่าผีโป่งจะกินมัน
 ขุนแผนแสนสละท่านสู้อดกลั้น
 สายทองแดงถึงกันฤ่ว่าไร
 จะฆ่าเสียทั้งเป็นหาไว้ไม่
 พิงฝ่าเข้าได้ไม่พุดจา ๆ
 ความคิดครอบคอบเป็นหนักหนา
 ด้วยเป็นใหญ่ได้ไว้ในแควงนั้น
 เราไปราชการเขียงทองนั้น
 ก็เตือนก็จันท่านแจ้งใจ
 ก็หาเห็นหอห้องของเราไม่
 ท่านรัฐฤ็ไม่ให้อำมา ๆ
 บอกการตามรู้ไม่มูสา
 ตัวข้าได้รู้เห็นเป็นพระยาน

ด้วยท่านขายกดยกับขายผ้า
 ว่าตัวท่าน^๕ตายขายปวณ
 ก่อนวันขึ้นหมากมาถึงบ้าน
 ทะเถาะว่ากล่าวกันยาววี
 ห้ามไว้^๖มิให้ทำการงาน
 ฝ่ายท่านทั้งสองประศรีก็กลับไป
 ๑ คราน^๗นั้นขุนแผนแค้นสะท้าน
 นิ่งนึกตรึกความไปตามจริง
 รักสนิทคงชีวิตอันเคยกัน
 ขุนช้างเคียดแค้นเป็นศัตรู
 วันทองอยู่ดำหั้นครองไม้ตรีท่า
 มาเกิดแค้นเป็นเหตุเภทพาด
 เพราะกบเองเด็ดค้อนทวนหัน
 จึงเสียใจยอมให้ขุนช้างขิด
 แดกทวนส่งสัยน้ำใจนาง
 เป็นกินน้ำเห็นปลิงทุกสิ่งไป
 คราน^๘จะทุ่ก็กระเทือนถึงวันทอง
 ใต้เสียตัวชั่วผิดเพราะคนพาด
 คิดฤหนะ^๙เด่ากันน้อยหน้า
 กุของทองค้ำยเงินทองมันคดของใจ

ขุนช้างพามาให้อาชน
 จึงให้ฝนตงานกันทันที
 ศรีประจันกับท่านทองประศรี
 ว่าท่านขุนแผน^{๑๐}ไม่บรโดย
 ช่าง^{๑๑}นหักหาญหาฟังไม่
 ได้บอกกล่าวซ้ำได้^{๑๒}จริง
 ได้ฟังนายบ้านบอกทุกสิ่ง
 วันทอง^{๑๓}นนิ่งเมื่อยรัก
 มันแกตงบนอาโดยให้พัดคู้
 ถอดวงขอผู้ทำการงาน
 จนเด็กที่พกดับมาได้ถึงบ้าน
 หักหาญให้เสียไม้ตรีไม้วี
 บุก^{๑๔}บนถือโทษเอาเป็นฉิด
 คิดฤหนะ^{๑๕}เด่าจะเอาไป
 เมื่อขุนช้าง^{๑๖}ส่งสมเข้าสมได้
 จะคืนรักเข้ากระไรให้รำคาญ
 ดั่งตำรอน้องจะขายหน้าอยู่คาศาด
 ถ้าให้ท่านเห็นจะเป็นประโยชน์ไป
 มันทำ^{๑๗}ได้ดังหาที่เกรงไม่
 ตะไวก^{๑๘}ก็จะหยิ่งยิ่งย่ำ

แต่เพียงเห็นไม่ทำอะไรได้
จำจะขู่เดี๋ยวให้รู้ว่าชวด

ตัวท่านพันโชติเป็นผู้ใหญ่
ทั้งขยายเทพของผู้มารดา

๐ พันโชติได้ฟังสั่งนายสอน
นายสอนรีบไปในฉับพลัน

เทพของร้องถามไปไหนมา
มีธุระอะไรมาในเรือน

นายสอนบอกออกว่าแน่คุณยาย
ความใหญ่ตะไฟใหม่แผ่นดิน

เทพของตกใจว่าที่ไหนพ่อ
ตุ๊กชนเด็กกอดนอนอยู่ฉาดาน

เทพของร้องว่านายผู้ร้ายปลัด
กตมันั่งลงถามความอะไร

นายสอนว่าความเรื่องอันทอง
เขาเป็นคนโปรดปรานประทานครัน

เป็นที่ขุนแผนแสนสะท้าน
เขาจะเกาะตัวไปในบุรี

บัดนี้พันโชติให้มาหา
อันตัวขุนช้างฉวางทองนั้น

ยึดไปมันจะเด่นกุ่มันปล
คิดแล้วจึงมีซึ่งวาจา

เร่งไปหาตัวมาตัดจำ
ขยายกตอขยายดำให้พร้อมกัน

อย่านอนใจไปเดี๋ยวจะมีขมมัน
ถึงบ้านก็รีบขนบนเรือน

เห็งออกออกโทรมหน้าหน้ายคาเผื่อน
เด็กเขียนหมากให้เพื่อนเขียนนายกิน

เดี๋ยวเกิดดุ่นวายชนทองต้น
บ้านถิ่นเรือนมีเป็นถาร

เด็กเขี้ยวพรว้าขอตำหรับบ้าน
นายสอนว่าท่านมิใช่ไฟ

ดิบหนักหาหมดเหมือนไฟไม่
ปากต้นพรันใจอยู่ก่งัน

ผัวของเราที่มานั้น
บ่าวไพร่ตั้งพันยศศักดิ์มี

ขู้เขียนนายบ้านอยู่ยังมี
ทูลพระพันมีให้ฆ่าฟัน

ทั้งขยายกตอขยายดำด้วยกมันัน
กัญยาศรั้ประจันเขามัดใจ

๑	เทพของตำหามาทงตำโผง	ตายโหงจริงแแต่อ้อพ่อข้าไหว
	กรรมเอ๋ยกรรมกรรมทำอะไร	จะแก้ไขถ้อยคำเป็นจำนวน
	เกิดมาแต่ข้อยจนพันหัก	รู้จักแต่ทำนากับทำสวน
	ปลูกเผือกปลูกมันนรดพรวน	จนจนจะตายทำมาคักความ
	เพราะอายขุนช้างคางเครา	อายขเคามนมพงคาแม่หาม
	อ้ายถ้ายายกตอยพดอยตามปาม	เขาจะผูกแห่ตั้งตามเป็นฉวีต
	จึงร้องบอกยายกตอยกับยายถ่า	อ้ายตายทำขุนช้างคางเขาถนัด
	ขุนแผนเขามาจับมันกตบชััด	เขาจะมีคักตั้งอยู่เป็นปุระต

๑	ฝ่ายว่ายายกตอยพดอยคกใจ	พดัดคกมันไคเดินซาแ
	นมยานพัดพุงยุงหย่าเป	เงขนบนเรือขนท่านเทพของ
	ยายถ่าคำไม้ตูกะรานค้อ	ขอไปทีอ้อพ่อพดัดคคกต้อง
	โองโค้งดากขานยัศาทอง	ค้อยย่องขนไปให้ชตนัก
	เทพของว่าป็นไรท่านยายถ่า	เจ็บขาม้อยเมินกะทงเห็นหัก
	ถ้ายแแต่ไปเกิดพระเขิดพระยัก	เบาหนักเป็นอย่างไรจะไครู้
	นวยคว่าม้าห่มปกนมยาน	รีบไปให้การเกิดเหวยตุ
	ข้าไทตามหลังมาวังพร	แแต่คูนักกัถงกัถงมา
	ยังเดินยังโกตยังใจพรัน	เทพของผินผันหันมาว่า
	เจ้าถ่อนอ้อยเอนคูดุเกิดรา	ข้าไม่ไปแแต่อ้อพ่อคุณ
	พ่อช่วยผ่อนปรนจะบนบาน	อย่าให้เกิครำคาญจนว่าจุ่น
	เงินทองให้เจ้าพ่อเขาบุญ	บอกวแม่ออขุนมันไปโกต

อพยพครอบครัวตัวกัน
 ๕ หงายกถอยย่ำพากันไป
 ๑ นายสอนว่าอนชาทำไม
 ๕ ร้ายคืออะไรไปด้วยกัน
 จำแต่ตัวพากันเดินมา
 ดูความสามัคคียังจนสถาน
 ๕ นายสอนไปก่อนชนนอกชาน
 ดับดับถ่อถ่อคอบันได
 ๕ สามคนรพชนบนบันได
 ๕ ยืนชนร้องไปว่าใครมา
 ยายถ่ายายกถอยพดอยตกตาม
 มันโตคร่อมคอเขาหัวร้อยอึ่ง
 เทพของร้องว่าข้าจะให้การ
 ถ้อยความอะไรข้าไม่เคย
 ๕ ต่างคนต่างดูชนจากที่
 ๕ ดูชนยืนคอทำถ่อดับ
 ๕ เทพของแข็งใจชนไปหน้า
 ๕ เลี้ยงตุ๊กแกร้องตงมของสถาน
 ๕ งงกันคั่นโดนประศุโลก
 ๕ ถ่ายของร้องว่าไม่เป็นเพลง

๕ ผู้คนก็ทรมาทเวือนไม่
 ๕ ช่วยแก่ให้รอดตัวพ่อหัวพัน ๗
 ๕ ข้าจะโกหกได้ฤาไรนั้น
 ๕ เนื้อความกวดขันอย่าบนบาน
 มีข้าเข้าไปถึงในบ้าน
 เห็นผู้คนพดุกพด้่านกักใจ
 ๕ เทพของมอกรานหาชนไม่
 ๕ พันโซติว่าเป็นไรไม่ชนมา
 ๕ ชุนแผนถ่อตามไว้ไม่เงยหน้า
 ๕ เทพของร้องจำพดตตกตั้ง
 ๕ แม่บันไดหงายปามตงตาตั้ง
 ๕ ถ้ามคนนอนจึงไม่ดูเคย
 ๕ ไยมาได้คาประจันพ่อคุณเอ๋ย
 ๕ ต่อเงยหน้ารู้ว่ามันโตทับ
 ๕ เนื้อคอบันปดิ่งมัดดับ
 ๕ ช่วยกันจับบันไดได้นอกชาน
 ๕ ยายกถอยย่ำถ่ามาจุ่นงาน
 ๕ เทพของร้องชานว่าฉานเอง
 ๕ กถอนโซกถูกหัวเข้าตำแสง
 ๕ คนหัวเราะกรนเครงเส่าไป

ยายกตอยยายดำมาข้างหลัง

แต่เห็นขุนแผนก็ตกใจ

เห็นฟูกทพนศรีประจันอยู่

ถูกโฉนโตนฟูกเข้าทันที

ร้องขอโทษตัวกตอแก้วพ่อ

ออกจากฟูกพันตัวฉันท้าว

๑ ครานนขุนแผนแค้นฉันท

จึงถามความไปมิได้ช้า

เดิมเราได้เข้ามาขอตั้ง

เมื่อเราจากไกลไปเลี้ยงทอง

วันทองของเราได้ฝากไว้

จึงยกให้ขุนช้างเลี้ยงกลางคัน

ฎาเห็นว่าคำศักดิ์จึงหักหาญ

น้อยทงทรพยสินทุกสิ่งไป

อันลูกเขยใหม่ดีใหญ่ยิ่ง

ช่างมาดำรงพันจะครันคราม

หอกแก้วเอาไปปลุกวัด

ช่วยกันพันฆ่าเสียเป็นไร

๑ ครานนศรีประจันผู้มารดา

ทงกตอทงทุกให้ลูกตน

เทพทองแก๊งชนห่อใหญ่

คตาดั่งยงหัดก็ไปข้างฝ่าย

ตายจริงอกกุมมาพณี่

ศรีประจันตั้งมองตงทางยาว

ยื่นหน้าป้อหตอณัยตาราว

พ้อจ้าวขอโทษไปรดเถิดรา

แค้นคิดเคืองชดเป็นหนักหนา

แน่ท่านมารดาเจ้าจันทอง

ท่านยกลูกให้อยู่ประดัมดอง

ห่อห้อยยังอยู่เป็นด้าคัญ

ฎาว่าอย่าร้ายให้เมื่อไรนั้น

เถี่ยจกนฉันทาปรการโต

จะได้ท่านถ้อยคำหาได้ไม่

นำหน้าหาไหนจะเป็นความ

ทุกสิ่งล้มบดก็เหต้อหตม

จึงคิดกันหยาบหยามไม่เกรงใจ

เอาห่อใหม่ได้ยัดเร้าแทนให้

ให้เจ้าฉนมน้ำใจที่มันจน

ฟังว่าปากแห้งแต่ยงชน

ยกกันกระแทกฟากปากสั่งนังก

ถอนใจใหญ่พดวงคราวซื่อซื่อ

นั่งเข้ตขมูกตตะตุกนก

เค็มที่ขายกถอยกับขายดำ

ให้กระดูกเผาไฟใหม่เป็นจุน

กตัท่านจะเก็บไปเป็นหม้ายหลวง

วันทองร้องไห้ไม่ขุ่นเมย

ถึงสืบหาคนจึงเข้าหอ

ฟังพลัดเข้าในห้องได้สองวัน

๑ ครานนยานกถอยกับขายดำ

เปล่าเปล่าซ้ำจะเขามาว่าโย

ว่าไปทัพเชียงทองพ่อพลายแก้ว

ผิดชอบอย่างไรได้เมตตา

เทพทองนั่งก่อกองนาง

ซ้ำก็หลงงมงานชมชานไป

๑ ครานนขุนแผนแค้นศักดิ์ดา

เมื่อแรกทำผิดไม่คิดกต

แม่ทองประศรีมาถึงบ้าน

ข้างขายเทพทองศรีประจัน

กตบว่าทำทนายให้รังฟ้อง

เดยวันขอตัดอกตัวทำไม

ต้องมือชยหนานาคาคก

ชกหัวเร้วเร้วเจ้าประคุณ

มาว่าพ่อตายอยู่ควายจุ่น

จึงขอให้ชายชุนเป็นผัวเมีย

แหนทองไว้ไม่ได้จึงให้เสีย

หน้าตาเป็นตุกเบยบันทุกฉัน

มันจะทนตั้งถหอรอะไรนั้น

พ่ออย่าคิดเดยคนมันเอาคนไป

ฟังศรีประจันว่าไม่นั่งได้

เทพทองวานให้ตัดันมา

ลาดแทงเดยเดยทุกกลางบ่า

เขาต่อนให้ว่าก็ว่าไป

ชายชุนข้างมันบอดดอกพ่อซ้ำให้

จนใจอยู่เดยขอโทษตัว

เห็นพูดจางกนก็กตนั้นหัว

เขารูอยู่ทอทองสุพรรณ

ห้ามทองงานการทุกตั้งดรรพ์

คุณคิดตั้งครมิ่งไป

เงินของมีเสียหากตัวไม่

จะได้เห็นกนในวัน

ศรีประจันว่าหนักหนักของดอก
 ทำไมมาฆ่าตัวทั้งสี่เมีย
 ขุนช้างร้องว่าดีฉันเอง
 สายทองเองช่วยกู้ด้วยด้วยรา
 สายทองร้องว่าอะไรนั่น
 โคนศรีประจันหันตมั่งคั่ง
 เทพทองร้องว่าช่วยกูด้วยที่
 เชือกปอตาตั้งรุงรังไป
 ๑ สายทองแดงเห็นก็ตกใจ
 ไม่มีผ้าผ่อนนอนมัตคราง
 ไครบอกลกับแม่ว่าแจ้คง
 เห็นคนเป็นผีร้องมีไป
 ศรีประจันเทพทองลงมของดู
 หลับนอนนี้กระไรไม่ถ่มตา
 นอยได้มีคหมากกระซอกถือ
 แม่ผัวแม่ยายอุ้นฉวยครัน
 ศรีประจันหยิบผ้าให้ดูกล่าว
 แถบบอกขุนช้างพลันไม่ทันช้า
 เราจะไปกราบทูตให้เช่นฆ่า
 ทวีตยี่ฉนั้นระระจัดพดัดพราย

เทพทองร้องบอกหนักแม่ยายเบีย
 เป็นไรไม่เฝ้าเสียใครเอามา
 ต้องยายเต็นเหียงหัวดำฝ่า
 ต้องมือบีตคาภาวนาอึ่ง
 ถูกเดินถันเข้าไปถึง
 ศรีประจันว่ามึงผลักกูโย
 อะไรนี่ผีแจ้กฤมิใช่
 มิใช่วันทองกับขุนช้าง
 เชนั้นเป็นอย่างไรอดักผาง
 เมินหน้าว่าพดางช่างกระไร
 ช่างหลงหลับคาว่าไปได้
 คิดอายแก่ใจก็ออกมา
 อดดูเป็นจะตายให้ช่วยหน้า
 ให้ชะโมยแก้ผ้าเอาเชือกพัน
 บาดเนื้อเข้าแต่ฉีกระมิ่งนั้น
 ชักยกกันตัดเชือกชักต่างมา
 มันท้าดาวใจหายกูชายหน้า
 ขุนแผนเขามาว่าอุ้นฉวย
 พ่อแม่จะพากันฉิบหาย
 เมื่อก็ขอพดายเขาพุดจา

ว่าถ้าคิดจะคิดว่ามีกรรม	ถ้าแข็งดังดินเขาจะฆ่า
แข็งจงออกไปให้วุ่นวาย	พูดจาขอโทษให้โกรธคลาย
จะถืออะไรกับเท่านั้น	โชนอ่อนผ่อนผันให้คลาย
เขาก็ได้เมียใหม่ไฉนแนบกาย	เห็นจะไม่เสียขวัญของนัก
เพื่อนมาจะว่าให้เป็นที่	ถ้าเรา ^๕ พักการหาญหัก
ง้อไปเห็นจะไม่กระไรนัก	แข็งอย่าพักอ่อนยอมแรงออกไป
๑ ความนั้นขุนแผนแสนศักดิ์ดา	เห็นซ้ำหาออกมาออกไม่
จึงร้องเตือนไปพลันทันใด	เป็นไรไม่มาพูดจากัน
ถ้ามาตัดเป็นไร	ถ้า ^๕ ดอด ^๕ ไปจะ ^๕ หา ^๕ กัน
เทพทองฟังว่านัยตาชั้น	ศรัทธา ^๕ ประจัน ^๕ ร้อง ^๕ ว่า ^๕ อ้าย ^๕ ขุน ^๕ ช้าง
ยังทำตาปริบปริบอ้ายฉิบหาย	แกเอาคืนบ้ายเขาดีข้าง
เทพทองร้องไปไต่หัวบาง	ขุนช้างแข็งตัวทำหัวโคดง
เทพทองชกซ้ำเข้าคำเหวระ	ยังถว่านุดเจ้าเงาะอ้ายตายโหง
ผ้าผ่อนไม่นุ่งทำพุงโหง	จะเขาเร็วอันเป็นโง่งอ้ายอัปยศ
ขุนช้างแหกฝ่าในตามอง	วันที่องจงออกไปด้วยพี่
ถึงเขาโกรธจะฆ่าดี	ก็ ^๕ จะ ^๕ คิด ^๕ ปร ^๕ วณ ^๕ เ ^๕ เพราะ ^๕ แม่ ^๕ ไป
๑ วันที่องว่ามึงอย่าพักว่า	ถึงพระอินทร์ลงมาหาไปไม่
ยังฆ่าฟันเสียทันทีดูใจ	อัน ^๕ จะ ^๕ ออก ^๕ ไป ^๕ อย่า ^๕ ดั่ง ^๕ กา
ขุนช้างว่าแม่ไม่ออกไป	พี่ ^๕ จะ ^๕ ออก ^๕ ไป ^๕ ไ ^๕ ให้ ^๕ เขา ^๕ ฆ่า
ไปตายโกลดเจ้าไม่เข็ดยา	ผิดชอบเห็นหน้าตายด้วยกัน

ให้มันตายติดกันพื้นเสี้ยเกิด
ว่าแล้วดูจะมาในตาชั้น

๑ เทพของศรีประจันต์อั้งนงก

ไม่นั่งผัวเดียวมั่งอ้ายจงไร

อย่าตัดูกเตยจะออกไป

ผัวมาพันตัวอั้งนงก

ดัดบั๊ตอั้งนงกต่อประตุ

บายบั้นชนฝาตาขวางวี

เทพของวังคำอ้ายหน้ากาก

ขุนช้างฆ่าหุดนุดชายใจ

ยกสองมือเง่าถึงหน้าผาก

กราบตงกับตักชกคืนมา

ขอพ่อเนอหอมทุลกระหม่อมแก้ว

บุญญาธิการพ่อชาญไชย

เจ้าเด็กผัดควาไรจะขอจูบ

หอมเป็นกระแจะปนเห็นพันตัว

ขุนแผนว่าอย่าอย่าเจ้าขุนช้าง

ขุนช้างจูบตูปเด่นอยู่พันพิ้ว

๑ ครานันขุนแผนแค้นนิต

เฮ้ยขุนช้างมตรคิคอย่างไร

จะได้ติดกันไปเกิดบนสวรรค์

กอดวันของไฉมันไม่ออกไป

ทุตอ้ายกระยาจกมั่งทำได้

แกเอาไม้แพ้นผางเขากวางคัว

เจ็บปวดคั่นกระไรแม่ทุตหัด

ความกลัวไม่เป็นสมประดี

แหกฟามองดูจะอั้งนงก

ศรีประจันต์ผัวคั่นอย่ามันไป

ผัวคั่นหนึ่งตากตงมาได้

ผัวเขาตะเกียงโตทุตหัดมา

เชิญพ่อกินหมากพ่อพดายชา

ยกทุตเกศาชาติใจ

เขาว่าพ่อตายแล้วกดับมาได้

เครื่องในของพ่องามดังดอกบัว

เอามือตูป โหน่นมาขยี้หัด

เขาก็ชอนกันหัดอยู่ยั้งนง

ผัดผางบีดผัวมั้งมัน

เทพของศรีประจันต์หันหน้าไป

แค้นคิคขบพันมันได้

นางพินพิมฉาไฉนเมียเรา

เรายังไปทัพไม่กลับมา
จึงร้อหอบปลุกใหม่ได้สวมเขา
เขากระดุกห่อผ้ามาถึงบ้าน
ล้มตู้ทำซู้แต่โดยใจ

๑ ขุนช้างได้ฟังขุนแผนถาม
กอดขุนแผนไว้ไม่ตมตา
ขุนแผนซักถามถึงสามทวน
ขุนแผนฮึดฮัดให้ซัดใจ
กระไรเลยเจ้าเอ๋ยเรามาหา

ถ้าจะหาเขกมาจะปรองคอง
เขียนหมากพานพุดตู้หา
เข้าปลิดหาเตยกันคามที่
นั่นแต่เจ้าจนพบไม่พบหมาก

ฤๅอับฮายชาวบ้านประการใด

๑ วันทองหมองใจอยู่ในห้อง
ออกปากยากจริงจะเจรจา
กถ์จะผลุนहुันหันเข้าในห้อง
กระดกออกมาพต้นด้วยทันใด
ล้มกถ์นอนซ้นในได้ส่รถัก
นั่งนั่งว่าฟังตะถั่งคิด

ฤๅร้างหย่าซ้อชายให้แก่เจ้า
แต่ผู้พูดจาว่าเราับบรโดย
ซุดตันโพธิ์พิศฐานให้เป็นใจ
คิดอ่านเป็นอย่างไรให้จามา
ครั้นคร้ามขนพองสยองฉ่า
มิได้ถั่งถั่งงว่าประการใด
ขุนช้างซัดสนไม่ตอบได้
ร้องทานไปดุก่อนเจ้าวันทอง
ช่างซ่อนหน้านอนได้ขู่ในห้อง
พุดจารับรองกันโดยดี
ตามประสาซึ้งใจแฉะเศรษฐี
ไม่ถ้อถ่มงมั้นแฉะแฉะซึ้งใจ
เปรี้ยวปากเห็นแต่ตะถั่งงได้
ไม่ควรพุดด้วยได้จึงไม่มา
ได้ยินร้องเรียกร้าคาญเป็นหนักหนา
เห็นซัดอัยยาระกำใจ
เจ้าวันทองคิดพวันหวนไห้
ซัดประตุเข้าไว้ให้มิดซิด
ถั่งจะผลถักก็ไม่ไหวแต่ถักหนีถ
เจ็บจิตเจ็บนางจะซาดใจ

๑) ไม่มาแต่ฎาเจ้าวันทอง
 เจ้าเอาต้มต้มยัดแต่ขวดใน
 ฎาจะดวงให้เราเช้าที่ลับ
 เป็นตายจะบ้ายเข้าไปดอง
 ว่าพatangถอดตามชนย่นจ้อง
 ชุนแผนสระตัดวัดเคระตั้ง
 มีอจับชายพยกกตามง่า
 ศรีประจันหกต้มจุมขายคง
 กุจะฆ่ามิ่งเดี่ยวทั้งเมียผัว
 นางวันทองรักห้องไม่ยาดรา
 ภาระนแดงมีชื่อเจ้าวันทอง
 จะพูดออกกถัดคอกจำปาพดัด
 ฝ่ายเจ้าดีเจ้าประมาทใจ
 เราคิดถึงความหลังเรายังตรง
 คำกัญจิตรว่าจะคิดอยู่บ้างแต่
 คติปลั้ยังมีอาโดยยาง
 เมื่อแรกเชื่อจาเนอทบทิมแท้
 กาดวงว่าหงส์ให้ปลั่งใจ
 คิดว่าหงส์เราจึงหลง ค้วยถายย้อม

อยู่ในห้องเห็นเราเข้าไม่ได้
 จะเดินเข้าทำไรเจ้าวันทอง
 จะจับตัวกินตับเดี่ยวในห้อง
 แต่จจะร้องพาโถดออกกรรมัง
 ชุนช้างกอดคั่นร้องระเถิดระตั้ง
 ชุนช้างรวงผ่าहतุดทรุดนั่งตง
 เทพของร้องจำจนเตียงทอง
 ชุนแผนตั้งเตียงร้องควาตมา
 ระวังตัวจงตั้งตั้งดีหา
 กถัดวันอดหน้าจะหมองต้องอมพัต
 เจ้าแปดหน้าทำนองเนอกระษัตริย์
 ด้วยคำตัดวันนบนนมนคง
 กถัดมีสติตัดได้โดยประดงค์
 พาชื่ออรอหลงมาเวอนนาง
 ไม่ทันรู้ว่าเจ้าจะตั้งอย่าง
 เจ้านางจืดแต่จกถัมไป
 มาแปดเป็นพลอยหุงไปเดี่ยวได้
 ด้วยมิได้คัหองอนแต่ก่อนมา
 ช้างแปดงปลดอมท่วงที่คั่นกหนา

ตั้งรักถนอมอุจฉินท์ไม่กล้าศัสตรา

ส่งมมมมอมเคตว้แต่เนาหัว

เมื่อรกรวักให้ทากถองตะโพน

มเสยททเรียนพากพยรหัด

แกล้วถดถองต้องแบบแบบคายนคร

แต่เพียงได้ครุใหม่ไซ้ชยัน

เขาอดกลซ้อถอทวเจ้าตอถว

คงจะเห็นขดเคยจเช่นให้ตัดอด

ถนินมาหาทางวางประจำ

อยู่จงดีเกิดเจ้าสี่ชระบาทัก

ชนมาพากนคณพงไพร

๑ จะกล่าวถึงเจ้าขุนช้างช้วน

พังกเหตุเภทไทยเห็นไม่มี

จึงกรวบลดาแม่ยายจะไปบ้าน

เงินทองจระจกพัดคัพวาย

ขุนช้างฉันทองก็ไปพด้น

ครอบครวองถิ่นฐานบ้านของตัว

๑ บทนี้จะยกไว้ก่อน

จะกล่าวถึงเจ้าขรรค์ไชยทัษ

ครนหลบคาฝูงหงส์ถัดถอง โคน

เจ้าถอดหัวเบียดนโยคิงเดินโชน

ครนรักโถนเดินโถนให้คนดู

ต้นทคทานองดีไม่มีดู

เมื่อพอยู่ไม่มีใครหางาน

ถึงประชันก็แพ้เจ้าทงบ้าน

ไม่ช้านานจะต้องหาเจ้าไปว่า

ไม่ให้ถอดชะฎากถัวจะคำ

ถดับไปโรงจะท่าสำรตงไว้

ดูขจัดใจมาหารช้ำไม่

ถดับไปเขาชนไก่กามญจนบุรี ๗

อยู่กับท่านแม่ยายไม่หลัดกน

เรียบดีประมาณดีกเคือนปดาย

นานนักช้างม้าจะคูนัยหาย

ดูภชายจะถาไปบ้านคัว

อยู่บ้านถถางแปลงนนทงเมยฝัว

เมยฝัวเม็นสี่ชสำราญไศ ๗

จะกล่าวถถอนชชเร็ดชนไปใหม่

ต้องเร่งเงินพินัยอยู่ในคตัง

ได้สั่งมั่งยังค้างอยู่ตีบห้า
 จึงปรึกษาตูกน้อยเจ้ารว้อยซึ่ง
 ตูกสาวก็ยอมพร้อมใจ
 เจ้ารว้อยบอกไปมิได้ซ้ำ
 จึงประกันเชิงดาออกมาได้
 รุนช้างได้ตามเนือความพถัน
 เจ้ารว้อยบอกไปมิได้ซ้ำ
 จะเอาน้องสาวมาฝากไว้
 ตูกเถอดอกเหมือนดังตูกตัว
 จะเอาเงินตีบห้าอัยารงรอ
 รุนช้างจึงเรียกเจ้าวันทอง
 จะต้องทำกรรมกรรมนั้นทำไม
 เจ้ารว้อยดาตั้งท่านทงต้อง
 ผิดพลึงอย่างไรได้เมคตา
 คงตั้งยมเจียมตัวเป็นข้าท่าน
 ตั้งชดออย่าให้ตัวเป็นวาคี
 ตัวเป็นชออย่าให้ผ่านนหมื่นสาบ
 อย่านอนถ่ายนายมุดจงเกรงอย่า
 เดี่ยสิ้นดีถว่ยยาเดี่ยศักดิ์
 ตั้งคุณศัถิกริยาศ์จงอดอาย

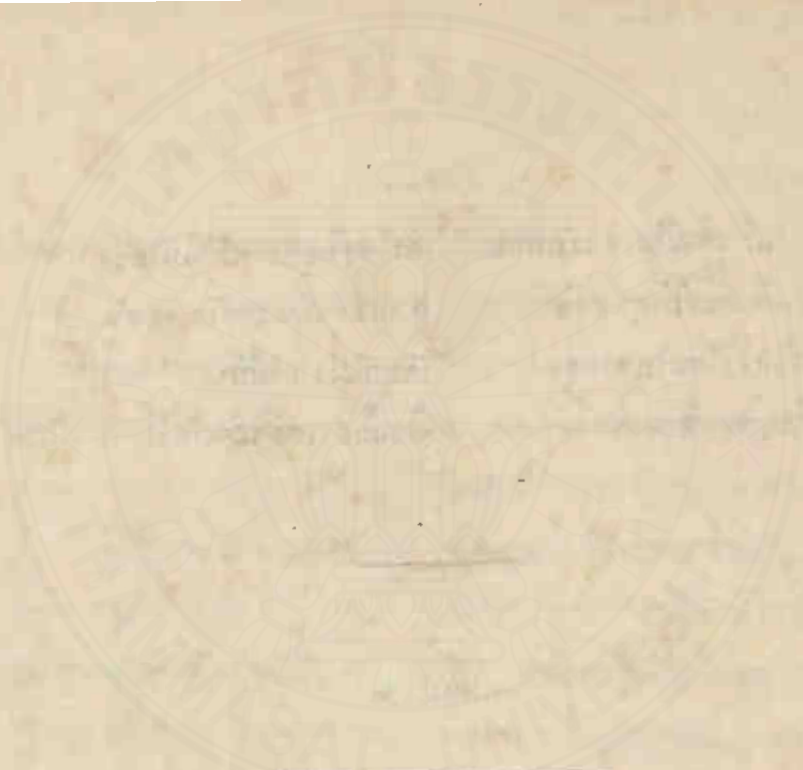
ทนทุกข์เวทนาอยู่ทิมซึ่ง
 ช่วยหลังพ่อเกิดแก่วกริยา
 จะขายไว้กับใครคุณพ่อชา
 ตูกเถอดของข้าอยู่คู่พรพรรณ
 พาตูกไปหาขุนช้างพดวง ไคกศัถย
 พ่อท่านนั้นกับน้องมาทำไม
 ดำรทุกข์หนักหนาเป็นรัชใหญ่
 ต้องเร่งเงินพิไนยยังไม่พอ
 ทูลหัวจงได้เห็นตูกพ่อ
 ขอเขียนกรรมกรรมนั้นฝากไว้
 เอาเงินมากองนับตั้งให้
 เดียงไว้เหมือนน้องร่วมท้องมา
 ฝากน้องด้วยเกิดพ่อแม่ชา
 ขอแก่วกริยาอยู่จงดี
 การงานเอาใจได้ให้ถอนดี
 เจ้าของ ท่านมีช่วยมีดัง่า
 จงสุภาพเจียมตนเป็นคนข้า
 เข้าหน้าผู้ปลงหาให้นาย
 ที่ตำหนากำนักออย่าพักหมาย
 ดำมเค็ชนปลายแฉ้วพ่อจะกดับมา ฯ

๑ นางแก้วคำนับแล้วรับด้วย
พ้อไปแต่ขออย่าให้ลูกอยู่ช้า
เจ้าชรัวตุ๋นไทยไปจากลูก
ถึงศรีอยุธยาเจ้ามาพดด้

เคี้ยวด้วยกราบไหว้พิไรว่า
ตามเคื่อนมิตากตบมาพดด้
ใจผูกไม่คลายไผ่ผ่น
เงินนั้นตั้งเดี๋ยจดำไว้จไป

๗

จบเล่ม ๓

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พาณิชย์การพิมพ์นคร
บางศรีเมือง กรุงเทพมหานคร และยืมที่โดยกรม
พุทธศักราช ๒๕๕๒